DET PANAMERIKANSKA PROBLEMET

1826—1920

EN STUDIE I MODERN POLITIK

———·———

AKADEMISK AVHANDLING,

SOM MED TILLSTÅND AV VITTBERÖMDA FILOSOFISKA FAKULTETENS I UPPSALA HUMANISTISKA SEKTION FÖR VINNANDE AV FILOSOFISK DOKTORSGRAD TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES AV

FREDRIK JOHANNESSON

FILOSOFIE LICENTIAT AV KALMAR NATION

FÅ UNIVERSITETETS LÄROSAL NR IV FREDAG D. 19 MAJ 1922 KL. 10 F. M.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/IA41523715_0037

DET PANAMERIKANSKA PROBLEMET

1826—1920

EN STUDIE I MODERN POLITIK

———·———

AKADEMISK AVHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AV VITTBERÖMDA FILOSOFISKA FAKULTETENS I UPPSALA HUMANISTISKA SEKTION FÖR VINNANDE AV FILOSOFISK DOKTORSGRAD TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES AV

R. UNIV. BIBLIOTHEEK LEIDEN

FREDRIK JOHANNESSON

FILOSOFIE LICENTIAT AV KALMAR NATION

FÅ UNIVERSITETETS LÄROSAL NR IV FREDAG, D. 19 MAJ 1922 KL. 10 F. M.

NORRKÖPING
NORRKÖPINGS TIDNINGARS AKTIEBOLAGS TRYCKERI
1922

Förord.

Den kardinala principen i Förenta staternas utrikespolitik under nära ett sekel har varit Monroedoktrinen, grundsatsen att Unionen i eget intresse med alla resurser motsätter sig varje försök av icke-amerikanska stater till politisk maktutveckling i Amerika och vidare själv principiellt avhåller sig från inblandning i främmande världsdelars angelägenheter och förhållanden. Detta innebär, att Förenta staterna inskränker sitt egentliga politiska verksamhetsfält till Amerika och utövar ett slags självtaget protektorat över de romansk-amerikanska staterna. Vid sidan av denna doktrin och i formell överensstämmelse med den har emellertid den nordamerikanska politiken tillägnat sig en princip om en speciell vänskap och kooperation med de protegerade länderna. Detta är "panamerikanismen."

Panamerikanismens grundåskådning är, att Amerikas stater geografiskt och politiskt bilda en värld för sig, en värld av republiker och demokratier, isolerad och skild från övriga statssystem av oceanernas hundramila vidder. Det finnes av dessa orsaker en naturlig intressegemenskap mellan Amerikas nationer, som hänvisar dem till en alldeles särskild grad av solidaritet och samarbete sins emellan. Panslavismen gör anspråk på en etnisk grund, den brittiska enhetsrörelsen på en historisk och nationell. Panamerikanismen erkänner de nationella olikheterna mellan Amerikas stater, men åberopar sig främst på deras relativa geografiska samhörighet och deras gemensamma republikanskt-demokratiska statsskick och statsideal.

Begreppet ”panamerikansk” borde givetvis omsluta ”hela Amerika”. Henry Clay tänkte sig också ett amerikanskt folkförbund ”från Hudson bay till Kap Horn.” Det är emellertid endast Nya världens självständiga stater, som deltagit i den panamerikanska kooperationen och falla inom ramen av Förenta staternas panamerikanska politik i dess historiska gestaltning.

* * *

Förteckning över källor och litteratur meddelas i slutet av avhandlingen.

Någon egentlig studie över det panamerikanska problemet föreligger hittills icke. De utförligaste framställningarna av panamerikanismens utveckling äro Alfred H. Frieds bok Pan Amerika, 1918, och Robert Büchis Die Geschichte der panamerikanischen Bewegung, 1914. Frieds intresse är emellertid uteslutande inriktat på det pacifistiska momentet i rörelsen, freds- och skiljedomsproblemet, och någon undersökning av panamerikanismens verkliga politiska förutsättningar, motiv och innebörd lämnar han icke. Büchis avhandling skrevs ursprungligen såsom specimen för juris doktorsgrad, synpunkten är främst juridisk, och boken upptages för övrigt till väsentlig del av rena aktstycken i tysk översättning och med en kortfattad historisk exposé såsom ram. — Summariska översikter av panamerikanismens historia meddelas av John Bassett Moore, Albert B. Hart och Alejandro Alvarez i deras berömda verk i amerikansk rätt och diplomati, ävensom av Achille Viallate i hans citerade uppsatser. Av speciellt värde för den allmänna historiska orienteringen är Herbert Kraus utmärkta arbete om Monroedoktrinen, 1913.

Källmaterialets rikedom är större än litteraturens.

Huvudkällan för denna avhandling är de panamerikanska konferensernas egna protokoll med bilagor — Minutes och Daily accounts —, nordamerikanska unionskongressens akta och storartade urkundsserier — särskilt Foreign relations —, presidenternas budskap, delegatrapporterna samt den internationella byråns bulletin och publikationer i övrigt. Handlingarna till den moderna panamerikanismens förhistoria och genombrott äro samlade i International American Conference, Reports of commissions and discussions thereon, part IV. Historical appendix, Washington 1890. Värde-

fulla data till panamerikanismens senare historia meddelas av Fifth Pan American Conference, Handbook for the use of the delegates, som av panamerikanska byrån utgavs 1914 med anledning av den planerade konferensen i Santjago.

* *
*

Till min vördade lärare professor Rudolf Kjellén önskar jag härmed uttala min djupa tacksamhet för all inspirerande undervisning och all personlig välvilja jag fått åtnjuta. I en alldeles särskild grad är denna avhandling i modern internationell politik en frukt av den vidgade, harmoniska uppfattning av statsvetenskapen, för vilken professor Kjellén framför alla andra varit målsmannen och banbrytaren.

Ett speciellt tack riktas till Pan American Union i Washington för frikostiga gåvor av värdefull litteratur.

Till tjänstemännen vid Carolina Rediviva och övriga bibliotek, jag anlitat, stannar jag i största förbindelse för städse visat tillmötesgående. Mycken tack är jag ock skyldig mina bröder Gustaf, Carl och Sven, som varit mig behjälpliga med korrekturet.

Kalmar i april 1922.

Fredrik Johannesson.

Innehållsöversikt.

Förord ..... III—V.

Innehållsöversikt ..... VI—IX.

Förkortningar ..... X.

I. Det amerikanska statssystemet intill år 1890 ..... 1—8.
Uppkomst. Geopolitik. Demopolitik. Kratopolitik. Ekopolitik. Utvecklingen 1826—1890. Den hegemonistiska strukturen inom statssystemet.

II. Förenta staterna och det romanska Amerikas frihetskamp. Clays panamerikanism. ..... 9—21.
Isolationspolitik och neutralitet. Henry Clay. Monroedoktrinen. Bolivars kongress i Panama 1826.

III. Nordamerikansk imperialism och romansk-amerikansk federationspolitik 1826—1870 ..... 22—35.
Intet panamerikanskt samarbete. Monroedoktrinen i vila 1826—1844. Interventionsproblemet. Sydamerikansk federationspolitik. Kongressen i Lima 1847—1848. Den äldre nordamerikanska imperialismen. Monroedoktrinens renässans. Sydamerikansk federationspolitik gent emot Förenta staterna. Fördragen av år 1856. Secessionskrisen. Imperialismens avmattning. Sydamerikansk federationspolitik gent emot Europa. Kongressen i Lima 1864—1865. Grants imperialistiska doktrin. Tankar på en ny panamerikansk politik. Fish 1870.

IV. Sydamerikanska problem och kongresser 1870—1889 36—41.
Interventionsproblemet. Calvodoktrinen. Skiljedomsproblemet. Latinamerikanismen.

V. Den moderna panamerikanismens genombrott ..... 42—63.
Det nya läget. James G. Blaine. Davis motion 1880. Blaine första gången statssekreterare. Konferensinitiativet 1881 och dess misslyckande. Utformningen av det panamerikanska programmet. Förslag och förhandlingar i kongressen 1883—1884. Den sydamerikanska kommissionen. — Blaine och Cleveland 1884. — Förslag och förhandlingar i kongressen 1885—1888. — Sammankallandet av den första panamerikanska konferensen. Blaine andra gången statssekreterare.

VI. Den första panamerikanska konferensen, Washington 2 oktober 1889—19 april 1890. ..... 64—88
Konferensens konstituering. Skiljedomsproblemet. Reklamation och diplomatisk intervention. Reglering av trafiken på internationella floder. Tullpolitiken. Den amerikanska myntunionen. Kommunikationspolitiken. Statsunionen och den kommersiella byrån. Övriga förslag. Konferensens avslutning. Översikt.

VII. Imperialism och panamerikanism 1890—1901 ..... 89—[illegible]
Verkställandet av Washingtonkonferensens förslag. Blaines sista tid som statssekreterare. Förolyckandet av silvermyntsprojektet och reciprocitetspolitiken. Venezuelakonflikten 1895. Diazdoktrinen. Exekutivkommittén. Den moderna imperialismens genombrott i Förenta staternas politik. Mc Kinley och panamerikanismens renässans. Första Haagkonferensen 1899. Statsunionen och byrån. Den internationella situationen. Sammankallandet av den andra panamerikanska konferensen. Framträdandet av hispanoamerikanismen.

VIII. Den andra panamerikanska konferensen, Mexiko 22 oktober 1901—31 januari 1902. ..... 116—[illegible]
Konferensens konstituering. Konferensen och Venezuela. Skiljedomsproblemet. Skiljedom vid penningreklamationer. Kodifikationen av den internationella rätten. Frågan om utlänningars rättigheter. Diazdoktrinen. Den internationella byrån. Den panamerikanska järnvägen. Övriga beslut. Konferensens avslutning. Översikt.

IX. Doktriner och realpolitik 1902—1906 ..... 128—[illegible]
Verkställandet av Mexikokonferensens beslut. Periodens allmänna karaktär. Försoningen mellan Argentina och Chile. Cuba. Panama. Venezuelakonflikten 1902—1903. Dragodoktrinen. Rooseveltdoktrinen. Preferensen mellan Förenta staterna och Brasilien 1904. Den sista latinsk-amerikanska kongressen. Sydamerikanska allianstankar.

X. Den tredje panamerikanska konferensen, Rio de Janeiro, 21 juli—27 augusti 1906 ..... 140—157.
Förberedelserna. Konferensens konstituering. Statssekreterare Roots besök. Skiljedomsproblemet. Skiljedom vid penningreklamationer. Tvångsindrivning av offentliga skulder. Kodifikationen av den internationella rätten. Monroe och Diaz. Reorganisationen av den internationella byrån. Kommunikationspolitiken. Övriga beslut. Konferensens avslutning. Översikt.

XI. Händelser av panamerikanskt intresse 1906—1910 .... 158—167.
Verkställandet av Riokonferensens beslut. Root i Sydamerika. John Barrett. Andra Haagkonferensen 1907. Centralamerikas pacificering. Den första panamerikanska vetenskapskongressen. "Le Droit international américain."

XII. Den fjärde panamerikanska konferensen, Buenos Ayres 12 juli—30 augusti 1910 ..... 168—179.
Förberedelserna. Konferensens konstituering. Skiljedom vid penningreklamationer. Monroedoktrinen. Union of American Republics och Pan American Union. Kommunikationspolitiken. Övriga beslut. Konferensens avslutning. Översikt.

XIII. Panamerikansk politik 1910—1919 ..... 180—208.
Verkställandet av Buenos Ayreskonferensens beslut. Första panamerikanska handelskonferensen i Washington 1911. Juristkongressen i Rio de Janeiro 1912. Hjälporganisationer och propaganda. Växande solidaritet mellan Sydamerikas huvudmakter. Försämrade relationer mellan Förenta staterna och det romanska Amerika. Den handelspolitiska konflikten mellan Förenta staterna och Brasilien 1912—1913. Förenta staterna och Mexiko. Knox Caribiska rundresa. Calderon och den nordamerikanska faran. Wilson och panamerikanismen. Förenta staternas intervention i Mexiko. ABC-ententen. Förenta staternas caribiska interventionspolitik. Panamakanalens öppnande. Förberedelserna till den femte panamerikanska konferensen och dennas inställande på grund av av världskriget. Den panamerikanska finanskonferensen i Washington 1915. Andra panamerikanska vetenskapliga kongressen i Washington 1915—1916. Amerika i världskriget. Andra panamerikanska handelskonferensen i Washington 1919. Panamerican policy.

XIV. Den permanenta organisationen och den panamerikanska järnvägen ..... 209—215.
Union of American Republics. De panamerikanska institutionerna. American Institute for International Law. Den panamerikanska järnvägen.

XV. Den moderna situationens problem ..... 216—247.
Frågeställningen. Statssystemets nuvarande karaktär. Geopolitik. Ekopolitik. Demopolitik. Kratopolitik. Panamerikanismen och Nationernas Förbund. De närmaste utsikterna. Slutord.

Källor och litteratur ..... 249—266

Bilaga ..... 267—[illegible]

Förkortningar.

Foreign relations:	Papers relating to the Foreign relations o. s. v.
Minutes 1890:	Minutes of the International American Conference o. s. v.
Minutes 1902:	Actas y Documentos de la Segunda Conferencia Pan-Americana o. s. v.
Minutes 1906:	Third International American Conference o. s. v.
Minutes 1910:	Fourth American International Conference o. s. v.
Reports 1890:	International American Conference o. s. v.

I.

Det amerikanska statssystemet intill år 1890.

Uppkomst.

Nordamerikanarnas frihetskrig mot England 1774—1783 inledde en epokgörande förändring av hela det världspolitiska läget, bestående däri, att större delen av Amerikas kontinent lösgjorde sig från sin politiska avhängighet av europeiska makter. Förenta staternas frigörelse och den franska revolutionens läror om friheten och människans rättigheter väckte kreolerna i det romanska Amerika till politiskt självmedvetande och till handling. De gynnades i sin självständighetssträvan av den Napoleonska krisens våldsamma omstörtningar i Europa. Redan år 1804 gjorde sig Haiti fritt från Frankrikes herravälde, och år 1810 började de spanska kolonisterna sin segerrika kamp mot moderlandet. Brasilien — med det spanska Uruguay — proklamerades år 1822 som ett från Portugal skilt kejsardöme. För sin egen säkerhet voro Förenta staterna intresserade av de romansk-amerikanska ländernas oberoende av Europa och togo därför genom Monroes berömda doktrin av den 2 december 1823 i princip parti för de upproriska. Ur Spaniens gamla kolonialvälde, som år 1826 definitivt upphörde att existera, bildades åtta nya stater, samtliga republiker. De voro Paraguay, La Plata Federationen, Chile, Stor-Colombia, Peru, Mexiko, Centralamerikanska Federationen och Bolivia. Endast Cuba och Porto Rico stannade i Spaniens besittning.[1]) Slutresultatet av den långa separationsprocessen 1774—1826 blev alltså ett självständigt amerikanskt statssystem. Det

[1]) Alla de spansk-amerikanska staterna utom Paraguay, som en gång utgjort en del av "audiencian" Buenos Ayres och Stor-Colombia, som motsvarade hela vicekonungadömet Nya Granada, voro i stor sett identiska med audiencior och presidentskap inom de övriga vicekonungadömen, som funnos vid revolutionens början.

Shepherd, Central and South America, 77.

omfattade Amerika i dess helhet med undantag av Canada, Alaska, Guayana och Västindien — utom Haiti — som förblev i Europas hand.

Geopolitik.

Det nya statssystemet låg nästan som en värld för sig med oceanerna till gränser. I norr mot Canada hade det visserligen en relativt dålig landgräns, men all politisk fara från det hållet neutraliserades genom Förenta staternas maktställning. Den europeiska transgressionen i Guayana var av ringa politisk betydelse, fördelad som den var på tre olika innehavare. Systemets geografiska isolering var synnerligen utpräglad. Kortaste avståndet mellan det självständiga Amerika och Europa (Sandy Hook—Eddystone) är 5,650 km., mellan Amerika och Afrika (Kap San Roque—Kap Palmas) 3,000 km. Stilla Oceanen bjuder på än längre minimaldistanser: mellan Amerika och Asien vid ekvatorn nära hälften av jordomkretsen, och mellan Amerika och Australien vid 30° sydlig bredd 13,000 km.

Statssystemet omfattade en yta av cirka 30 millioner kvkm. Det sträckte sig från Canadas gräns vid 49 graders nordlig bredd till Kap Horn vid 56 graders sydlig. Ur synpunkten av systemets koncentration och enhet var denna ofantliga längdsträckning norr—söder med de därav följande stora avstånden givetvis mindre fördelaktig, och världsdelens geografiska byggnad lämpade sig icke heller i övrigt för politisk konsolidering av större mått. Längs Pacifikkusten löper Andernas stora skiljemur, och mellan Förenta staterna och Sydamerika skjuter Mexikanska viken in sin breda bukt. En ännu viktigare gränslinje drages emellertid av det stora otillgängliga tropikbältet vid Amazonfloden och dess tillflöden. Denna fysiska och klimatologiska gräns delade faktiskt statssystemet i tvänne hälfter: en nordlig kring Mexikanska bukten och en sydlig, söder om Amazonas. Den sydliga delen av statssystemet, vars politiska och ekonomiska centrum var Syd-Brasilien, Uruguay och Buenos Ayres, låg geografiskt lika nära till Europa som till Förenta staterna tack vare den starka ostliga förskjutningen av den sydamerikanska kontinenten. Europa hade samma geografiska förutsättningar som Nordamerika att politiskt och ekonomiskt attrahera Sydamerika, vilket även i sin mån givetvis försvagade möjligheterna till sammanhållning inom statssystemet.

Demopolitik.

Befolkningen i det latinska Amerika var gles och i allmänhet bosatt längs kusterna. Folkmängden i det spanska Amerika uppgick

enligt Humboldts beräkning till endast 14 à 15 millioner. Härav voro endast 200,000 europeer, d. v. s. födda i Spanien, och 3 millioner kreoler. Ett tredje element bildade negerslavarna, men den övervältigande majoriteten utgjordes av indianer och mestizer[1]). Frigörelsen från Spanien följdes av två genomgripande sociala förändringar, dels upphävdes negerslaveriet, och dels övergick den politiska makten från europeerna till kreolerna. — I Brasilien var den vita befolkningen av portugisisk härkomst och på Haiti delvis av fransk. Den härskande religionen i hela det latinska Amerika var romersk-katolsk. Språket var romanskt, portugisiska i Brasilien, franska på Haiti, spanska för övrigt.

Förenta staternas folkmängd uppgick år 1820 till cirka 10 millioner[2]). Majoriteten var rent vit, av övervägande angelsaxisk ras och protestantisk religion.

Amerikas demopolitik röjer sålunda den genomgripande *dualismen* inom statssystemet, motsatsen mellan det germanska Amerika och det romanska, mellan anglosaxare och iberoindianer representanter för olika och vitt skilda kulturer och civilisationsgrader. Under hela kolonialepoken hade förbindelserna mellan de engelska kolonierna och de spansk-portugisiska varit jämförelsevis ringa. Spanska regeringens handelspolitik försvårade det kommersiella utbytet. Katolikerna i Sydamerika och protestanterna i norr hade föga sympati för varandra. Krigen mellan England och Spanien satte även deras kolonier i harnesk. Engelska och nordamerikanska eskadrar hemsökte Sydamerikas kuster med mord och plundring och från Florida och Västindien sändes spanska expeditioner mot de engelska kolonierna. Inom det nya statssystemet utgjorde de romansk-amerikanska staterna, trots all inbördes splittring och fiendeskap, en naturlig grupp för sig, av annan historisk, etnisk och kulturell karaktär än Förenta staterna.

Kratopolitik.

Däremot uppvisade det nya statssystemet ända från början en karaktäristisk uniformitet i fråga om *republikansk organisation*. Förenta staternas berömda konstitution blev den förnämsta modellen för Sydamerikas grundlagsstiftning. Det brasilianska kejsardömet var det enda stora och bestående monarkiska inslaget. Visserligen var det företrädesvis de yttre formerna, som voro lika, ity att Spansk-

[1]) Supan, Die territoriale Entwicklung der europäischen Kolonien, 190.

[2]) The Statesman's Yearbook 1921. Enligt folkräkningen 1820 var folkmängden 9,633,822, därav 1,538,022 slavar.

Amerikas historia under 1800-talet är uppfylld av inre krig, revolutioner och diktaturer och i ringa mån påminner om Förenta staternas lagbundna utveckling, men icke dess mindre var republikanismen i både Nord- och Sydamerika ett ideal av synnerligen reell innebörd. Det amerikanska statsskicket var det republikanskt-demokratiska och stod i utpräglad motsats mot Europas "monarkiska system."

Ekopolitik.

I ekonomiskt hänseende behärskades det latinska Amerika av England.

Englands handel med Sydamerika ägde gamla anor och hade ända sedan assientofördraget 1713 varit betydande. I freden i Utrecht detta år fingo engelsmännen rätt att årligen sända ett tungt lastat skepp till Porto Bello ävensom monopol på rättigheten att införa slavar till det spanska Amerika. Därmed hade de skjutit första bräschen i den "kinesiska mur", varmed Spanien omgav sin kolonialvärld. Den legitima handeln och smyghandeln gingo sedan hand i hand. Napoleonskrigen försvårade den kommersiella förbindelsen mellan Sydamerika och Spanien-Portugal och England trädde i de senares ställe. Under befrielsekrigen 1810—1826 sympatiserade England med insurgenterna, ty "ett fritt Sydamerika vore ett nytt Indien för den engelska handeln". Sedan tog den europeiska handeln allt större dimensioner, och under 1800-talets förra hälft uppbyggde England sitt dominerande handelsvälde i denna del av världen. Sydamerikas spannmål, kött, hudar, ull, kaffe, kakao, färgämnen och mineralier utbyttes i ofantliga kvantiteter mot Europas industrialster, textilier, stålvaror, maskiner och kol. Sydamerika självt ägde knappast någon industri. Det lider brist på kol och järn, den moderna industriens grundpelare.

Den europeiska handeln sekunderades av en stor direkt kapitalplacering, främst av England och Frankrike. Redan de första lånen till upprorsregeringarna i Sydamerika beviljades av engelsmän. Utan Englands guld hade vi aldrig kunnat segra, säger peruvianaren Garcia Calderon i sin bok om Sydamerika.[1] Men lånen kunde ofta lösas endast med nya lån, och på ett mycket tidigt stadium råkade så gott som alla romersk-amerikanska stater under Europas och särskilt Englands ekonomiska herravälde och kontroll. Det europeiska kapi-

[1]) Calderon, Latin America, 379.

talet nedlades för övrigt icke enbart i lån utan även i stora produktiva företag[1]).

Förenta staterna kunde icke mäta sig med Europa i konkurrensen om Sydamerikas handel. Unionen ägde ej samma kapitalstyrka som England, ej heller samma behov av det latinska Amerika ifråga om sin export och import. Den nordamerikanska industrien stod ännu länge tillbaka för råvaruproduktionen. Både Nordamerika och Sydamerika, voro i första rummet råvaruproducenter och därför konkurrenter med sitt naturliga emporium icke i varandra utan i Europa. Förenta staternas handel och sjöfart på det latinska Amerika och särskilt länderna kring Caribiska havet var dock betydande nog och stadd i jämn tillväxt ända fram till inbördeskriget.

Utvecklingen 1826—1890. Den hegemonistiska strukturen inom statssystemet.

Vid tiden omkring år 1826 hade det amerikanska statssystemet nått en relativ avgränsning utåt, men dess politiska karta var ingalunda färdig. Amerikas historia uppvisar två samtidiga men olikartade processer: å ena sidan den fortgående politiska söndersplittringen av det latinska Amerika, å den andra Förenta Staternas territoriella expansion, som ytterligare utvecklade den maktövervikt inom statssystemet, som ända från begynnelsen låg i Unionens hand. Båda processerna samverkade i att utprägla den hegemonistiska struktur, som så radikalt skiljer det amerikanska statssystemet från det europeiska, och ett jämviktssytem och en jämviktpolitik efter Europas berömda mönster förblev därför i Amerika en orimlighet.

Den förstnämnda processen började omedelbart efter befrielsekrigets slut och fortgick med oförsvagad kraft ända inemot midten av århundradet, oaktat all federations- och allianspolitik. Redan 1828 slet sig Uruguay lös från Brasilien och bildade "Republica Oriental del Uruguay" samt lyckades bevara sin självständighet trots

---

[1]) Viallate beräknade omkring år 1900: för Argentina 5 milliarder, för Brasilien nära 5 milliarder och för Chile 2 milliarder francs engelskt kapital.

Viallate: Les Etats Unis et l'Amérique latine, 238.

Omkring år 1914 beräknades det engelska kapitalet i det romanska Amerika till cirka 5,8 milliarder dollars. E. A. Filene, Annals 1915. Av Argentinas 22 järnvägslinjer 1907 voro 18 engelska med huvudkontor i London, en var fransk, och endast tre tillhörde argentinska staten. Monthly Bulletin, nov.—dec. 1907.

farliga angrepp av Argentina, Brasilien och Paraguay. Mellan 1829 och 1832 föll Stor-Colombia sönder i republikerna Venezuela, Ecuador och Nya Granada, vilken sistnämnda stat år 1863 antog namnet "Estados Unidos de Colombia", men år 1886 förvandlades från en federal till en unitarisk stat: "Republica de Colombia". Boliviás diktator Andres Santa Cruz upprättade 1836 en union mellan Bolivia och Peru, men med Chiles hjälp återtog Peru redan 1839 sitt oberoende. Under perioden 1838—1847 upplöstes den Centralamerikanska Federationen i fem små republiker: Guatemala, Honduras, Nicaragua, Salvador och Costa Rica. År 1844 frigjorde sig Santo Domingo definitivt från Haitis övervälde och bildade den självständiga Dominikanska republiken. En utveckling i motsatt riktning undergick egentligen endast La Plata Federationen, som efter en rad diktaturer och inbördeskrig ombildades till en fast organiserad förbundsstat, Argentinska republiken, 1860.

Förenta staternas territoriella expansion inom det nya statssystemet började på 1840-talet, då Unionen lade sin hand på Texas 1845 och genom kriget med Mexiko 1846—1848 erövrade det ofantliga område, som nu upptages av de sydvästra unionsstaterna[1]). År 1853 köpte den Mesilladalen från Mexiko[2]) och 1867 Alaska av Ryssland[3]). Genom fördraget med England angående Oregonområdet av den 15 juli 1846[4]) samt vidare kejsar Wilhelm I:s skiljedom den 21 oktober 1872[5]) och det anglo-amerikanska gränsregleringsprotokollet av den 10 mars 1873 erhöll Förenta staternas nuvarande "kontinentala" territorium sin slutgiltiga avgränsning gent emot Canada.

Vid tiden omkring 1826 räknade det romanska Amerika tio stater med sammanlagt 21 millioner kvkm. och 20 millioner inbyggare. När den första panamerikanska konferensen sammanträdde 1889 var antalet romanska stater åderton med 19½ millioner kvkm. och 49 millioner inbyggare. Förenta staterna räknade 1826 omkring 6 millioner kvkm. med 11 millioner invanare, men 1889 9,2 millioner kvkm. med cirka 63 millioner invånare.

Följande tabell åskådliggör i approximativa tal proportionerna mellan Amerikas stater vid sistnämnda tidpunkt.

---

[1]) Martens, N. R. G. XI, 387, XIV, 7.
[2]) Martens, N. R. G. ser. 2, I, 1.
[3]) Martens, N. R. G. ser. 2, I, 39 ff.
[4]) Martens, N. R. G. IX, 27 ff.
[5]) Martens, N. R. G. XX, 775.

	Areal i kvkm.	Folkmängd.	% av det självständiga Amerikas folkmängd.
Förenta staterna	9.2 mill.	63 mill.	56.2
Brasilien	8.3	14.3	12.8
Mexiko	1.9	11	9.8
Argentina	2.7	4	3.5
Colombia	1.2	3.3	3
Chile	0.7	3.2	3
Peru	1.1	3	2.7
Venezuela	1	2.3	2
Bolivia	1.3	1.4	
Guatemala	0.12	1.4	
Ecuador	0.3	1.2	
Haiti	0.03	0.9	
Salvador	0.2	0.7	
Uruguay	0.17	0.7	
San Domingo	0.05	0.4	
Honduras	0.11	0.4	
Paraguay	0.25	0.3	
Nicaragua	0.12	0.3	
Costa Rica	0.05	0.2	7
	28.80	112	100[1])

Förenta staterna täckte alltså nära 1/3 av arealen och tog på sin lott 56.2 % av folkmängden. Denna ofantliga övervikt i proportionerna påminner om det gamla Rysslands ställning i Europa. Men man bör så betänka, att Ryssland som stat var kvalitativt underlägset Europa som helhet, medan däremot Förenta staterna i alla avseenden alltid stått främst i sin världsdel. Till den kvantitativa överlägsenheten från början i fråga om kulturterritorium och folkmängd kom så Förenta staternas utmärkta geopolitiska läge, närmast världens centrum, Europa. Förenta staternas anglosaxiska folk visade sig i politisk, ekonomisk och kulturell duglighet vida överlägset folket av romansk och blandad ras och upprättade ett av världens starkaste hushåll på samma gång som en av dess starkaste och livsdugligaste stater.

Närmast Förenta staterna kommo de båda storstaterna Brasilien och Mexiko med tillsammans nära 23 % av det självständiga Amerikas samlade folktal, därnäst fem mellanmakter med något över 14 % och så elva småstater med tillsammans blott 7 %.

[1]) Enligt folkräkningarna 1890 var Förenta staternas folkmängd 62,947,714 och Brasilien 14,333,915.

Bilden av den *hegemonistiska strukturen* inom statssystemet blir härmed tydlig, ity att den anglosaxiska jättestaten i politisk makt överträffar de aderton romansk-indianska staterna tillsammantagna. Systemet saknar alltså den maktbalans, som är den nödvändiga förutsättningen för varje jämviktspolitik. Europas ekonomiska och politiska engagement i Amerika har varit det stora hindret för Förenta staternas absoluta supremati. Genom upprätthållandet av Monroedoktrinen har Unionen skyddat det romanska Amerika för Afrikas öde att bli styckat i europeiska kolonier, men på samma gång isolerat det från Europa för att göra sin ursprungliga övermakt ännu mer dominerande.

Gent mot Förenta staternas starka och ledande personlighet bildade de romanoida länderna en skarp kontrast. ”De latinsk-amerikanska staterna äro belägna på det internationella livets utmarker, i en sådan zon att världen varken förnekar eller erkänner deras individualitet.” Trots de sista decenniernas politiska och ekonomiska utveckling i Argentina, Brasilien, Uruguay och Chile äger detta omdöme i stort sett alltjämt giltighet. Än sannare var det förvisso på den tid, när Henry Clay började föra den panamerikanska idéns talan i Förenta staternas regering och kongress.

II.

Förenta staterna och det romanska Amerikas frihetskamp. Clays panamerikanism.

Isolationspolitik och neutralitet.

Den dominerande grundsatsen i Förenta staternas tidigare diplomati var isolationsprincipen, strävan att hålla sig så fjärran från de europeiska förvecklingarna som möjligt och i sitt avlägsna geografiska läge i lugn och ro utveckla sina möjligheter. Georg Washington själv nedlade principen i sin berömda avskedsadress av den 17 september 1796, vari han framhöll, att Förenta staterna borde lägga tyngdpunkten på kommersiella förbindelser men ställa sig i så ringa politiska relationer som möjligt och särskilt undvika "entangling alliances", och Thomas Jefferson uttryckte dess grundtanke i de bekanta orden 1797:

"Jag kan knappast underlåta att instämma i Silas Deanes önskan, att det vore en ocean av eld mellan oss och den Gamla världen."

Till denna "Gamla värld" i politisk mening hörde även de europeiska kolonierna i Amerika.

Sönderbrytandet av det spansk-portugisiska kolonialväldet 1810—1826 och uppkomsten av självständiga stater i det romanska Amerika medförde väsentligt ändrade betingelser för isoleringspolitiken. Hur skulle Förenta staterna ställa sig gentemot den nya faktorn, de oberoende sydamerikanska staterna? Skulle isoleringsprincipen gälla även dem, eller skulle man, om förhållandena och intressena annars tillåto det, söka deras vänskap och samarbete? Fruktan för utländsk övermakt, som varit huvudskälet till den gamla avsöndringspolitiken gent emot Europa, kunde icke motivera en liknande politik gent emot Sydamerika.

Länge nog såg det emellertid ut, som om Förenta staterna även i den nya situationen skulle stanna kvar på den gamla isoleringspolitikens ståndpunkt. De spanska kolonisternas frihetskamp väckte visserligen naturliga sympatier hos nordamerikanarna, men unionsregeringen upptogs först av kriget mot England 1812—1814, och dess politik gent emot kriget i Sydamerika blev även sedan neutral och avvaktande. President Madison trädde i förbindelse med agenter för upprorsledarna och sände John Poinsett och Alexander Scott i diplomatisk mission till Sydamerika, men hans hållning var ytterst försiktig, och han ville icke erkänna de revolterande koloniernas självständighet.[1]) Även Monroe intog länge samma ståndpunkt. Orsaken härtill var dels den, att revolutionsregeringarna i regel icke förmådde upprätthålla laglig ordning och skydda nordamerikanska medborgare eller nordamerikansk egendom i Sydamerika, dels den, att kongressen efter engelska krigets slut koncentrerade sin uppmärksamhet till de inre problemen och stod tämligen likgiltig för utrikespolitiken. Representation och regering hoppades, att kampen mellan Spanien och dess kolonier snart skulle upphöra utan Förenta staternas ingripande och att den kommande freden skulle medföra koloniernas självständighet och sammanstörtandet av Spaniens monopolistiska handelsvälde i det romanska Amerika.[2])

Henry Clay.

Tvärt emot förväntningarna drog emellertid det spansk-amerikanska kriget ut på tiden. Medkänslan med de kämpande kreolerna växte sig starkare, likaså fruktan för att Spanien möjligen till sist skulle kunna få övertaget. I den situationen uppträdde en skicklig talesman för en ny politik mot Sydamerika, och det var Henry Clay, denna lysande statsman och frejdade representant för den nordamerikanska storhetstanken under förra hälften av 1800-talet. Sydamerikas frihetskamp gjorde på honom ett djupt intryck. Han älskade att tänka sig Förenta staterna inom det nya statssystemet "som en sol bland planeter",[3]) och hans yppersta politiska mål var ett stort amerikanskt frihetsförbund med Förenta staterna som naturlig ledare och i medveten motsats mot Europas heliga allians. Detta frihetsförbund skulle omfatta "alla folk från Hudson bay till Kap Horn."

[1]) Hart, Monroe doctrine, 29.
[2]) Hart, Monroe doctrine, 31 ff.
[3]) Hart, Monroe doctrine, 176—177.

Clay är den första betydande representanten för den panamerikanska tanken, idén om de amerikanska staternas inbördes närmande och kooperation. Hans ståndpunkt innebar en utvidgning av isoleringsprincipen, så till vida att han ville isolera det självständiga Amerika i dess helhet gent emot Europa, men på samma gång ett slopande av isoleringen gent emot Sydamerika och dess ersättande av en all-amerikansk samarbetspolitik. Tankegången hade i själva verket tagit sig uttryck, innan det ens fanns ett oberoende amerikanskt statssystem. Det äldsta ''panamerikanska'' dokumentet torde varit en skrivelse, som general James Wilkinson 1808 sände president Jefferson och vari han framställde bilden av en stor amerikansk statskombination som

''Naturens största och mest underbara skådespel — Västerns nationer, frigjorda från Europas ok, bildande ett särskilt samfund, sammanhållna av vänskapens och ömsesidiga intressens band och förenade för gemensamt försvar och samfälld säkerhet och lycka.''[1].

Jämte det rent politiska samarbetet tänkte sig Clay ett allmänt ekonomiskt närmande mellan Nord- och Sydamerika, och hans uttalanden vid olika tillfällen visade, hur väl han insåg vikten av deras kommersiella förbindelser. Efter frigörelsen från moderlandets föråldrade ekonomiska system borde det spanska Amerika kunna erbjuda ett omätligt fält för nordamerikanarnas kapital och handel. Redan vid sitt första uppträdande var alltså det panamerikanska programmet ekonomiskt betonat. Det startade vid den ekonomiska konjunktur, som det sydamerikanska frihetskriget erbjöd och som även Förenta staterna med framgång utnyttjade, om också icke i samma grad som England.

I den praktiska politiken uppbars panamerikanismen faktiskt av Clay ensam, och hans fraktion följde honom i den som i allt annat. Själva grundmotivet till åskådningen delades dock säkerligen av vida kretsar, och i ett brev till William Short av den 4 augusti 1820 räknade till och med den annars så skeptiske Jefferson med

''fördelarna av en kordial förbrödring mellan alla amerikanska stater och betydelsen av deras förening i ett amerikanskt politiskt system, som skall vara fullt oavhängigt och isolerat från Europa.''[2]

---

[1]) Hart, Monroe doctrine, 28.

[2]) Moore, Digest VI, 371.

Förutsättningen för ett samarbete med de sydamerikanska staterna var främst den, att unionsregeringen erkände deras självständighet, och detta blev också Clays närmaste mål. Genom erkännandet skulle Förenta staterna dessutom skänka kolonisterna ett värdefullt moraliskt stöd i kampen mot Spanien.

År 1817 väckte Clay förslag i kongressen, att Förenta staterna borde sända en minister till Buenos Ayres och erkänna dess självständighet. Han upprepade förslaget 1818. I glödande färger skildrade han

"den ofantliga kontinent, där vi se skapelsens största underverk; de högsta berg; jordens mest majestätiska floder; de rikaste gruvor och ädlaste mineralier; marknadens värdefullaste produkter, men där vi också kunna betrakta ett ännu mer intressant och sublimt skådespel — aderton millioners ärofulla kamp att bryta sina bojor och bli fria."

Clay lyckades emellertid icke få kongressen med sig. Sympatier för de revolterande kolonisterna funnos säkerligen, men man måste nu vara mera försiktig än någonsin. Saken var nämligen den, att Förenta staterna den 22 februari 1819 köpt Florida av Spanien, men fördraget var ännu icke ratificerat, och regeringen fruktade, att Spanien skulle vägra ratifikation i händelse Unionen erkände de upproriska spanska kolonierna som självständiga stater. I debatten i kongressen kom det för övrigt fram en hel del pessimism rörande de sydamerikanska ländernas politiska och kulturella mogenhet, och man anförde fakta, som bjärt stucko av mot Clays optimistiska skildringar. Regeringen utsände endast en kommission för att studera förhållandena i Sydamerika[1]).

Härmed var Clay icke nöjd, och år 1820 motionerade han om ett anslag till en eller flera ministrar i Sydamerika och lyckades denna gång att få representanthuset med sig, ehuru med knapp majoritet. Han gav en lysande skildring av Sydamerikas framtidsmöjligheter, där det bl. a. hette: Sydamerika har för närvarande 18 millioner invånare. Dess folkmängd tilltager med samma hastighet som vår egen. Om 25 år torde den uppgå till 36 millioner; om 50 år till 72 millioner inbyggare. Förenta staterna ha för närvarande 10 millioner inbyggare. Tack vare vårt folks säregna karaktär skall alltid vår nation stå främst i Amerika i fråga om industriell och kommersiell utveckling. Föreställ er nu Förenta staternas och Sydamerikas maktresurser och vikten av dessa länders inbördes kommersiella

[1]) Schurz, Life of Henry Clay I, 147 ff. Hart, Monroe doctrine, 33ff. Martens, N. R., V, 328. Malloy, Treaties, 1951.

förbindelser, när den tid kommer, då vi ha 40 millioner inbyggare och Sydamerika 70 millioner.''[1])

Till en början ställde sig regeringen fortfarande ovillig, vilket uppkallade Clay till ganska bittra och hänsynslösa angrepp. Han förnyade sitt förslag 1821, men förgäves; dock lyckades han samma år förmå representanthuset att avgiva en förklaring, att det deltog med Förenta staternas folk i dettas djupa intresse för de spanska provinser i Sydamerika, som kämpade för att ernå frihet och oberoende, och att det skulle giva Förenta staternas president sitt konstitutionella stöd, närhelst han ansåg det lägligt att erkänna någon av dessa provinser som suverän och självständig stat[2]). Emellertid ratificerade Spanien Floridafördraget 1821, och därmed bortföll det förnämsta skälet för regeringens avvisande hållning. I ett särskilt budskap till kongressen av den 8 mars 1822 meddelade Monroe, att han ämnade erkänna Buenos Ayres, Colombia, Chile och Mexiko som självständiga stater. Kongressen uttryckte omedelbart sitt gillande av presidentens avsikt och anslog medel till vederbörlig diplomatisk representation i Sydamerika. Så småningom erkände Förenta staterna även övriga romansk-amerikanska regeringar[3]).

Monroedoktrinen.

Icke lång tid efter denna första seger för Clays politik drevos Förenta staterna av omständigheternas makt till öppet principiellt partitagande för de upproriska kolonierna, ehuru de ingalunda övergåvo sin neutralitet i kriget mot Spanien. Gent emot Rysslands expansionssträvanden på Oregonkusten och heliga alliansens och särskilt Frankrikes planer på intervention i Sydamerika till Spaniens hjälp avgav president Monroe den 2 december 1823 det berömda budskap till kongressen, som gått till eftervärlden under namn av Monroedoktrinen. Dess grundtanke var, att det fanns ett självständigt amerikanskt statssystem och att Förenta staterna i och för sin säkerhet hade ett konstant intresse av dess integritet och komme att bestämt motsätta sig varje försök att kränka den. Unionsregeringen

---

[1]) Schurz, Life of Henry Clay I, 165 ff.

[2]) Schurz, Life of Henry Clay I, 167.

[3]) Richardson, Messages II, 116 ff. Paxon, Independence. Hart, Monroe doctrine, 34. Kraus, Monroedoktrin, 44 ff. Haiti och San Domingo — liksom Liberia — erkändes dock först av Abraham Lincoln som självständiga stater. Den förutvarande sydstatsregimen ville icke erkänna stater bildade och styrda av f. d. negerslavar. Moore, Principles of American diplomacy, 422. Digest I, 85 ff.

protesterade mot europeisk intervention i det romanska Amerika, mot utsträckningen av Europas ''politiska system'', d. v. s. stormaktsförmyndarskapet till Amerika och mot grundandet av nya europeiska kolonier i Amerika. Europeiska makter borde icke inblanda sig i Amerikas angelägenheter, icke heller Förenta staterna i Europas. Doktrinen hade tvänne underprinciper: den ena var ''grundsatsen om inskränkning av icke-amerikanska staters politiska handelsfrihet i Amerika'', den andra ''grundsatsen om inskränkning av Förenta staternas politiska handlingsfrihet gentemot Europa.'' (Kraus.)[1])

De omedelbara följderna av Monroes budskap blevo icke stora. Tvisten med Ryssland gjordes upp i godo genom S:t Petersburgsöverenskommelsen av den 5/17 april 1824. Faran för en europeisk intervention i Sydamerika hade i själva verket gått förbi, redan hösten 1823, vilket närmast berodde på Englands hållning. Av politiska och kommersiella skäl stod Canning på Sydamerikas sida, och redan i augusti 1823 hade han inlett underhandlingar med unionsregeringen om en gemensam protest mot alliansens interventionsplaner. Genom direkta förhandlingar med Frankrike förmådde han sedan denna makt att avstå från planerna att bispringa Spanien, vilket lyckliga resultat emellertid var okänt i Washington ännu i början av december, då Monroe avgav sitt budskap.

Monroedoktrinens betydelse ligger däri, att med tiden blev den centrala punkten på Förenta staternas utrikesprogram, och föga torde Canning ha väntat, att den av honom i viss mån inspierade förklaringen skulle få en sådan räckvidd. Genom doktrinen tog Unionen principiell ståndpunkt till det nya läge, som uppstått genom Sydamerikas frigörelse, ity att den utsträckte Washingtons och Jeffersons fredliga isoleringsprincip att gälla det självständiga Amerika i dess helhet. Men inom detta inhägnade område bibehölls en sekundär isolering gent emot de romansk-amerikanska staterna. Förenta staterna fingo ett självt intresse av Sydamerikas isolering såsom ett utanverk till sin egen, men det var också allt. Monroedoktrinen var Förenta staternas ensak, tillämpningen låg helt i deras hand, och den innebar ingen allianspolitik eller samverkan mellan Amerikas stater, utan på sin höjd ett nordamerikanskt protektorat över Sydamerika såsom konsekvens av isoleringskravet.

I grunden var doktrinen alltså en ganska konservativ variant av isoleringsprincipen. Monroes budskap ''är den första fullt medvetna

[1]) Richardson, Messages II, 207 ff. Se vidare särskilt Kraus, Monroedoktrin, och Hart, Monroe doctrine.

reaktionen mot Europas universalhegemoni; på samma gång slumrar ju däri ett anspråk på egen hegemoni i den Nya världen; men hela ståndpunkten är negativ och defensiv, och man betonar uttryckligen sin tillbakadragenhet även gent emot Europas 'existing solonies or dependencies' i Amerika''.[1]) Motivet till den ursprungliga doktrinen var Förenta staternas omsorg för sin säkerhet och ingenting annat.

Från Clays synpunkt var Monroebudskapet utan tvivel ett steg i rätt riktning, ehuru det icke tillfredsställde hans krav på positivt närmande och samarbete mellan Nord- och Sydamerika. Inom kort fick han emellertid genom den ryktbara Panamakongressen 1826 ett ypperligt tillfälle att som statssekreterare göra ett experiment med sitt eget program.

Bolivars kongress i Panama 1826.

När den heliga alliansens hjälp uteblev, var Spaniens sak förlorad. Monroedoktrinen hälsades naturligtvis med entusiasm i Sydamerika. Kolonisterna kände sig relativt säkra om framgång i kampen mot Spanien ensamt. Men vad skulle komma efter frigörelsen? Skulle det spanska Amerika splittras i småstater, eller skulle det vara i stånd till politisk enhet?

Under befrielsekriget hade de latinsk-amerikanska staterna, fler eller färre, ofta varit förenade i militära konfederationer, vanligen av temporär räckvidd, men även idén om en stor, beständig union av de nya staterna uppträdde redan på ett tidigt stadium och tog sig uttryck i mångfaldiga deklarationer och proklamationer. Den som på allvar grep sig an med försöket att förverkliga Sydamerikas enhetstanke var Simeon Bolivar själv. I ett cirkulär av den 7 december 1824 inbjöd han samtliga nyspanska stater ävensom kejsardömet Brasilien att sända ombud till en kongress, som skulle hållas i Panama följande år. Denna kongress skulle proklamera ''vissa principer tjänliga till fredens bevarande mellan Amerikas nationer'' ävensom rådslå om ''de amerikanska nationernas samverkan till försvar för sina rättigheter''.[2])

Inbjudningen riktades icke till Förenta staterna. Dels var Unionen neutral makt i kriget mot Spanien[3]) och kunde därför knappast påräknas som medlem i en konfederation, vars uppgift skulle

---

[1]) Kjellén, Stormakterna och världskrisen, 113.

[2]) Reports 1890, IV, 155 ff. Inbjudningsnoten 159 ff. Moore, Principles of American diplomacy 369 ff.

[3]) Detsamma gällde dock även Brasilien. Unionsregeringen avböjde alliansanbud såväl från Colombia 1824 som Brasilien 1825. Robertson, South America and the Monroe doctrine, 95, 102. Moore, Digest, VI, 437.

vara att fortsätta befrielsekriget, dels tillhörde den en helt annan historisk och kulturell värld än det spanska Amerika. Härtill kom så en del aktuella motsatser. Unionens slavstater hade med misshag sett, att de latinska republikerna upphävde negerslaveriet, och unionsregeringen var motståndare till Bolivars plan att också befria Cuba och Porto Rico. Förenta staterna räknade redan nu dessa öar som sin intressesfär och ville hellre, att de tills vidare skulle förbliva i Spaniens hand än bilda självständiga stater. Huvudmotivet för Bolivars underlåtenhet att inbjuda unionsregeringen till deltagande, torde dock ha varit att han fruktade Förenta staternas dominerande inflytande i en eventuell amerikansk konfederation och därför helst ville hålla dem utanför kongressen.

Emellertid korsades dessa planer därigenom, att Mexikos, Columbias och Centralamerikanska Federationens regeringar hos unionsregeringen anhöllo, att den måtte representera sig. John Quincy Adams hade 1825 just tillträdt sitt ämbete som president, och Henry Clay hade blivit hans statssekreterare. Clay beslöt att begagna sig av den enastående konjunkturen att söka kontakt med den sydamerikanska enhetsrörelsen och om möjligt leda den in på panamerikaska banor.

Adams fruktade visserligen att genom deltagande i den sydamerikanska konfederationspolitiken bryta mot Washingtons varning för "entangling alliances" och ville helst avböja inviten. Men Clay ansåg, att den beramade kongressen skulle bli början till en ny tidsålder i mänsklighetens historia[1]). Den gamla världen var böjd under det monarkiska oket. De demokratiska republikerna i Amerika skulle uppvisa möjligheten av fredlig utveckling utan de militära rustningar, som tryckte så hårdt på de europeiska folken. Förenta staterna, Amerikas äldsta och främsta självständiga stat, fick ej undandraga sig plikten att samverka med de övriga amerikanska republikerna. En avvisande hållning gentemot konferenstanken kunde rent av ådraga Förenta staterna misstankar för "bristande uppriktighet gent emot den deklaration, som nyligen gjorts av Monroe." Det inflytande över de latinsk-amerikanska staterna, som Unionen med rätta räknade på, kunde komma främmande makter till godo, om Unionsregeringen visade sig likgiltig för den enhetsrörelse, som nu genomgick Sydamerika. Nord- och sydamerikaner borde förenas i en högre panamerikansk enhet. I motsatt fall skulle Amerika delas i en anglosaxisk union och en romansk, skilda åt av ras, historia, språk och kultur. De skulle utvecklas var för sig och bli främmande för varandra, kanske till och med fiender. Mexikanska regeringen hade redan ställt i utsikt särskilda handels- och sjöfartsprivilegier åt sina blivande allierade. Förenta staterna kunde

[1]) Handlingarna i Reports 1890, IV, 25 ff. 99 ff.

icke vara passiva i den föreliggande situationen, så mycket mer som den beramade konferensen måhända skulle bana väg för den av både nord- och sydamerikaner efterlängtade freden med Spanien.

Adams gav vika och lovade att sända representanter till Panama. Men hans budskap till senaten av den 26 december 1825 rörande Förenta staternas deltagande var mycket försiktigt formulerat. De nordamerikanska delegerade borde bistå sydamerikanarna med goda och vänskapliga råd. De skulle verka för avslutandet av fördelaktiga handelsfördrag mellan Unionen och de nya staterna ävensom för noggrann definiering av begreppen blockad och neutralitet och för upphävandet av piratväsen och slavhandel. De borde utverka, att nordamerikanska medborgare, som vistades i det romanska Amerika, fingo rätt att fritt utöva sin gudstjänst. De skulle förklara, att meningen med Monroedoktrinen var den, att de amerikanska staterna var för sig med all makt borde motsätta sig utländska interventioner eller försök att på deras territorium upprätta kolonier. Trots eventuella svårigheter borde man icke avböja samarbetet med de romansk-amerikanska staterna:

''Vi ha varit det första'', sade Adams, ''att erkänna deras oberoende och att, såvidt det var förenligt med våra skyldigheter som neutrala, sympatisera med dem i alla strider och lidanden för att nå friheten, och därmed ha vi lagt grunden till våra framtida förbindelser med dem på den bredaste basis av ömsesidighet och de hjärtligaste känslor av broderlig vänskap. Att utsträcka dessa principer till alla våra kommersiella förbindelser med dem och att lämna denna vänskap i arv till kommande tider, står i djupaste samklang med det högsta såväl i Unionens statskonst som i de sydamerikanka ländernas nuvarande och framtida politik''.[1])

I kongressen rönte likväl hela saken stark opposition, och förhandlingarna blevo långvariga och delvis ganska hetsiga[2]). Slaveriets anhängare hyste starka antipatier mot de latinska republikerna, som upphävt negerslaveriet, och talade hånfullt om att representanter för Förenta staterna skulle sitta på Panamakonferensen tillsammans med representanter för republiker, som hade negrer och mulatter bland sina generaler och lagstiftare. Särskilt voro de uppbragta över att Haiti var inbjudet till konferensen, denna stat av negerslavar som störtat sina herrar. Andra fruktade, att ett deltagande i konferensen skulle kunna inveckla Förenta staterna i ''entangling alliances'', andra uttryckte sitt missnöje med sydamerikanernas planer att befria spanska Västindien, och andra ville helt enkelt

[1]) Reports 1890, IV, 20 ff. Richardson, Messages II, 318 ff.

[2]) Clay invecklades t. o. m. i duell med en av opponenterna. Schurz, Life of Henry Clay I, 273 ff.

komma Adams och Clay till livs[1]). Senatens utrikesutskott avstyrkte deltagandet i konferensen[2]), men representanthuset beslöt den 5 mars 1826 att åtminstone begära närmare besked om regeringens avsikter. Den 15 i samma månad avgav därför Adams ett nytt budskap till kongressen, vari han särskilt framhöll, att Förenta staterna icke skulle binda sig i någon allians med de sydamerikanska staterna och icke heller erkänna Haiti som självständig stat. De nordamerikanska delegerade skulle med all makt motsätta sig Mexikos och Colombias planer på en befrielseexpedition till Cuba och Porto Rico. Ty om dessa öar grepos av den revolutionära rörelsen, kunde det hända, att de frigjorde sig från Spaniens övervälde endast för att slutligen falla i händerna på en ännu starkare europeisk makt, som därmed skulle behärska Mexikanska golfen och Mississippimynningen[3]).

Denna förklaring berövade oppositionen dess starkaste argument och banade väg för det slutliga avgörandet.

Konferenstanken försvarades med stor skicklighet av Daniel Webster, som då var medlem av representanthuset. Han förklarade, att ett deltagande i Panamaförhandlingarna icke innebar något avsteg från Förenta staternas neutralitetspolitik:

"Our neutral policy, therefore, not only justifies but requires, our anxions attention to the political events which take place in the word....[4])

Den 25 mars 1826 tillstyrkte representanthusets utrikesutskott ambassaden[5]), som även godkändes av senaten och erhöll behövliga anslag. På initiativ av James Buchanan, den blivande presidenten, gav emellertid representanthuset i en resolution av den 18 april 1826 uttryck åt sin bestämda åsikt, att Unionen icke borde ingå någon allians med de latinsk-amerikanska staterna utan förbehålla sig rättigheten att vid varje kris handla så, som dess vänskap med nämnda stater krävde och dess egen ära och politisk förestavande[5]).

Instruktionen för de delegerade av den 8 maj uppsattes i enlighet med det program, som Adams framlagt i budskapet till kon-

---

[1]) Schurz, Life of Henry Clay, I, 267 ff.

[2]) Utlåtandet är tryckt i Reports 1890, IV, 53 ff.

[3]) Reports 1890, IV, 34 ff. Richardson, Messages II, 329 ff. Förenta staterna fruktade närmast, att Spanien skulle överlåta Cuba och Porto Rico till Frankrike, och redan den 25 oktober 1825 hade Clay instruerat nordamerikanska sändebudet i Paris att meddela franska regeringen, att Förenta staterna under inga förhållanden skulle tillåta, att Frankrike komme i besittning av nämnda öar. Kraus, Monroedoktrin 94 ff. Hart, Monroedoctrine, 91.

[4]) Hart, Monroe doctrine, 96.

[5]) Utlåtandet tryckt i Reports 1890, IV, 81 ff. Resolutionen av den 18 april är tryckt i Moore, Digest VI, 420.

gressen. Man skulle ej övergiva sin neutralitet eller gå med på något slags allians utan blott föreslå en gemensam deklaration av inneemot europeiska angrepp. Expeditionerna mot Cuba och Haiti borde inhiberas. — En annan punkt gällde en projekterad kanal över Isthmus: Panamakanalen. Fördelarna av en dylik fingo icke uteslutande tillfalla en nation utan borde ''komma alla jordens länder till godo mot rättvis ersättning och skäliga avgifter''.[1])

Emellertid blev det icke något av med Förenta staternas planerade deltagande i konferensen. Clay ville sända Unionens dugligaste diplomat Albert Gallatin som delegat till Panama, men denne avböjde. Han utsåg då två andra framstående män, John Sergeant och Richard C. Anderson att representera Förenta staterna, men Anderson dog på resan till Panama och Sergeant anlände dit först när kongressen ajournerat sig[2]).

Kongressen sammanträdde i Panama i juni 1826. Av de amerikanska republikerna voro endast Peru, Colombia, Centralamerikanska Federationen och Mexiko representerade. Men dessutom sände England och Holland särskilda emissarier till Panama, ehuru dessa stater icke voro deltagare i kongressen[3]).

Englands intresse var synnerligen märkligt. Canning anade nordamerikanska planer på en stor amerikansk federation under Förenta staternas ledning, men bildandet av en sådan borde om möjligt förhindras. Det brittiska sändebudet, Dawkins, instruerades av sin regering

''att söka erhålla de mest fullständiga och korrekta upplysningar rörande förhandlingarnas gång och att försäkra samtliga amerikanska stater om brittiska regeringens vänliga känslor och livliga intresse för deras välfärd och lugn''.

Mot en konfederation av de forna spanska kolonierna till skydd mot Spanien hade Canning intet att invända.

''Men varje projekt, som ställer Nordamerikas Förenta stater i spetsen för en amerikansk konfederation riktad mot Europa är mycket misshagligt för Hans Majestäts regering. En dylik federation skulle kännas som en dålig belöning för de tjänster, som bevisats dessa stater, och det skydd, som de åtnjutit genom Storbritanniens välvilja och vänskap och offentliga förklaringar, och den komme möjligen att inom kort sätta både Amerikas och Europas fred i fara''.[4])

---

[1]) Instruktionen tryckt i Reports 1890, IV, 113 ff. Om Isthmuskanalen: 143, 144.

[2]) Schurz, Life of Henry Clay I, 293.

[3]) Enligt Hart hade dock England inbjudits att sända en representant. Hart, Monroe doctrine, 96 ff.

[4]) Hart, Monroe doctrine, 97.

Den 15 juli 1826 antog Panamakongressen bl. a. ett fördrag om en allians åsyftande upprätthållandet av de konfedererade staternas suveränitet, oavhängighet och territoriella integritet. Alla konflikter mellan de allierade skulle biläggas av en generalförsamling, bestående av två fullmäktige från varje stat. Medborgarskap i en av de konfedererade staterna skulle gälla även i de övriga. Emellertid trädde detta fördrag aldrig i kraft, ty endast Colombia ratificerade det. Kongressen blev utan resultat, den ajournerades och skulle på nytt sammanträda i Tacubaya i Mexiko, vilket emellertid aldrig blev av.

Det förvirrade politiska läget i Sydamerika omöjliggjorde varje internationell kooperation av större mått.[1])

Clay ville i det längsta icke uppge hoppet utan delegerade den 16 mars 1827 Sergeant och Förenta staternas minister i Mexiko J. R. Poinsett att representera unionsregeringen i Tacubaya.[2]) Men när detta möte inte ens blev av, greps han av djup besvikelse. Delvis berodde inhiberingen utan tvivel därpå att kriget mot Spanien faktiskt upphörde 1826, varför sydamerikanarna icke längre behövde rådslå om gemensamma åtgärder för sitt försvar, och Clay torde ha hållit detta faktum räkning, men på samma gång såg han, att den inre söndringen i Sydamerika hade allt för djupa rötter för att tillåta ett samarbete av någon större varaktighet eller omfattning mellan de sydamerikanska staterna själva och mellan dem och Unionen. Han hade idealiserat sydamerikanarna och kände nu, att han misstagit sig — icke minst på Bolivar personligen. Redan i instruktionen till Sergeant och Poinsett hade han beklagat sig över Bolivars ärelystna och despotiska planer. År 1827 fick han ett brev från den sydamerikanska frihetshjälten, vari denne tackade honom för de ojämförliga tjänst, han hade gjort Sydamerikas sak. Clay svarade, nästan ett år senare, att nordamerikanska nationens intresse för Sydamerikas frihetskamp hade inspirerats av hoppet att de nya staterna skulle upprätta fria samhällsskick, som tillförsäkrade deras folk alla medborgerliga förmåner och rättigheter. Men sedan fortsatte han:

”Jag skulle vara ovärdig den uppmärksamhet Eders Excellens bevisar mig, om jag icke vid detta tillfälle yppade, att Edra fiender

---

[1]) Panamakongressens protokoll och beslut i engelsk översättning jämte tillhörande dokument och historisk kommentar finnas i Reports 1890, IV, 101—112, 155—201.

[2]) Reports 1890, IV, 151 ff.

påbördat Eder ärelystna planer, som väckt djupt bekymmer i mitt sinne. De ha anfört nyligen timade händelser i Colombia, som bevis på dessa planer. Men jag kan omöjligen tro, att Eders excellens överger den ljusa och ärofulla stig, som ligger så klar framför Eder, för att slå in på den blodiga väg, som så ofta trampats av tyranners och militärdespoters lågsinnade hop".[1])

Den 3 mars 1829, sista dagen av John Quincy Adams och Clays administration, lät presidenten offentliggöra Clays instruktioner till Panama- och Tacubaya-delegaterna genom att framlägga dem för kongressen. Han förklarade därvid, att det för närvarande icke var någon möjlighet att återupptaga förhandlingarna med de Sydamerikanska staterna men att det ändamål, som instruktionerna skulle tjäna, fortfarande var av största intresse såväl för Förenta staterna som för världen i övrigt och kanske än en gång skulle kräva unionsregeringens aktiva ingripande.[2])

---

[1]) Schurz, Life of Henry Clay, 295 ff. Hart, Monroe doctrine, 98.
[2]) Reports 1890, IV, 113. Richardson, Messages II, 431.

III.

Nordamerikansk imperialism och romansk-amerikansk federationspolitik 1826—1870.

Intet panamerikanskt samarbete.

Spansk-Amerikas historia under perioden 1826—1852 (''diktatorernas tid'') uppfylldes av våldsamma politiska brytningar. De nya staterna råkade in i ett ohyggligt tillstånd av krig och revolutioner och allmän osäkerhet, och de republikanska formerna blevo ofta endast en förklädnad för den mest hårda och fruktansvärda despoti. Splittringen inom statssystemet ökades genom konstitueringen av Uruguay och San Domingo som självständiga republiker och upplösningen av Stor-Colombia och Centralamerikanska Federationen i sammanlagt åtta stater.

Panamakongressens misslyckande betecknade vändpunkten till en period av utpräglad passivitet i nordamerikanarnas tänkesätt och politik gent emot Sydamerika. Den panamerikanska idén föll i djup förgätenhet och måste länge vänta på sin renässans. Nordamerikanarna förlorade intresset och sympatierna för de svaga och avlägsna sydamerikanska staterna med deras ständiga krig och revolutioner. Förenta staternas handel på det romanska Amerika var visserligen betydande och i stark utveckling, särskilt i Mexiko och Caribhavsländerna, och unionsregeringen avslöt handelsfördrag med en hel del romansk-amerikanska länder,[1]) men varje tanke på internationell kooperation var borta. Sydamerikas relativa lugn var grundvillkoret

[1]) Förenta staterna avslöto fördrag om ''vänskap, handel och sjöfart'' med

Colombia	1824.	Martens, N. R.	VI,	984.
Centralamerikanska Federationen	1825.	„	„ „	VI,	826.
Brasilien	1828.	„	„ „	IX,	54.
Mexiko	1831.	„	„ „	X,	322.

för varje panamerikanskt samarbete, men denna förutsättning saknades. Tvärtemot Clays förhoppning blevo Nordamerika och Sydamerika allt mer främmande för varandra. Förenta staternas politik behärskades dels av stora och krävande inre frågor: kulturexpansionen västerut, unionsproblemen och slavfrågan, dels inriktade den sig allt bestämdare på förverkligandet av ett klart imperialistiskt program, vars primära mål var annektion av Texas.

Monroedoktrinen i vila 1826—1844.

Tiden närmast efter Panamakongressen bildar en egendomlig passiv epok även i Monroedoktrinens historia. Redan instruktionen till Poinsett och Sergeant reducerade faktiskt doktrinen till en stat av innehåll: ”Låt varje stat försvara sitt eget territorium” — en fras utan varje verklig betydelse. På sätt och vis glömdes också doktrinen mer och mer bort; ”den låg i sömn tvänne årtionden”, tills den återupplivades och skärptes av president Polk i hans budskap av den 2 december 1845.[1])

Interventionsproblemet.

Därmed är visserligen icke sagt, att perioden 1826—1845 innebar något avbrott i Förenta staternas vilja att upprätthålla Monroedoktrinen. Förhållandet var väl snarast det, att intet inträffade som krävde dess användning i konkreta fall. Att den däremot verkade i det fördolda, så att vetskapen om dess existens avhöll europeiska makter från att göra strandhugg i Amerika, är icke otroligt. Från sin uppkomst levde nämligen de romansk-amerikanska staterna under hotet av en permanent *”europeisk fara”*. Dels dröjde det, innan Spanien uppgav alla planer på återerövring, dels var tillståndet i de sydamerikanska länderna sådant, att det rent av inbjöd till transgressioner även av andra och farligare europeiska makter än Spanien. Utlandets medborgare och ekonomiska intressen i Sydamerika tillfogades ofta svåra kränkningar, som lätt nog fingo farliga politiska förvecklingar till följd: reklamation, blockad, intervention. I många fall kunde vederbörande amerikanska regeringar icke fullgöra sina förpliktelser mot utlandet, i andra fall ville de det icke. Administrationen av de stora skulderna till Europa

---

Chile	1832.	Martens, N. R. R. XI, 438.
Venezuela	1836.	„ „ „ XIII, 544.
Peru-Bolivia	1836.	„ „ „ XV, 113.
Ecuador	1839.	„ N. R. G. IV, 298

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 82 ff.

försvårades eller omöjliggjordes ofta av inre politisk svaghet. Regeringar störtades genom revolutioner, och de nya makthavarna ville icke infria de föregåendes förbindelser o. s. v. De förfördelade europeerna måste vanligen vädja till sitt eget lands regering för att få ut sin rätt, ty i regel var det omöjligt att vinna den genom process inför domstolarna i den felande staten. Av dylika anledningar blockerade England Nya Granadas hamnar 1837. På 1830-talet framförde Frankrike skadeståndsanspråk mot Mexiko för förluster, som franska medborgare lidit under de mexikanska inbördeskrigen, och då den diplomatiska reklamationen icke ledde till resultat, blockerade Frankrike den mexikanska kusten 1838. Men någon annektion av amerikanskt territorium skedde varken vid dessa eller andra liknande konflikter under perioden. Unionsregeringen förhöll sig också passiv och gav därigenom uttryck åt en ytterst viktig principiell tolkning av Monroedoktrinen av innebörd, att denna icke lade hinder i vägen för de europeiska staternas rätt att med maktmedel utkräva uppfyllandet av amerikanska staters internationella förpliktelser, blott den europeiska makten icke gjorde territoriella förvärv i Amerika eller ingrep i de amerikanska ländernas styrelsesätt eller angelägenheter i övrigt. Doktrinen innebar endast ett förbud mot icke-amerikansk maktutvidgning i Amerika.[1])

Även bortsett från Monroedoktrinen var frågan om den diplomatiska eller militära interventionen ett problem av synnerligen central betydelse. Nordamerikanarna voro naturligtvis i sin man lika mycket utsatta för sydamerikanska övergrepp och trakasserier som europeerna, och i talrika fall måste unionsregeringen ingripa för att skaffa sina medborgare rätt, vilket alstrade spänning mellan Unionen och vederbörande sydamerikanska stater. Vanligen skedde ingripandet på diplomatisk väg, men någon gång militärt. När kriget med Mexiko utbröt 1846, åberopades även mexikanska övergrepp mot nordamerikanska medborgare såsom krigsorsak, och Buchanans regering sände 1858 en eskader till Paraguay för att utkräva upprättelse för beskjutningen av en nordamerikansk vetenskaplig expedition i dessa trakter.[2])

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 244 ff. 264 ff.

Rörande viktigare reklamationsfall hänvisas till Moore, Arbitrations, La Fontaine, Pasierisie. Redogörelse för viktigare blockadfall lämnas av Falcke, Le blocus pacifique.

[2]) Bland tvister mellan U. S. A. och romansk-amerikanska stater före 1860 kunna i övrigt särskilt nämnas: U. S. A.—Chile 1832 (beslagtagande av nordamerikanska fartyg), U. S. A.—Brasilien 1856 (vrakplundring), U. S. A.—Colombia 1856 (skador å person och egendom vid upplopp i Panama), U. S. A.—Peru 1858 (beslagtagande av fartyg). Se härom: Moore, Arbitrations II, 1209 ff. Digest VI, 247 ff. 605 ff.

Sydamerikansk federationspolitik. Kongressen i Lima 1847—1848.

I olikhet mot panamerikanismen kom den sydamerikanska enhetstanken trots all nationell och internationell anarki, till vissa federationspolitiska uttryck under tiden 1826—1865. Ansatserna skedde dock med betydande intervaller och av växlande motiv och lämnade inga beståndande resultat.

Förmodligen ha indemnitetsinterventionerna haft sin dryga andel i de initiativ till sydamerikanskt samarbete, som togos av Mexiko på 1830-talet. Vid upprepade tillfällen, 1831, 1838, 1839 och 1840, utsände nämligen mexikanska regeringen inbjudningar till en kongress av det romanska Amerikas stater för bildandet av en union för gemensamt försvar och för diskussion av den internationella rättens principer. Särskilt 1838—1840 var Mexiko illa ansatt av nordamerikanska och europeiska indemnitetskrav, och just 1838 inträffade den ovannämnda franska blockaden av mexikanska kusten, varför det ligger nära till hands att antaga, att initiativet, åtminstone vid sistnämnda tillfällen, togs för att vinna styrka i en prekär situation. Emellertid ledde inbjudningarna icke till något resultat. Det behövdes ett omedelbart yttre hot, allvarligare än vanligt, för att i någon mån ena de stridande viljorna.

Först vid mitten av 1840-talet infann sig denna nödvändiga betingelse. Ecuadors president, general Juan Flores, störtades år 1845 och flydde till Spanien där han enligt förljudande förberedde en expedition för att med våld återtaga sin förlorade maktställning. Allmänt trodde man att spanska regeringen var invecklad i Flores planer och hade för avsikt att om möjligt återställa sitt gamla välde i Amerika. För att överlägga om gemensamma skyddsåtgärder sammanträdde då representanter för Nya Granada, Ecuador, Peru, Bolivia och Chile till en kongress i Lima den 11 december 1847 — 1 mars 1848 och avslöto den 8 februari 1848 ett konfederationsfördrag, i huvudsak baserat på samma principer som Panamafördraget 1826, och dessutom ett handels-, ett konsular- och ett postfördrag. Regeringen i Washington inbjöds att sända ombud till konferensen, som ju borde intressera Förenta staterna, emedan dess syftemål var upprätthållandet av Monroedoktrinens princip om Amerikas integritet och frihet. Tyvärr kom inbjudningen olägligt, emedan Förenta staterna för tillfället befann sig i krig med Mexiko och alltså på allt annat än panamerikanska vägar. Washingtonregeringen ansåg sig därför förhindrad efterkomma inviten; dock meddelade den Ecuadors regering, att Förenta sta-

[1]) Reports 1890, IV, 202—203.

terna icke med likgiltighet kunde åse en europeisk intervention i Sydamerika. Besluten på kongressen i Lima ledde icke till något bestående resultat, ity att det enda fördrag, som erhöll någon ratifikation, var postkonventionen, som godkändes av Nya Granada, men Flores expedition misslyckades 1852. [1])

Nästa gång Sydamerika kände sig stå under trycket av ett omedelbart yttre hot, slog det åter in på federationspolitikens väg, men denna gång var den närmaste avsikten icke att söka skydd mot den europeiska faran utan mot den nordamerikanska.

Den äldre nordamerikanska imperialismen. Monroedoktrinens renässans.

Kriget mot Mexiko betecknar nämligen kulmen av det första stora imperialistiska genombrottet i Förenta staternas politik.

Detta genombrott sammanfaller med Monroedoktrinens renässans och en märklig utveckling av dess hegemonistiska anspråk.

Gent emot Englands och Frankrikes försök att på diplomatisk väg hindra föreningen mellan Förenta staterna och Texas ävensom mot engelska anspråk på Oregonområdet avgav president James Polk den 2 december 1845 ett ryktbart budskap till kongressen, vari han bekräftade Monroes deklaration men skärpte den till en protest mot varje europeisk inblandning i Amerika, som på något sätt kunde vara hinderlig för Förenta staternas utveckling, även om dylik inblandning icke hotade Unionens säkerhet, och inberäknat det fall, att den skedde på diplomatisk väg och icke innebar annektering eller grundade av nya kolonier utan endast upprättandet av ny europeisk suveränitet över amerikanskt territorium.[2]) Denna Polkdoktrin blev den första i en rad av uttolkningsdoktriner som efter hand sammankopplades med det ursprungliga Monroebudskapet till våra dagars "Monroedoktrin". Genom Polk blev Monroedoktrinen ett omedelbart uttryck och medel för Förenta staternas supremati och maktutveckling i Amerika, och från och med honom är den kardinalprincipen i Unionens diplomati.[3]) Hegemonistisk *kontroll över Sydamerika* blev den dominerande grundsatsen i stället för panamerikanskt samarbete.

[1]) Reports 1890, IV, 202 ff. Calvo, Droit international, 85. Alvarez, Droit international, 51 ff. Moore, Principles of American diplomacy, 380 ff. Kraus, Monroedoktrin, 239 ff.

[2]) Kraus, Monroedoktrinen, 83 ff.

[3]) Den närmaste tiden uppvisar dock åtskilliga "Nichtbeachtungsfälle der Monroedoktrin", t. ex. unionsregeringens passivitet gent emot Englands och Frankrikes ingripande till Uruguays skydd mot Argentina 1844—1846

Den 29 december 1845 upptogs Texas som stat i Unionen och Oregontvisten bildades genom det ovannämnda fördraget med England av den 15 juni 1846. Sistnämnda år invecklades Förenta staterna i kriget med Mexiko, som slutade genom freden i Guadelupe-Hidalgo 1848 och medförde förvärvet av de ofantliga områdena i sydväst.

Därmed inträdde en ny epok i Förenta staternas förhållande till det romanska Amerika. Sydamerikanarna började ana en *"nordamerikansk fara"*, som måhända var lika fruktansvärd som den europeiska. För första gången kunde de göra sig frågan: "Quis custodiet custodem?"[1]) — vem skall kontrollera Förenta staterna som själva genom Monroedoktrinen kontrollera oss?

Just 1848 visade det sig med särskild tydlighet, att unionsregeringen i Monroedoktrinen kunde inlägga bestämda anspråk på förmyndarskap över det romanska Amerika och att doktrinen innebar ett förbud mot europeisk maktutveckling i Amerika, även om denna rent av skedde på anmodan av de amerikanare det närmast gällde. Under de anarkiska förhållandena i det besegrade Mexiko hade allvarliga indianoroligheter utbrutit i Yukatan, och provinsregeringen därstädes vände sig till såväl Förenta staternas som Englands och Spaniens regeringar och erbjöd dem suveränitéten över halvön. President Polk avgav med anledning härav ett budskap till kongressen av den 29 april 1848, vari han bekräftade Monroes doktrin av 1823 och sin egen av 1845 och förklarade, att Yukatan icke finge komma under Spaniens eller Englands eller någon annan europeisk makts övervälde. Tills vidare borde dock Förenta staterna endast sända en eskader till Mexikanska viken för bevakandet av sina intressen. Polks förslag väckte visserligen opposition i senaten, särskilt av Calhoun, som hävdade, att Monroedoktrinen icke var tillämplig på Yukatanfallet, enär det här var fråga om amerikanare som själva önskade komma under europeisk suveränitet, och saken i sin helhet förföll, enär yukatanerna på egen hand lyckades återställa lugn och ordning, men episoden ådagalade, att unionsregeringen hyste en viss benägenhet att på grundval av Monroedoktrinen bestrida romansk-amerikanarnas fulla självbestämningsrätt vad gällde deras förhållande till Europa.[2])

---

samt först och främst Clayton—Bulwerfördraget av 1850 och "Tripartite"-interventionen i Santo Domingo 1850—1851. Se härom Kraus, Monroedoktrin, 287 ff.

[1]) Raymond Poincaré i förordet till Garcia Calderons bok Latin America, its rise and progress.

[2]) Kraus, Monroedoktrin, 97 ff.

Närmast fick emellertid detta ett rent teoretiskt intresse, och när sydamerikanarna för första gången på allvar reagerade mot den nordamerikanska faran, skedde det på grund av en annan händelse, den egendomliga Walkeraffären.

Sydamerikansk federationspolitik gent emot Förenta staterna. Fördragen av år 1856.

Vid mitten av 1800-talet kulminerade den första epoken i Förenta staternas kanalpolitik med avslutandet av Clayton—Bulwertraktaten av den 19 april 1850 [1]), varigenom England ställdes på jämlik fot med Förenta staternas vad beträffande byggandet av en kanal över Centralamerika. Ehuru de kontrakterande parterna förbundit sig att icke utbreda sin suveränitet över någon del av Mellanamerika, röjdes inom kort vissa misstänkta nordamerikanska manipulationer i dessa trakter och i Mexiko, vilka i hög grad irriterade den allmänna opinionen såväl i Sydamerika som i England. En nordamerikansk äventyrare William Walker företog år 1853 en veritabel flibustierexpedition mot de mexikanska provinserna Nedre Californien och Sonora, som han 1854 proklamerade som självständig stat. Företaget misslyckades emellertid, och Walker måste förfoga sig dädan, men 1855 företog han en ny expedition — denna gång till Nicaragua. Med understöd av Cornelius Vanderbilt, som spekulerade i transitotrafiken över Nicaragua-näset, gjorde han sig till den lilla republikens diktator, och år 1856 erkändes hans regering, beredvilligt nog, av president Pierce. I juni samma år uttalade det demokratiska partiets nationalkonvent sina sympatier för Walkers ansträngningar att "regenerera" Nicaragua. Den åsyftade "regenerationen" genomfördes även i september, ity att Walker då upphävde lagarna mot negerslaveriet. Emellertid var ofärden nära. Diktatorn råkade bryta med Vanderbilt och förjagades 1857 av en centralamerikansk koalition med Costa Rica i spetsen. Han företog dock ytterligare tvänne expeditioner till Centralamerika, men blev slutligen år 1860 tagen till fånga av engelsmännen och utlämnades av dem till myndigheterna i Honduras, som läto avrätta honom.[2])

Under intrycket av Walkerepisoden avslöto Chile, Peru och Ecuador i Santjago det s. k. kontinentalfördraget av den 15 sep-

[1]) Martens, N. R. G. XV, 187 ff.

[2]) The Encyclopædia Britannica, artikeln Walker, William.
Moore, Principles of American diplomacy, 381 ff.
Enander, Förenta staternas historia II, 224 ff. 230 ff.

tember 1856, varigenom de förpliktade sig att icke göra några som helst landavträdelser och icke tillåta främmande nationaliteter att inom de förbundnas gränser anlägga större kolonisationer. Principer om internationell likhet inför lagen och handelsfrihet samt regler för krigföringen till sjöss uppställdes även i fördraget. Därjämte träffades överenskommelser angående utövandet av fria yrken och införande av ett gemensamt mått-, mål- och viktsystem ävensom rörande upprättandet av ett så vitt möjligt enhetligt tullsystem. En vart tredje år sammanträdande konferens, bestående av en representant för varje stat, skulle verka för fred och endräkt mellan de förbundna och vid konflikter mellan dem uppträda som medlare. Fördraget avslöts på tio år och skulle kunna biträdas av varje romansk-amerikansk stat.

En liknande konvention ingicks den 9 november samma år (1856) mellan Mexiko, Costa Rica, Nya Granada, Venezuela, Guatemala, Salvador och Peru. Emellertid blev intetdera fördraget vederbörligen och fullständigt ratificerat.[1])

Sålunda utmynnade även dessa federationspolitiska försök i sanden. Misslyckandet torde uteslutande böra tillskrivas sydamerikanarnas oenighet, i synnerhet som det närmaste motivet till allianskonventionerna, den nordamerikanska faran, ingalunda kunde ställas på avskrivning. Just i slutet av 1850-talet såg det ut, som om Förenta staterna ånyo skulle invecklas i krig med Mexiko, vilket land efter olyckorna på 1840-talet sönderslets av ständiga inbördeskrig. President Buchanan anhöll 1858 om bemyndigande av kongressen att proklamera ett temporärt protektorat över norra delarne av Chihuahua och Sonora och besätta dem med nordamerikanska trupper. Följande år föreslog han en militär intervention i Mexiko i syfte att utkräva gottgörelse för de förluster, som där tillfogats amerikanska medborgare under inbördeskrigen och den allmänna förvirringen. Kongressen ville emellertid varken gå med på det ena eller det andra[2]), ehuru demokraterna gärna önskade att genom förvärv av nya territorier, som kunde väntas bli slavhållande, balansera den maktstegring, som kommit nordstaterna till del genom Californiens upptagande i Unionen som icke slavhållande stat.[3])

---

[1]) Reports 1890, IV, 207 ff. Calvo, Droit international, 88 ff. Alvarez, Droit international américain, 55 ff.

[2]) Moore, Digest VI, 477 ff. Principles of American diplomacy, 382 ff. Hart, Monroe doctrine, 138.

[3]) Hart, Monroe doctrine, 140.

Secessionskrisen.
Imperialismens avmattning.

Så kom den stora krisen i Förenta staternas historia, inbördeskriget 1861—1865, som på det djupaste ingrep även i Unionens relationer till det romanska Amerika.

Handeln lamslogs och handelsflottan decimerades, och de kommersiella förbindelserna med Sydamerika ledo ett avbräck, varifrån de först mot slutet av århundradet repade sig. Omkring 1880 ägde Förenta staterna endast 15 procent av det romanska Amerikas utrikeshandel.[1]) Den nordamerikanska handelsmarinen räknade 1860 5,354,000 registertonn, men 1870 endast 4.247,000 och hade 1880 nedgått ända till 4,068,000,[2]) vilken minskning dock även berodde därpå att nordamerikanarna voro underlägsna i fråga om det allt viktigare byggandet av järnfartyg, medan stränga lagar hindrade inregistrering av i utlandet byggda skepp.

De rent politiska följderna voro lika märkliga. I korthet kunna de resumeras så, att den första imperialistiska epoken upphörde och att Förenta staterna i sitt trångmål tvangs att släppa efter på Monroedoktrinens tillämpning, vilket lockade Spanien och Frankrike till invasioner i Amerika, som i sin tur kunde oskadliggöras först genom unionsregeringens energiska ingripande. Den nordamerikanska faran bleknade för den europeiska, och på samma gång fingo sydamerikanarna en kraftig påminnelse om nödvändigheten av Förenta staternas beskydd, och om sitt behov av Monroedoktrinen trots dennas hegemonistiska tendenser. Sålunda ledde krisen till bättre politiska relationer mellan Förenta staterna och det romanska Amerika.

Redan 1861 annekterade Spanien San Domingo.[3]) Den 31 oktober samma år avslöto England, Frankrike och Spanien en konvention om gemensam militär intervention i Mexiko för utkrävande av skadestånd för övergrepp, som där tillfogats deras medborgare.[4]) Förenta staterna betonade visserligen sitt intresse av Mexikos integritet och frihet, men liksom tidigare ansågo de sig i övrigt icke kunna göra någon invändning mot det planerade användandet av militärmakt. Redan våren 1862 drogo sig England och Spanien emellertid tillbaka, medan Napoleon började erövringen av Mexiko. Något senare råkade Spanien och Peru i

[1]) Reports of the Commission to the Central and South American states.
[2]) Andrée, Geographie des Welthandels III, 461.
[3]) Martens, N. R. G. XVII, P. 2. 148. Kraus, Monroedoktrin, 139 ff.
[4]) Martens, N. R. G. XVII, P. 2, 143.

allvarsam konflikt, och en spansk eskader besatte i april 1864 de peruvianska Chinchasöarna. Unionsregeringen protesterade mot alla dessa försök till inblandning i Amerikas angelägenheter, och när den äntligen fick överhand i inbördeskriget, kunde den sätta makt bakom ordet. Spanien måste 1864 avge en förklaring, att det icke hade för avsikt att göra territoriellt förvärv i Amerika.[1] Följande åt slöt spanska regeringen fred med Peru och utrymde Chinchasöarna.[2]; och samtidigt utbröt på Domingo en folkresning, som förjagade de spanska trupperna. Omsider måste även Frankrike till följd av Förenta staternas energiska diplomatiska ingripande utrymma Mexiko, vilket ledde till kejsar Maximilians fall och återupprättandet av den Mexikanska republiken 1867.[3] Däremot förhöll sig unionsregeringen fullständigt passiv, när England år 1862 proklamerade Belize som brittisk koloni.[4]

Sydamerikansk federationspolitik gent emot Europa. Kongressen i Lima 1864—1865.

Under tiden hade flera sydamerikanska stater gjort ett försök med en federationspolitik i stort, till värn närmast mot Spanien. Redan den 14 augusti 1862 hade Colombia och Costa Rica konfererat angående bildandet av en kontinentalliga, varvid Costa Ricas representant förordat Förenta staternas upptagande i densamma.[5] Dessa förhandlingar ledde icke till något resultat, men i januari 1864, alltså före besättandet av Chinchaöarna, utfärdade peruvianska regeringen en inbjudning till staterna i det romanska Amerika att sända ombud till en kongress för överläggning om politiskt samarbete och gemensamma skyddsåtgärder. Denna kongress sammanträdde i Lima den 14 november 1864 och bestod av ombud för Argentina, Bolivia, Chile, Colombia, Ecuador, Guatemala, Peru och Venezuela. Den 23 januari undertecknade den ett fördrag om en ”union- och defensivallians” och ett fördrag ”för fredens bevarande” genom medling och skiljedom. Såsom dess slutliga resultat torde dock böra betraktas den allianstraktat, som avslöts mellan Bolivia, Chile, Colombia, Ecuador, Peru, Salvador och Venezuela den 10 juli 1865, enligt vilken de allierade regeringarna skulle förhindra europeisk inblandning i Amerikas angelägenheter

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 248.
[2]) Martens, N. R. G. XX, 607.
[3]) Kraus, Monroedoktrin, 123 ff.
[4]) Kraus, Monroedoktrin, 290 ff.
[5]) Reports 1890, IV, 208.

och gemensamt försvara sina länders självständighet, integritet och styrelsesätt.[1])

Trots Spaniens fredsslut med Peru var stämningen i Pacifikstaterna avgjort krigisk, och det gamla hatet mot Spanien tog sig våldsamma uttryck, särskilt i Chile. I november 1865 störtades den relativt fredsvänliga peruvianska regeringen genom en revolution, krigspartiet kom till makten, och i januari 1866 började Peru, Chile, Ecuador och Bolivia krig mot Spanien. Kriget fördes utan synnerlig kraft å någondera sidan. Under Förenta staternas bemedling ingicks 1871 ett vapenstillestånd, som gjorde slut på fientligheterna[2]), ehuru den definitiva freden mellan Spanien och Peru slöts först 1879[3]) och mellan Spanien och Chile 1883.[4])

Allianstraktaten av 1865 var det största resultat, vartill den sydamerikanska federationspolitiken någonsin nådde. Liksom överenskommelserna 1848 och 1856 var dess mål knappast någon konstant internationell organisation, utan motivet var att i en kritisk situation vinna styrka utåt. Det romanska Amerikas verkliga enhet var alltjämt lika avlägsen. Just åren 1865—1870 uppvisar en intressant regionalism i det egentliga Sydamerika, som allianspolitiken icke mäktade överbygga ens när spanska krigsskepp bombarderade Valparaiso eller franska trupper stodo i Mexiko. Sydamerika rymde dessa år två stora politiska huvudscener, inbördes skilda av Andernas mur och ödemarkerna i kontinentens centrum. Den ena var den pacifiska, som upptogs av kriget mot Spanien, den andra den atlantiska, där Argentina, Brasilien och Uruguay voro inbegripna i ett ohyggligt krig på liv och död mot Paraguay 1865—70. På Limakonferensen hade Argentina som nämnt ursprungligen varit deltagare, men den 1 maj 1865 ingick det med Brasilien och Uruguay en off- och defensiv allians mot Paraguay, varefter det skilde sina öden från Pacifikstaternas.[5])

---

[1]) Reports 1890, IV, 209 ff. Martens, N. R. G. XX, 596. Alliansen avslöts: "dans le but de faire obstacle à l'ingérence européenne dans les affaires américaines".

[2]) Martens, N. R. G. 2. Série III, 475. Moore, Principles of American diplomacy, 384.

[3]) Martens, N. R. G. 2. Série IX, 747.

[4]) Martens, N. R. G. 2. Série X, 190.

[5]) Martens, N. R. G. XX, 601.

Grants imperialistiska doktrin.

Redan Grants presidentskap medförde ett plötsligt partiellt återupprättande av den nordamerikanska expansionsdriften, ehuru man knappast kan tala om någon ny imperialistisk epok. Grants stora mål var annektion av Domingo, men han intresserade sig också för Cubas öde. Liksom den Polkska imperialismen, ledde också Grants diplomati till en skärpning av Monroedoktrinen. Praktiken utformade teorien.

Kort efter utbrottet av det s. k. tioårskriget på Cuba (1868—1878) erbjöd Grant spanska regeringen sina tjänster för lugnets återställande, men denna gjorde svårigheter. I sitt årsbudskap av den 6 december 1869 preciserade då presidenten sin ståndpunkt till situationen på Cuba. Han förklarade att Förenta staterna voro den friaste av alla världens nationer och därför måste sympatisera med varje folk som kämpade för sin självständighet, men att deras heder förbjöd dem att opåkallade ingripa i strider mellan nationer inbördes eller mellan regering och folk. Förenta staterna hade icke för avsikt att inblanda sig i förhållandet mellan Spanien och dess amerikanska kolonier, men de hoppades att de europeiska dependenserna i Amerika snarast möjligt skulle bliva oavhängiga stater, och de kunde i varje fall icke tillåta, att en europeisk makt överlämnade en koloni i Amerika till en annan europeisk stat. Om den europeiska suveräniteten över dependenserna upphörde, så måste dessa bliva självständiga stater. Denna s. k. Grantdoktrin omslöt sålunda den av Madison redan den 3 januari 1811 uttalade protesten mot koloniala överlåtelser mellan Europas makter.[1])

Samma Monroedoktrin som kunde motivera ett sådant uttalande till förmån för skapandet av nya amerikanska stater kunde dock å andra sidan av samme president användas som teoretisk grund för utsläckandet av ett redan existerande amerikanskt statsliv.

Den 23 november 1869 hade Grant avslutit ett annektionsfördrag med Dominikanska republiken, och i ett budskap av den 31 maj 1870 hemställde han om senatens godkännande av överenskommelsen. Dock motiverade han sitt förslag därmed, att en främmande makt (Nordtyska Förbundet) hyste planer på att genom köp förvärva sig Samana-bay på Domingos kust och att Förenta staterna borde förekomma denna kränkning av Monroedoktrinen. Men vidare förklarade han:

"Förvärvet av San Domingo är en konsekvens av Monroe-

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 132 ff.

doktrinen; det är en åtgärd för vårt nationella skydd; det innebär uppfyllandet av våra rättmätiga anspråk på ett kontrollerande inflytande över den stora handelstrafik som snart från öster till väster skall strömma över Dariennäset.''

Monroedoktrinen var alltså ett medel, icke blott för Förenta staternas nationella skydd, utan även för dess ekonomiska expansion. Det enda centrala och väsentliga i denna doktrin, som å ena sidan krävde frigörelse av europeiska kolonier och å den andra nordamerikansk annektion av amerikanska stater, var Förenta staternas vilja till ökad politisk och ekonomisk makt.

Visserligen gick senaten icke med på annektionen, och samma åtgärd som Grant benämnde ''a measure of national protection'', betecknade Charles Sumner, som var ordförande i Senatens utrikesutskott, som ''a measure of violence''.[1]) För uppfattningen av den moderna panamerikanismens betingelser och problem måste man emellertid beakta Grants utläggning av Monroedoktrinen på grund av dels dess starka imperialistiska tendens, dels dess ekonomiska anstrykning.

Tankar på en ny panamerikansk politik. Fish 1870.

Särskilt intressant är det också att mot denna bakgrund betrakta ett nyvaknande nordamerikanskt intresse för upphjälpandet av den genom inbördeskriget ruinerade handeln med Sydamerika. Just år 1870 begärde senaten regeringens utlåtande om orsakerna till den ringa kommersiella förbindelsen med de romanskamerikanska länderna. Med anledning av denna anhållan uppsatte statssekreterare Fish en svarsskrivelse av den 14 juli 1870, som presidenten lät överlämna till senaten.

Sedan Clays dagar hade unionsregeringen icke avgivit ett sådant uttalande för närmande och samarbete mellan Förenta staterna och Sydamerika, som den gjorde i detta dokument. Statssekreteraren beklagade, att Unionen år 1826 icke grep ''tillfället att giva en konstant riktning åt de politiska och kommersiella förbindelserna med de nyligen frigjorda spansk-amerikanska staterna.''

Man behövde en ny politik:

''Tiden är nu inne . . . att lägga grunden till en amerikansk

---

[1]) Hart, Monroe doctrine, 163 ff., 151 ff. Kraus, Monroedoktrin, 137 ff. Blaine, Twenty years of Congress II, 458 ff.

politik, som allt intimare skall sammanbinda de amerikanska staterna. Lär dem förstå, att Förenta staterna icke eftersträvar deras territorium. Låt dem känna, att vår regering nu, liksom 1826, är redo att hjälpa dem med all laglig makt vid varje steg de taga för att bättre kunna skydda sig mot anarkien. Må de bliva övertygade, att Förenta staterna uppriktigt och utan biavsikter äro beredda att förena sig med dem i att utveckla en fredlig amerikansk handelspolitik, som med tiden skall omspänna hela vår kontinent och de Västindiska öarna''.[1])

Denna enstaka panamerikanska deklaration medförde emellertid icke något resultat. Diplomatien gjorde i regel ingenting alls för att hjälpa nordamerikanska affärsfirmor och rederier att vinna den latinsk-amerikanska marknaden — än mindre engagerade den sig i något slags panamerikanskt samarbete. Den inre reorganisationen tog uppmärksamhet och krafter i anspråk.[2])

---

[1]) Richardson, Messages VII, 70—79.

[2]) Hart, Monroe doctrine 165—166.

IV.

Sydamerikanska problem och kongresser 1870—1889.

Interventionsproblemet.

Förhållandena i den romansk-amerikanska statsvärlden stadgades visserligen något under perioden 1870—1880, men voro likväl miserabla nog. I de centralamerikanska och pacifiska staterna, i Venezuela och Västindien avlöste revolutionerna varandra. Endast Argentina, Uruguay och Brasilien åtnjöto relativt lugn, likaså Mexiko, där Benito Juarez' och Porfirio Diaz' dugliga regeringar medförde ett för sydamerikanska förhållanden sällsynt tillstånd av ro och säkerhet.

Sydamerikas relationer utåt voro däremot i viss mån mera tillfredsställande. Trycket norrifrån hade lättats, ty trots Grants ansatser förblev Förenta staternas politik fredlig, och på samma gång kunde det romanska Amerika i Monroedoktrinens hägn ånyo känna sig skyddat mot Europa. Men detta skydd var dock endast relativt. Ännu stodo de sydamerikanska staterna i samma kroniska gäldenärsförhållande till Europa som fordom, och ännu besvärades de flesta av dem av sin gamla finansiella misär och insolvens. Övergreppen mot utländingar voro kanske icke så talrika som förr, men likväl många nog. Alltjämt hotade repressalier och tvångsåtgärder från de förorättade makternas sida: väpnad intervention, blockad, besättande av tullstationer och beslagtagande av tullar, därest icke de på diplomatisk väg gjorda reklamationerna uträttade tillfyllest. Särskilt efter händelserna i Mexiko på 1860-talet betraktade visserligen Förenta staterna varje möjlighet till europeisk intervention med yttersta misstro, men den ansåg dock fortfarande, att interventionsprincipen i och för sig icke var stridande mot Monroedoktrinen, blott den icke ledde till annektioner eller inblandning i de amerikanska staternas styrelsesätt och inre angelägenheter. För övrigt var unionsregeringen själv synnerligen engagerad i reklamationstvister med en hel del

romansk-amerikanska stater. En del avgjordes genom skiljedom, så exempelvis tvisten med Colombia 1871 angående den nordamerikanska skonaren Montijo, som kapats av colombianska revolutionärer.[1]) Men år 1875 avkunnades ett skiljedomsutslag mellan nordamerikanska reklamanter och Venezuela, som väckte ett för Förenta staterna obehagligt uppseende i det romanska Amerika. Venezuela protesterade nämligen mot skiljedomen, och efter långa förhandlingar anmodade nordamerikanska kongressen genom ''joint resolution'' president Arthur att återupptaga saken, varvid det visade sig, att ''fraudulent claims had been allowed''. Den 3 juni 1889 ratificerades ett fördrag mellan Förenta staterna och Venezuela angående ny skiljedom.[2])

Calvodoktrinen.

Indemnitetsproblemet spelade sålunda alltjämt en högst betydande roll i det romanska Amerikas internationella liv. Det missnöje och ogillande, varmed regeringarna och den allmänna opinionen i Sydamerika betraktade den diplomatiska och militära interventionen, kom på 1860-talet till ett klart och samlande teoretiskt uttryck. Den äldre sydamerikanska folkrättslitteraturen, som främst representerades av Bello[3]) och Pando[4]), stod under avgörande inflytande av nordamerikansk och brittisk doktrin, men med argentinaren Carlos Calvo (1824—1906) började en mera självständig sydamerikansk folkrättsspekulation, som ägnade särskilt intresse just åt interventionsproblemet. Sydamerikanarnas noninterventionsprincip formulerades av Calvo i hans arbete ''El derecho international teoretico y practico de Europa y America'', vars första upplaga utkom 1868, och hans ryktbara ståndpunkt har betecknats med namnet ''Calvodoktrinen''. Calvo blev Sydamerikas stora auktoritet i internationell rätt, och genom sin omfattande produktion lade han grunden till en romansk-amerikansk folkrättslitteratur av ganska betydande mått, särskilt om den jämföres med det latinska Amerikas kulturprestationer i övrigt.[5])

---

[1]) Johnson, America's Foreign relations II, 185 ff.

[2]) La Fontaine, Pasicrisie, 56 ff. Moore, Digest VII, 62 ff. Arbitrations II, 1659 ff.

[3]) Andres Bello, 1780—1865, diplomat i Venezuela och sedan i Chiles tjänst.

[4]) José Maria de Pando, 1787—1840, peruviansk diplomat.

[5]) Carlos Calvo, 1824—1906, Argentinas minister i Paris 1899—1906; Recueil historique des traités, conventions etc. des 'Etats de l'Amerique latine, Paris 1862 ff, 20 delar; Annales de la revolution de l'Amerique latine, Paris 1864—1867, 5 delar; El derecho internacional toretico y practico de

Calvodoktrinen innebar en protest mot varje användande av diplomatisk eller militär intervention såsom medel för genomdrivandet av sådana skadeståndsanspråk, som framställdes av utlänningar på grund av kontraktsbrott eller till följd av rättskränkningar som tillfogats dem under revolutioner eller inbördeskrig.[1]) Calvo ville sålunda till och med förneka rättmätigheten av den diplomatiska reklamationen, i synnerhet som utlänningar ofta tillgrepo reklamationsförfarandet utan att först ha sökt göra sin rätt gällande genom anlitande av gäldenärstatens egna domstolar. ''Ur nationalitetsprincipen följer som konsekvens den absoluta non-interventionsprincipen.'' ''Regeringarnas skyldigheter mot utlänningar få icke vara större än deras skyldigheter mot sina egna medborgare''.[2])

Det fanns små utsikter att lyckas hävda en dylik doktrin både mot Europa och Förenta staterna. Det måhända mest uppmärksammade försöket, före 1890, att göra det inträffade år 1888, då Ecuadors kongress antog en lag, som förbjöd främlingar att göra reklamationer på diplomatisk väg. Diplomatiska kåren i Quito protesterade emellertid genast och förklarade lagen vara stridande mot folkrätten.[3]) Ej fullt två år därefter sammanträdde första panamerikanska konferensen i Washington och gav de sydamerikanska staterna ett kärkommet tillfälle att hävda Calvodoktrinens principer gent emot Förenta staterna. Frågan om interventionen i indemnitetsfall blev från första början ett centralt problem i den moderna panamerikanismens historia.

Skiljedomsproblemet.

Calvodoktrinens stora betydelse låg däri, att den gav uttryck åt ett stort sydamerikanskt kollektivintresse i en viktig fråga och därigenom blev en praktisk symbol för den latinsk-amerikanska samhörighetstanken. Det fanns emellertid ännu ett problem, som påkallade allmän sydamerikansk uppmärksamhet, och det var skiljedomsfrågan. Man måste söka någon fredlig bot för de ständiga konflikterna, men varken Panamakongressen eller den senare allianspolitiken hade lyckats därmed. Visserligen hade man avslutit skiljedomsfördrag, men man hade icke löst problemet. Sydamerikas historia hade också blivit blodig och nedslående. Speciellt hade det bakom sig en lång och sorglig erfarenhet av gränskonflikternas be-

---

Europa y America, Paris 1868, 2 delar, senare i fransk upplaga 1880—1888, utökad till 5 delar.

[1]) Alexander Hamilton hade på sin tid varit förfäktare av en liknande uppfattning. Fried, Panamerika, 136.

[2]) Calvo, Droit international (1896), 1: 352, 3: 138, Büchi, Geschichte der panamerikanischen Bewegung, 113. Hart, Monroe doctrine, 262 ff.

[3]) Reports 1890, II, 937 d. ff.

svårigheter, ty det var ett ungdomligt statssystem med svävande gränser och outforskade gränsgebit. Men här borde dock skiljedom med särskild fördel kunna användas, emedan gränsproblemen i dessa exotiska folkfattiga trakter i och för sig i regel aldrig hade den vitala betydelse, som i det fast organiserade och tätt befolkade Europa.

Latinamerikanismen.

I omedelbart samband med intresset för dessa och andra gemensamma problem och med den sydamerikanska rättsspekulationen uppkom under 1870- och 1880-talen en viss latinsk-amerikansk kooperation i rättsliga och kulturella frågor. Den gamla federationspolitiken upphörde, när det yttre trycket lättade, men i stället följer en serie av sydamerikanska konventioner och kongresser, för skiljedom, internationell privaträtt, pedagogik, vetenskap o. s. v. ''L'idée de confédération s'efface mais les sentiments de solidarité subsistent'', säger Alvarez.[1]) Denna solidaritetskänsla var säkerligen mycket svag, men i varje fall kan man tala om en latinsk-amerikansk kooperationstanke, latinamerikanismen.

Liksom Clay på sin tid, genom Panamakongressen, trädde i kontakt med den sydamerikanska enhetsrörelsen för att utveckla den i panamerikansk riktning, sökte också Blaine i liknande syfte anknytning till den latinsk-amerikanska kooperationen, som därför bildar ett viktigt inslag i det panamerikanska genombrottets miljö.

Den första av dessa romansk-amerikanska kongresser sammanträdde i Lima den 9 december 1877 för behandling av privaträttsliga frågor. Den hade till följd dels ett fördrag i international privaträtt, dels en konvention om utlämning av brottslingar. Argentina, Bolivia, Chile, Costa Rica, Ecuador och Peru undertecknade båda fördragen, men Guatemala och Uruguay endast det sistnämnda.[2])

Den 3 september 1880 avslöto representanter för Chile och Colombia i Bogota ett fördrag om undantagslös och obligatorisk skiljedom i alla konflikter, som icke kunde biläggas på diplomatisk väg.

---

[1]) Alvarez, Droit international américain, 20.

[2]) Reports 1890, IV, 281, not. Alvarez, Droit international américain, 301.

Förenta staternas president skulle vara skiljedomare, såvida icke annorlunda bestämdes genom överenskommelse in casu mellan parterna.

I artikel 3 av detta fördrag, som för övrigt aldrig ratificerades, förklarade de kontrakterande regeringarna, att de skulle försöka bringa till stånd skiljedomsfördrag med övriga amerikanska stater, ”så att skiljedom som medel att avgöra alla internationella konflikter skulle bliva en princip i Amerikas offentliga rätt”. År 1881 utsände Colombias utrikesminister jämlikt denna bestämmelse en inbjudan till alla latinsk-amerikanska republiker — icke Brasilien — att sända ombud till en ny Panamakonferens, som skulle utreda frågan om ett gemensamt skiljedomsfördrag enligt mönstret av Bogotafördraget. Den föreslagna kongressen kom dock aldrig till stånd, beroende på det krig, som just pågick mellan Chile och de förbundna Peru—Bolivia.[1]) Detta krig, det s. k. Stillahavskriget 1879—1883, uppvisade till fullo, hur lång vägen var till verkligt sydamerikanskt samförstånd.

År 1883 voro samtliga latinsk-amerikanska republiker representerade vid de festligheter, som ägde rum i Carracas med anledning av hundraårsminnet av Bolivars födelse. De delegerade proklamerade vissa principer såsom särskilt karaktäristiska för den amerikanska folkrätten och förklarade skiljedom vara det bästa medlet för biläggandet av internationella konflikter.[2])

Det var egentligen på det rent kulturella området, man nådde verkliga resultat av större betydelse. På initiativ av Argentina och Uruguay sammanträdde en ny sydamerikansk kongress för privaträtt i Montevideo under tiden 25 augusti 1888—18 februari 1889.[3]) Den bestod av representanter för de båda initiativtagarna samt Bolivia, Brasilien, Chile, Paraguay och Peru. Dess mål var ”att fastställa grunderna för en kodex i sydamerikansk internationell rätt”, och den uppställde flera privaträttskonventioner, som ratificerades av en hel del regeringar.[4]) Pedagogiska kongresser för det romanska Amerika höllos i Buenos Ayres och Lima och sanitetskongresser i Rio de Janeiro 1887 och Lima 1888.[5])

---

[1]) Korrespondensen rörande den föreslagna konferensen finnes i Reports 1890, IV, 217—251. Alvarez, Droit international américain, 105 ff.

[2]) Alvarez, Droit international américain, 106.

[3]) Reports 1890, IV, 281—289. Mexiko och staterna i Centralamerika och Västindien voro icke inbjudna till denna konferens.

[4]) Martens, N. R. G. XVIII, 346 ff. XXXI, XXXII.

[5]) Alvarez, Droit international américain, 104 ff. Fried, Pan Amerika, 34 ff. Calvo, Droit international, 6: 93 ff.

Samtidigt inträdde den sydamerikanska forskningen i internationell rätt i en blomstringsperiod. Särskilt i Argentina uppstod en omfattande juridisk litteratur, främst representerad av Calvo, Federico Pinedo, Onesimo Leguizamon, Amancio Alcorta och Estanislao Zeballos.[1]) Andra betydande rättslärda voro Gonzalo Ramirez från Uruguay, den egentliga initiativtagaren till juristkongressen i Montevideo 1888, och Rafael Seijas från Venezuela, författare till ett stort arbete i internationell rätt.[2])

---

[1]) Estanislao Zeballos, 1854 —, tre gånger Argentinas utrikesminister, medlem av fjärde panamerikanska konferensen 1910.

[2]) El derecho internacional hispano-americano publico y privado. Carracas 1884, sex delar.

V.

Den moderna panamerikanismens genombrott.

Det nya läget.

Omkring år 1880 hade Förenta staterna genomkämpat de långvariga politiska och ekonomiska kriser, som följt på inbördeskriget. Samtidigt hade de hunnit ett godt stycke på vägen från övervägande jordbruks- och råvaruland till industriland av de jättelikaste dimensioner.

Därmed hade den grundläggande förutsättningen inträtt för en återerövring och utveckling av de ekonomiska och kommersiella positioner i Sydamerika, som gått förlorade för Unionen under inbördeskriget. Som industriland fick Förenta staterna ökat behov av Sydamerikas råvaror för sin import och av dess marknad för sin export. När senaten 1870 interpellerade regeringen angående handeln på Sydamerika, hade problemet icke på långt när samma aktualitet och vikt som nu. Mer och mer blev det nämligen tydligt, att det romanska Amerika glidit in under Europas dominerande ekonomiska och kulturella herravälde, oaktat det politiskt kontrollerades av nordamerikanarna genom Monroedoktrinen.

I den situationen upplevde panamerikanismen sin renässans.

James G. Blaine.

James Gillespie Blaine (1830—1893) är den moderna panamerikanismens upphovsman.

"Blaine was an ardent and impulsive man who much resembled Henry Clay in character and career", säger Hart.[1]) Själv var Blaine en avgjord beundrare av Clay.

Såsom republikansk kandidat valdes Blaine 1862 till medlem av representanternas hus. Han tillhörde detta 1863—1876 och fungerade 1869—1875 såsom talman. Under åren 1877—1881 var han senator för Maine. Inom sitt parti uppnådde han inom kort en ledande ställning, och det torde knappast råda tvivel om att han på 1880-talet var det republikanska partiets främsta personlighet.

Ett oblitt öde följde Blaine under större delen av hans offentliga bana i form av de misstankar för bestickelighet, som hans ovänner ofta framkastade mot honom. Vid tvänne uppseendeväckande tillfällen under 1870-talet beskylldes han sålunda att ha utnyttjat sin ställning som talman till att mot ekonomiskt vederlag gagna Union Pacific Railway. De officiella undersökningar, som gjordes, betygade hans oskuld, men beskyllningarna bidrogo i väsentlig grad till att han icke nominerades av republikanerna till kandidat vid presidentvalet 1876.

Först under sin tid i senaten började Blaine ådagalägga det intresse för relationerna till Sydamerika, som sedan ernådde en sådan central betydelse i hans politiska gärning.

Vid sessionen 1877—1878 föreslog han nämligen upprättandet av statsunderstödda ångbåtslinjer mellan Förenta staterna och Sydamerika, särskilt Brasilien, och han framhöll det olyckliga i att England och Tyskland behärskade Sydamerikas handel, medan Förenta staterna föga eller intet gjorde för utvecklingen av sina kommersiella förbindelser. Emellertid lyckades motionen icke erhålla kongressens godkännande.

Den 27 januari 1881 höll Blaine sitt sista tal i senaten, och hans ämne var även denna gång handelsmarinen. Senator Beck från Kentucky hade motionerat om upphävande av de lagar som hindrade köp och registrering under Förenta staternas flagga av fartyg byggda i utlandet. Blaine opponerade mot detta förslag på det bestämdaste, emedan han fruktade, att det skulle skada det inhemska skeppsbyggeriet och främja den engelska varvsindustrien, men samtidigt klandrade han kongressens likgiltighet för handelns och sjöfartens krav. Han påpekade, att kongressen under de sista tjugo åren hade givit 200 millioner acres jord och 70 millioner dollars i anslag åt inrikes järnvägar men knappast

[1]) Hart, Monroe doctrine, 172.

ägnat en enda dollar åt upphjälpandet av den utrikes handeln. Brasilien hade erbjudit 100,000 dollars i understöd åt en nordamerikansk ångbåtslinje mellan New York och Rio de Janeiro under förutsättning att unionsregeringen anslog motsvarande summa, men kongressen hade icke gått med härpå, linjen höll på att indragas, och nordamerikanarna skulle tvingas att sända sina brev till Sydamerika via Liverpool. Engelska bolag skulle föra Brasiliens kaffe och gummi till New York, och därifrån transportera nordamerikanska produkter till England samt slutligen fullborda sina "triangulära router" genom att frakta engelska varor till Sydamerika. Brittiska regeringen lämnade frikostiga subsidier åt engelska linjer i form av ersättning för transporten av post. — Så till vida delade kongressen Blaines omsorg om handelsmarinen, att den icke accepterade Becks förslag, men för subventionstanken stod den främmande.[1])

Davis motion 1880.

Blaine var emellertid icke den ende som klagade över den ringa handeln med Sydamerika, och ej heller var han ensam om att föreslå åtgärder för dess upphjälpande. På initiativ av en bekant järnvägspolitiker Hinton Rowen Helper inlämnade David Davis (Illinois) den 21 januari 1880 i senaten en "bill for the encouragement of closer commercial relationship between the United states and the Republics of Mexico, Central America, the Empire of Brazil and the several Republics of South America". Såsom medel härför föreslogs byggandet av en stor järnväg efter östra sidan av den stora longitudinala bergskedjan från statssystemets norra gräns till den södra. Denna järnväg skulle öppna det inre av Mexiko och Central- och Sydamerika för Förenta staternas handel. Den skulle österut stå i förbindelse med Sydamerikas stora inre vattenvägar och åt väster genom bibanor förbindas med de mera betydande Pacifikstäderna. I söder skulle den förgrena sig i en linje till Buenos Ayres och en till Valparaiso. Detta stora arbete skulle gemensamt utföras av Amerikas stater, och därför yrkade motionären, att kongressen måtte bemyndiga presidenten att inbjuda regeringarna i Mexiko, Central- och Sydamerika till en konferens i Washington i juni 1880 och härför bevilja ett anslag.[2]) Förslaget ledde icke till något omedelbart resultat, men redan nästa år upptog Blaine konferenstanken, ehuru närmast för behandlingen av ett annat och större problem.

— — —

[1]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 203—204. Blaine, Twenty years of Congress II, 612—613.

[2]) Reports 1890, IV, 293 ff.

Blaine första gången statssekreterare.

Vid presidentvalet 1880 var det republikanska partiets nationalkonvent delat i tre fraktioner, en följde Blaine, den andra U. S. Grant, den tredje John Sherman. Slutligen förenade sig Blaines vänner med Shermans i en typisk amerikansk valallians och lyckades genomdriva, att James A. Garfield nominerades till president och sedan också verkligen valdes. Garfield utnämnde Blaine till statssekreterare, och med anledning härav lämnade denne senaten.

Under sin första korta period som ledare av Förenta staternas utrikespolitik, 7 mars—19 december 1881, grep sig Blaine an med tvänne stora uppgifter.

Dels sökte han skaffa Förenta staterna större handlingsfrihet i det nya läge, vari kanalfrågan inträtt genom Colombias ensamkoncession 1878 åt Ferdinand Lesseps beryktade bolag, och han inledde i detta syfte underhandlingar med England rörande revision av Clayton-Bulwerfördraget, churu förgäves. Dels upptog han den panamerikanska tanke som hans företrädare Henry Clay en gång representerat och åt vilken även Fish givit uttryck.

Blaine började sin panamerikanska politik just vid den tidpunkt då den moderna imperialismen grep sinnena såväl i Amerika som Europa. Att tanken på Förenta staternas ökade makt och storhet varit grundmotivet för hans "continental policy" torde knappast kunna betvivlas, men säkerligen hoppades han, att den skulle medföra fördelar för alla de i kooperationen deltagande parterna. Hans närmaste mål var att främja Förenta staternas handel och sjöfart på det romanska Amerika, men längre bort hägrade för honom liksom för Clay tanken på ett stort amerikanskt block under Förenta staternas naturliga ledning, sammanhållandet av en politisk och ekonomisk intressegemenskap. Möjligen tänkte han sig även en formlig panamerikansk allians. Måhända har också Hart rätt i sin förmodan att hela den panamerikanska planen för Blaine själv var "kombinerad med avsikten att driva ut Storbritannien från dess position på Isthmus." [1])

Första villkoret för en ordnad samverkan mellan de amerikanska staterna var emellertid upprättandet av fred och lugn i det romanska Amerika.

När Blaine tillträdde posten som statssekreterare, var nämligen situationen allt annat än tillfredsställande. Det ödesdigra Stillahavskriget mellan Chile å ena sidan och Peru och Bolivia å

[1]) Hart, Monroe doctrine, 177—178.

den andra hade utbrutit 1879 till följd av rivalitet och stridigheter i Atacamaområdet. Samtidigt var Mexiko invecklat i en olakartad konflikt med Guatemala och Argentina i en långvarig gränstvist med Chile.

Förenta staternas intresse var status-quo på Stillahavskusten, och i varje fall torde det knappast överensstämt med deras intresse, att Bolivia utestängdes från havet. Själv betraktade Blaine Chiles politik med misstro. De chilenska vapnen hade segrat på alla fronter, och Peru och Bolivia önskade fred. Blaine instruerade Förenta staternas minister i Lima Hurlbut att söka utverka så milda fredsvillkor som möjligt och särskilt föreslå skadestånd och garanti i stället för landavträdelse. Däremot avböjde han ett förslag av England och Frankrike om gemensam medling i konflikten, med den motivering, att en dylik entent skulle innebära ett avsteg från Unionens traditionella politik att undvika allianser och vidare att Förenta staterna hade större intresse i sina amerikanska systerrepublikers öden än vad någon icke amerikansk stat kunde ha och därför måste förbehålla sig fullständig handlingsfrihet[1]).

Vad angick tvisten mellan Mexiko och Guatemala vädjade Blaine i juni 1881 till mexikanska regeringen att avvända konflikten genom användande av diplomatiska medel eller skiljedom. Likaledes uttryckte han för regeringarna i Argentina och Chile en önskan, att stridsfrågorna dem emellan måtte lösas genom skiljedom.[2])

Samtidigt hade Colombia tagit sitt ovannämnda initiativ till en ny Panamakongress. Förenta staternas minister i Bogota Ernest Dichman hade redan i skrivelse av den 5 december 1880 för statssekreterare Evarts antytt lämpligheten av att unionsregeringen läte representera sig på kongressen, men Evarts synes ha ställt sig fullkomligt likgiltig härför. Unionsregeringen blev icke heller inbjuden.[3]) För Blaine tydde emellertid Colombias initiativ på att det verkligen fanns tankar på internationellt samförstånd i Sydamerika, och ehuruväl han lika litet som Evarts synes ha vidtagit några åtgärder för deltagande i Panamakongressen, beslöt han dock begagna sig av konjunkturen och söka anknytning till de sydamerikanska fredsstämningarna. Bogotafördraget räknade ju i sin mån också med att Förenta staternas president skulle ställa

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 180—181. Hart, Monroe doctrine 178—179.

[2]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 244—245.

[3]) Reports 1890, IV, 217 ff.

sina tjänster till förfogande för fredsarbetet i det romanska Amerika.

Konferensinitiativet 1881 och dess misslyckande.

Statssekreterarens plan blev därför, att unionsregeringen själv skulle sammankalla en konferens för behandling av skiljedomsproblemet.

Denna tanke på folkrättslig kooperation, som redan av Blaine fästes vid panamerikanismens program, stod i bästa inre harmoni med Förenta staternas diplomatiska praxis och rättskultur. Kraus framhåller, att unionsregeringen i regel visat en konsekvent förkärlek för skiljedomsförfarande, goda tjänster och medling, att presidenten ofta fungerat som skiljedomare särskilt i tvister, där en amerikansk stat varit part, att Unionen aldrig åberopat Monroedoktrinen gent emot europeisk skiljedom i konflikter mellan amerikanska stater och att å andra sidan även rent europeiska konfliktfall avgjorts genom nordameriansk skiljedom.[1]) Intill år 1880 hade Förenta staterna varit invecklade i 56 konflikter, därav 20 med England, som alla vunnit sitt avgörande genom skiljedom eller utslag av blandad kommission,[2]) och bland dessa angloamerikanska fall voro sådana som skiljedomen av år 1804 enligt Jayfördraget, Alabamadomen av den 14 september 1872 och kejsar Wilhelms utslag i Oregontvisten av den 21 oktober samma år.[3]) I kongressen hade intresset för folkrätt och skiljedom principiella förfäktare — Foot 1851, Underwood 1853, Sumner 1872 och 1873. Det stod även i hägnet av en rik teoretisk forskning, om vars betydenhet namnen

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 267 ff, 313 ff.

[2]) Fried, Pan Amerika, 28.

[3]) Moore, Principles of American diplomacy, 308 ff. Arbitrations I, 495 ff. passim. Kraus, Monroedoktrin, 88 ff.

Kent och Story, Wheaton och Lawrence, Wolsey och Field, samt i senare tid Wharton och Moore burit vittne.

Blaine hade redan erhållit Garfields godkännande av planen på en konferens, då presidenten den 19 september 1881 avled till följd av det attentat, som förövats mot honom i juli samma år.[1]) Emellertid behöll Blaine tills vidare posten som statssekreterare, och med den nya presidenten Chester A. Arthurs medgivande utsände han den 29 november 1881 till alla i Washington ackrediterade amerikanska sändebud en cirkulärnot, vari han i presidentens namn inbjöd "samtliga oavhängiga regeringar i Nord- och Sydamerika att deltaga i en allmän kongress, som den 24 november 1882 skulle hållas i Washington för att överväga och undersöka de metoder, som voro ägnade att förebygga krig mellan Amerikas folk". Presidenten önskade, att kongressen strikt skulle begränsa sin verksamhet till denna stora fråga, och han var särskilt angelägen att förklara, att Unionen icke hade för avsikt att genom konferensen inblanda sig i redan existerande amerikanska stridsfrågor. "Förenta staternas ställning som den ledande makten i den nya världen kunde väl förläna dess regering anspråk på auktoritativt utlåtande vid uppgörandet av tvistigheter mellan grannstaterna." Likväl hade unionsregeringens bona officia aldrig ägt utseende av pockande eller tvång, utan alltid erbjudits såsom tecken på omsorgsfull välvilja för gemensamma vänner. — Unionsregeringen hade inga andra motiv till inbjudningen än rent humanitära och ideella. Den ville skydda Amerikas stater för krigets bördor, och varaktigt förebygga grym och blodig kamp mellan länder, vars befolkning ofta var av samma blod och talade samma språk, eller mellan medborgare i samma stat. Med tillfredsställelse hade man hos Central- och Sydamerikas stater spårat en växande benägenhet att underställa sina konflikter skiljedom och att påkalla Förenta staternas goda tjänster såsom vän och medlare. Unionen skulle på kongressen icke äga större inflytande än varje annan deltagande stat. Varje regering skulle sända två befullmäktigade ombud till konferensen. Presidenten hoppades, att den rådande situationen på södra Pacifikkusten skulle lyckligen upphört, innan konferensen sammanträdde, och att de kommande förhandlingarna skulle stärka bandet mellan Amerikas nationer.[2])

---

[1]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 247.

[2]) Reports 1890, IV, 255 ff.

Detta initiativ delade emellertid samma öde som Colombias. Hurlbuts medling misslyckades, och Pacifickriget drog ut på tiden. I början av december 1881 sände Blaine William H. Trescot och sin son Walker Blaine på en speciell fredsmission till de krigförande, men den 19 i samma månad avgick han från statssekreterareposten, då han och Arthur, som tillhörde Grants fraktion, egentligen icke sympatiserade med varandra. Den nya statssekreteraren Frederick T. Frelinghuysen stod helt och hållet likgiltig inför kongressplanen, och samtidigt yppade sig i pressen i viss opposition mot densamma, särskilt från Shermanflygeln. Konferensen skulle ha inneburit ett svikande av Förenta staternas traditionella politik att undvika allianser, och inbjudningen hade utfärdats av sensationslystnad. Blaines politik vore äventyrlig, och genom sitt uppträdande i kanalfrågan hade han väckt ond blod i England. Även angreppen mot hans heder förnyades, och hans ovänner insinuerade, att han skulle vara ekonomiskt intresserad i guanoindustrien i Atacama och därför ingripit i striden mellan Chile och Peru. Saken undersöktes och beskyllningarna visade sig grundlösa, men oppositionen nådde i alla fall sitt mål.

Redan 9 januari 1882, sex veckor efter inbjudningen, tillkännagav Frelinghuysen, att unionsregeringen tvekade, huruvida det vore lämpligt

"att inträda i underhandlingar och rådslag om fredens främjande med vissa utvalda vänskapligt sinnade nationer utan att utsträcka sitt förtroende till andra folk, till vilka Förenta staterna står i samma goda förhållande. Om ett sådant förtroende, som endast bevisades vissa stater, skulle vålla misstämning och ovilja, så skulle freden, ändamålet för rådplägningen, icke främjas."[1])

Detta visar, huru fullständigt främmande statssekreteraren stod för den panamerikanska tanken. Blaine själv förbittrades över uttalandet och skrev den 3 februari ett skarpt brev till presidenten, vari han gendrev Frelingshuysens argumentering och undrade, om det var nödvändigt att Förenta staterna inhämtade de europeiska makternas samtycke till sin plan för fredens främjande i Amerika. Europa kunde omöjligen fatta ovilja mot kon-

[1]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 252—253.

"To enter into negotiations and consultation for the promotion of peace with selected friendly nationalities, without extending the line of confidence to other people with whom the United States is on equally friendly terms. If such partial confidence woyld create jealousy and ill will, peace, the object sought by such consultation, would not be promoted."

gresstanken, "såvida det icke, mot förmodan, var de europeiska maktternas intresse, att de amerikanska nationerna med vissa intervaller skulle råka i krig med varandra och draga vanära över de republikanska institutionerna".[1])

Den 18 april 1882 framlade presidenten Blaines inbjudningsnot för kongressen och anhöll i ett särskilt budskap, att denna måtte tillkännagiva sin mening i saken, men sessionen gick till ända utan att något besked gavs.[2]) Den 24 april föreslog Cockrell (Missouri) i kongressen, att presidenten borde bemyndigas sända en kommissionär till Centralamerika, Colombia, Ecuador, Peru, Bolivia och Argentina för att därstädes undersöka alla förhållanden av betydelse för utvecklingen av de kommersiella förbindelserna mellan dessa länder och Förenta staterna. Samma dag förnyade senator Morgan (Alabama) Davis yrkande av 1880 och föreslog, att presidenten borde bemyndigas inbjuda samtliga för järnvägsprojektet intresserade regeringar till en konferens i Washington under loppet av år 1882. Liknande förslag väcktes i representanthuset, men kongressen stod fullkomligt passiv.[3])

Den 9 augusti 1882 utsände Frelinghuysen en cirkulärnot, var. han förklarade, att presidenten såg sig nödsakad uppskjuta konferensen på obestämd tid[4]), alldenstund freden ännu icke inträtt i Sydamerika och Förenta staternas kongress icke vidtagit någon anstalt för konferensen eller uttryckt sin mening om projektet.[5])

När denna not avgavs, hade inbjudningen accepterats av Brasilien, Ecuador, Guatemala, Honduras, Mexiko, Salvador, Uruguay och Venezuela.[6])

Trescots beskickning till Sydamerika misslyckades alldeles.[7]) Chile kunde fullt utnyttja sin övermakt i kriget. Den 20 oktober 1883 slöts fred mellan Chile och Peru i Lima, varvid det sistnämnda landet tvangs att avstå Tarapaca och ställa provinserna Tacna och

---

[1]) "Unless indeed it be the interest of the European powers that the American nations should at interwals fall into war and bring reproach on republican institutions." Stanwood, James Gillespie Blaine, 253.

[2]) Reports 1890, IV, 272—273. Richardson, Messages VIII, 97 ff.

[3]) Reports 1890, IV, 294 ff.

[4]) "Postpone the projected meeting until some future day."

[5]) Reports 1890, IV, 272—273.

[6]) Reports 1890, IV, 258 ff.

[7]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 254 ff.

Arica under chilensk förvaltning under tio år. Efter denna tids förlopp skulle befolkningen i de två sistnämnda områdena genom omröstning få bestämma, om den ville tillhöra Peru eller Chile, och det land, till vars förmån omröstningen utföll, skulle då betala det andra en ersättning av tio millioner pesos.[1]) Den 4 april 1884 avslöts i Valparaiso ett fördrag om obegränsad vapenvila mellan Chile och Bolivia, varigenom Bolivia tills vidare avstod området mellan 23 parallellen och Rio Loas mynning och alltså förlorade tillträdet till havet.[2]) I båda fallen satte fördragen allt för mycket på framtiden för att medföra någon verklig uppgörelse, och det olyckliga Stillahavskriget följdes av en långvarig diplomatisk kamp med ödesdigra verkningar för endräkten i Sydamerika. Blaines tydliga sympatier för Peru väckte även ovilja i Chile, såväl mot Blaine personligen som mot hans panamerikanska politik.

Utformningen av det panamerikanska programmet.

Emellertid hade Blaine icke uppgivit sitt program, och hans idéer främjades av en *ekonomisk lågkonjunktur och depression*, som allt tydligare gjorde sig gällande såsom följd av överproduktionen.[3]) Den marknad som Blaine ville erövra i Sydamerika syntes alltmera behövlig. Blaine själv hade tills vidare dragit sig tillbaka från den aktiva politiken, men hans fraktion verkade i kongressen för hans idéer och han vann anhängare t. o. m. inom det demokratiska partiet. Bland motionärerna om en panamerikansk konferens funnos demokrater, såsom Mc Creary, Cockrell, Morgan, Townshend, Reagan, vid sidan av republikaner, såsom Freye, Logan och Mc Kinley. Det praktiska panamerikanska program, som utformades under 1880-talet, var i mångt och mycket ett samlingsprogram.

Detta gäller icke minst den stora frågan om en amerikansk tullunion. I början av sin politiska existens voro Förenta staterna frihandlare, men protektionismen infördes genom 1816 års tulltaxa och skärptes gradvis till ett utpräglat skyddssystem, som var fullt utvecklat vid 1800-talets mitt. Under inbördeskriget höjde republikanerna tullarna oerhört i rent finansiellt syfte, och ehuru dessa krigstullar voro avsedda att gälla endast till krigets slut, bibehöllos de dock i stort sett även efter detsamma, trots angreppen från

[1]) Martens, N. R. G. ser. 2 X, 191 ff.

[2]) Martens, N. R. G. ser. 2 X, 610. Fördraget ratificerades den 29 november 1884, men den definitiva freden slöts först den 20 oktober 1904.

[3]) Reports of the Commission to the Central and South American states 1885, 15.

de frihandelsvänliga demokraterna. Under 1880-talet stod tullstriden het i Amerika, liksom den samtidigt gjorde i Europa, där Tyskland 1879 slagit in på protektionismens väg. Därför är det så mycket intressantare att finna att Blaine, vilken i likhet med sitt parti var protektionist, kunde samarbeta med de mera moderata frihandelsvännerna bland demokraterna just i frågan om en amerikansk tullunion, ja, att det till och med var en demokrat, Townshend, som första gången motionerade om en dylik. Orsaken ligger emellertid i öppen dag. Blaine hoppades att genom ett system av preferenstullar mellan Nya världens länder draga Sydamerikas handel från Europa till Förenta staterna, men för Townshend och hans meningsfränder var målet dessutom att genom reciprocitetspolitiken reducera det egna landets redan existerande tulltariffer gent emot övriga amerikanska stater och möjligen åstadkomma ett stort amerikanskt frihandelsområde. Ur frihandelssynpunkt låg alltså frågan om den panamerikanska tullunionen till på ett helt annat sätt än det brittiska imperiets tullproblem. Det oaktat var den synnerligen ömtålig även inrikespolitiskt betraktat, ty den väckte misstroende och ovilja såväl hos de extrema protektionisterna bland republikanarna som hos de radikala frihandelsvännerna bland demokraterna. Projektets värsta fel var dock, att det saknade stöd i Sydamerikas kommersiella och finansiella orientering, och därför var en utopi.

En annan punkt på det panamerikanska programmet, som också omfattades med intresse av en hel del politici inom båda de stora partierna var förslaget om ett gemensamt amerikanskt silvermynt. Från dubbelmyntfot hade Förenta staterna 1873 övergått till guldmyntfot, men redan 1878 lyckades demokraterna, som särskilt representerade "silvermännen", att genomdriva en återgång till bimetallismen, vilket dock följdes av en mer än tjuguårig kamp tills guldmyntfoten definitivt segrade år 1900. En del av det republikanska partiet stod emellertid länge sympatisk mot den dubbla myntfoten, och Blaine själv var bimetallist. Han anförde vissa konstitutionella betänkligheter mot monometallismen[1]), och dessutom ansåg han, att Förenta staterna såsom världens största silverproducent hade ett tydligt intresse av silvervärdets upprätthållande. Men ett liknande intresse borde även förefinnas hos de stora silverproducerande länderna i det romanska Amerika, och därför var han övertygad om möjligheten av en amerikansk silvermyntunion.

[1]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 196 ff.

Förslag och förhandlingar i kongressen 1883—1884.

Cockrells förslag om en kommission till Sydamerika förnyades den 8 februari 1883 såväl i senaten som representanthuset, men utan resultat.

Vid nästa session blevo motionerna talrikare.

Morgans konferensprojekt återupptogs i en av senator Sherman introducerad bill av den 11 december 1883, och en liknande motion väcktes även i representanthuset. Samtidigt debuterade tullunionen i de parlamentariska förhandlingarna, ity att Townshend (Illinois) framlade ett förslag av innehåll, att presidenten borde bemyndigas inbjuda de amerikanska regeringarna till samarbete i och för upprättandet av ett gemensamt system för mått, mål och vikt. De amerikanska staterna skulle bilda "a commercial league", under namn av "Custom's Union of America", och överenskomma om en gemensam basis för importtull å varor, som infördes från stater som icke tillhörde tullunionen, men däremot upphäva alla tullgränser sinsemellan.[1])

Medan dessa initiativ icke lyckades vinna kongressens gehör, rönte emellertid Cockrells tanke på en undersökningskommission ett bättre öde. Den 3 mars 1884 väckte han i senaten förslag om en kommission av tre medlemmar, som skulle besöka samtliga latinsk-amerikanska stater (utom Haiti och Domingo) och undersöka vad som borde och kunde göras för kommersiellt och allmänt politiskt närmande mellan dem och Förenta staterna. De skulle ägna speciellt intresse åt frågan om upprättandet eller förbättring av järnvägskommunikationer och av postala förbindelser mellan Amerikas olika stater.[2]) Senatens utrikesutskott upptog motionen gynnsamt och lade den till grund för ett amendement till årets "diplomatic and consular appropriation bill". Samtidigt förelades i representanthuset en bill om utsändandet av endast en kommissionär (eventuellt assisterad), men husets utrikesutskott anslöt sig till Cockrells tanke på en av flera personer bestående kommitté. I sitt vidlyftiga yttrande konstaterade utskottet med beklagande, att hälften av det latinska Amerikas totala handel innehades av England, medan mindre än en femtedel kom på Förenta

[1]) Reports 1890, IV, 297 ff.

[2]) Reports 1890, IV, 298 ff.

staterna. Särskild uppmärksamhet borde av kommissionen ägnas åt den föreslagna stora järnvägen, och utskottet var av den övertygelsen, att denna väldiga plan mycket väl kunde realiseras, ehuru den vid första tanken kunde synas "somewhat startling". Till Mexiko City hade man redan goda järnvägsförbindelser; därifrån och till Buenos Ayres var det visserligen c:a 6,000 miles, men Unionen hade redan tvärs över sitt eget territorium dragit flera pacifiklinjer av c:a 3,000 miles längd vardera, varför man icke borde misströsta om det nya stora järnvägsprojektet. Man behövde i varje fall icke så mycket frukta tekniska eller topografiska hinder utan fastmer svårigheten att på ett tillfredsställande sätt säkerställa det i järnvägen nedlagda kapitalet såväl i krig som i fred.[1])

Nu ledde den panamerikanska agitationen till en första parlamentarisk seger. Den 7 juni 1884 bemyndigade kongressen presidenten att med senatens samtycke utnämna en kommission av tre medlemmar, som skulle undersöka de bästa sätten att utveckla intimare internationella och kommersiella förbindelser mellan Unionen och Amerikas övriga stater och för detta ändamål besöka de länder i Central- och Sydamerika, som presidenten bestämde.[2])

Medan frågan var före i kongressen, preciserade Frelinghuysen sin ståndpunkt i skrivelse till ordföranden i senatens utrikesutskott. Han framhöll däri att en konferens åtminstone tills vidare icke vore önskvärd, ehuruväl de svagare amerikanska staterna utan tvivel önskade samarbete och t. o. m. allians med Förenta staterna. Visserligen skulle besluten på en eventuell konferens icke vara bindande, men Unionens inflytande i det övriga Amerika kunde försvagas, om den såge sig nödsakad att icke biträda dem, vilket mycket väl kunde hända, alldenstund Förenta staterna icke skulle ha mera nominellt inflytande på konferensen än varje annan amerikansk stat och alltså lätteligen kunde överröstas. Däremot rekommenderade statssekreteraren avslutandet av reciprocitetsfördrag mellan Unionen och olika amerikanska stater ävensom införande av ett gemensamt amerikanskt silvermynt, och han instämde likaledes i förslaget om en kommission. Framdeles kunde det måhända bli lämpligt att sammankalla en konferens, när linjerna lagts klara genom kommissionens arbete.[3])

[1]) Reports 1890, IV, 302 ff.
[2]) Reports 1890, IV, 308—309.
[3]) Reports 1890, IV, 300 ff.

Den sydamerikanska kommissionen.

Sommaren 1884 utnämndes kommissionen av presidenten. Medlemmar blevo George H. Sharpe (New York), Solon O. Thacher (Kansas) och Thomas C. Reynolds (Missouri). Sekreterare var William E. Curtis. I mars 1885 avgick Sharpe ur kommissionen och efterträddes då av Curtis.[1])

Enligt statssekreterarens instruktion av den 27 augusti 1884 borde de kommitterade särskilt studera de amerikanska staternas uppfattning rörande möjligheten av reciprocitetsfördrag, enhetligt silvermynt och förbättrade ångbåtskommunikationer mellan Amerikas olika delar. Men deras uppgift var endast att undersöka och inhämta upplysningar, och de ägde ej att avgiva bindande förklaringar eller löften.

Kommissionen samrådde med köpmän, fabriker och politici i New York, Boston, Philadelphia, Baltimore, New Orleans och San Fransisco, innan den gav sig ut på sin långa färd. Som allmänna önskemål framhöllos: bättre kommunikationer, förbättrat konsulat- och bankväsen i Sydamerika, förenkling av de amerikanska staternas tullreglementen, avslutande av reciprocitetsfördrag o. s. v. En allmän överskattning av Sydamerikas ekonomiska och politiska kultur gjorde sig på sina håll tydligt gällande.

Den 31 december 1884 avgav kommissionen sin första berättelse, som följdes av en massa rapporter under 1885.[2]) Kommissionen konstaterade, att det latinska Amerikas totala utrikeshandel steg till ett årligt värde av 850 miljoner dollars, därav c:a 420 miljoner import. Av de 850 miljonerna tog emellertid U. S. A. endast 130, därav 90 i import till U. S. A. och 40 i export från U. S. A., alltså en orhörd övervikt i importen. Europa, särskilt England, hade ett ofantligt övertag på den sydamerikanska marknaden. Trafiken låg helt i engelsmännens händer, och deras fartyg ombesörjde även Sydamerikas frakter till U. S. A.[3]) Jämte England var Tyskland den farligaste konkurrenten, och dess handel och sjöfart på Sydamerika var stadd i en oavbruten och rask framsmarsch.

---

[1]) Reports 1890, IV, 309.

[2]) Reports of the Commission to the Central and South American states.

[3]) "Triangular voyages": Sydamerika—U. S.. A.—England—Sydamerika. U. S. A. ägde t. ex. ingen linje på Argentina eller Uruguay. (Curtis)

Livligare ekonomisk förbindelse med Sydamerika var synnerligen önskvärd såsom ett effektivt medel mot den lågkonjunktur, som inträtt i Förenta staternas ekonomiska liv. Sydamerikas folk hade ringa industriell begåvning, och landet saknade kol och brännoljor; däremot fanns det riklig tillgång på vattenkraft, men denna var föga utnyttjad. Frånvaron av industri hade gjort Sydamerika fattigt på kapital, och handeln komme mähända alltid att ligga i utlänningarnas händer. På grund av sitt geografiska grannskap, sin storartade industri och sin kapitalstyrka borde Förenta staterna intaga en av de mest framskjutna platserna på den sydamerikanska marknaden och icke låta sig trängas i bakgrunden av Europas förhandenvarande övermakt på den sydamerikanska marknaden. En panamerikansk konferens borde sammankallas. Reynolds tänkte sig möjligheten av en nordlig tullunion mellan U. S. A. och länderna kring Caribiska havet, och eventuellt även en sydlig, omfattande de amerikanska länderna söder om ekvatorn. Den sydliga tullunionen skulle med tiden gravitera mot den norra liksom Sydtyskland mot Nordtyska tullföreningen. Curtis påpekade lämpligheten av en reciprocitetspolitik för att mildra de nästan prohibitoriska tulltaxorna, särskilt å mjöl, som tillämpades av vissa sydamerikanska länder och som voro ett allvarligt hinder för ökat varuutbyte. De amerikanska staternas tullreglementen och karantänbestämmelser borde revideras och om möjligt göras mera likformiga. Vikten av att nordamerikanska firmor upprättade filialer och agenturer i Sydamerika framhölls även, med särskilt påpekande av den direkta representationens betydelse för handelns gång vis-à-vis de sydamerikanska myndigheterna, som ofta syntes ha för vana att trakassera utlänningar. Kraftiga åtgärder måste vidtagas för att upphjälpa den nordamerikanska sjöfarten på Sydamerika.

Sydamerikas folk behövde fred och lugn, och Förenta staterna hade en naturlig uppgift att vara dem behjälpliga att nå detta mål. Dock borde unionsregeringen icke inblanda sig i de ömtåliga sydamerikanska gränsfrågorna utan hellre verka för skiljedomsprincipens realiserande i Sydamerikas internationella liv. Men även härvidlag gällde det att icke väcka misstankar om nordamerikanska planer på supremati. Enligt Thachers mening borde unionen därför aldrig självt åtaga sig rollen som skiljedomare mellan amerikanska stater, utan överlämna den uppgiften åt främmande regenter, påven eller berömda rättslärda.

De olika staterna hade i allmänhet ställt sig sympatiska till tanken på en konferens. Chile hade dock varit tämligen avvisande. Regeringen där hade förklarat, att den ville taga ställning till konferenstanken senare, dock hyste den önskan om upprättande av

direkta ångbåtslinjer på Förenta staterna ävensom om införande av ett gemensamt silvermynt, vilket var att vänta, alldenstund Chile utgjorde ett av Amerikas främsta silverproducerande länder. En förklaring till dess kyliga hållning låg givetvis i Förenta staternas partitagande för Peru—Bolivia i Stillahavskriget. Dessutom fruktade den chilenska regeringen, att ett systemskifte i U. S. A. skulle föra män till makten, som kunde väntas vilja indriva skadeersättning för de förluster, som nordamerikanska medborgare lidit under nämnda krig. Det var alltså Blaine som var den egentliga stötestenen, både genom vad han gjort och genom det, han kunde väntas göra, om han än en gång finge ledningen av Förenta staternas politik.

Blaine och Cleveland 1884.

Genom att låta nominera sig som republikanernas kandidat vid presidentvalet 1884 återinträdde Blaine i den aktiva politiken. Nu var han republikanernas erkände ledare. Men den gamla Shermanflygeln, de s. k. Reforming Republicans eller Mugwumps, under ledning av Carl Schurz, söndrade sig öppet från partiet. De upprepade de gamla beskyllningarna mot Blaine och förklarade sig ämna rösta för demokraternas kandidat Cleveland, av vilken de särskilt väntade ett kraftigt ingripande mot korruptionen i statslivet.

Protektionism och bimetallism voro huvudpunkterna på det program, varmed Blaine startade sin kampanj. Utrikespolitiskt fäste han särskild uppmärksamhet vid det panamerikanska problemet. Förenta staterna borde träda i intimare förbindelser med de övriga länderna i Nya världen och främja deras fredliga utveckling till ömsesidig fördel:

"Vi ha inte gestaltat våra förbindelser med det spanska Amerika så klokt och målmedvetet som vi bort göra. Under mer än en generation ha vi inte gjort någonting för att förvärva dessa länders sympati. Vi borde göra alla ansträngningar för att vinna dem tillbaka. Under det att de stora europeiska makterna beständigt utbreda sin territoriella makt i Asien och Afrika, skola vi sträva efter att utvidga vår handel med de amerikanska staterna. Intet fält lovar en så rik skörd, intet har i så ringa grad blivit uppodlat. Vår utrikespolitik borde bli amerikansk, i ordets vidsträcktaste mening — en fredens, vänskapens och den

kommersiella utvecklingens politik. Låt oss lämna Asien och Afrika åt européerna och behålla Amerika för oss själva.''[1])

Emellertid svek lyckan Blaine, och Grover Cleveland segrade, ehuru med ringa övervikt. Representanthuset fick en demokratisk majoritet, men senaten förblev republikansk.

Cleveland själv var passiv för den panamerikanska tanken, och särskilt ansåg han, att det bästa medlet att upphjälpa den amerikanska handeln var att slopa tullsystemet i dess helhet, icke att bilda nya tullföreningar. Emellertid hade Blaines konferenstanke till den grad gripit både republikaner och demokrater, att den efter en energisk parlamentarisk kampanj nådde fram till sin slutliga seger redan under Clevelands regering.

Förslag och förhandlingar i kongressen 1885—1888.

Vid 49:e kongressens första session väcktes en massa motioner om en internationell amerikansk konferens. Den 21 december 1885 förnyade Townshend sitt förslag om en panamerikansk tullunion. Blaines yrkande om en kongress för uppställande av en skiljedomsplan upptogs i motion i representanthuset av Worthington den 26 januari 1886, och i senaten av Logan (Illinois) den 15 februari och Mc Kinley (Ohio) den 29 mars.[2]) Förslag om en konferens för järnvägsfrågan och de ekonomiska förbindelserna framställdes i båda husen den 8 februari. Den 16 mars motionerade Reagan (Texas) i representanthuset om en konferens för antagande av gemensamt silvermynt och den 29 i samma månad föreslog Mc Creary (Kentucky) en liknande konferens för de kommersiella förbindelserna.[3])

Den 23 februari 1886 framlade Blaines intime vän senator William P. Frye (Maine) en bill om en internationell amerikansk konferens, som skulle sammanträda i Washington den 1 oktober 1887 och behandla följande program, som utförligt torde återgett Blaines avsikter:

1. Åtgärder att bevara och främja de amerikanska staternas fred och skydda deras nuvarande integritet.
2. Åtgärder syftande mot en amerikansk tullunion.

---

[1]) Viallate, Les 'Etats-Unis et l'Amérique latine, 224.

[2]) Worthingtons och Mc Kinleys motioner avsågo en skiljedomsplan att användas även för redan existerande konflikter.

[3]) Reports 1890, IV, 309—315.

3. Upprättande av goda direkta ångbåtslinjer mellan Förenta staterna och Central- och Sydamerika.
4. Enhetlig tullnomenklatur och metodisk varuklassifikation.
5. Enhetligt system för mått, mål och vikt.
6. Enhetliga lagar till skydd för personer och egendom, patent, copyrights och varumärken.
7. Gemensamt silvermynt.
8. Överenskommelse om en definitiv skiljedomsplan att rekommenderas till antagande av resp. regeringar.

Presidenten skulle med senatens samtycke utse 24 delegater, "valda till lika antal från de olika politiska partierna" [1]), tre av dem skulle vara lärda i internationell rätt och de andra representanter för jordbruk, handel och industri. [2])

Med anledning av dessa motioner och under åberopande av den sydamerikanska kommissionens tillstyrkande föreslog representanthusets utrikesutskott genom Mc Creary, att en internationell amerikansk konferens borde sammankallas till Washington, dels för skiljedomsplanen[3]), dels för det kommersiella närmandet; den skulle dock icke äga rättighet att uppställa definitiva fördrag. Förslaget åtföljdes av en utförlig "report", som konstaterade Europas överlägsenhet i handeln på Sydamerika (delvis "both amazing and humiliating") och förklarade, att det var nödvändigt för Förenta staterna att erövra denna naturliga marknad för sitt stora överskott av jordbruksprodukter och sin stora exportindustri. Ett oundgängligt villkor härför var att sjöfartsförbindelserna på Sydamerika förbättrades.[4]) Beträffande skiljedomsplanen hänvisades till det lyckliga resultatet av skiljedomen i Alabamakonflikten, men man gick också längre tillbaka i tiden och erinrade om amfiktyonernas råd i det gamla Hellas ävensom om achäiska förbundet!

Samtidigt överlämnades ett minoritetsutlåtande av demokraten Perry Belmont. Han kritiserade skiljedomsförfarandets effektivitet

---

[1]) Yrkande om lika fördelning av delegaterna mellan de två ledande partierna gjordes likaledes av Mc Kinley i hans motion.

[2]) Reports 1890, IV, 312—313.

[3]) För frågor: "that may hereafter arise".

[4]) Europas fraktsatser pr Sydamerika voro så låga, att nordamerikansk konkurrens var omöjlig. För bomull t. ex. utgjorde frakten till Sydamerika 40 doll. pr ton från Förenta staterna, men endast 15 doll. pr ton från Liverpool, Hamburg och Bordeaux.

och lämplighet. Ingen stat kunde underkasta sig skiljedom i frågor som rörde dess livsintressen. Att Alabamakonflikten på sin tid löstes fredligt, berodde ej på skiljedomen som sådan utan endast därpå, att England beslutat att icke låta det gå till krig. Belmont undrade, om man skulle bilda någon överstyrelse över alla Amerikas stater för att förhindra krig. Vad handelsförbindelserna angick, lade Förenta staternas tullsystem de facto en exporttull på allt, som exporterades från Unionen, därigenom att levnadskostnaderna i Förenta staterna på grund av importtullarna voro högre än de annars bort vara och därför varornas tillverkningskostnader höjdes, så att de ej kunde tävla med de europeiska. För så vitt det ekonomiska närmandet mellan Amerikas stater skulle gå ut på åtgärder i frihandelsväg, fanns det små utsikter att kunna nå några positiva resultat av en konferens. Förenta staterna voro säkerligen icke hågade att exempelvis slopa importtullen på argentinsk ull för att därigenom vinna Argentina för sin ekonomiska politik. [1])

Den 6 maj 1886 avgav senatens utrikesutskott ett utlåtande, vari den med några ändringar och tillägg tillstyrkte Fryes motion.

En internationell amerikansk konferens skulle sammanträda i Washington den 1 oktober 1887 — eventuellt så snart som möjligt därefter. Programmet överensstämde med Fryes utom i så måtto att punkten om lagstiftning till skydd för person och egendom borttogs, och en punkt om lagstiftning angående utlämning av brottslingar tillades. Skiljedomsplanen skulle gälla frågor "that may now or hereafter exist". För konferensen begärdes ett anslag av 100,000 dollars. Presidenten skulle med senatens råd och samtycke utse 24 delegater, därav minst tre förfarna i internationell rätt. Konferensens handlingar skulle tryckas på engelska och spanska. — Utskottets förslag åtföljdes av vidlyftiga utlåtanden av medlemmarna av den sydamerikanska kommissionen.

Billen understöddes varmt av senator Whitthorne (Tennessee) och Frye. Den antogs av senaten den 17 juni 1886, men begrovs i representanthusets utrikesutskott.[2])

Vid 50:e kongressens första session motionerade Sherman om

[1]) Reports 1890, IV, 315—329.
[2]) Reports 1890, IV, 329—373.

en kommission för den stora interkontinentala järnvägen, och Reagan och Frye förnyade sina motioner.[1])

Den 4 januari 1888 motionerade såväl Mc Creary som Townshend ånyo om en konferens i Washington för behandling av ett program som väsentligen överensstämde med det av Frye föreslagna.[2])

Mc Kinley förnyade sin bill om en konferens för skiljedomsplanen och en liknande motion väcktes av Yardley.[3])

Majoriteten i representanthuset var demokratisk och i senaten republikansk.

Den 29 februari 1888 antog representanthuset Mc Crearys bill, som tillstyrkts av dess utrikesutskott. Den översändes därpå till senaten, där den hänsköts till Committee on Foreign Relations. Den 21 mars avlämnade Frye utskottets utlåtande till senaten och på samma gång sin egen bill som ett substitut. Den senare antogs den 22 mars och nu tillsattes ett sammanjämkningsutskott (Committee on conference), bestående av Frye, Dolph och Brown från senaten och Mc Creary, Russel och Morrow från representanthuset. Deras utlåtande antogs av representanthuset den 4 april, men avslogs av senaten — av tekniska skäl — den 25 april. Vid ett nytt sammanträde av kommitterade nåddes emellertid en tillfredsställande överenskommelse, och den 10 maj 1888 fattade kongressen äntligen positivt beslut i saken.[4])

Sammankallandet av den första panamerikanska konferensen.

Presidenten bemyndigades att inbjuda samtliga amerikanska stater att deltaga i en konferens, som skulle sammanträda i Washington under år 1889 och behandla följande program:

1. Åtgärder för fredens bevarande och främjande av de amerikanska staternas välfärd och frihet.
2. Åtgärder för bildande av en amerikansk tullunion till den amerikanska handelns främjande.
3. Upprättande av regelbundna kommunikationer mellan de amerikanska staternas hamnar.
4. Antagande av ett enhetligt tullreglemente för alla amerikanska stater.
5. Antagande av gemensamma sanitets- och karantänsbestämmelser.

---

[1]) Reports 1890, IV, 373.

[2]) Townshend ville även inbjuda Canada till deltagande i konferensen.

[3]) Reports 1890, IV, 373—375.

[4]) Reports 1890, IV, 375. Journal of the Senate 512, passim, 802—803. Journal of the House I, 198 passim. II, 1867—1868, 2011, passim. Congressional Record, 2343—2344.

6. Antagande av ett enhetligt system för mått och vikt, av normer för patentlagstiftning o. d. och lagstiftning angående utlämnandet av förbrytare.

7. Antagande av ett gemensamt silvermynt som lagligt betalningsmedel i handeln mellan Amerikas stater.

8. Antagande av en bestämd plan för skiljedomsförfarande såsom medel att avgöra internationella konflikter.

9. Övervägande av andra åtgärder för de deltagande staternas välfärd, som kunde komma på tal under konferensens gång.

Konferensen skulle diskutera dessa ämnen och eventuellt föreslå fattade beslut till övervägande och antagande av resp. regeringar.

Ett anslag av 75,000 dollars beviljades för konferensens hållande. Förenta staternas president skulle med senatens samtycke utse tio delegerade. Varje inbjuden regering skulle få sända så många representanter den önskade till konferensen, men varje stat skulle endast äga en röst. Nordamerikanska statssekreteraren skulle tillse, att konferensens handlingar trycktes på engelska, spanska och portugisiska, i den utsträckning konferensen själv bestämde. Vid konferensens slut skulle han avge rapport om dess arbete till kongressen ävensom redogörelse för de anslagna medlens användning.

Beslutet blev lag den 24 maj 1888, och den 13 juli samma år utsände statssekreteraren T. F. Bayard inbjudningar till samtliga självständiga amerikanska regeringar att sända ombud till en konferens, som skulle sammanträda i Washington den 2 oktober 1889. Konferensens uppgift och program avgåvos i full överensstämmelse med kongressbeslutets formulering. Noten fäste särskild uppmärksamhet på att konferensen endast skulle äga att överväga problem och rekommendera förslag till deras lösning. Dess beslut skulle ej kunna binda någon av de deltagande regeringarna, ej heller i någon mån rubba deras traktatsenliga internationella relationer. Man åsyftade intet annat än ett vänskapligt och öppet meningsutbyte.[1])

Den internationella konjunkturen var gynnsam för Washingtonkonferensen. Det härskade relativt lugn i det romanska Amerika, varom även Montevideokongressen 1888—1899 bar vittne.

Jakande svar å inbjudningen ingingo från samtliga amerikanska stater utom San Domingo. Dess regering ansåg, att ett deltagande i konferensen vore olämpligt, enär ett fördrag av 1884 mellan Förenta staterna och Dominikanska republiken angående skiljedom och reciprocitet ännu ej var ratificerat och regeringen icke ville deltaga i någon ny diskussion rörande dessa saker eller

[1]) Reports 1890, I. Minutes 1890.

på något sätt föregripa avgörandet av fördragets slutliga öde. De övriga svarsskrivelserna gingo alla i samma allmänt konventionella ton; dock uttryckte Chile i sitt svar av den 4 april 1889 en önskan, att kongressen endast skulle "sysselsätta sig med kommersiella och ekonomiska frågor". Majoriteten av de latinsk-amerikanska staterna, säger Romero, "såg med misstro sammanträdandet i Washington av en internationell amerikansk konferens, fruktande att dess mål skulle vara att främja Förenta staternas politiska och kommersiella supremati på denna kontinent, till nackdel för de romansk-amerikanska nationerna, men denna misstro gick ej så långt att de avböjde inbjudningen".[1])

Blaine andra gången statssekreterare.

Innan Washingtonkonferensen sammanträdde, kom presidentvalet 1888. Blaine hade avböjt nomineringen, men denna gång segrade republikanerna, och Benjamin Harrison blev president. Den 17 januari 1889 erbjöd Harrison posten som statssekreterare åt Blaine, därvid bl. a. framhållande sitt speciella intresse för förbättring av Unionens relationer till de romansk-amerikanska staterna[2]), och den 5 mars samma år trädde Blaine för andra gången i spetsen för Förenta staternas utrikesdepartement. Genom en egendomlig ödets nyck blev han alltså i tillfälle att leda den konferens, vartill han redan 1881 tagit det ursprungliga initiativet.

Den nya regimen var moderat i silverfrågan men extrem i tullpolitiken. Den första panamerikanska konferensen höll sina förhandlingar samtidigt med att Förenta staternas kongress behandlade Shermanbillen, som ålade unionsregeringen stora månatliga inköp av silver, och Mc Kinleytariffen, som väsentligt skärpte de redan förut höga tullarna.

---

[1]) Reports 1890, I, 3 ff. Romero, Mexico and the United States, 630.

[2]) Stanwood, James Gillespie Blaine, 311.

VI.

Den första panamerikanska konferensen, Washington 2 oktober 1889— 19 april 1890.

Konferensens konstituering.

Den 2 oktober 1889 trädde den första panamerikanska konferensen samman i Washington. Alla självständiga amerikanska stater utom San Domingo voro representerade. Havajis regering inbjöds under konferensens gång att sända ombud, men hann ej att efterkomma uppmaningen, förrän konferensen stod i begrepp att avslutas och därigenom förlorade förmånen av att äga en representant för denna nya "medlem av den amerikanska statfamiljen".[1])

Förenta staterna representerades av tio delegerade, Brasilien, Colombia, Mexiko och Venezuela av vardera tre och Argentina och Chile av vardera två. Övriga stater hade endast en representant var. Konferensen utgjorde en församling av 37 personer politici, diplomater, jurister och finansmän.[2]) Bland de nordamerikanska delegerade märktes general J. B. Henderson, W. H. Trescot, Andrew Carnegie och Henry G. Davis. Argentina representerades av Roque Saenz Peña och Manuel Quintana, som båda framdeles blevo presidenter i sitt hemland, Mexiko bl. a. av sin minister i Washington Matias Romero.

I februari 1890 lämnade Uruguays representant Alberto Nin konferensen, och hans regering var alltså icke representerad vid de slutliga voteringarna.

De flesta stater hade även sänt sekreterare och attachéer till

[1]) Harrison påyrkade inbjudningen i sitt budskap 3 december 1889. Kongressen fattade beslut i enlighet härmed i mars 1890.

[2]) Minutes 1890, 2 ff. Reports 1890, I, 49 ff.

Av nordamerikanerna var Davis demokrat och Trescot hade åtminstone varit det; de övriga voro republikaner, Blaines speciella vänner inom den högre finansen och diplomatien, bland dem sjöfartskungen C. R. Flint och bomullskungen John F. Hanson.

konferensen, och till dennas förfogande stod en hel stab av experter, stenografer, translatorer och andra tjänstemän.

Blaine öppnade förhandlingarna med ett stort hälsningstal. I regeringens och hela Unionens namn hälsade han de delegerade välkomna till Washington. Han talade, sade han, till representanterna för nära en fjärdedel av hela den bebodda jorden, för 120 millioner människor, bosatta i ett land som jämfört med Europas folktäthet en gång kunde rymma milliarden. Konferensen hade sammanträtt i fredens intresse. Den var till för att främja uppkomsten av en amerikansk allmänkänsla, men ej för att bilda någon självisk allians gent emot de nationer, från vilka Amerikas folk med stolthet räknade sin härstamning. Kommunikationerna till lands och sjöss mellan de båda kontinenterna skulle utvecklas, och på Panamanäset skulle Nordens och Söderns järnvägsnät sammanknytas. Förhållandet mellan staterna borde grundas på rätt och rättfärdighet, och ej på ett skröpligt jämviktssystem. Därigenom skulle Amerika räddas från krigets fruktansvärda olyckor, gamla världens plågoris, och de amerikanska staterna undgå nödvändigheten att skydda sina gränser med fästningar och militärmakt. Rättfärdighet och rätt skulle vara politikens rättesnöre, emedan all internationell vänskap måste grunda sig på förtroende. Slutligen inbjöd han i presidentens namn alla delegerade att deltaga i en stor rundresa genom U. S. A., varunder de skulle vara regeringens gäster och bättre lära känna det nordamerikanska folket och dess hjärtliga sympatier och välgångsönskningar för den första panamerikanska kongressen.[1])

Därefter skred församlingen till sin organisation. Först valdes Blaine till konferensens president. Tvänne kommittéer konstituerades för att förbereda arbetsordningen och utskottsvalen. Därpå antog konferensen inbjudningen till rundresan och beslöt uppskjuta sina sammanträden till den 18 november.[2])

Resan räckte 42 dagar (3 oktober—14 november 1889). De delegerade färdades i ett med storartad lyx och komfort utrustat järnvägståg. Överallt mottogos de med stora högtidligheter, och talen flödade.[3])

[1]) Minutes 1890, 10 ff.

[2]) Minutes 1890, 14 ff. Reports 1890, I, 38 ff.

[3]) Excursion appendix. Reports 1890, del. III.

Andrews betecknar resan såsom "a piece of ostentatious braggadocio". Säkerligen var den också arrangerad så, att Förenta staternas rikedom och välmakt i största möjliga mån skulle imponera på sydamerikanarna.

Andrews, History of the last quarter century in the United States, 21 ff.

Omedelbart efter denna utflykt inträffade en händelse, som väckte livlig uppmärksamhet. Den 15 november 1889 störtades kejsardömet i Brasilien av en revolution. Kejsar Pedro II abdikerade, och Brasilien blev en federativ republik. Därmed försvann den sista amerikanska monarkien, och den panamerikanska konferensen representerade nu idel republiker, när den efter återkomsten till Washington började sitt egentliga arbete.

På sammanträden under tiden 21 november—7 december antog konferensen en arbetsordning i 21 artiklar med tilläggsbestämmelser. Konferensens språk skulle vara engelska, spanska, portugisiska och franska. Presidiet skulle utövas av presidenten och två vicepresidenter. Varje delegation skulle äga endast en röst. Minst ⅔ av delegationerna måste vara representerade genom en eller flera medlemmar, när konferensen skulle fatta beslut i frågor som upptagits på programmet, men för quorum i övrigt fordrades endast enkel majoritet av delegationerna. Frågorna skulle i allmänhet avgöras med enkel majoritet, men för ändringar av arbetsordningen och för beslut om omedelbart avgörande av ärenden utan den förberedande utskottsbehandling, som i princip var stadgad, krävdes ⅔ majoritet av de närvarande. För uppsikten över konferensens sekretariat och tryckningen och utgivandet av dess förhandlingsprotokoll skulle presidenten, vicepresidenten och tre delegerade bilda ett exekutionsutskott, och för den förberedande behandlingen av ärendena skulle finnas 15 utskott, vars medlemmar skulle utses av konferensens president. Ett av dessa utskott var ”utskottet för allmän välfärd”, som på sin lott fick skiljedomsfrågan och vad därmed ägde samband. För friare diskussion av ärendena kunde konferensen när som helst konstituera sig såsom ”Committee of the whole”. Förhandlingarna skulle vara hemliga, såvida icke konferensen beslöt annorlunda.[1])

Den 7 december valdes F. C. C. Zegarra (Peru) till förste vicepresident och Matias Romero (Mexiko) till andre vicepresident.[2] Den 13 december meddelade Blaine, vilka delegerade han utsett till medlemmar i de olika utskotten. Utskottet för allmän välfärd skulle bestå av sju medlemmar: Henderson (U. S. A.), Quintana (Argentina), Velarde (Bolivia), Bolet Peraza (Venezuela), Hutardo (Colombia), Valente (Brasilien) och Cruz (Guatemala).[3])

[1]) Minutes 1890, 27 ff, 72 ff. Reports 1890, I, 55 ff.
[2]) Minutes 1890, 76 ff.
[3]) Minutes 1890, 90 ff. Reports 1890, I, 61 ff.

Först den 13 januari 1890 var konstitueringen fullbordad, och det egentliga konferensarbetet kunde då taga sin början.

Skiljedomsproblemet.

Den 15 jan. 1890 framförde Argentinas och Brasiliens delegerade ett förslag till skiljedomsresolution. Förslagets huvudprinciper voro följande:

1. Internationell skiljedom skulle vara en princip i amerikansk folkrätt, som de fördragsslutande staterna underkastade sig i alla fall, i vilka skiljedom var förenlig med suveräniteten.
2. Ockupation utan skiljedom skulle anses stridande mot fördraget, men ej motstånd mot sådan ockupation.
3. Skiljedomarnas antal skulle genom särskild överenskommelse bestämmas till en eller flere; i senare fallet skulle lika antal väljas av varje stat och de sålunda valda gemensamt utse ännu en skiljedomare med utslagsröst vid paria vota.
4. Redan nu svävande stridsfrågor, som ännu icke dragits inför skiljedomstol, skulle även handläggas i denna ordning.
5. Fredsfördragen skulle kunna fixera skadeersättningar, men om de innehöllo bestämmelser om landavträdelser, skulle de ej kunna slutgiltigt avslutas, innan den segrande maktens trupper utrymt den besegrades territorium.
6. I händelse av krig medförde segern ingen rätt till den besegrades land.
7. Erövringar, antingen som föremål eller följd av ett krig, skulle anses stridande mot Amerikas internationella rätt.[1])

Detta resolutionsförslag hänvisades till utskottet för allmän välfärd, som avgav tvenne betänkanden i saken. Det ena av dessa avlämnades den 9 april 1890 och utgjorde i allt väsentligt endast en utveckling av punkterna 1—4 i Argentinas och Brasiliens projekt, som utskottet beslutat giva formen av ett verkligt fördrag.[2]) I det andra utformades punkterna 5—7 till en ”förklaring över erövringsrätten”.

Huvudpunkterna i utskottets förslag till skiljedomskonvention voro följande:

1. Nord-, Central- och Sydamerikas republiker skulle antaga skiljedomsförfarande som en princip i Amerikas internationella rätt.

[1]) Minutes 1890, 107 ff.
[2]) Minutes 1890, 649.

2. Skiljedom skulle vara obligatorisk i alla kontroverser angående diplomatiska rättigheter och privilegier, gränser, territorium, skadestånd och sjöfartsrättigheter ävensom i tvister rörande giltigheten, tolkningen och tillämpningen av fördrag.

3. Skiljedom skulle vara obligatorisk även i andra fall med undantag för i nästa paragraf nämnda.

4. Om någon av de intresserade staterna ansåg, att frågan rörde dess självständighet och suveränitet, skulle skiljedomsförfarandet vara fakultativt för denna part men obligatoriskt för den andra.

5. Även kontroverser, som härstammade från tidigare tid och ännu voro oavgjorda, skulle avgöras genom skiljedom.

6. Ingen genom skiljedom avgjord fråga fick återupptagas. Endast fördragens tillämpning kunde bliva föremål för nytt dryftande av skiljedomstolen.

7. Lika stort antal skiljedomare skulle utses av varje part, såvida icke parterna enade sig om endast en skiljedomare.

8. Utslagsröst vid paria vota skulle innehavas av en ”överdomare” (umpire, arbitro tercio), vald av de tvistande regeringarna eller av domstolen själv. Han skulle utses, innan skiljedomarna tagit saken under behandling och ägde endast att skilja vid lika röstetal, men ej att i övrigt deltaga i domstolens arbete.

9. Valbarhet till skiljedomare skulle ej vara inskränkt till amerikanska medborgare.

10. Vid laga förfall för ordinarie skiljedomare skulle suppleant väljas på samma sätt och enligt samma grunder som gällde för val av den ordinarie skiljedomaren.

11. Skiljedomstolen skulle sammanträda å den ort, varom de tvistande kommo överens. Kunde de ej enas, skulle domstolen själv bestämma platsen för sin sammankomst.

12. Minoritetens frånvaro kunde ej hindra arbetet.

13. Avgörande skulle ske genom majoritetsbeslut, såvida ej enhällighet förbehållits. Majoriteten skulle beräknas på hela antalet skiljedomare, icke endast de närvarande.

14. Allmänna kostnader för skiljedomsförfarande skulle kvittas mellan parterna och varje part betala sina specialkostnader.

15. Genom frivillig överenskommelse kunde parterna ena sig om andra bestämmelser för tribunalets upprättande.

16. Fördraget skulle gälla tjugo år från ratifikationernas utväxlande och uppsägningstiden vara ett år. För de staters vidkommande, som ej uppsade det, skulle det fortfara att äga gällande kraft.

17. Fördraget skulle författningsenligt ratificeras av undertecknarna och ratifikationsurkunderna utväxlas i Washington före den 1 maj 1891. Varje annan makt kunde biträda det genom att

underteckna ett exemplar och deponera detta hos Förenta staternas regering.[1])

Förslaget diskuterades den 14 april. Det försvarades varmt av Quintana. Alla amerikanska stater voro lika suveräna och oavhängiga, lika värdiga aktning och respekt. Ingen finge förtrycka den andre. För förslaget talade även representanterna för Peru, Colombia, Paraguay, Honduras och Guatemala. Emot detsamma uppträdde Romero, ledaren för mexikanska delegationen. Redan bestående konflikter borde ej lösas enligt skiljedomsfördraget, ej heller tvister som rörde nationell ära och värdighet. Han var vidare tveksam om undantaget i punkt 4 gällde även de i punkt 2 uppräknade fallen. Härpå svarade Cruz (Guatemala) att så icke var förhållandet, enär konfliktfallen i punkt 2 enligt utskottets åsikt aldrig kunde röra någon stats självständighet och suveränitet.[2])

Den häftigaste oppositionen kom emellertid från den chilenska delegationen, och dess ståndpunkt framlades av Varas i ett långt tal inför konferensen. Skiljedomen borde vara frivillig, ej obligatorisk. Avslutande av formliga fördrag låge utanför kongressens kompetens, som endast sträckte sig till diskussion om idéer. Under inga förhållanden borde fördraget äga retroaktiv verkan, i all synnerhet som nordamerikanska regeringen i sin inbjudan till konferensen yttrat sig för "some plan of arbitration for settlement of disagreements and disputes, that my *hereafter* arise between them". Den chilenska delegationen ämnade avhålla sig från att rösta i frågan.[3]) Bakom denna chilenska opposition låg utan tvivel avsikten att ej genom ställningstagande för obligatorisk skiljedom binda sina händer vid det annalkande avgörandet av Tacna och Aricas statliga ställning.

Den 15 april 1890 antogs det obligatoriska skiljedomsfördraget i kommitténs redaktion av samtliga delegationer utom Chiles, som avhöll sig från att rösta. Mexiko instämde i princip.[4]) Den 15, 16 och 17 genomgicks förslaget punktvis, varvid den mexikanska delegationen reserverade sig för en del punkter, speciellt artiklarna 2—5.

Med anledning av punkterna 5—7 i Argentinas och Brasiliens förslag beslöt utskottet för allmän välfärd med samtliga röster mot Hendersons att föreslå en förklaring över erövringsrätten av innehåll:

[1]) Minutes 1890, 689 ff.
[2]) Minutes 1890, 695 ff. 757 ff.
[3]) Minutes 1890, 706 ff.
[4]) Minutes 1890, 771 ff. Reports 1890, II, 954 ff.

1) att erövringsprincipen ej skulle erkännas i Amerikas offentliga rätt;

2) att alla landavträdelser voro ogiltiga, om de skedde under krigshot eller i närvaro av främmande väpnad makt;

3) att den nation, som tvungits till dylika, kunde när som helst begära skiljedom;

4) att avsägelse av denna rätt till skiljedom alltid skulle vara ogiltig.

Detta förslag rönte särskilt motstånd av Henderson. Han ansåg, att erövringar, som gjordes av en stat, som förde ett försvarskrig, borde erkännas som rättmätiga. För övrigt var förslaget opraktiskt, särskilt § 3, som lätt kunde medföra oändliga tvistigheter. Ett annat vore, om man formulerade saken så, att i händelse någon av de stater, som biträtt skiljedomsfördraget, började krig gent emot fördragets bestämmelser, så skulle de erövringar, denna stat eventuellt gjorde, vara ogiltiga. Förslaget fick vandra tillbaka till ny kommittébehandling, i vilken Blaine tog personligen del och som ledde till den resolution, som slutligen antogs den 18 april. Chile avstod från att rösta; Uruguay var icke representerat; alla de övriga röstade för. Resolutionen blev, som Henderson ville, endast ett slags annex till skiljedomsfördraget.[1])

Förklaringens slutliga lydelse blev nämligen följande:

a) Under skiljedomsfördragets giltighetstid är principen om erövring stridande mot Amerikas offentliga rätt.

b) Alla landavträdelser under skiljedomsfördragets giltighetstid äro ogiltiga, om de äga rum under krigshot eller i närvaro av väpnad makt.

c) Varje nation, av vilken sådan avträdelse fordras, kan begära att giltigheten av avträdelsen underkastas skiljedom.

d) Varje försök till inskränkning i denna skiljedomsrätt skall vara ogiltigt.

Samma dag, den 18 april, antogs ett av välfärdskommittén föreslaget supplement till skiljedomsfördraget, nämligen en resolution av innehåll, att Europas makter borde notificeras rörande den antagna skiljedomsplanen, varvid till dem borde framföras konferensens förhoppning, att alla konflikter mellan amerikanska och europeiska makter likaledes skulle lösas genom skiljedom.

Denna resolution hade en intressant förhistoria.

[1]) Minutes 1890, 802 ff. Reports 1890, II, 1122 ff.

Sedan 1841 befann sig Venezuela i tvist med England rörande gränsen mot Brittiska Guayana, och på 1870-talet fick denna konflikt ökad betydelse, beroende på att man upptäckt rika guldfyndigheter i det omtvistade området. Venezuela ville ha saken avgjord genom skiljedom, vilket emellertid England motsatte sig. Under 1880-talet anhöll republiken upprepade gånger om unionsregeringens goda tjänster i och för åvägabringandet av en lösning i godo. Förenta staternas sympatier voro också tydligen på Venezuelas sida. I en instruktion av den 7 juli 1884 till Unionens minister i London, Lowell, förklarade Frelinghuysen angående Venezuelakonflikten, att

"Förenta staternas moraliska ställning är väl bekant genom proklamerandet av Monroedoktrinen — — — —"

och att ministern borde fästa lord Granvilles uppmärksamhet på det djupa intresse Unionen hyste för sina amerikanska systerrepublikers välfärd. Cleveland erbjöd engelska regeringen sina goda tjänster, såväl 1887 som 1888, och framhöll särskilt vid sistnämnda tillfälle, att konflikten synnerligen väl lämpade sig för avgörande genom skiljedom. England avböjde dock varje medling, och redan den 20 februari 1887 hade för övrigt regeringen i Caracas avbrutit sina diplomatiska förbindelser med London.[1])

Uppmuntrad av Förenta staternas välvilja, sökte Venezuela begagna det tillfälle som Washingtonkonferensen erbjöd att få till stånd en all-amerikansk opinionsyttring i sin sak med England.

Den 20 januari 1890 väckte republikens delegat Bolet Peraza förslag om att konferensen skulle uttala sin sympati med Förenta staternas hållning i tvisten mellan Venezuela och England ävensom uttala sig för att skiljedom måtte komma till användning i konflikten.[2]) Förslaget avstyrktes emellertid av Trescot, som ansåg det olämpligt, och utskottet för allmän välfärd, som fick det under sin behandling, omformade det till dess ovan angivna neutrala och generella lydelse. Peraza förklarade sig nöjd härmed, och resolutionen godkändes av samtliga närvarande delegationer utom Chiles, som konsekvent avstod från att rösta i alla frågor, som stodo i något sammanhang med skiljedomsprojektet.[3])

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 142 ff.

[2]) Minutes 1890, 116.

[3]) Minutes 1890, 800. Reports 1890, II, 1084.

Reklamation och diplomatisk intervention.

Skiljedomsproblemet var den enda stora fråga i internationell rätt, som stod direkt upptagen på Washingtonkonferensens program, men punkterna 1 och 8 på detta öppnade ju vida möjligheter för diskussion även av andra folkrättsliga ämnen av intresse, och tillfället begagnades även i ett par fall av sydamerikanarna.

Främst i betydelse stod härvidlag deras försök att hävda Calvodoktrinens principer gent emot Förenta staterna och världen i övrigt.

Initiativet till opinionsyttringen togs även denna gång av Venezuelas delegation, och ehuru denna givit sitt yrkande en generell formulering, måste det närmast rikta tankarna på republikens egna högst aktuella förvecklingar med Förenta staterna.

Den 31 januari 1890 framlade Andrade (Venezuela) följande förslag för konferensen, som remitterades till utskottet för internationell privaträtt:

1. Reklamationer, som göras av utlänningar, få ej verkställas på diplomatisk väg, om de tvistefrågor som utgöra anledningen till reklamation i och för sig falla under den dömande myndigheten i den stat, mot vilken reklamationen är riktad.

2. Uppstå reklamationer i följd av rättsvägran eller notorisk orättvisa i lagskipningen, skall saken överlämnas till en blandad kommission, men ej till diplomatisk åtgärd.

3. Ingen rättsvägran eller "notorisk orättvisa" kan anses föreligga, när de intresserade parterna genomgått alla lagliga instanser och domstolen dömt i enlighet med statens lagar.

4. Ingen reklamation av något slag får överlämnas åt en blandad kommission, om den svarande partens regering icke har noggrann kännedom om saken.[1])

Nagra dagar därefter den 12 februari 1890 framlades en ny motion av Andrade av innehåll, att ingen regering borde vara ansvarig för skador, som tillfogades utlänningar genom

1) ställföreträdande ämbetsmän, själva ansvariga enligt lag,

2) krig, militära, nödvändiga förströelser eller uppror.[2])

Vid behandlingen av dessa förslag i kommittén delade majoriteten motionärens uppfattning, varemot Förenta staterna trädde i opposition. Majoriteten avgav sitt utlåtande den 12 april. Den utgick från principen om absolut likställighet mellan medborgare och främlingar och föreslog följande resolution:

[1]) Minutes 1890, 138.

[2]) Minutes 1890, 185.

Konferensen anbefaller de å densamma representerade ländernas regeringar att antaga följande grundsatser *som principer i amerikansk rätt.*

1. Främlingar berättigas till alla borgerliga rättigheter, varav medborgarna själva äro delaktiga, och åtnjuta samma fördelar och samma rättsmedel som de infödde.

2. En nation erkänner gent emot främlingar inga andra förpliktelser och intet annat ansvar än det som i analoga fall medgives av författning eller lagar åt de infödda.[1])

I utskottet fördes Förenta staternas talan av Trescot, som avgav en utförlig reservation mot förslaget. Först och främst ansåg han, att begreppet en amerikansk folkrätt var ohållbart. De föreslagna resolutionerna utgjorde antingen delar av bestående folkrätt, i vilket fall de amerikanska staterna redan voro bundna av deras principer, eller också innehöllo de nya bestämmelser, och då låg det icke i konferensens makt att stämpla dem som folkrättsnormer. Vad vidare själva reklamationsförfarandet angick, kunde man visserligen, ehuru med vägande förbehåll medgiva, att en utlänning i privata tvister i regel ej borde ha större rätt än en infödd, men hur skulle en utlänning kunna få sin rätt gent emot en regering, som vore ovillig att fullgöra sina förpliktelser eller försummade dem eller som exempelvis pålade tvångslån? Projektet var folkrättsvidrigt på samma sätt som den ecuadorianska lag av 1888, som förbjöd utlänningar att göra reklamation på diplomatisk väg och mot vilken diplomatiska kåren i Quito, inklusive Förenta staterna, protesterat. Missbruk av reklamationsrätten hade väl understundom förekommit, men i det hela var den väl motiverad och användes med urskillning. De nordamerikanska reklamationerna hade till sitt stora flertal varit:

"well founded in equity, reasonable in demand, and of singular temperance in tone".

Vanligen avgjordes reklamationsfrågan av en opartisk skiljedomstol, som omsorgsfullt prövade allt och vars utslag brukade tillfredsställa såväl de nationella känslorna som den individuella rätten. Reklamationerna voro av oerhörd betydelse för folkrättens utveckling, och därför kunde Förenta staterna icke gå med på institutets avskaffande eller inskränkande. Unionen ville icke avsäga sig rätten att med diplomatiska medel skydda sina medborgares rättigheter och intressen och därigenom

"ådagalägga sin moraliska kraft och livsduglighet".[2])

---

[1]) Minutes 1890, 806 ff.

[2]) Minutes 1890, 824 ff.

Gent emot Trescot opponerade sig särskilt Caamaño (Ecuador), som med en viss skärpa påvisade nordamerikanarnas inkonsekvens i åsikter ifråga om den amerikanska folkrättens existens. Förenta staternas delegation hade kämpat för skiljedomsfördraget, där det bland annat hette, att Nord-, Central- och Sydamerikas republiker antogo skiljedom "som en princip i Amerikas internationella rätt". Och under nordamerikanska statssekreterarens ledning hade man formulerat en deklaration om erövringsrätten, vari det uttalades, att erövringens princip var "stridande mot Amerikas internationella rätt".[1]) Nu däremot ville mr Trescot icke acceptera några satser som proklamerades som principer i Amerikas folkrätt. Men Amerikas stater hade enligt talarens mening lika god rätt som Europa att på sina kongresser uppställa folkrättsprinciper, och om Europa inte ville gå med på de amerikanska rättsmaximerna, så borde de amerikanska staterna tillämpa dem på sina egna inbördes förhallanden. Vad själva sakfrågan angick, bestred han energiskt rättmätigheten av reklamationsförfarandet och riktade en uppmaning till den stora nation, som hävdat skiljedomsprincipen, att

"besegla sitt verk genom att lämna oss frihet att utöva vår rättsskipning och genom att förlita sig på hedern hos vara domare och regeringar".[2])

I denna fråga höll också den sydamerikanska majoriteten ihop, och förslaget antogs med femton röster mot en — Förenta staterna. Delegaten för Haiti, Price, deltog icke i voteringen, emedan förslaget stred mot hans lands författning. Uruguay var icke representerat.[3])

Reglering av trafiken på internationella floder.

Den andra stora folkrättsliga frågan, som av sydamerikanarna lades under konferensens behandling, rörde regleringen av trafiken på internationella floder. Om detta problem löstes, skulle talrika anledningar till tvist mellan Sydamerikas många flodstater försvinna.[4])

---

[1]) I resolutionen stod egentligen "public law", offentliga rätt. Meningen torde varit densamma.

[2]) Minutes 1890, 839 ff.

[3]) Minutes 1890, 811. Reports 1890, II, 933 ff.

[4]) Se härom Alvarez, Droit international américain, 69 ff.

De delegerade för Colombia, Ecuador och Paraguay föreslogo en deklaration av innehåll, att flodfarten på internationella floder skulle vara fri för de strandägande staterna och dessa äga fri skeppsförbindelse med havet.[1])

Med anledning härav hemställde utskottet för internationell privaträtt, att konferensen borde för resp. regeringar rekommendera erkännandet av följande principer:

"1. att floder som skilja olika stater eller vattna deras territorium skola vara öppna för fri trafik av de strandägande nationernas handels- och krigsmariner.

2. att denna deklaration icke skall inkräkta någon av de strandägande nationernas jurisdiktion eller suveränitet vare sig i krig eller fred".[2])

Även detta förslag motarbetades av Trescot men försvarades av Caamaño. Trescot ansåg, att konferensen icke borde uppställa någon generell princip i denna svårlösta och ömtåliga fråga utan överlämna åt vederbörande stater att i varje särskilt fall själva reglera ifrågavarande förhållanden. Grundsatsen om flodtrafikens frihet vore allmänt erkänd och behövde ingen ytterligare bekräftelse, och i varje fall ville delegaten icke instämma i en resolution

"declaring their principles to be principles of American international law."

Caamaño däremot yrkade, att principen om rätt till fri flodfart i den av förslaget angivna meningen borde proklameras av konferensen.[3])

Utgången blev ett nytt nederlag för nordamerikanarna. Förslaget antogs av majoriteten. Förenta staterna och Nicaragua röstade emot, Venezuela avstod från att rösta.[4])

Tullpolitiken.

Frågan om tullunionen befann sig i ett väsentligt annat läge våren 1890 än våren 1888, då den uppsattes på konferensprogrammet. Den nordamerikanska kongressen stod i begrepp att antaga Mc Kinleybillen och var uteslutande intresserad av Förenta staternas eget tullproblem och den nya situation som tariffreformen skulle medföra. Den extrema protektionismen var vid rodret, och den kunde icke väntas acceptera den tullreduktion eller de åtgärder i frihandels-

[1]) Minutes 1890, 137.
[2]) Minutes 1890, 811 ff.
[3]) Minutes 1890, 832 ff. Reports 1890, II, 939 ff.
[4]) Minutes 1890, 814.

vändig riktning, som en tullunion i en del fall rimligtvis måste medföra vis-à-vis de romansk-amerikanska länderna. I själva verket synes Blaine ha stått tämligen ointresserad för frågan om tullunionen, när denna kom före på konferensen, och för övrigt möttes projektet av en överväldigande sydamerikansk opposition.

Innan frågan ännu genomgått behandling i vederbörande utskott, bragtes den på tal i konferensplenum av Alberto Nin (Uruguay), som stod i begrepp att lämna Washington. I sin avskedsadress den 10 februari jämförde han den föreslagna tullunionen med den tyska Zollverein, men framhöll, att de intima kommersiella förbindelser, som äro det nödvändiga villkoret för en dylik, saknades mellan Amerikas stater. Amerikas handel var som helhet intimt bunden vid Europas, men handeln mellan de amerikanska länderna inbördes var relativt obetydlig och i allmänhet av en regional och partiell natur. För att inträda i en tullförening skulle de amerikanska staterna bringas att uppsäga alla gällande handelsfördrag med europeiska stater — något som man omöjligen kunde inlåta sig på.[1])

Tullunionens öde beseglades redan i utskottet, vars rapport i huvudfrågan var avstyrkande. Förenta staterna, som representerades av Hendersson, reserverade sig icke, men lyckades rädda ett allmänt uttalande till förmån för en reciprocitetspolitik.

Enligt utskottets uppfattning måste en panamerikansk tullunion vara en förening av de amerikanska staterna för fritt handelsutbyte efter ett enhetligt, gemensamt tulltariffsystem och vidare innebära en proportionell fördelning av de enligt detta system uppburna tullinkomsterna, vilket snarast skulle förutsätta ett slags panamerikanskt tullparlament, eventuellt sammansatt efter samma princip som låg till grund för sammansättningen av Förenta staternas kongress. Ett sådant projekt syntes emellertid alldeles outförbart. Frihandel mellan de amerikanska staterna inbördes var också omöjlig som medel för ekonomiskt närmande, enär importtullarna i flera länder voro de förnämsta statliga inkomstkällorna, och Förenta staterna för sin del inte heller troddes vara villiga nedsätta sina tariffer.

Däremot ansåg utskottets majoritet, som bestod av Henderson (Förenta staterna), Valente (Brasilien), Silva (Colombia), Romero (Mexiko), Guzman (Nicaragua) och Peraza (Venezuela), att de regeringar, "som voro därav intresserade", borde inträda i underhandlingar för avslutande av reciprocitetsfördrag sinsemellan.[2]) Minoriteten, Saenz Peña (Argentina) och Alfonso (Chile), reserverade sig emellertid till och med mot denna magra rekommendation och yrkade rent avslag:

[1]) Minutes 1890, 178 ff.

[2]) Minutes 1890, 293 ff.

''that the proposition of a Custom's Union be rejected''.[1])

Rapporten framlades för konferensen den 15 mars, och denna fick nu välja mellan utskottsmajoritetens hemställan och reservationen, ty ingen röst höjdes för tullunionen eller något nytt förslag. I debatterna riktade likväl de sydamerikanska talarna upprepade angrepp mot det i verkligheten redan avlivade unionsprojektet. Slagordet var ''Zollverein'' — en symbolisk erinran om hur den tyska tullföreningen varit ett första steg på vägen mot de tyska småstaternas politiska undergång.

Med stor utförlighet motiverade Saenz Peña sin ståndpunkt. Han påpekade inledningsvis det fåfänga i att under loppet av några få veckor söka en nyorientering i ett så genomgripande problem som tullproblemet, och för övrigt ansåg han, att det saknades varje förutsättning för en amerikansk Zollverein. Förenta staterna hade alltför ringa andel i Sydamerikas handel. De romansk-amerikanska staternas årliga import var 560 millioner dollars, vari Unionen deltog med endast 52 millioner eller mindre än 10 %; deras export var 600 millioner, varav Unionen tog 120 millioner eller 20 %. Handeln mellan Amerikas stater var i allmänhet ytterst ringa och skillnaden mellan dem i ekonomisk vederhäftighet var också stor. Amerika borde stå öppet för mänskligheten i dess helhet — det kunde icke ur sitt ekonomiska liv utesluta Europa, som försåg de amerikanska länderna med människor och arbete, kapital och civilisation, vetenskap och konst. — Frågorna om frihandel eller reciprocitetssystem låg utanför konferensens program, varför talaren icke hade någon anledning att närmare gå in på dem. Han ville dock framhålla, att Förenta staternas höga tullsats på Argentinas ull måste väsentligt nedsättas eller slopas, om man skulle kunna tänka på någon reciprocitet mellan dessa länder, men han fruktade, att Förenta staterna icke ville taga ett dylikt steg.[2])

Alfonso vidhöll yrkandet om rent avslag av det skäl, att konferensen på denna programpunkt endast hade att yttra sig om tullunionen. Frågan om reciprocitetsförslag kunde icke heller vara ''av allmänt intresse'' och således falla inom konferensens arbetsområde. Staterna måste i en dylik sak handla var för sig, och någon kollektiv aktion var icke möjlig eller lämplig.[3])

Gent häremot framhöll Romero (Mexiko), att utskottets förord för en reciprocitetspolitik endast riktade sig till de enskilda stater.

---

[1]) Minutes 1890, 296 ff.
[2]) Minutes 1890, 297—324.
[3]) Minutes 1890. 324 ff.

som hyste sympatier för en dylik, och att det alltså icke hade någon kollektiv syftning. För övrigt trodde icke heller han, att Förenta staterna under den nya republikanska regimen skulle inlåta sig på frihandelsåtgärder, men han ansåg, att detta förhållande ingalunda uteslöt varje tanke på reciprocitet.[1]) Under debatternas fortgång gåvo Chile och Argentina sitt avslagsyrkande en mindre brysk form, enär dess första formulering väckt ett visst ogillande och kunde missförstås av allmänheten.[2]) I stället för "reject" skulle det nu heta: "consider impracticable the American Custom's Union".[3])

Men mot reciprocitetspolitiken förhöllo de sig alltjämt lika avvisande.

Den 10 april antogs utskottsmajoritetens förslag med tolv röster mot tre — Argentina, Bolivia och Chile. — Paraguay nedlade sin röst. Uruguay och Haiti voro icke representerade.[4])

Den amerikanska myntunionen.

Större intresse och större optimism lade konferensen i dagen beträffande frågan om det gemensamma silvermyntet, vartill avgjort bidrog det starka understöd åt silverintresset som Shermanbillen ställde i utsikt.

Vederbörande utskott rekommenderade inrättandet av en amerikansk myntunion och präglandet av en eller flera internationella myntsorter, enhetliga till vikt och myntfot och gällande i alla på konferensen representerade länder. För närmare diskussion av frågan skulle en kommission av delegerade för de olika staterna på unionsregeringens kallelse sammanträda i Washington inom ett år efter konferensens slut.

I diskussionen påpekade Coolidge (Förenta staterna) möjligheten av att nordamerikanska finansdepartementet mot silverdeposition skulle kunna utsläppa certifikat, som skulle inlösas med guld av Förenta staternas regering allt efter silvrets saluvärde för tillfället och på så sätt utgöra ett slags betalningsmedel. Liknande förslag hade för Förenta staternas eget vidkommande väckts i unionskongressen av finanssekreteraren. Gent häremot framhöll Alfonso, att de latinsk-amerikanska staterna hellre kunde sälja sitt silver direkt, men för övrigt önskade han en verklig silvermyntunion. Coolidges slutliga ståndpunkt blev då, att frågan borde stå öppen, tills Förenta staterna lyckats i sitt försök att etablera bimetallism.

[1]) Minutes 1890, 326 ff.
[2]) Minutes 1890, 334.
[3]) Minutes 1890, 342. Reports 1890, I, 103 ff.
[4]) Minutes 1890, 653.

Den 2 april antogs emellertid utskottets resolutionsförslag av konferensen. Endast Guatemala röstade emot. Uruguay och Costa Rica voro ej representerade vid avgörandet.[1])

Kommunikationspolitiken.

Av största intresse blev konferensens beslut i de kommunikationspolitiska frågorna, särskilt därigenom att den upptog det stora projektet om den panamerikanska järnvägen, som genom Davis' motion år 1880 inlett hela den panamerikanska aktionen i Förenta staternas kongress.

Järnvägsfrågan hade icke stått upptagen som särskild punkt på konferensprogrammet, men antyddes av Blaine i hälsningstalet. Konferensen hade också tillsatt ett särskilt utskott för järnvägskommunikationer.

I enlighet med dettas förslag anbefallde konferensen grundliga studier av förutsättningarna för en stor panamerikansk järnväg, som skulle förbinda de olika republikernas järnbanenät, samt beslöt tillsätta en internationell amerikansk ingenjörskommission, International Commission of engineers, för detta ändamål.

Varje nation skulle utse tre medlemmar i undersökningskommissionen. Järnvägen skulle genom bibanor stå i förbindelse med de större städer, som lågo i närheten av den projekterade huvudrouten, men dit den av en eller annan anledning icke kunde dragas direkt. Redan befintliga järnvägslinjer skulle i möjligaste mån tagas i anspråk, enär man icke tänkte sig en helt och hållet ny järnväg utan endast en stor och sammanhängande förbindelseled. Materialierna till bygget skulle vara tullfria och järnvägen själv skattefri — det förutsattes nämligen, att den skulle byggas icke av staterna utan av enskilda personer eller bolag, dock borde dessa erhålla statsunderstöd, gratisupplåtelse av land eller garanterad minimiränta på i företaget nedlagt kapital. Järnvägskommissionen skulle avlönas direkt av staterna, i proportion till deras folkmängd eller enligt särskild överenskommelse mellan dem. Så snart Förenta staternas regering erhöll meddelande om att de övriga regeringarna godkänt konferensens förslag i denna sak, skulle den inbjuda dem att utse medlemmar i kommissionen, som borde sammanträda i Washington fortast möjligt.

[1]) Minutes 1890, 435 ff., 452 ff., 473 ff., 544 ff., 565, 588 ff., 594 ff. Reports 1890, II, 624 ff.

Järnvägen skulle förklaras ständigt neutral.

Resolutionen antogs enhälligt av konferensen den 26 februari 1890.[1])

I andra resolutioner förordade konferensen upprättandet av nya ångbåts-, post- och telegraflinjer mellan Förenta staterna och Central- och Sydamerika, särskilt mellan U. S. A., Rio de Janeiro, Buenos Ayres och Montevideo. Ångbåtslinjerna skulle vara privata företag men understödjas av de intresserade staterna. U. S. A. skulle lämna 60 % av subventionen åt Atlantlinjerna, Brasilien och Argentina vardera 17,5 %, Uruguay 5 %. I gengäld för Unionens högre kvot skulle linjerna endast använda fartyg byggda i Förenta staterna. Under förutsättning, att bolagen öppnade flodlinjer till hamnarna i Paraguay och Bolivia, skulle även dessa stater lämna subvention. Rörande kommunikationerna vid Pacifikkusten avgav konferensen endast en allmänt hållen rekommendation till de intresserade staterna att förbättra dem och därvid taga i betraktande vissa allmänna riktlinjer, som angivits i vederbörande utskottsförslag. Särskilt tänkte man sig upprättandet av snabba ångbåtslinjer San Fransisco—Valparaiso och mellanliggande, till vilka de intresserade republikerna i proportion till sin folkmängd skulle lämna understöd. I debatterna anförde Förenta staternas delegat Estee Blaines gamla argument om nödvändigheten av statssubvention at handelsmarinen i konkurrensen med Englands, Tysklands och Frankrikes ofta statsunderstödda linjer.[2])

I samfärdselns intresse rekommenderade konferensen vidare antagandet av lämpliga normer för underlättandet av person- och varutrafiken samt uttalade sig för en reduktion och förenkling av hamn- och konsularavgifterna. Samtliga hamnavgifter borde sammansläs till en enda tonnageavgift med bruttotonnaget som allmän beräkningsgrund.[3])

Statsunionen och den kommersiella byrån.

Vid konferensplenum den 27 mars väckte utskottet för tullreglementen ett förslag om upprättandet av en amerikansk internationell

[1]) Minutes 1890. 210. Reports 1890, I: 93 ff.

[2]) Minutes 1890, 374—424. Reports 1890, I; 265—342.

Argentinas delegerade reste över Europa, när de skulle till Washingtonkonferensen 1889 och till Mexikokonferensen 1901. Så dåliga voro förbindelserna mellan U. S. A. och Sydamerika. Viallate, Les Etats-Unis et l'Amerique latine, 237.

[3]) Minutes 1890, 347 ff., 654 ff. Reports 1890, I, 412 ff.

byrå för insamling och distribution av kommersiella upplysningar rörande de amerikanska staterna. I enlighet med denna hemställan fick utskottet självt den 29 mars i uppdrag att utarbeta ett närmare organisationsprojekt rörande en dylik byrå. Den 14 april framlade det sitt förslag för konferensen.

Dess innehåll var i korthet följande:

1. De på konferensen representerade staterna skulle bilda en association under namn av "International Union of the American Republics" och med ändamål att låta insamla och meddela kommersiella upplysningar.

2. Den internationella unionen skulle representeras genom en i Washington upprättad byrå, som skulle organiseras av nordamerikanska statssekreteraren så snart en majoritet av de på konferensen representerade regeringarna officiellt tillkännagivit sin anslutning till unionen. Byrån skulle stå under statssekreterarens ledning. Den hade att ombesörja alla ärenden och publikationer och all den korrespondens som angick unionen.

3. Byrån skulle bära namnet "The Commercial Bureau of the American Republics" och som organ utge en tidskrift benämnd "Bulletin of the Commercial Bureau of the American Republics", som skulle utkomma på tre språk, engelska, spanska och portugisiska, och innehålla upplysningar om de amerikanska staternas import och export, handelspolitik och statistik.

4. De olika staterna skulle lämna byrån två exemplar av alla officiella dokument som på något sätt kunde vara av intresse för byråns verksamhet.

5. Byråns årliga anslag bestämdes till 36,000 dollars. Förenta staternas regering skulle förskottera denna summa, i vars gäldande samtliga medlemmar av statsunionen skulle deltaga i proportion till sin folkmängd.

6. Tillägg och ändringar i unionens organisation skulle när som helst kunna ske genom majoritetsbeslut av dess medlemmar; varvid deras vota skulle förmedlas av statssekreteraren.

7. Unionen skulle äga kraft under tio år från datum för dess organisation, och ingen medlem skulle under denna tid kunna frånträda den. Om den icke uppsades av en majoritet av medlemmarna minst ett år före utgången av nämnda period, förnyades den automatiskt på ytterligare tio år.

Detta förslag antogs samma dag av samtliga närvarande delegationer. Ecuador, Uruguay, Haiti och Salvador voro icke representerade vid avgörandet.[1])

Övriga förslag.

1. Det metriska decimalsystemet borde införas i alla amerikanska länder, som ej redan antagit det.[2])

2. Konferensen förordade likformighet i tullreglementenas bestämmelser rörande klassifikation och deklaration av importvaror, ävensom likformig nomenklatur rörande importerat och exporterat gods.[3])

3. En panamerikansk bank borde inrättas med huvudsäte i New York och filialer i de olika handelsmetropolerna i Nord-, Central- och Sydamerika.[4])

4. Konferensen rekommenderade anslutning till följande konventioner av latinsk-amerikanskt ursprung.

internationella sanitetskonventionen, antagen på kongressen i Rio de Janeiro 1887, och, alternativt, det projekt till en sanitetskonvention, som antagits av kongressen i Lima 1888.[5])

internationella konventionen angående en gemensam civil- och handelsrättskodex, antagen av konferensen i Montevideo 1888–1889,[6]) samt

internationella konventionerna om skydd för uppfinnarepatent, fabriksmärken o. d., antagna av samma konferens i Montevideo.[7])

Konferensen anbefallde vidare studium och eventuellt biträdande av det internationella straffrättsfördrag, som uppställts av konferensen i Montevideo, samt uppmanade de regeringar, som ännu icke

---

[1]) Minutes 1890, 526 ff. 562 ff. 683 ff.
Reports 1890, I: 404 ff.

[2]) Minutes 1890, 109, 125. Reports 1890, I, 77 ff.

[3]) Minutes 1890, 526 ff. 562 ff. Reports 1890, I, 343 ff.

[4]) Minutes 1890, 647, 663, 665 ff., 682 ff. Reports 1890, II, 829 ff.

[5]) Minutes 1890, 214 ff. Reports 1890, I, 505 ff.

[6]) Denna konvention var redan ratificerad av Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Paraguay, Peru och Uruguay. Minutes 1890, 240—270. Reports 1890, II, 876 ff.

[7]) Minutes 1890, 220—235. Reports 1890, II, 555 ff.

hade särskilda utlämningskonventioner med U. S. A., att inträda i underhandling om dylika.[1])

Förslagen föranledde inga märkligare debatter, dock påpekade Hendersson, att det existerade vissa svårigheter för åstadkommandet av uniformitet ifråga om den internationella privaträtten, enär det ju här rörde sig om saker, som till stor del föllo under särstaternas legislativa kompetens och icke under unionskongressens.[2])

5. På förslag av Martinez Silva (Colombia) rekommenderade konferensen inrättandet av ett Colombusbibliotek (Columbus Memorial library) i Washington att öppnas på fyrahundraårsdagen av Amerikas upptäckande.[3])

Konferensens avslutning.

Konferensen uttalade i ett flertal resolutioner sin tacksamhet till president, vicepresidenter och tjänstemän,[4]) varefter den avslutade sitt arbete den 19 april 1890. Bolet Peraza (Venezuela) framförde deltagarnas tack till Förenta staternas regering och folk för deras storartade välvilja och gästfrihet och uttalade konferensens välgångsönskningar för den stora nordamerikanska republiken. Därefter höll Blaine avskedstalet. Han sade, att konferensens främsta resultat hade varit antagandet av skiljedomsfördraget, en

''ny Magna Charta som avskaffar kriget'',

och han slutade med Whittiers ord:

''Om den amerikanska konferensen i fredens anda antager ett skiljedomsfördrag, som gör kriget så gott som omöjligt på denna hemisfär, så skall dess sammanträdande utgöra en av världshistoriens märkligaste händelser''.

Därpå inbjöd han i presidentens namn de delegerade att företaga en ny rundresa, denna gång genom Unionens sydstater, och förklarade så konferensen för avslutad.[5])

Översikt.

Därmed hade den första stora konfrontationen ägt rum mellan Förenta staterna och det romanska Amerika.

Washingtonkonferensen var till sin *formella kompetens* teoretiskt ganska begränsad. Den var konsultativ, och i olikhet med följande

---

[1]) Minutes 1890, 719 ff. 739. 755 ff. Reports 1890, II, 570 ff.
[2]) Minutes 1890, 256 ff.
[3]) Minutes 1890, 815.
[4]) Minutes 1890, 814 ff.
[5]) Minutes 1890, 853 ff. 856 ff. Reports 1890, II, 1153.

panamerikanska kongresser ägde den icke rätt att avsluta fördrag och konventioner, ad referendum. Den hade nämligen sammankallats:

''for the purpose of discussing and recommending for adoption to their respective Governments some plan of arbitration,''

men i övrigt endast:

''for considering questions''.

I praktiken visade sig emellertid denna begränsning spela mindre roll. Chilenarna anförde visserligen i striden om skiljedomsplanen, att konferensens verksamhet endast borde sträcka sig till diskussion om idéer och i varje fall icke tillåta uppställandet av ett detaljerat skiljedomsfördrag, men detta angrepp var uppenbarligen orättvist, dels emedan inbjudningsakten just på denna punkt uttryckligen krävde en detaljerad, ''definite'' plan och man för denna valde fördragets lämpliga form utan att däri inlägga något som helst bindande moment, dels i allmänhet därför, att konferensen rimligtvis borde äga rätt att utlåta sig över de ämnen, den behandlat, och göra dessa utlåtanden så detaljerade som möjligt, om diskussionerna givit anledning härtill. Konferensen avgav också, utan att känna sig hindrad, detaljerade ''recommendations'', och Chile självt accepterade ju exempelvis den utförliga planen för den kommersiella byrån. Skillnaden i politisk betydelse mellan dessa recommendations och de följande kongressernas ''treaties'' och ''conventions'' var i verkligheten ringa, då det i båda fallen berodde på vederbörande regeringar att i sista hand besluta. Problemen torde i stort sett debatterats med samma mått av grundlighet, och opinionsyttringarna skett efter samma grad av övervägande som i det fall, att konferensen ägt att avsluta fördrag och konventioner. Det enda avdrag i konferensens betydenhet, som kunde följa av dess begränsade formella kompetens, var den minskning i auktoritet gent emot resp. regeringar och parlament, som dess beslut på grund av ''obundenheten'' i dem kunde äga i jämförelse med ''högtidliga fördrag'', och vid betraktelsen av verkställigheten av dess förslag måste naturligtvis detta faktum hållas räkning.

Konferensens *reella kompetens* var, till skillnad från den formella, synnerligen vidsträkt, såväl teoretiskt som praktiskt. I sektion 1 av inbjudningsakten angavs visserligen konferensens ändamål såsom behandling dels av skiljedomsplanen, dels av frågor rörande ekonomiska förbindelser och kommunikationer. I det specificerade programmet i sektion 2 ägnades punkt 7 åt skiljedomsplanen och punkterna 2—6 åt ekonomiska problem och kommunikationer. Men punkterna 1 och 8 lydde:

''1. Measures that shall tend to preserve the peace and promote the prosperity of the several American states''.

''8. And to consider such other subjects relating to the welfare of the several states represented as may be presented by any of said states which are hereby invited to participate in said Conference''. Redan punkt 1 bröt alltså med begränsningen i sektion 1, ity att ''åtgärder för fredens bevarande'' måste syfta allmännare än till skiljedomsplanen, som ju hade sin särskilda punkt 7. Och punkt 8 öppnade det vidaste verksamhetsfält.

Något försök att principiellt bestrida denna omfattande kompetens gjordes icke heller. Trescots opposition i fråga om Calvoläran riktade sig ej mot behandlingen av reklamationsproblemet som sådant utan endast mot konferensens försök att stämpla sina uttalanden som folkrättsnormer, låt vara i ''Amerikas offentliga rätt''. Hans uppträdande mot ett ståndpunktstagande beträffande flodtrafiken rörde sig med allmänt sakliga argument, även om han i grunden själv ville åstadkomma en allmän begränsning av konferensens arbetsområde för att icke alltför mycket engagera Förenta staterna i de sydamerikanska affärerna. Ur den politiska lämplighetens synpunkt torde även Hart fällt sitt omdöme om konferensen:

''Det förnämsta felet hos denna panamerikanska kongress var, att den löpte iväg från sina konstituenter''.[1])

Att den gjort det i uppenbar strid mot sitt program, kan emellertid icke sägas.

Konferensen hade behandlat ett betydande antal problem.

Den hade med samtliga avgivna röster godkänt förslagen om:

den internationella associationen och byrån,
den panamerikanska järnvägen,
sjöfartspolitiken,
den panamerikanska banken,
det metriska decimalsystemet,
den internationella privaträtten etc.

Den hade genom majoritetsbeslut accepterat:

skiljedomsplanen med bihang,

förklaringen över utlänningars rättigheter,

[1]) Hart, Monroe doctrine, 190.

förklaringen angående trafiken å internationella floder,
reciprocitetsrekommendationen,
resolutionen om myntunionen,

detta gent emot oppositionen av resp.

Chile,
Förenta staterna,
Förenta staterna och Nicaragua,
Argentina, Bolivia, Chile,
Guatemala.

Den hade slutligen avvisat tanken på en amerikansk tullunion ävensom Venezuelas förslag om en opinionsyttring i dess tvist med England.

De huvudpunkter, i vilka konferensens politiska problem främst koncentrerade sig, voro: tullunionen, Calvodoktrinen och skiljedomsplanen.

Den kompakta oppositionen mot tullunionen och den starka politiska självständighetskänsla, med vilken den fördes, visade, att det romanska Amerika fruktade nordamerikanarnas ekonomiska och politiska övermakt och *avböjde varje intimare gemenskap* med dem.

Proklamerandet av Calvodoktrinens principer röjde tillvaron av ett *romanskt-amerikanskt kollektivintresse,* starkt nog att ena sydamerikanarna till ett gemensamt *självständigt krav* på den panamerikanska kooperationen, en egen kardinal programpunkt, som de alltjämt med största endräkt vidhållit, men till vars realiserande Förenta staterna nekat sin medverkan. Samarbetet skulle bliva ett medel för Sydamerikas ökade skydd och säkerhet utåt, mot Europa och Förenta staterna. Detta krävde närmast en revision av nordamerikanarnas egen reklamationspraxis, och därmed fördes ett synnerligen allvarligt och nästan ständigt aktuellt problem in i den panamerikanska diskussionen.

Slutligen ådagalade skiljedomsplanens historia i alldeles särskild grad, huru *sydamerikanska specialintressen* drevo sitt spel på konferensen till föga båtnad för den panamerikanska endräkten. Chile stod i spänt förhållande till Peru och Bolivia sedan Stillahavskriget och till Argentina på grund av gränskonflikterna dem emellan. Dess politik betraktades på många håll med misstro, och Blaines sympatier för "Sydamerikas Preussen" voro av gammalt minimala. Ur denna ömsesidiga misstänksamhet framgick dels Argentinas och Brasiliens protest mot "erövringsrätten", vilken tydligen var avsedd

som en moralisk dom över den chilenska erövringspolitiken, dels Chiles opposition mot skiljedomsplanen och vad därmed hade samband, enär republiken icke i någon mån ville binda sin handlingsfrihet vid kommande fredliga eller krigiska uppgörelser.

Trots dessa uppenbara vanskligheter och dissonanser var konferensens *resultat* i teorien icke obetydligt. Den långt gående skiljedomsplanen och projekten om den kommersiella byrån, järnvägen, sjöfartspolitiken och myntunionen m. m. hade dock godkänts utan någon alltför betydande opposition. Reciprocitetsrekommendationen tydde ju åtminstone på vissa möjligheter för en tullpolitik i den av Blaine önskade riktningen. Men allt berodde dock på vilken hänsyn regeringarna skulle taga till konferensens förslag.

Att Blaine själv icke var alltför besviken över förhandlingarnas resultat, visas bäst av den stora energi, han ådagalade för att verkställa konferensens direktiv, och i synnerhet dem, vars tillämpning han låtit direkt anvisa unionsregeringen. Han var befäst i sin övertygelse om möjligheten av en panamerikansk kooperation. Förhandlingarna i Washington voro endast början, det första momentet i ett större helt. Sedan fick man se framtiden an'' and make the most out of it''.

Hurudana än formerna för detta samarbete skulle bliva, hade konferensens förlopp företecknat åtminstone en allmän princip för detsamma, och den var, att Förenta staternas naturliga ledarskap måste utövas försiktigt och med stor moderation. Andrew Carnegie, som var Blaines vän och delegerad på konferensen sammanfattar sin uppfattning av saken sålunda:

''Jag fann de sydamerikanska representanterna rätt misstänksamma mot deras store broders avsikter. En ömtålig självständighetskänsla röjde sig, som det blev vår plikt att räkna med. Jag tror, att vi lyckades däri, men det tillkommer framtida regeringar att samvetsgrant respektera våra södra grannars nationella känslor. Vi skola icke sträva efter kontroll utan efter vänskaplig samverkan på villkor av fullkomlig jämlikhet''.[1])

Därmed skymtade emellertid panamerikanismens mest centrala problem, ehuru det icke direkt gjorde sig gällande i form av förslag och voteringar, och det var frågan, huruvida en dylik panamerikansk kooperation på den verkliga jämlikhetens grund i längden skulle kunna förlikas med Förenta staternas gamla anspråk på kontroll över

[1]) Carnegie, Autobiography, 346.

Sydamerika, vilket anspråk uttryckes av Monroedoktrinen och ännu vidhålles av nordamerikanarna.

Förenta staternas traditionella politik gent emot Sydamerika var efter 1826 Monroeistisk kontroll. Blaine ville tillägga panamerikanskt samarbete, som rimligtvis måste grundas på teoretisk jämlikhet, men därför var det icke hans mening att uppgiva kontrollen. Monroedoktrinen, som representerade Förenta staternas egen vilja och egen makt, skulle vara citadellet i dess politik innanför panamerikanismens utanverk. Hans väg var alltså *kontroll och samarbete*, Monroedoktrin *och* panamerikanism. Men skulle man verkligen kunna särskilja ett område av samarbete på jämlikhetens grundval och ett annat av supremati och förmyndarskap? Skulle ett på detta sätt begränsat samarbete kunna bära några rikare och ädlare frukter, eller skulle kontrollen effektivt kunna vidmakthållas och ändå lämna tillräckligt rum för jämlikheten? Skulle icke det romanska Amerika i den panamerikanska vänskapens namn och som villkor för kooperation kräva fullmyndighet gent emot Förenta staterna?

VII.

Imperialism och panamerikanism 1890—1901.

Verkställandet av Washingtonkonferensens förslag.

När Washingtonkonferensen avslutades stod det romanska Amerika inför utbrottet av en svårartad krigsperiod. Sommaren 1890 utbröt revolutionen i Salvador och kort därpå krig mellan detta land och Guatemala, varvid de krigförande å båda sidor gjorde sig skyldiga till övergrepp mot nordamerikanska intressen, vilket i sin tur framkallade en mindre vänskapsfull diplomatisk korrespondens med Förenta staterna. I Argentina förorsakade president Celmans odugliga regering statsbankrutt och inre oroligheter, som ledde till presidentens abdikation i juli 1890.[1]) Än värre gick det i Chile, där reguljärt krig utbröt mellan kongresspartiet och president Balmaceda, januari—september 1891. Kongressen segrade, och Balmaceda begick självmord. Samma år störtades den brasilianska presidenten Deodoro da Fonseca av en revolution, varefter följde inbördeskrig i Brasilien under åren 1893—1894.

Under dessa osäkra förhållanden grep sig Blaine an med verkställandet av Washingtonkonferensens beslut.

"The Commercial Bureau of the American Republics" organiserades sommaren 1890 under statssekreterarens högsta ledning, och dess första direktor blev William C. Curtis.[2]) Utgivandet av byråns bulletin började 1891. *Den panamerikanska järnvägskommissionen* konstituerades även 1890 och trädde i verksamhet.[3])

---

[1]) Bankrutten ruinerade den stora bankfirman Baring i London, som varit Argentinas representant på den engelska penningmarknaden, och framkallade därigenom den ryktbara Baringkrisen.

[2]) Curtis utnämndes den 26 augusti 1890 och fungerade som direktor till maj 1893. Senare direktorer ha varit: Clinton Furbish 1893—1897, Joseph P-Smith 1897—1898, Frederic Emory 1898—1899, W. W. Rockhill 1899—1905, William C. Fox 1905—1907 och John Barrett, byråns nuvarande ledare.

Fifth Pan American Conference, 26 ff.

[3]) Romero, Mexico and the United States, 663.

Med stor energi sökte statssekreteraren förverkliga *skiljedomsplanen*, som han ju också betecknat som konferensens storverk. Han hade hopp att lyckas även av den anledningen, att unionskongressen under konferensens lopp ådagalagt sitt intresse för skiljedomssaken. Den 14 februari hade senaten och den 3 april 1890 representanthuset antagit lika lydande resolutioner, vari presidenten anmodades att vid lämpliga tillfällen inleda förhandlingar om skiljedomsavtal med sådana makter, med vilka Förenta staterna hade diplomatiska förbindelser.

Närmast gällde det att omvandla skiljedomsplanen till ett verkligt fördrag. Den hade visserligen av konferensen uppställts i form av en konvention, vilket framkallat Chiles protest, men avsikten torde icke ha varit att överskrida församlingens konsultativa kompetens, och i varje fall skyndade Blaine att träda i särskilda underhandlingar med de amerikanska diplomaterna i Washington. Den 28 april 1890 undertecknades den av konferensen antagna skiljedomsplanen som ett formligt fördrag av Förenta staterna, Bolivia, Brasilien, Ecuador, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua och Salvador. Jämlikt artikel XIX i konventionen och i överensstämmelse med konferensens beslut, att Europas stater skulle notificeras angående skiljedomsplanen, ävensom med kongressens allmänna anmodan, utsände president Harrison den 29 oktober 1890 en cirkulärnot till de europeiska regeringarna, vari han meddelade dem skiljedomsfördraget och uppmanade dem att biträda detsamma, men endast Frankrike, Danmark och Schweiz besvarade sympatiskt denna hemställan; de övriga iaktogo tystnad.[1]) Värre var, att intresset för saken mattades i Amerika självt. Den 3 september 1890 översände presidenten fördraget till senaten och förordade dess antagande,[2]) men när ratifikationsterminen utlöpte, den 1 maj 1891, hade varken Förenta staterna eller någon annan amerikansk stat ratificerat det. I oktober samma år öppnade Blaine underhandlingar med de övriga signatärmakterna angående fristens förlängning, och i ett budskap av den 9 december 1891 yrkade Harrison, att Förenta staterna skulle ratificera fördraget för att därigenom ”bevara sitt inflytelserika initiativ” men förgäves.[3]) Skilje-

[1]) I flera parlament kom dock saken på tal. Den 16 juni 1893 antog engelska underhuset på förslag av Randal Cremer och förord av Gladstone en resolution, vari regeringen uppmanades att tillmötesgå det amerikanska initiativet. Sent omsider ledde detta till att ett allmänt skiljedomsfördrag mellan England och Förenta staterna den 11 januari 1897 undertecknades av statssekreterare Olney och brittiska ambassadören i Washington sir Julian Pauncefote. Det lyckades emellertid icke erhålla senatens godkännande. Fried, Pan-Amerika, 73.

[2]) Richardson, Messages IX, 83.

[3]) Richardson, Messages IX, 188.

domskonventionen ratificerades aldrig, vare sig av Unionen eller någon annan amerikansk stat.

Lika liten framgång hade Blaine, när han i Venezuelas konflikt med England angående Guyanagränsen sökte realisera Washingtonkonferensens önskan, att alla konflikter mellan europeiska och amerikanska stater borde lösas genom skiljedom. I maj 1890 erbjöd han engelska regeringen Förenta staternas goda tjänster för åstadkommande av en fredlig uppgörelse med Venezuela, men lord Salisbury avböjde.

Bättre blev resultatet av statssekreterarens bemödande att förverkliga konferensens uttalande till förmån för en amerikansk *reciprocitetspolitik*.

För att möjliggöra en dylik ingrep Blaine på ett ganska uppseendeväckande sätt i debatterna om Mc Kinleytariffen. Den 21 maj 1890 antogs denna av representanthuset, men den tillfredsställde icke Blaine. Ehuru billen i allmänhet skärpte tullsatserna, lämnade den nämligen kaffe, hudar, gummi och socker fria. Av det tropiska Amerikas alster var egentligen endast tobak belagt med tull, och om billen hade fått behålla denna ursprungliga lydelse skulle därför en reciprocitetspolitik mellan Förenta staterna och Central- och Sydamerika varit praktiskt taget utesluten. Tidigt i juni sände emellertid Blaine Washingtonkonferensens utlåtande i reciprocitetsfrågan till presidenten, tillika med förslag, att Mc Kinley-billen borde amenderas därhän, att den tillät en mera aktiv handelspolitik gent emot övriga amerikanska republiker. I ett budskap till kongressen av den 19 juni 1890 avgav Harrison ett principellt förord för en amerikansk reciprocitetspolitik,[1]) och i senaten introducerade Eugéne Hale (Maine) ett amendement till billen som närmare återgav Blaines planer. Enligt detta skulle

"all the products of any nation of the American hemisphere"

vara tullfria, förutsatt att producentstaten icke tog någon exporttull på desamma och vidare att den medgav fri import av vissa uppräknade nordamerikanska varor. Men detta stadgande skulle ha upprättat fri handel också med Canada och vidare gjort utländsk ull tullfri vilket emellertid knappast varit avsett av Blaine och i varje fall rönte ogillande av de republikanska protektionisterna. Senaten ställde sig betänksam, men Blaine ingrep energiskt för att i någon form rädda reciprocitetstanken. Den 3 juli 1890 skrev han ett öppet brev till sin vän senator Frye, vari han framställde en vädjan till kongressen att icke försumma tillfället att genom en klok tullpolitik främja handeln med Sydamerika. Han påpekade, att den vanliga

[1]) Richardson, Messages IX, 74.

invändningen mot protektionismen var, att tullen huvudsakligen kom fabrikanter och kapitalister till godo och icke alls landtbrukarna. Men nu hade man utsikt att i högsta grad gagna farmarnas intressen: ”Här är ett tillfälle för en republikansk kongress att öppna en marknad av 40 millioner människor för det amerikanska landtbrukets produkter. Skola vi gripa tillfället eller kasta bort det? Jag tvivlar icke på att den tariffbill, som nu är under behandling i senaten, är en riktig åtgärd och att de flesta av dess bestämmelser äro i överensstämmelse med en klok protektionistisk politik. Men det är ingen sektion eller rad i hela billen, som öppnar en ny marknad för en enda bushel vete eller en enda låda fläsk”.[1])

Detta brev var avsett som en vädjan till allmänheten, och det mottogs också med stor tillfredsställelse av farmarna i hela landet. Under trycket av deras opinion infördes slutligen reciprocitetssektionen i Mc Kinleybillen. Den stadgade, att ehuruväl socker, melass, kaffe, te och hudar från främmande länder skulle tullfritt få införas till Förenta staterna, så skulle dock en tull åsättas dylika varor, om de kommo från ett land, som beträffande nordamerikanska produkter upprätthöll en efter presidentens åsikt ”unequal and unreasonable” tull.

Sålunda utmynnade Blaines panamerikanska tullpolitik i en potentiell skärpning av Förenta staternas protektionism, och av demokraterna fördömdes den som ”a shame”.

Den 1 oktober 1890 godkändes Mc Kinleytariffen av presidenten.

Den 31 januari 1891 avslöt unionsregeringen ett handelsfördrag med Brasilien, vari stadgades ömsesidig tullfrihet för vete, vetemjöl, fisk, kol, maskiner, järnvägsmaterial m. m. från Förenta staterna och socker, melass, kaffe och hudar från Brasilien. För smör, ost, fläsk, bomullstextilier m. m. från U. S. A. beviljade Brasilien en nedsättning av 25 % i sin importtull å dessa varor. Samma år avslöt Unionen liknande fördrag med Domingo, Guatemala och Salvador, samt 1892 med Nicaragua och Honduras. Det var i viss mån nästan en revansch för tullunionens debacle på konferensen. Traktater avslötos även med England för dess västindiska kolonier och med Spanien för Cuba och Porto Rico. Samtliga reciprocitetsfördrag upphörde dock redan 1894, när demokraternas Wilsontariff trädde i kraft.[2])

På unionsregeringens inbjudan sammanträdde den beramade *myntkommissionen* i Washington 1891. Situationen i Förenta staternas finansiella liv gav emellertid ingen fast utgångspunkt för diskussionen om en myntunion. Shermanakten, som antagits av

[1]) Stanwood, James Gillespie Blaine 327 ff.

[2]) Ashley, Modern tariff history, 292.

kongressen 1890 och ålade unionsregeringen att månatligen inköpa 4.5 millioner uns silver mot betalning i sedlar, inlösbara med guld eller silver vid anfordran, hade icke erbjudit någon tillfredsställande lösning av silverproblemet. Myntkommissionen avslutade sitt arbete den 3 april 1891 och antog då en resolution, vari den uttalade sina sympatier för en stabilisering av silvrets värde i förhållande till guldvärdet ävensom för bimetallism och myntunion, men i sak endast yrkade, att då den nuvarande situationen icke var särdeles gynnsam för realiserandet av dessa mål, borde en ny kommission framdeles sammanträda för åstadkommandet av uniformitet mellan de amerikanska nationernas myntsystem.[1])

Washingtonkonferensens projekt rörande *kommunikationerna till sjöss* ledde icke till något annat resultat än det, att Förenta staternas kongress år 1890 antog en lag som postsubsidier till fartyg i sydamerikansk trade.[2])

Bortsett från denna obetydlighet blev den internationella järnvägskommissionen och framför allt den kommersiella byrån de enda bestående praktiska resultaten av Washingtonkonferensen.

Blaines sista tid som statssekreterare.

Det dröjde emellertid till 1899, innan Chile, sist av alla dåvarande amerikanska stater, anslöt sig till "Union of American Republics". Orsaken var närmast den, att republiken plötsligt invecklades i en elakartad konflikt med Förenta staterna. Nordamerikanska ministern i Santjago Patrik Egan, som utnämnts av Harrison och var Blaines personliga vän, betraktades av chilenarna såsom partisk för Balmaceda, och Blaines misslyckade försök 1891 att beslagtaga ett chilenskt fartyg "Itata" som avgått från San Diego i Californien till Iquique med en last vapen för kongresspartiets räkning, väckte ytterligare misstämning i Chile. Den 16 oktober 1891 timade en ohygglig händelse i Valparaiso, i det att några sjömän från Förenta staternas krigsskepp "Baltimore" överföllos av pöbeln, varvid en av dem mördades. Unionsregeringen uppfattade det passerade som en överlagd skymf mot Förenta staternas flagga och fordrade upprättelse av chilenska regeringen. Denna gjorde invändningar, men 1892 avlät Harrison ett ultimatum till Chile, som då måste giva efter.

---

[1]) Minutes 1902, 89. Romero, Mexico and the United States, 665 ff. En allmän myntkonferens sammanträdde på Förenta staternas initiativ i Brüssel i november 1892 men blev utan resultat.

[2]) Hart, Monroe doctrine, 189.

uttryckte sitt beklagande av det skedda och hänsköt saken till Förenta staternas högsta domstol, som dömde Chile att betala skadestånd.[1])

Direkt eller indirekt hade chilensk politik vid tvenne tidigare tillfällen korsat Blaines panamerikanska politik, och nu skedde det alltså för tredje gången. Kongressinitiativet 1881 misslyckades på grund av Chiles krig mot Peru och Bolivia, skiljedomsplanen på Washingtonkonferensen stötte på chilensk opposition, och den kyla mellan Förenta staterna och Chile, som blev följden av konflikten 1891—1892, innebar ett allvarligt hot mot de panamerikanska idéerna om vänskap och samarbete och fördystrade de sista månaderna av Blaines tid som utrikesminister.

Den 4 juni 1892 avgick Blaine plötsligt från statssekreterareposten. Orsakerna voro dels hälsoskäl, dels vissa besvikelser i samarbetet med Harrison, dels möjligen en önskan att vara helt fri för att kunna åtaga sig kandidaturen vid presidentvalet samma år. Det republikanska partiet nominerade emellertid Harrison, men vid valet segrade Cleveland. Innan han för andra gången tillträdde sitt ämbete som Förenta staternas president, avled Blaine den 27 januari 1893.

Förolyckandet av silvermyntsprojektet och reciprocitetspolitiken.

Betraktad med hänsyn till direkta panamerikanska insatser, är Clevelands andra regim en övervägande steril period. Den internationella kooperationen låg nere, och egentligen var det endast vidmakthållandet av den kommersiella byrån, som ådagalade, att demokraterna icke helt övergivit den panamerikanska idén. Clevelands eget intresse för denna synes alltjämt ha varit minimalt. Den stora betydelsen i panamerikanismens historia som hans regering ändock fick, vann den indirekt — genom mynt- och tullpolitiken och interventionen i Venezuelakonflikten 1895.

---

[1]) Richardson, Messages IX, 183—186. Moore, Digest I, 721, II, 985, 1022, VI, 854, VII, 422.

Carnegie intygar Blaines modererande inflytande på presidenten: "The matter was adjusted, thanks to peace policy characteristic of mr Blaine." Carnegie, Autobiography, 351—353.

På grund av Shermanakten hade en oerhörd mängd silver hopats i statskassan, och en väldig sedelmassa var ute i rörelse och skulle, när den en gång blivit inlöst, utsläppas på nytt jämlikt aktens bestämmelser. Följden blev finanskris. Cleveland, som i motsats till större delen av sitt parti var principiell anhängare av guldmyntfoten, sammankallade kongressen till extra session 1893 och föreslog upphävandet av inköpsklausulen i Shermanakten, vilket även skedde i oktober samma år. Ännu följde några år av häftig kamp mellan silvermän och guldmonometallister, tills "The Gold Standard act" av den 14 mars 1900 definitivt upprättade guldmyntfoten. Därmed var den amerikanska silvermyntunionens öde beseglat, någon ny myntkommission sammanträdde aldrig, och frågan försvann ur den panamerikanska diskussionen.

Också reciprocitetspolitiken omöjliggjordes. Den 27 augusti 1894 antogs Wilsontariffen, som bl. a. stadgade tull för socker men borttog reciprocitetsklausulen. Efter en mycket kort tillvaro försattes därigenom de Blaineska reciprocitetsfördragen ur kraft.[1])

Venezuelakonflikten 1895.

Följande år skedde Förenta staternas ryktbara och av starkaste maktkänsla burna intervention i Venezuelas konflikt med England. Washingtonkonferensens önskan, att alla konflikter mellan amerikanska och europeiska stater måtte lösas genom skiljedom, realiserades i det fall, som varit det konkreta upphovet till konferensens uttalande, men sitt största intresse fick det nordamerikanska ingripandet därav, att det skedde under åberopande av Monroedoktrinen och på ett sätt som aktualiserade dennas problem, samt vidare därigenom, att det förebådade den imperialistiska idéns fulla genombrott i Förenta staternas politik några år senare.

Sedan Blaines medlingsförsök misslyckats 1890, hade Venezuela upptagit direkta förhandlingar med England men utan resultat. I sitt årsbudskap av den 3 december 1894 förklarade emellertid Cleveland, att han skulle förnya unionsregeringens ansträngningar att bringa konflikten till lösning genom skiljedom,[2]) och på nyåret 1895 uttryckte kongressen sitt gillande av denna förklaring. Under våren inledde presidenten förhandlingar med

[1]) Ashley, Modern tariff history, 275 ff. Taussig, Tariff history of the United States, 279 ff.

[2]) Richardson, Messages IX, 526.

engelska regeringen, men då denna fortfarande visade sig omedgörlig, beslöt han sig för ett synnerligen energiskt ingripande. Den 20 juli 1895 utfärdade Olney en instruktion till amerikanska ambassadören i London, Bayard, innehållande en kategorisk förfrågan till engelska regeringen, huruvida denna vore villig hänskjuta hela Venezuelatvisten till skiljedom, ävensom en förklaring, att de engelska anspråken på venezuelanskt gränsterritorium voro stridande mot Monroedoktrinen.

Denna instruktion, liksom hela den nordamerikanska argumenteringen i Venezuelaaffären för övrigt, innebar icke något materiellt vidgande av Monroedoktrinens användning utan gav endast uttryck åt det förbud mot vidare europeisk kolonisation i Amerika, som var inlagt redan i det ursprungliga Monroebudskapet. Dess betydelse låg i stället främst däri, att den visade, vilken levande faktor doktrinen var i Förenta staternas politik, och vidare i dess utomordentligt skarpa understrykande av Unionens absoluta supremati i Amerika. Det hette sålunda i instruktionen, att Förenta staterna praktiskt taget var Amerikas suverän och att Unionens vilja var lag i alla förhållande, som den intresserade sig för. Denna maktställning berodde på Unionens oerhörda resurser och isolerade läge, som gjorde den faktiskt osarbar och på samma gång till herre över den politiska situationen i Nya världen. Men all denna överlägsenhet skulle genast riskeras, om europeiska makter tillätos att grunda nya kolonier på Amerikas jord. För övrigt anmärktes, med tydlig syftning på Canada, att en permanent union mellan en europeisk och en amerikansk stat vore onaturlig.[1])

I sitt svar av den 26 november vidhöll emellertid Salisbury Englands gamla ståndpunkt och avböjde skiljedom, samtidigt som han förklarade, att Monroedoktrinen i ingen mån kunde binda England, enär den aldrig erhållit internationell consensus och

[1]) "To day the United States is practically sovereign on this continent and its fiat is law upon the subjects to which it confines its interposition. Why? It is not because of the pure friendship or good will felt for it. It is not simply by reason of its high character as a civilized State, nor because wisdom and justice and equity are the invariable characteristics of the dealings of the U. S. A. It is because, in addition to all other grounds, its infinite resources combined with its isolated position render it master of the situation and practically invulnerable as against any or all other powers. All the advantages of this superiority are at once imperiled if the principle be admitted, that European powers may convert American States into colonies or provinces of their own."

Foreign relations 1895, I, 545 ff.

alltså icke var någon folkrättssats. Å engelska nationens och de amerikanska koloniernas vägnar protesterade han vidare mot Olneys uttalande om olämpligheten av en varaktig politisk förening mellan europeiska och amerikanska länder.

Med anledning av Salisburys not avgav Cleveland ett specialbudskap till kongressen av den 17 december 1895. Han framhöll däri, att Englands hållning vore stridande mot Monroedoktrinen. En särskild kommission borde tillsättas för undersökning av konflikten, och Förenta staterna skulle anse det för en plikt

"att med alla maktmedel sätta sig till motvärn, om Storbritannien skulle tillägna sig någon landsträcka eller utöva styrelse över något territorium, som vi efter skedd undersökning hava funnit rätteligen tillhöra Venezuela, ty ett sådant handlingssätt av England skulle vara ett tydligt angrepp på våra rättigheter och intressen".[1])

Kongressen antog omedelbart förslaget om en undersökningskommission.

Den allmänna opinionen såväl i England som Förenta staterna blev ganska upphetsad, men faran för en brytning gick dock snart förbi. Undersökningskommissionen utnämndes men måste snart inställa sin verksamhet, då nya direkta underhandlingar öppnades mellan Washington och London. Hela affären slutade med skiljedom 1899, som i det väsentliga gav England rätt.[2])

Diazdoktrinen.

Denna sensationella affär gjorde ett blandat intryck på det latinska Amerika. Venezuela självt var säkerligen tacksamt för den nordamerikanska hjälpen, och brasilianska kongressens båda hus uttryckte i en resolution sitt hänförda gillande av Clevelands budskap av den 17 december 1895, vartill visserligen torde ha bidragit den omständigheten, att Brasilien självt hade oupplgjorda gränstvister med Brittiska

---

[1]) "To resist by every means in it power, as a wilful aggression upon its rights and interests, the appropriation by Great Britain of any lands or the exercise of governmental jurisdiction over any territory which after investigation we have determined of right belong to Venezuela."
Richardson, Messages IX, 655 ff.

[2]) Kraus, Monroedoktrin, 142—183, 424—451.

Guayana[1]). Men för det romanska Amerikas utpost längst i norr, Porfirio Diaz i Mexiko, synes saken ha ställt sig i en annan dager, och intressant är att konstatera, huru han framför det första märkligare kravet på en allamerikansk doktrin på koordinationens grund och detta som en tydlig reaktion mot den nordamerikanska känsla av supremati som fått en sådan grell belysning av Clevelands politik 1895.

I ett budskap av den 1 april 1896 uppehöll sig den mexikanska presidenten vid unionsregeringens ingripande i Venezuelakonflikten och yttrade därvidlag bl. a., att Förenta staterna "i trots av sina stora resurser" icke borde ensamt skydda de amerikanska republikerna gent emot europeiska angrepp — om dylika ännu ansågos möjliga — utan att de amerikanska nationerna i stället var för sig borde

"medelst en deklaration, likartad med president Monroes, förklara, att varje angrepp av en utländsk makt i avsikt att inkräkta någon amerikansk republiks territorium eller oberoende eller förändra dess institutioner måste av den nation, som avgav förklaringen, betraktas som ett angrepp mot den själv, förutsatt att den direkt attackerade eller hotade makten lämpligen påkallade dess hjälp.

På så sätt skulle den doktrin, som nu nämnes med Monroes namn, bliva en amerikansk doktrin i ordets egentliga mening, och ehuru den uppkommit i Förenta staterna, skulle den tillhöra hela Amerikas internationella rätt."[2])

Tankegången utvecklades vidare av presidenten och har erhållit namnet Diazdoktrinen. Vad dess upphovsman åsyftade var icke blott skydd mot transatlantiska angrepp utan även mot amerikanska. Innebörden var den, att Amerikas stater borde gemensamt ingripa mot varje makt, amerikansk eller icke, som anföll en amerikansk stat. Monroedoktrinen hade skyddat Amerika mot den övriga världen, men Diazdoktrinen skulle dessutom garantera de amerikanska staternas säkerhet gent emot varandra, och denna utsträckta garanti skulle icke vara Förenta staternas ensak utan presteras av något slags panamerikansk statusquo-entent. — Den nya doktrinen riktade sig alltså lika mycket mot den nordamerikanska faran som mot den europeiska, dels genom sin gensaga mot varje rubbning av Amerikas status quo, dels genom att göra de latinsk-amerikanska staterna till medgaranter för

[1]) Foreign relations 1895, I, 75. Kraus, Monroedoktrin, 363 not 1; 164, not 1. Martens. N. R. G. ser. 2, XXXII, 413, 485.

[2]) Texten i engelsk översättning finnes hos Starr, Mexico and the United states, 99.

Amerikas frihet, varigenom de moraliskt och politiskt skulle känna sig mera oberoende gentemot Förenta staterna.[1])

Samtidigt inbjöd Diaz de amerikanska regeringarna att sända delegerade till en internationell kongress som skulle sammanträda i staden Mexiko den 10 augusti 1896 och speciellt behandla Monroedoktrinen. Emellertid infunno sig endast representanter för Ecuador och de fem centralamerikanska republikerna. Förenta staternas sändebud i Mexiko fick den 12 augusti telegrafisk order från sin regering att deltaga i förhandlingarna men uraktlät att göra det, enär han förutsåg konferensens fiasko. De delegerade förenade sig i en energisk prostest mot "erövringsrätten" och uttalade sig till förmån för obligatorisk skiljedom, vilket blev det egentliga resultatet av kongressen.[2])

Detta praktiska misslyckande betydde emellertid mindre. *Genom sin formulering av Sydamerikas fullmyndighetskrav är Diaz i varje fall den, som egentligen inlett den senare diskussionen om "Monroedoktrinens modernisering" och därmed aktualiserat panamerikanismens mest centrala problem.*

Exekutivkommittén.

Den enda positiva åtgärd av direkt panamerikanskt intresse, som kan registreras från Clevelands regim, var den reform, som statssekreterare Olney vidtog med avseende på administrationen av den kommersiella byrån. Jämlikt Washingtonkonferensens beslut hade byrån stått under statssekreterarens styrelse, men för att öka de romansk-amerikanska regeringarnas intresse för institutionen beslöt Olney att internationalisera ledningen. Vid ett sammanträde den 1 april 1896 med de diplomatiska representanterna för de stater, som anslutit sig till statsunionen, tillsattes en kommitté, som den 4 juni samma år föreslog tillsättandet av en särskild övervakande och rådgivande styrelse för byrån, The Executive Committee, bestående av nordamerikanske statssekreteraren såsom ordförande och fyra av de i Washington ackrediterade amerikanska sändebuden, de sistnämnda

[1]) Alvarez, Droit international américain, 154.
[2]) Moore, Digest VI, 602.

"taken by rotation". Detta projekt antogs av de till statsunionen anslutna regeringarna.[1])

Den moderna imperialismens genombrott i Förenta staternas politik.

Vid valet 1896 segrade republikanerna, och följande år avlöstes Cleveland av William Mc Kinley. Det republikanska utrikesprogrammet var klart imperialistiskt. Huvudpunkterna voro annektion av Havaji, vilken tanke redan propagerats av Blaine, intervention på Cuba, där ett nytt uppror utbrutit 1895, som Spanien trots användande av de grymmaste undertryckningsmetoder icke förmådde kuva, samt slutligen återupptagandet av kanalpolitiken, som genom Lessepsbolagets ryktbara krasch 1888 råkat i ett nytt läge.

Redan Cleveland hade i en not av 4 april 1896 erbjudit spanska regeringen sina goda tjänster för återställandet av lugnet på Cuba och på samma gång framhållit, att Unionens intressen icke kunde tillåta ett nytt tioårskrig på ön, och då Spanien avböjde medlingsanbudet, hade han i sitt årsbudskap av den 7 december 1896 uttalat, att en situation kunde inträffa, då Förenta staternas "förpliktelser mot Spaniens suveränitet upphävdes av högre förpliktelser". Sommaren 1897 erbjöd även Mc Kinley sina bona officia, men förgäves. Nu stod brytningen för dörren. I sitt budskap av den 6 december 1897 förklarade visserligen presidenten, att tiden för en "intervention av humanitetsskäl" ännu icke kommit, men genom Mainekatastrofen den 15 februari 1898 tillspetsades stämningen. Den 11 april 1898 föreslog presidenten intervention, och den 20 i samma månad beslöt kongressen att förklara Cuba fritt och oavhängigt och uppmana Spanien att utrymma ön och uppgiva sin suveränitet över densamma.[2]) Spanjorernas nederlag i det följande kriget ledde till freden i Paris den 10 december 1898, enligt vilken Spanien avsade sig suveräniteten över Cuba och avträdde Porto Rico, Guam och Filippinerna till Förenta staterna.[3]) Samma år annekterade Unionen Havaji,[4]) och genom Washingtonfördraget av den 2 december 1899

---

[1]) Fifth Pan American Conference, 26.

[2]) Richardson, Messages X, 139 ff.

[3]) Martens, N. R. G. ser. 2, XXXII, 74 ff. Malloy, Treaties, Kraus, Monroedoktrin, 331—343.

[4]) Annektionsresolutionen av den 7 juli 1898 finnes hos Martens, N. R. G. ser. 2, XXXII, 72.

förvärvade den Tutuila bland Samoaöarna.[1]) Cuba hölls besatt av nordamerikanska trupper, och det var tydligt, att även om ön blev egen republik, så måste denna stå under Förenta staternas omedelbara kontroll. På två år hade Unionen alltså erövrat en stark position i Västindien och grundat ett Pacifikvälde av betydande mått. I strid mot underprincipen nummer 2 av Monroedoktrinen hade den inblandat sig i europeiska makters "bestående kolonier och dependenser," den hade även övergivit sin gamla politiska begränsning till Amerika och utsträckt sin makt och suveränitet till fjärran trakter av världen. Isoleringsprincipen bestod hädanefter i praktiken, om också ej i teorien, endast såsom ett förbud mot främmande maktutveckling i Amerika och ej mot amerikansk maktexpansion utanför den västra hemisfären.

Det dröjde icke länge, innan även programpunkten om kanalen började realiseras. Statssekreterare Hay inledde nya underhandlingar med engelska regeringen, vilken på grund av boerkriget måste visa medgörlighet, och genom Hay-Pauncefotefördraget av den 18 november 1901 upphävdes Clayton Bulwertraktaten och avsade sig England medintressentskapet i den blivande Panamakanalen.[2])

Allt detta varslade om en ny epok i Förenta staternas förhållande till det romanska Amerika. Den gamla europeiska barriären i Västindien var genombruten, och då Unionen äntligen blivit kvitt England i kanalfrågan, kunde man vänta stegrat nordamerikanskt intresse såväl från Centralamerika självt som för etapperna på vägen dit — de Västindiska öarna. Men även sikten mot det egentliga Sydamerika hade klarnat; Panamakanalen närmade sig sitt förverkligande, och genom den skulle nordamerikanarna rycka Sydamerika allt närmare in på livet, politiskt och ekonomiskt. Slutet av 1890-talet utmärkes av goda år och starkt ekonomiskt uppsving, och från och med inträdandet av det nya århundradet är Förenta staternas handel stadd i en stark och oavbruten framsmarsch i det romanska Amerika.

Mc Kinley och panamerikanismens renässans.

I den situationen upplevde den panamerikanska idén en renässans och förtjänsten härav tillkom i främsta rummet Mc Kinley själv. Han hade varit Blaines vän och anhängare och en av motionärerna om Washingtonkonferensen. En panamerikansk politik, som kunde bliva ett medel för hävdandet och stärkandet av Förenta staternas inflytande i det romanska Amerika stämde väl överens med republi-

[1]) Martens, N. R. G. ser. 2, XXX, 446.
[2]) Martens, N. R. G. Ser. 2, XXX, 631.

kanarnas allmänna imperialism och väntades nu som förr kunna bereda vidgade möjligheter för den ekonomiska expansionens behov. Efter spanska krigets slut grep sig unionsregeringen omedelbart an med att introducera den nya aktiva panamerikanismen, och der dröjde icke länge, innan den tog initiativet till en andra panamerikansk konferens.

Troligen har Mc Kinleys panamerikanism stått i sammanhang med hans tullpolitiska planer. Den 24 juli 1897 hade republikanarna genomdrivit Dingleytariffen, som i stort sett innebar en återgång till Mc Kinleyaktens bestämmelser och bl. a. återinförde reciprocitetsklausulen beträffande te och kaffe. Den av Wilsontariffen stadgade sockertullen bibehölls dock och till och med höjdes till det dubbla. Men Dingleyakten gav presidenten befogenhet att med senatens samtycke reducera högst 20 % av tullen på vilken vara som helst under villkor dock, att avtal om dylik reduktion gjordes inom två år efter aktens tillkomst. Därmed gavs möjlighet för ny amerikansk reciprocitetspolitik och säkerligen ingick det i presidentens planer att genom en andra panamerikansk konferens driva propaganda för en dylik. Han inledde underhandlingar om handelstraktater med en hel del europeiska och amerikanska stater och avslöt sommaren 1899 preliminära reciprocitetsavtal med England för Västindiska öarna och Guyana samt med Frankrike, Argentina och Nicaragua.[1])

En omständighet, som säkerligen, ehuru mera indirekt, sporrade det panamerikanska intresset, var den, att latinoamerikanismen började giva vissa livstecken ifrån sig. Sydamerikanska vetenskapskongresser sammanträdde i Buenos Ayres 1898 och Montevideo 1901 och diskuterade bl. a. skiljedomsproblemet. Jämlikt en lag av den 19 november samma år sökte Colombias regering sammankalla en konferens av de latinsk-amerikanska staterna för behandling av frågorna om främlingars rättigheter, skiljedom, territoriell integritet, fri flodfart m. m. Vetenskapskonferenserna nådde inga resultat av betydelse, och Colombias kongressinitiativ misslyckades, men det hela innebar dock en erinran till Förenta staterna att icke försitta tiden utan följa Blaines exempel och söka leda det sydamerikanska intresset för internationellt samarbete in på panamerikanska banor.[2])

[1]) Foreign relations 1899, XXXII, ff.

[2]) Alvarez, Droit international américain, 218.

Första Haagkonferensen 1899.

Ytterligare aktualitet erhöll kongresstanken genom den stora konferens, som på grund av ryska regeringens invit av den 24 augusti 1898 sammanträdde i Haag 1899. Av amerikanska stater deltogo blott Förenta staterna och Mexiko. Den ryska inbjudningen riktades nämligen endast till de regeringar som voro representerade vid hovet i S:t Petersburg, vilket var fallet med Förenta staterna och Mexiko men icke med de övriga amerikanska republikerna.[1])

Haagkonferensens största resultat var de tre konventionerna av den 29 juli 1899 om fredlig lösning av internationella konflikter, om lantkrigets lagar och bruk och om Genèvekonventionens tillämpning på sjökriget. Jämlikt den förstnämnda konventionen konstituerades den permanenta skiljedomstolen i Haag med dess ständiga sekretariat och dess av signatärmakternas ministrar hos holländska regeringen bestående förvaltningsråd. Förenta staternas delegation under ledning av Andrew D. White företrädde den obligatoriska skiljedomens princip, men endast den fakultativa accepterades av konferensen och nedlades i konventionen. Förhandlingarna väckte en hel del folkrättslig diskussion till liv både i Amerika och Europa, och eftersom den stora majoriteten av Amerikas stater icke varit representerad i Haag, kunde man rimligtvis vänta, att en ny panamerikansk kongress skulle hälsas med tillfredsställelse i det latinska Amerika.[2])

Statsunionen och byrån.

Det vaknande panamerikanska intresset i Förenta staterna röjde sig bl. a. däri, att unionskongressen den 3 mars 1899 godkände en bill om anslag till hållandet av en stor panamerikansk utställning i Förenta staterna. Samtidigt fullföljde Hay den av Olney påbörjade internationaliseringen av byråns ledning. Den 18 mars hölls i Washington ett sammanträde av de diplomatiska representanterna för statsunionens medlemmar, varvid beslöts att

[1]) Johnson, Americas Foreign relations II, 357 ff.

[2]) Martens, N. R. G. ser. 2. XXVI. Foreign relations 1899, 511 ff. Mérignhac, La Conférence internationale de la paix.

exekutivkommittén jämte sin rådgivande och övervakande befogenhet även skulle äga myndighet att utnämna och avskeda byråns direktor, sekreterare och translatorer samt bestämma deras löner. Tjänstemännens åligganden fixerades närmare.[1]) Samma år anslöt sig Chile till statsassociationen, varigenom denna kom att omfatta samtliga amerikanska stater.[2]) Den 14 juli 1899 prolongerades den på tio år, ity att uppsägningstiden för dess första period utlöpt, utan att någon stat gjort bruk av sin uppsägelserätt.

Den internationella situationen.

Chiles anslutning till statsunionen var ett tecken på att spänningen mellan detta land och Förenta staterna väsentligen minskats. Den chilenska regeringen stod mitt uppe i den långvariga och elakartade konflikten med Argentina rörande gränsen i Patagonien och Atacama och ville gärna vinna Förenta staternas sympatier. I och med förbättringen i relationerna mellan Förenta staterna och Chile ljusnade utsikterna för en ny panamerikansk konferens.

Däremot kunde Chiles konflikt med Argentina i och för sig medföra vissa svårigheter, och ännu ofördelaktigare var dess ömtåliga förhållande till Peru. Genom freden 1883 hade Peru, som nämnt, måst ställa Tacna och Arica under chilensk förvaltning under en tid av tio år, varefter deras öde skulle avgöras genom folkomröstning. Men när de tio åren utgingo, underlät den chilenska regeringen att anställa den föreskrivna omröstningen, enär den icke kunnat eller velat ena sig med Peru om de närmare reglerna för densamma. Chiles uppträdande i denna sak väckte allmänt ogillande i Sydamerika, och den gamla spänningen mellan Pacifikstaterna hölls vid liv.

Sammankallandet av den andra panamerikanska konferensen.

I sitt budskap till kongressen av den 5 december 1899 tillkännagav Mc Kinley, att den panamerikanska statsunionen jämlikt Washingtonresolutionens bestämmelser prolongerats på tio år.

[1]) Fifth Pan American Conference, 26.

[2]) Moore, Digest VI, 600.

Han påpekade det livliga intresse, varmed byrån omfattades av alla de amerikanska republikerna, och fortsatte:

"I betraktande av detta faktum och av de talrika frågor av allmänt intresse och gemensam betydelse för alla Amerikas republiker, av vilka några behandlades av den första internationella amerikanska konferensen men icke slutgiltigt avgjordes och andra sedan dess ernått ökad vikt, kunde det synas lämpligt, att de olika republiker som bilda unionen inbjödos att snarast möjligt sammanträda till en ny konferens i en annan amerikansk huvudstad än Förenta staternas, som redan åtnjutit äran att vara konferensort." [1])

I och med att den projekterade konferensen förlades utanför Förenta staterna övervunnos vissa betänkligheter och svårigheter. Sydamerikanska misstankar om nordamerikanska hegemoniträvanden dämpades i någon mån därigenom, att konferensen skulle äga rum på romanskt-amerikanskt gebit, och framför allt behövde Mc Kinley icke frukta en lång parlamentarisk kampanj av samma slag, som den han själv varit med om på 1880-talet. Det gällde endast att få tag i en romansk-amerikansk regering, som vore villig mottaga konferensen. Därvidlag kunde man närmast räkna på att president Diaz i Mexiko skulle begagna sig av tillfället att få en verklig panamerikansk kongress till stånd i sin huvudstad i stället för den, som misslyckats 1896.

Från nordamerikanska utrikesdepartementet utsändes en cirkulärnot till de amerikanska republikerna, vari uttrycktes den förhoppningen, att Mac Kinleys initiativ skulle erhålla regeringarnas godkännande.[2]) Diaz befanns villig, att ställa sig som värd för konferensen, och efter överläggning mellan de amerikanska sändebuden i Washington och unionsregeringen bestämde man Mexiko till konferensort.

Vid sammanträde den 23 maj 1900 uppställde byråns exekutivkommitté ett förslag till konferensprogram. Det innehöll föl-

---

[1]) In view of this fact and of the numerous questions of general interest and common benefit to all of the Republics of America, some of which were considered by the first international American conference, but not finally settled, and others which have since grown to importance, it would seem expedient, that the varous Republics constituting the Union should be invited to hold, at an early date, another conference in the capital of one of the countries other than the United States, which has already enjoyed this honor."

Report of delegates 1902, 3 ff. Foreign relations 1899, XXXII ff.

[2]) Moore, Digest VI, 602.

gande fem punkter, som betecknades såsom särskilt förtjänta av konferensens uppmärksamhet:

1. Förnyat övervägande av något eller några av de beslut, som fattades på Washingtonkonferensen, i händelse ett sådant återupptagande av en eller flera frågor syntes önskvärt.

2. Antagande av en plan för internationell skiljedom.

3. Upprättandet av ett internationellt reklamationstribunal.

4. Ekonomisk utveckling; förbättrade kommunikationer: uniformitet i fråga om konsulatväsende och hamn- och tullreglementen; statistik.

5. Reorganisation av den internationella byrån.

Den 15 augusti 1900 utsände den mexikanska regeringen inbjudning till den andra panamerikanska konferensen. Skrivelsen var undertecknad av Ignacio Mariscal, Mexikos utrikesminister. Han framhöll, att man icke hade för avsikt att av de amerikanska nationerna bilda en värld för sig, att den amerikanska civilisationen hade europeiskt ursprung och att de största problemen voro allmänmänskliga. Likväl funnes det vissa amerikanska särintressen, som lämpligen borde behandlas av en amerikansk konferens. Exekutivkommitténs förslag till program bifogades inbjudningen. Konferensen skulle sammanträda i staden Mexiko den 22 oktober 1901. I olikhet mot Washingtonkonferensen skulle den vara en verklig diplomatkongress med rätt att avsluta fördrag och konventioner ad referendum.[1])

Första punkten på programmet innebar, att konferensen fick samma vidsträckta materiella kompetens som sin föregångare. Bland de speciellt nämnda ärendena intog skiljedomsplanen av naturliga och traditionella skäl främsta platsen. Sedan Washingtonkonferensens dagar hade skiljedomsprincipen fått ett kraftigt stöd genom Clevelands hävdande av den i Venezuelakonflikten, och dess problem hade diskuterats på kongresserna i Mexiko, Buenos Ayres och Haag och var i mer än vanlig grad aktuellt just under den pågående konflikten mellan Argentina och Chile och den kroniska spänningen mellan Pacifikstaterna. Den ekonomiska och kommunikationspolitiska punkten hörde likaledes till den naturliga repertoaren. Konferensen skulle skärskåda järnvägskommissionens arbete. Förslaget om ett reklamationstribunal var en ny tanke, vars realiserande möjligen skulle kunna bidraga till en praktisk lösning av det brännande reklamationsproblemet. Största intresset

[1]) Report of delegates 1902, 3 ff. Minutes 1902, 3 ff. 81 ff.

hade punkten om byråns reorganisation. Om den panamerikanska kooperationen skulle nå någon högre grad av utveckling, var den i ovillkorligt behov av ett väl utbildat, permanent centralorgan, ett förmedlande diplomatiskt råd med tillhörande sekretariat, som kunde upprätthålla kontinuiteten mellan de olika konferenserna. Exekutivkommittén och byrån erbjödo naturlig grundval för en dylik institution. Genom att formulera programmet för Mexikokonferensen hade för övrigt kommittén redan erhållit en uppgift, som tydligen låg utanför dess kompetens såsom överstyrelse för byrån, och på samma gång ha'e den själv framfört frågan om institutionens reorganisation.

Den politiska situationen i Sydamerika förvärrades något under tiden mellan inbjudningen och konferensens sammanträde. Under loppet av år 1901 nådde gränskonflikten mellan Argentina och Chile sin höjdpunkt, och samma år ledde den gamla ovänskapen mellan Chile och Peru till ett avbrytande av de diplomatiska förbindelserna dem emellan.[1]) Samtliga amerikanska stater accepterade visserligen inbjudningen till konferensen, men spänningen mellan Chile och dess grannar måste kasta sin reflex över de kommande förhandlingarna.

Republikanernas valseger hösten 1900 tryggade dem vid makten och förlängde Mc Kinleys presidentskap. Strax innan Mexikokonferensen sammanträdde, ägde den beramade panamerikanska utställningen rum i Buffalo. Där höll presidenten den 5 september 1901 ett stort tal, som formade sig till ett försvar för reciprocitetstanken. Nya marknader måste vinnas för Unionens underbara ekonomiska utveckling. För det ändamålet skulle kanalen byggas över Panamanäset och telegrafkablar anläggas över Stilla oceanen. Men man behövde också en ny handelspolitik:

"The period of exclusiveness is passed — — —

Reciprocity treaties are in harmony with the spirit of the time."

Dagen därefter träffades Mc Kinley av anarkistens dödande kula, och när Mexikokonferensen några veckor senare öppnades var Theodore Roosevelt Förenta staternas president. Den nya statschefen var i likhet med sin företrädare en avgjord anhängare av den panamerikanska idén, som kom att taga ett framstående rum i hans utrikespolitik.

[1]) Alvarez, Droit international américain, 109 ff.

Den 8 oktober 1901 utfärdade Roosevelt en instruktion för Förenta staternas representanter på den blivande Mexikokonferensen.

De nordamerikanska delegerade borde icke intaga någon som helst ledande ställning på konferensen — detta tillkom i stället Mexiko såsom inbjudande stat. I politiska motsättningar mellan staterna borde man inblanda sig så litet som möjligt, men samtidigt betona Förenta staternas intresse av fred och lugn i Amerika och dess vänskapliga känslor för samtliga amerikanska stater. I ekonomiska frågor skulle man uppträda behärskat och undvika varje sken av att vilja ernå orättmätiga fördelar på andras bekostnad. Presidenten fäste uppmärksamheten på Förenta staternas storartade ekonomiska expansion i Mexiko, och han hoppades att den nordamerikanska handeln skulle vinna terräng även i Sydamerika. Medel härför skulle vara förbättrat kommunikations- och bankväsende samt "reciprocal trade relations."

Förenta staternas regering önskade fredligt biläggande av internationella konflikter. I fråga om skiljedom var regeringens ståndpunkt den, att all skiljedom skulle vara frivillig, att valet av domare skulle överlämnas till ömsesidig överenskommelse mellan parterna, samt att platsen för eventuellt skiljedomstribunal icke skulle definitivt fastställas i allmänt fördrag. Om tvisterna mellan Chile och Peru drogos inför konferensen, borde Förenta staternas representanter göra allt för att lugna sinnena och själva iakttaga en strikt neutralitet. Regeringen kunde icke medgiva konferensen någon kompetens att uppträda som skiljedomare mellan Peru och Chile, och Förenta staternas sändebud fingo icke deltaga i en aktion av dylikt slag, såvida icke båda parterna anhöllo om konferensens bona officia.

Unionsregeringen var vidare sympatiskt stämd mot tanken på ett internationellt tribunal för reklamationer, möjligen organiserat enligt Haagtribunalet; dock höll den före, att förslag i denna sak helst borde väckas av andra amerikanska stater. Slutligen ansåg den en reorganisation av byrån utan tvivel önskvärd.[1])

Det enda anmärkningsvärda i instruktionen var frångåendet av den obligatoriska skiljedomens princip, som Förenta staterna företrätt såväl i Washington 1890 som i Haag 1899. Roosevelts entusiasm för saken var säkerligen mattare än Blaines, men det närmaste skälet till unionsregeringens förändrade hållning var, att den i betraktande av spänningen mellan Chile och dess grannar ville intaga en alltigenom måttfull och medlande ståndpunkt.

[1]) Report of delegates 1902, 31 ff.

Framträdandet av hispanoamerikanismen.

Det återstår att i redogörelsen för panamerikanismens betingelser och utveckling under perioden 1891—1901 beröra det första framträdandet av den med panamerikanismen i viss mening konkurrerande rörelse, som är känd under namn av hispanoamerikanismen eller iberoamerikanismen. Med anledning av Columbusjubileet hade en spansk-amerikansk juristkongress redan 1892 sammanträtt i Madrid, och sedan de sista orsakerna till friktion mellan Spanien och den romansk-amerikanska opinionen avlägsnats genom Förenta staternas försorg 1898, hade man på sina håll börjat yrka på ett hispanoamerikanskt närmande på grundvalen av gemensam historia och kultur. I november 1900 sammanträdde i Madrid en av "Union iberoamericano" organiserad social och ekonomisk kongress, som stod under spanska regeringens beskydd och bevistades av ombud för Spanien och femton latinsk-amerikanska stater. Dess program upptog behandling av skiljedoms- och emigrationsproblemen, vetenskapliga frågor, undervisning, handel och kommunikationer o. s. v. Några resultat av större betydelse nåddes icke. Den 18 november 1900 uttalade sig konferensen för obligatorisk skiljedom. Andra resolutioner antogos rörande regleringen av den litterära äganderätten och det internationella erkännandet av akademiska titlar.[1])

---

[1]) Marvaud, L'Espagne au XX:e siecle, 457 ff. Fried, Pan-Amerika 78—79.

VIII.

Den andra panamerikanska konferensen, Mexiko 22 oktober 1901-31 januari 1902.

Konferensens konstituering.

Representanter för alla amerikanska republiker sammanträdde i Mexiko den 22 oktober 1901 till den andra panamerikanska konferensen.[1] Mexikanska republiken representerades av nio delegerade, Förenta staterna av fem, Chile av fyra, Argentina och Peru av vardera tre, och Colombia, Domingo, Guatemala, Honduras, Salvador och Venezuela av vardera två. Övriga stater hade endast en representant var, i regel deras minister i Washington eller Mexiko. Konferensen bestod av sammanlagt 44 medlemmar. Ordförande i Förenta staternas delegation var förre senatorn Henry G. Davis, som deltagit i Washingtonkonferensen,[2] och bland dess övriga medlemmar märktes förutvarande ministern i Argentina Wilson I. Buchanan och förutvarande ministerpresidenten i Sam John Barrett, som sedan blev den skicklige ledaren av panamerikanska byrån.[3] I den mexikanska delegationen märktes ordföranden senator Genaro Raigosa och deputeraden Alfredo Chevaro, båda medlemmar av permanenta skiljedomstolen i Haag, samt den framstående juristen Joaquin D. Casasus. Argentina hade [illegible] Antonio [illegible] Brasilien hade delegerat medlemmen av dess högsta domstol José Duarte Pereira, som emellertid avled den 10 december 1901, varefter hans regering var orepresenterad. Ledare för Chiles delegation var diplomaten Alberto Blest Gana, men dess kraftigaste stämma synes ha varit Joaquin Walker Martinez, Chiles minister i Washington. Peru hade samt sin vicepresident Isaac [illegible].

[1] Cuba konstituerades definitivt som självständig stat först 1902 och var därför icke representerat.

[2] Davis lämnade konferensen den 10 januari 1902, varefter Buchanan blev delegationens ledare. Minutes 1902, 420.

[3] Barrett lämnade konferensen den 20 december 1901. Minutes 1902, 290.

och Columbia representerades av general Rafael Reyes, som sedermera blev republikens president, och colombianska ministern i Washington Carlos Martinez Silva, som deltagit i första panamerikanska konferensen.[1])

De delegerade hade fullmakt av sina regeringar att avsluta fördrag och konventioner ad referendum, och konferensen var avsedes en verklig diplomatisk kongress i likhet med de senare konferenserna i Rio och Buenos Ayres, men till skillnad från Washingtonkonferensen, som endast varit av konsultativ och rådslående natur.[2])

Församlingen välkomnades av mexikanska utrikesminister Ignacio Mariscal, som talade vackra ord om den panamerikanska tanken, och framhöll, att Haagkonferensen och spansk-amerikanska kongressen i Madrid voro hoppgivande tecken på rättens kommande seger över våldet och varslade gott även för Mexikokonferensens arbete. Till konferensens president valdes Genaro Raigosa, till vicepresidenter Pereira (Brasilien) och Balta[illegible]r Espinian (Salvador) och till sekreterare Joaquin D. Casasus. Hederspresidenter blevo Ignacio Mariscal och John Hay.[3])

Den 4 november antog konferensen en arbetsordning i 28 artiklar. Bestämmelserna voro i stort sett identiska med reglerna för Washingtonferensen, men några ändringar och tillägg hade skett. Varje delegation skulle sålunda utse en medlem i utskottet för skiljedom. Ett antal representanter för pressen skulle lämnas tillträde till sessionerna, men förhandlingarna voro i övrigt icke offentliga, och konferensen kunde med enkel majoritet av de närvarande delegationerna besluta hållandet av hemlig session. Om en delegation icke var representerad vid en votering genom någon av sina medlemmar, hade den rätt att insända sin röst till presidenten och få den medräknad. Nitton ordinarie utskott konstituerades.[4])

[1]) Minutes 1902, 11 ff. Report of delegates 1902, 4 ff.

[2]) Minutes 1902, 81 ff.

[3]) Colombias delegation föreslog Davis till konferensens president, men denne avböjde. Minutes 1902, 69 ff.

[4]) Minutes 1902. 78, 81 ff.

Konferensen och Venezuela.

Den 22 oktober 1901 började konferensen sitt arbete med att beklaga Mc Kinleys tragiska död.[1]) Följande dag avsände den en vädjan till regeringarna i Colombia och Venezuela och bad dem att i goda göra upp sina inbördes gränstvistigheter, som för tillfället voro irriterande. Svaren från de båda regeringarna föredrogos i hemlig session den 27 november, och konferensen kunde av dessa aktstycken få ett starkt intryck av det upphöjda rättfärdighetskrav, som härskade både i Bogota och Caracas.[2]) På nyåret 1902 förvärrades förhållandet mellan Colombia och Venezuela därigenom, att colombianska regeringen avyttrade ett, ursprungligen engelskt, skepp till Castros inhemska motståndare general Matos, som börjat öppen revolt mot presidenten.[3]) Excellenserna från Venezuela kunde därefter icke deltaga i Mexikokonferensen tillsammans med excellenserna från Colombia. I varje fall återkallade Castro sin delegation den 14 januari 1902.[4])

Skiljedomsproblemet.

Den fråga som framför allt dominerade konferensen och satte sin prägel på förhandlingarnas gång var skiljedomsproblemet. Det låg till på ungefär samma sätt som 1890 med det viktiga undantaget likväl, att Förenta staterna numera förordade fakultativ skiljedom. Chile var fortfarande oblidkelig motståndare till den obligatoriska skiljedomen, medan däremot Argentina, Bolivia och Peru kämpade för obligatorisk skiljedom i Washingtonfördragets anda även för redan pågående konflikter. För att icke förhala tiden genom långdragna debatter och för att undvika att ge alltför stor offentlighet åt meningsbrytningarna konstituerade man som nämnt ett utskott bestående av en representant för varje stat och hänsköt frågan dit.[5]) Emellertid visade sig även detta utskott för stort, och saken överlämnades därför till en subkommitté bestående av representanter för U. S. A., Argentina, Brasilien, Chile, Guatemala, Mexiko och Peru.

---

[1]) Minutes 1902, 18.

[2]) Minutes 1902, 24 ff. 32 ff. 143. 639 ff.

[3]) Rörande denna s. k. "Ban Reigh-konflikt", se Kraus, Monroedoktrin, 255.

[4]) Minutes 1902, 468.

[5]) Ecuador och Domingo hade samma representant.

Mexiko intog samma mellanställning som 1890, och dess delegation framlade ett utförligt förslag i ämnet den 6 november 1901, men begärde, att det skulle behandlas i hemlig session, vilket beslöts med 14 röster mot 4 (Argentina, Bolivia, Paraguay och Peru). Vid konflikter borde parterna först söka uppgörelse genom neutral medling eller anlitande av undersökningskommission, men om detta misslyckades, vädja till skiljedom. Skiljedomsförfarandet skulle accepteras som en princip i Amerikas offentliga rätt och vara obligatoriskt i alla konflikter som ej rörde parternas ära och oberoende.

Frågor rörande tolkningen av fördrag och sådana gränsfrågor, där tvistigheterna endast förorsakades av meningsskiljaktighet av teknisk natur, måste alltid underkastas skiljedom, likaså tvister rörande skadestånd, kommersiell reciprocitet, finansiella angelägenheter, internationell privat- och straffrätt och internationella vattenvägar och fiskerier, skiljedomsförfarandet skulle vara obligatoriskt även i redan pågående konflikter, utom för den eller de stater som reserverade sig emot denna bestämmelse vid ratifikationen av fördraget. En permanent skiljedomstol med tillhörande internationell byrå skulle upprättas i Quito, likaså ett förvaltningsråd bestående av de därstädes ackrediterade amerikanska ministrarna med Ecuadors utrikesminister som ordförande. Denna domstol borde alltid anlitas, såvida icke parterna överenskommo om speciellt tribunal eller hänvände sig till Haagdomstolen.[1])

Detta mexikanska förslag stötte på Förenta staternas motstånd. Först och främst hade Roosevelt i sin instruktion framhållit, att skiljedom borde vara frivillig och ej obligatorisk, varför Unionens delegerade ej heller kunde dela Argentinas och Perus uppfattning. Men vidare var det klart, att Mexikos förslag om skiljedomstolen i Quito med dess internationella råd och byrå syftade att förlägga tyngdpunkten i den panamerikanska organisationen till sydamerikanskt område. Det avlägsna Quito skulle bliva Amerikas Haag! Men detta överensstämde illa med de nordamerikanska planerna att utveckla Washingtonbyrån till en dominerande panamerikansk central.

Förenta staternas delegation skred snart till motåtgärder. Den 25 november 1901, tio dagar efter Mexikoförslaget, framlade Guatemalas representanter ett utförligt projekt för byråns reorganisation, som förmodligen tillkom på direkt nordamerikansk tillskyndan och innebar exekutivkommitténs utveckling till ett diplomatiskt högsta råd för det panamerikanska arbetet med byrån som ständigt sekreteriat. Men därjämte föreslog Buchanan, att konferensen borde be-

[1]) Minutes 1902, 110. 617 ff.

sluta de amerikanska staternas accession till Haagkonventionen av den 29 juli 1899 angående det fredliga biläggandet av internationella konflikter. Det var bättre att uttaga skiljedomsproblemet ur den panamerikanska diskussionen och överlämna det till Haag än att skapa ett med Washington konkurrerande panamerikanskt centrum i Quito!

Närmast gällde det dock för nordamerikanerna att i denna sak förhindra en öppen brytning mellan Chile och dess grannar och avvärja konferensens fiasko. Den chilenska delegationen var medveten om att Argentinas och Perus hållning ytterst riktade sig mot Chiles egen politik, och den avvisade varje bestämmelse, som i sin tillämpning kunde tänkas binda Chile i dess förhållande till Peru. I missmod hotade den understundom till och med att lämna konferensen.

Långvariga och hetsiga överläggningar pågingo till in i januari. Argentina och Peru höllo i det längsta fast vid den obligatoriska skiljedomen, och Mexiko kämpade för sitt projekt, men den stora massan stater var tämligen odeciderad, och slutligen gick majoriteten med på Buchanans förslag med tillägg dock av en punkt innehållande en hemställan till Mexikos president, att han måtte inhämta de amerikanska regeringarnas åsikter i fråga om skiljedomsproblemet och därefter utarbeta och för dem framlägga projekt till ett allmänt skiljedomsfördrag, som kunde accepteras av samtliga stater. Nu närmade sig den chilenska delegationen till Buchanans ursprungliga förslag men ville icke gå med på tillägget. I skrivelse av den 14 januari påyrkade den accession till samtliga Haagkonventioner av den 29 juli 1899. Majoriteten som bestod av alla stater utom Chile och Ecuador vidhöll emellertid sin ståndpunkt och uppställde ett särskilt protokoll däröver. De tre Haagkonventionerna förklarades däri vara en del av Amerikas internationella rätt, anslutningen till fördragen av öppen karaktär skulle av vederbörande regeringar efter skedd ratifikation meddelas nederländska regeringen, angående de amerikanska republikernas accessioner till skiljedomskonventionen skulle Förenta staterna och Mexiko underhandla med de övriga signatärmakterna, och slutligen hemställdes, att mexikanska presidenten måtte utarbeta en allmän skiljedomsplan.[1]) Detta protokoll undertecknades den 15 januari och anmäldes samma dag för konferensen med anhållan, att

[1]) Öppen karaktär hade konventionerna om lantkrigets lagar och bruk och om tillämpning av Genèvekonventionens grundsatser på sjökriget — den sistnämnda dock endast för de stater som anslutit sig till Genèvefördraget.

generalsekreteraren måtte befordra det vidare till mexikanska regeringen. Raigosa biföll detta, men Martinez protesterade och yrkade att protokollet skulle överlämnas till vederbörande utskott och behandlas samtidigt med Chiles eget förslag, ty då skiljedomsfrågan stått på konferensens program, var det enligt hans mening alldeles otillbörligt att behandla den utanför konferensen. Debatten blev synnerligen upprörd. Chilenarna intogo en stark position. Oriktigt nog var protokollet utfärdat i konferensens namn, och Buchanan måste medge, att "American Conference" i akten borde ändras till "delegates to the American Conference". Men då framhöll Carbo, som var ordförande i kommittén för fullmaktsgranskningen, att många delegerades fullmakter endast gällde för överläggningar och beslut på konferensen, vartill Buchanan genmälde, att de nordamerikanska delegerade endast voro ansvariga för sin regering för vad de företogo. Bello Codecido (Chile) hävdade, att konferensen vore en tom och värdelös form, om det blev praxis, att de delegerade avslöto överenskommelser utanför konferensen. Ecuador anslöt sig till Chile. Debatten fortgick den 16 och 17 och tog flera gånger betänkliga vändningar. Slutligen lyckades dock nordamerikanarna medla, och på förslag av Buchanan medgåvo Chile och Ecuador, att majoritetsprotokollet skulle överlämnas till mexikanska regeringen och åtföljas av ett utdrag ur konferensens protokoll utvisande att samtliga stater accepterat förslaget om anslutning till Haagkonventionerna. Den 29 januari 1902 undertecknade de delegerade från Argentina, Bolivia, Domingo, Guatemala, Mexiko, Paraguay, Peru, Salvador och Uruguay ett fördrag om obligatorisk skiljedom i alla konflikter, som enligt de intresserade staternas åsikt ej rörde oavhängigheten eller den nationella äran, vilka värden dock ej fingo anses hotade av kontroverser rörande diplomatiska privilegier, gränser och sjöfartsrättigheter eller giltigheten och tillämpningen av fördrag. Haagdomstolen skulle vara forum, såvida icke parterna överenskommo om ett tribunal in casu.[1])

Skiljedom vid penningreklamationer.

Rörande punkt 3 på programmet framlade Arriaga (Guatemala) ett utförligt projekt den 6 november 1901. Enligt detta skulle alla svävande och kommande tvistefrågor mellan en regering och medborgare i en främmande stat hänskjutas till ett internationellt och permanent reklamationstribunal, förutsatt att reklamanterna icke

[1]) Minutes 1902, 439 ff. 452 ff. 464 ff. Reports of delegates 1902, 11.

stått i tjänst hos den anklagade statens fiender. Detta förfarande skulle vara obligatoriskt och genast äga rum efter ansökan av någon av de intresserade parterna — dock måste saken främst ha genomgått alla den intresserade statens dömande instanser. Inom sex månader efter utslaget kunde revision begäras, om nya förut okända omständigheter i saken uppdagats. Till konventionen skulle varje stat, som så önskade, äga rätt att ansluta sig.[1])

Två dagar senare, den 8 november, avgav den mexikanska delegationen ett förslag i samma ämne av innehåll, att penningfordringar, som en stat eller dess medborgare gjorde gällande mot en annan stat eller dess medborgare, skulle bringas inför ett internationellt tribunal, om de ej kunde avgöras på diplomatisk väg. Medlemmarna av tribunalet skulle utnämnas av de i saken intresserade staterna men fingo ej vara medborgare av dem. Om icke annat avtalades, skulle domstolen själv bestämma ort och tid för sina sammanträden ävensom processförfarandets art. Domen skulle avkunnas inom tre månader efter undersökningarnas slut. Om den var enhällig, fick man ej appellera, men hade den tillkommit genom majoritetsbeslut, kunde man inom tre månader vädja till ett internationellt appeliationstribunal, bestående av fem medlemmar av samma kvalifikation som ledamöterna i primärtribunalet. Om mot förmodan en makt skulle vägra underkasta sig domstolens beslut, borde de övriga undertecknarna av fördraget tillställa den en tadlande kollektivnot, förutsatt dock att minst tre stater förenade sig om ett dylikt tillvägagångssätt.[2])

Båda dessa förslag hänvisades till vederbörande kommitté, där emellertid tanken på ett permanent reklamationstribunal rönte avgjord opposition. Utskottet framlade slutligen ett projekt, som antogs med några ändringar och tillägg och undertecknades den 30 januari 1902 av samtliga delegerade (alltså utom Brasilien och Venezuela). Fördraget stadgade, att alla av privatpersoner anhängiggjorda reklamationer för penningförluster eller dylika skador, som inte i vänskap kunde göras upp på diplomatisk väg, och som motsvarade kostnaderna för skiljedom skulle hänskjutas till skiljedomstolen i Haag, för så vitt icke parterna kunde ena sig om ett tribunal in casu. Om Haagdomstolen av någon anledning icke stod öppen för en eller flera amerikanska stater, borde dessa i speciella fördrag bestämma reglerna för skiljedomstolens organisation och skiljedomsprocessen. Fördraget skulle träda i kraft, när fem stater

[1]) Minutes 1902, 110, 112 ff.

[2]) Minutes 1902, 120, 123 ff.

ratificerat det, och gälla i fem år. Det var obligatoriskt endast för de stater, som undertecknat Haagkonventionen av den 29 juli 1899 angående det fredliga biläggandet av internationella konflikter eller ratificerat Mexikokonferensens protokoll rörande anslutning till nämnda konvention.[1])

Kodifikationen av den internationella rätten.

Den 8 november 1901 framlade Pereira, delegerad för Brasilien, en märklig motion, vari tanken på en specifik amerikansk folkrätt ävensom en verklig panamerikansk union kom till ett intressant uttryck.[2]) Pereiras förslag var av följande lydelse:

"I anseende till att det egentliga målet för de panamerikanska konferenserna är organiserandet av en union mellan de amerikanska republikerna på juridisk grundval, och att till detta mål främst bidrager:

a) skiljedomsinstitutet som medel till avgörande av konflikter mellan de amerikanska staterna.

b) ett permanent tribunal för vilket konflikter kunna framläggas.

c) en internationell lagstiftning, enligt vilken de kunna avdömas, så skall det sistnämnda desideratum realiseras på följande sätt:

Panamerikanska byråns exekutivkommitté skall under tiden mellan nuvarande och nästa konferens ge i uppdrag åt en kommission av tre jurister att utarbeta en kodex över folkrätten och den internationella privaträtten, enligt vilken mellanhavanden mellan de amerikanska staterna skola regleras. Sedan utkastet till denna kodex är färdigt, skall byrån låta trycka det och underställa det de olika amerikanska regeringarna, som kunna vidtaga de ändringar de anse berättigade och lämpliga. Sedan de särskilda amendementen systematiskt sammanställts och kodex reviderats genom juristkommissionen, skall den underställas nästa panamerikanska konferens. Till ikraftträdandet av det fördrag, varigenom nämnda kodex, resp. kodices, sanktioneras, behöves ingen samtidig utväxling av de undertecknande staternas ratifikationer, utan skall det vara fullständigt tillräckligt att varje regering konstaterar, att den antagit kodex såsom varande i överenstämmelse med regeringens egen inre lagstiftning. Juristkommittén kan efter gottfinnande sammanträda i någon av Europas eller Amerikas huvudstäder, och kostnaderna för densamma skola bestridas genom Bureau of the American Republics."

---

[1]) Minutes 1902, 546, 556 ff., 569 ff., 583 ff., 853 ff.

[2]) Minutes 1902, 120, 122—123.

Detta märkliga förslag, som gav upphov till en betydelsefull utvidgning av det panamerikanska arbetsprogrammet, remitterades till utskottet för internationell rätt, men när detta den 20 december 1901 avgav sitt utlåtande hade Pereira avlidit.

Utskottet var enigt med motionären i hans syftemål, och det beklagade, att så få stater ratificerat de fördrag, som uppställts av kongressen i Montevideo 1888/1889 och rekommenderats till antagande av konferensen i Washington 1889/1890, ty i motsatt fall skulle en internationell amerikansk rättskodex till väsentliga delar redan varit en verklighet.

Vid en kodificering måste man framför allt räkna med det faktum, att folkrättsprincipen växlade med nationernas livsbehov och voro stadda i ständig utveckling.

Svårigheterna i det föreslagna arbetet kunde därför bliva stora, men utskottet ville beteckna vissa områden av den internationella rätten såsom mera fristående och därför mera åtkomliga för kodifikation, så t. ex. en stor del av den internationella privaträtten, de under namn av internationella unionen bekanta konventionerna ävensom de regler, som direkt vädjade till humanitetskänslan t. ex. rörande humaniseringen av kriget. Kodificering skulle huvudsakligen ske av de viktigare delar, som mest behövde en dylik, och i synnerhet på gebit där de amerikanska staternas praxis lämnat viktiga prescedensfall. På ömtåliga och svåravgjorda punkter borde endast principerna fastslås, men områden, som icke berördes av en forcerad utveckling, kunde regleras mera ingående.

Hela arbetet måste grundas på principen om staternas frihet och självständighet, men man borde likaledes fasthålla sanningen om deras inbördes materiella och moraliska gemenskap, ty endast därigenom skulle man kunna åstadkomma enhet och harmoni i bestämmelserna. Institutionerna måste vara genomträngda av den republikanskt-demokratiska anda, som karaktäriserade Amerikas offentliga liv.

Utskottet framlade ett konventionsprojekt av innehåll, att de amerikanska sändebuden i Washington och nordamerikanska statssekreteraren skulle utse en kommitté av fem amerikanska jurister, som skulle uppställa en kodex i folkrätt och en i internationell privaträtt "att reglera (govern) förhållandena mellan Amerikas stater." Dessa kodices skulle föreläggas de olika regeringarna till granskning och sedan underställas nästa panamerikanska konferens".[1])

[1]) Minutes 1902, 290, 302 ff.

Vid plenarsammanträdet den 30 december 1901, då frågan var före, riktade sig Léger, delegerad för Haiti, bestämt emot eventuella tankar på en särskild amerikansk folkrätt. Det vore orimligt att ha *en* amerikansk och *en* europeisk folkrätt. Vad som vore sanning i Amerika, kunde icke vara orätt i Europa och tvärtom. Annars maste man använda olika folkrättssystem, ett för reglerandet av förhållandena mellan de amerikanska staterna och ett annat för förbindelserna med Europa. Folkrätten måste vara en och samma för alla civiliserade stater, och Amerika borde begagna sig av Europas erfarenheter. Han föreslog därför, att regeringen i Förenta staterna skulle inbjuda de europeiska makterna till medarbete i kodifikationsverket, och att Europa likaledes skulle medverka vid valet av de jurister, som skulle bilda kommissionen.

I den följande diskussionen medgav De la Barra (Mexiko), att folkrätten måste vara universell och erkännas av alla civiliserade folk utan åtskillnad. Men jämte de universella principerna måste man beträffande vissa nationer erkänna berättigandet av speciella normer med ursprung och grund i dessa nationers säregna ekonomiska och politiska liv. Många grundsatser i Europas internationella rätt passade icke in på de amerikanska staterna. Non-interventionsprincipen erkändes t. ex. av alla amerikanska stater men icke av England, Tyskland och Frankrike. Meningsskiljaktigheter mellan europeiska och amerikanska jurister inom kodifikationskommissionen kunde omintetgöra hela verket eller åtminstone förorsaka stora svårigheter i arbetet.

Vid voteringen avslogs Légers förslag med sjutton röster mot en. Några veckor därefter synes dock meningen hos majoriteten ha ändrat sig. Utskottet för internationell rätt föreslog nämligen den 22 januari 1902, att även två europeiska rättslärda skulle upptagas i kommissionen. Den 27 januari undertecknade samtliga delegationer en konvention i enlighet med detta förslag. Kommissionen skulle bestå av fem amerikanska och två europeiska jurister och dryfta upprättandet av en ”Code of Public International Law” och en ”Code of Private-International Law” — ”which will govern the relations between the American Nations”.[1]) Förslagen skulle sedan underställas de olika amerikanska regeringarna för prövning och eventuellt godkännande.[2])

---

[1]) Buchanan yrkade, att det citerade uttrycket (govern etc.) skulle utbytas mot ”applied to and in accordance with the existing relations” vilket emellertid avslogs med samtliga röster mot Förenta staterna och Haiti.

[2]) Minutes 1902, 342 ff. 364, 502, 525—526, 715 ff.

Frågan om utlänningars rättigheter.

Den sydamerikanska majoriteten ville icke neka sig nöjet av en speciell demonstration för Calvodoktrinen.

Den 4 december 1901 föreslogo Salvador, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Nicaragua, Colombia, Honduras och Venezuela en förklaring av innehåll, att utlänningar skulle åtnjuta samma rättigheter och rättsmedel som infödda och att ingen stat hade större skyldigheter gentemot främlingar än gentemot sina egna medborgare.[1]) I sak var förslaget identiskt med Washingtonresolutionen i samma ämne. Tanken utformades närmare av den chilenska delegationen, som uppställde ett formligt konventionsprojekt,[2]) vilket med någon ändring godkändes av utskottet för internationell rätt. Främlingar skulle ha samma rättigheter som medborgare, utom i det fall landets författning stadgade annorlunda. De kontrakterande parterna voro därför icke ansvariga för skador, som drabbade utlänningar genom handlingar av rebeller eller enskilda eller yttre och inre krig, revolutioner och andra "tillfälliga" (fortuitus) orsaker, såvida icke skadegörelsen vållades genom pliktförsummelser av vederbörande ämbetsmän.[3]) Klagomål och ersättningsanspråk gentemot regering eller medborgare skulle alltid anhängiggöras inför de ordinarie domstolarna i det land, där skadegörelsen ägt rum, och inga diplomatiska reklamationer skulle vara tillåtliga utom i fall av uppenbar rättsvägran eller rättskränkning eller oskäligt dröjsål med domen.[4])

Nordamerikanarna intogo samma ståndpunkt som på Washingtonkonferensen, och i debatten den 27 januari 1902 förklarade Buchanan, att unionsregeringens åsikt i saken var väl känd och att den nordamerikanska delegationen icke ämnade deltaga i debatten eller voteringen angående den föreslagna konventionen. Denna antogs emellertid med samtliga avgivna röster. Förenta staterna och Haiti röstade icke.[5])

---

[1]) Minutes 1902, 228, 233 ff.

[2]) Minutes 1902, 251 ff.

[3]) Det chilenska projektet hade icke förnekat ansvarsskyldigheten för skador till följd av yttre krig. Detta var den huvudsakliga skillnaden mellan Chiles förslag och utskottsförslaget.

[4]) Minutes 1902, 531, 538 ff.

[5]) Minutes 1902, 548 ff. 568. 829.

Diazdoktrinen.

Den andra sydamerikanska intressedoktrinen, Diaz' lära av 1896, gjorde sig även påmint under konferensens förhandlingar. Den 16 december 1901 framlade nämligen Léger, delegerad för Haiti, en ''deklaration rörande Monroedoktrinen'', av följande innehåll:

''Monroedoktrinen — sådan den proklamerades 1823 — riktar sig endast mot försök av europeiska makter att förvärva kolonier i Amerika. Den bör kompletteras av Diazdoktrinen, som mera speciellt svarar mot de amerikanska republikernas internationella liv. Såsom sistnämnda doktrin definierats av Hans Excellens President Diaz är den ett skydd för alla amerikanska intressen. På grund härav förbinda sig de på denna konferens representerade staterna att tillämpa Monroe- och Diazdoktrinerna i sina internationella relationer och följaktligen alltid respektera varandras oberoende, suveränitet, territoriella integritet och institutioner.''[1])

Detta förslag om en högtidlig panamerikansk kontamination mellan den ursprungliga Monroedoktrinen och Diazdoktrinen, synes emellertid icke tilltalat konferensen. Det hänvisades till utskottet för internationell rätt och begravs där i tystnad.[2])

Den internationella byrån.

Den 27 november 1901 framlade Guatemalas delegation den i annat sammanhang redan omnämnda reorganisationsplanen. Under namn av The International Bureau of the American Republics skulle byrån fortsätta sin kommersiella upplysningsverksamhet men därjämte verkställa konferensens beslut och förbereda nya konferenser.

---

[1]) The Monroe Doctrine, as it has been proclaimed in 1823 is intended only in the case that a European Power should desire to acquire colonies in America. It deserves to be supplemented by the Diaz Doctrine, which relates more specially to the international relations of the several American Republics; this Doctrine as it has been defined by His Excellency President Diaz, being the safeguard of all American interests. For these reasons the several Goverments represented at this Conference, obligate themselves to observe the Monroe and Diaz Doctrines in their international relations, and consequently to respect the independence, the sovereignty, the territorial integrity and the institutions of all the American Republics in general and of each one of them in particular. Minutes 1902, 270.

[2]) Minutes 1902, 261.

Överstyrelsen skulle bestå av nordamerikanske statssekreteraren, som skulle vara ordförande, och samtliga i Washington ackrediterade ministrar som representerade till panamerikanska statsunionen anslutna stater.

Sedan vederbörande utskott utarbetat ett detaljerat projekt, fattade konferensen sitt beslut, som väsentligen överensstämde med de av Guatemala framlagda principerna. Byråns namn bestämdes till International Bureau of the American Republics i stället för Commercial Bureau. Exekutivkommittén upphörde. Överstyrelsen benämndes förvaltningsråd, Govering Board, och organiserades i enlighet med Guatemalas förslag. Den skulle ha högsta ledningen av byråns arbete och ekonomi, utnämna dess funktionärer, uppgöra budget och övervaka medlens användning. Genom vederbörande medlemmar av förvaltningsrådet skulle byrån kunna träda i förbindelse med de olika amerikanska regeringarna. Det omedelbara chefskapet skulle fortfarande handhavas av en direktor. Byrån skulle insamla och i sin bulletin publicera kommersiella och statistiska upplysningar men därjämte hava vård om konferensernas arkiv och med särskild omsorg verkställa de uppdrag, som konferenserna tilldelade den. Det ''Columbus-bibliotek'', varom redan Washingtonkonferensen fattar beslut, skulle upprättas som en särskild sektion inom byrån. Bestämmelserna nedlades icke i en konvention utan endast i en resolution av den 29 januari 1902, som icke behövde ratificeras av regeringarna utan genast kunde träda i kraft.[1]) I en särskild resolution bestämdes, att de amerikanska regeringarna minst en gang om året skulle insända befolkningsstatistiska och ekonomiska data till byrån.[2])

Den panamerikanska järnvägen.

Den internationella ingenjörskommissionen hade genom tre ingenjörsstaber låtit göra terrängundersökningar från Guatemalas nordgräns till nordgränsen av Argentina och framlade nu resultatet av sitt arbete i en rapport till konferensen. Järnvägsbygget förklarades av rapporten vara utförbart. Om man begagnade sig av

[1]) Minutes 1902, 143, 145 ff. 518 ff. 532 ff. 799 ff.

[2]) Minutes 1902, 677 ff.

I detta sammanhang kan nämnas, att konferensen även förordade ekonomiskt understöd åt Philadelphia Commercial Museum, vilken institution numera synes vara nära lierad med byrån. Minutes 1902, 821 ff.

redan existerande järnvägslinjer, behövde man endast bygga 5456 miles för att sammanbinda Förenta staternas järnvägssystem med Argentinas. Totalkostnaden för detta arbete beräknades till nära 175 millioner dollars eller 32000 dollars pr mile.

I det allmänna framåtskridandets och i fredens intresse beslöt konferensen att bekräfta Washingtonkonferensens beslut om järnvägsbygget ävensom att hemställa till Förenta staterna att efter samråd med de amerikanska sändebuden i Washington utsända experter för ytterligare ekonomiska och tekniska undersökningar i de länder, som skulle beröras av järnvägen. Konferensens president skulle utse en kommission av fem medlemmar, boende i Förenta staterna, att såsom överstyrelse leda det hela; dock skulle den fungerande kommittén fortsätta sitt arbete. Den nya kommissionen skulle vid behov komplettera sig själv. Efter överenskommelse med nordamerikanska statssekreteraren och med de intresserade staternas ministrar i Washington skulle den inom ett år låta sammankalla en församling av befullmäktigade ombud från alla amerikanska republiker för uppställande av en konvention med närmare bestämmelser angående järnvägsbygget.

Konferensens beslut undertecknades den 21 januari 1902 av samtliga delegationer utom Haiti och San Domingo. Till medlemmar i järnvägskommissionen utsågos Henry G. Davis och Andrew Carnegie samt Mexikos, Perus och Guatemalas ministrar i Washington.[1])

Övriga beslut.

1. Konferensen uttalade sig, liksom 1890, för en förenkling av hamn- och tullreglementena och beslöt, att en internationell amerikansk tullkongress skulle sammankallas till New York inom ett år. Frågan om den amerikanska tullunionen kom ej alls före på konferensen, ej heller tanken på den internationella myntunionen. Vederbörande utskott uttryckte däremot i allmänna ordalag sina sympatier för ett förnyande av den kommersiella reciprocitetspolitiken.[2])

2. En annan resolution antogs rörande åtgärder för förbättringen av de sanitära förhållandena, särskilt i hamnplatserna.

[1]) Minutes 1902, 207 ff. 292 ff. 315 ff. 335 ff. 655 ff.

[2]) Minutes 1902, 296 ff. 667 ff. 791 ff.

Inom ett år skulle panamerikanska byrån inkalla en konferens till Washington, bestående av delegerade för sanitetsverken i de olika länderna. I Washington skulle upprättas en internationell sanitetsbyrå, bestående av minst fem medlemmar, utsedda av den blivande sanitetskonferensen.[1])

3. En internationell konferens skulle inom ett år sammankallas till Washington för att undersöka förhållandena på kaffemarknaden. Orsakerna till den pågående kaffekrisen och medlen till dess bekämpande skulle särskilt utgöra föremål för konferensens studier.[2])

4. Konferensen förnyade Washingtonförslaget av 1890 angående inrättandet av en panamerikansk bank, som skulle understödjas av alla amerikanska republiker och äga kontor i New York, Chicago, San Fransisco, New Orleans, Buenos Ayres och andra viktiga handelscentra.[3])

5. En internationell arkeologisk kommission borde upprättas för forskningar i Amerikas fornhistoria.[4])

6. Följande fördrag och konventioner antogos även av konferensen:

Fördrag om utlämning av brottslingar och skyddsatgärder mot anarkismen;[5])

fördrag om skydd för uppfinnarpatent, industriella ritningar och modeller samt fabriksmärken;[6])

konvention angående skydd för litterär och artistisk äganderätt;[7])

konvention angående fritt utövande av lärda yrken och internationellt erkännande av vetenskapliga titlar och diplom, som förvärvats i någon av Amerikas stater;[8]) samt

konvention angående utbyte mellan regeringarna av offentliga vetenskapliga, litterära och industriella publikationer.[9])

Fördraget om patentskydd m. m. antogs ej av Förenta staterna, emedan delegationen icke hann undersöka dess förhållande till Unionens patentlagar[10])

---

[1]) Minutes 1902, 811 ff.
[2]) Minutes 1902, 845 ff.
[3]) Minutes 1902, 647 ff.
[4]) Minutes 1902, 783 ff.
[5]) Minutes 1902, 749.
[6]) Minutes 1902, 729 ff.
[7]) Minutes 1902, 699 ff.
[8]) Minutes 1902, 769 ff.
[9]) Minutes 1902, 685 ff.
[10]) Minutes 1902, 490 ff. Report of delegates 1902, 22 ff.

7. Konferensen lyckönskade Cuba till dess nyvunna frihet [1]) och uttalade sina sympatier för Förenta staternas plan att bygga en kanal över Panamanäset.[2]) Den beslöt att framföra sin tacksamhet och beundran till Carlos Calvo med anledning av hans stora arbete i internationell rätt,[3]) och till general Rafael Reyes för hans geografiska forskningar.[4])

8. Washingtonkonferensen hade upplöst sig utan att bestämma något om tiden för en ny panamerikansk kongress, och elva år hade fått förgå, innan nästa konferens sammanträdde. För att undvika ett så långt dröjsmål för framtiden antogs den 29 januari 1902 enhälligt en resolution av innehåll, att tredje internationella amerikanska konferensen skulle sammanträda inom fem år på ort och tid, som närmare borde bestämmas av nordamerikanska statssekreteraren och de amerikanska sändebuden i Washington. Program och detaljer överlätos till deras avgörande. De olika regeringarna ombådos även att till nästa konferens inkomma med uppgift på vad som av dem åtgjorts med anledning av första och andra panamerikanska konferensernas beslut och förslag.[5])

Konferensens avslutning.

I olika resolutioner uttryckte konferensen sin tacksamhet till sin president och övriga ämbets- och tjänstemän, till Mexikos president och regering och till pressens representanter.

Den 31 januari 1902 upplöstes den andra panamerikanska konferensen. Mexikanska utrikesministern Ignacio Mariscal höll avslutningstalet, varvid han gjorde en optimistisk översikt av kon-

---

[1]) Minutes 1902, 528 ff. 538.

[2]) Minutes 1902, 502, 525.

[3]) Minutes 1902, 485 ff. 495.

[4]) General Reyes, som var delegerad för Colombia, hade tillsammans med sina bröder Enrique och Nestór företagit vidsträckta forskningsresor i det inre av Sydamerika. I ett föredrag inför konferensen förklarade han, att man för en relativt obetydlig kostnad kunde förbinda Sydamerikas tre stora flodsystem Amazona, Orinoco och La Plata med varandra. Delegationerna för Argentina, Bolivia, Ecuador, Paraguay och Uruguay undertecknade en konvention, vari beslöts, att en geografisk kongress inom ett år skulle sammankallas till Rio de Janeiro för att studera möjligheten att åstadkomma ett system av inre vattenvägar i den sydamerikanska kontinenten. Minutes 1902, 349 ff. 587 ff. 602 ff. 887 ff.

[5]) Minutes 1902, 839 ff.

ferensens verk. Han hoppades, att det obligatoriska skiljedomsfördraget icke skulle röna samma öde som Washingtonfördraget av 1890, och uttalade sina lyckönskningar över anslutningen till Haag. Konferensens största resultat på skiljedomsproblemets gebit var dock fördraget om skiljedom vid penningreklamationer. Debatterna hade understundom varit heta, men hotande konflikter hade dess bättre uteblivit och alla deltagarna på konferensen hade varit besjälade av de bästa avsikter.[1])

Översikt.

Mest påfallande skilde sig Mexikokonferensen från Washingtonförhandlingarna 1890 därutinnan, att de ekonomiska frågorna spelade en relativt tillbakaskjuten roll på densamma. I själva verket var situationen i Förenta staterna icke hoppgivande ens för ett handelspolitiskt närmande av mycket blygsamma mått. Mc Kinleys reciprocitetspolitik hade nämligen råkat ut för ett bakslag, ity att senaten icke meddelat sitt godkännande av de preliminära handelstraktaterna av 1899. Visserligen gav även Roosevelt sitt varma förord åt fördragen, men kongressen ville icke jämka med den hög-protektionistiska tariffen, och traktaterna ratificerades aldrig.

På avgörande punkter fick annars Mexikokonferensens förlopp en överraskande likhet med Washingtonkonferensens.

Särskilt var detta fallet med skiljedomsproblemet och Calvodoktrinen.

Skiljedomsplanen blev i än högre grad än 1890 ett stridsäpple mellan Chile och dess grannar, och för att rädda konferensen måste slutligen nordamerikanarna leda hela frågan in på spåret till Haag. Teoretiskt betraktat kunde detta visserligen vara ofördelaktigt ur panamerikanismens synpunkt, ty rörelsens innebörd blev i motsvarande mån fattigare, men å andra sidan var det klart, att skiljedomsprincipens erkännande var det väsentliga även ur synpunkten av de amerikanska nationernas närmande till varandra, medan skiljedomstolens natur spelade mindre roll. Från nordamerikansk synpunkt var det i varje fall bättre att experimentera med Haag än med Quito.

---

[1]) Minutes 1902, 587, 591 ff. 609 ff.

Calvodoktrinens situation var densamma som på Washingtonkonferensen — Förenta staterna kontra ett kompakt romanskamerikanskt block. Genom konventionen om skiljedom vid penningreklamationer hade man emellertid enats i ett första försök att praktiskt komma problemet in på livet.

I åvägabringandet av denna konvention låg också nordamerikanarnas största diplomatiska bragd på konferensen. Ty trots sydamerikanarnas ovilja mot den diplomatiska interventionen behövde Buchanan varken i princip eller praxis uppgiva detta beprövade medel. Fördraget stadgade nämligen, att reklamationerna först då skulle underkastas skiljedom, när de icke i vänskap kunde göras upp på diplomatisk väg. Huvudsaken var ju även härvidlag, att den nya ordningen skulle kunna bidraga till förbättringen av relationerna mellan Amerikas nationer, och sedan spelade det mindre roll att man anslutit sig till Haag i stället för att grunda ett självständigt panamerikanskt tribunal.

Intressant var Diazdoktrinens uppdykande på konferensen, ehuru den icke lyckades nå fram till ett erkännande eller ens till behandling. Den uttryckte utan tvivel ett latinsk-amerikanskt kollektivintresse gent emot Förenta staterna, men den hade två fronter, ity att den kunde bliva obekväm även för sydamerikanarna själva och binda deras handlingsfrihet. Hade Légers förslag verkligen kommit under diskussion, är det troligt, att det rönt lika mycket chilensk som nordamerikansk opposition.

Även bortsett från accessionsprotokollet till Haagkonventionerna och fördraget om skiljedom vid penningreklmationer voro de direkta positiva resultaten av konferensen ingalunda obetydliga. Konventionerna i internationell privaträtt och framför allt det storslaget planerade kodifikationsverket skulle kraftigt främja den rättskulturella uniformiteten mellan Nya världens folk. Den panamerikanska järnvägslinjen skulle med sitt band av järn sammanknyta Nord-, Central- och Sydamerika, och resolutionen härom var utan tvivel att räkna till konferensens huvudresultat. I positiv betydelse överträffades den måhända endast av beslutet om byråns reorganisation, varigenom Blaines blygsamma informationscentral utvecklades till ett permanent exekutivorgan åt de panamerikanska konferenserna med ett diplomatiskt ”högsta råd” såsom överstyrelse. Genom bestämmelsen, att nästa generalkongress skulle sammanträda inom loppet av fem år, sökte konferensen ytterligare betrygga den panamerikanska kooperationens kontinuitet och bestånd.

Allt berodde dock på, hur regeringarna och parlamenten skulle ställa sig till de preliminära besluten, och härvidlag blev Mexikokonferensens öde endast delvis gynnsammare än Washingtonkonferensens.

IX.

Doktriner och realpolitik 1902—1906.

Verkställandet av Mexikokonferensens beslut.

Protokollet om accession till Haagkonventionen ratificerades endast av Guatemala, Salvador och Uruguay.[1])

Fördraget om obligatorisk skiljedom ratificerades av regeringarna i Honduras, Domingo, Guatemala, Salvador, Mexiko, Peru och Uruguay, men däremot icke av Argentina och Bolivia, ehuru deras representanter varit bland dess ivrigaste förespråkare på kongressen.

Fördraget om penningreklamationers avgörande genom skiljedom trädde den 28 december 1905 i kraft efter att ha ratificerats av fem stater: U. S. A., Guatemala, Peru, Salvador och Honduras. Följande år ratificerades det av ytterligare tre: Colombia, Costa Rica och Mexiko.

Beslutet om kodifikation av den internationella rätten ratificerades endast av tre stater: Guatemala, Salvador och Bolivia. Konventionen om utlänningars rättigheter godkändes av sex stater: Bolivia, Colombia, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Salvador.

De privaträttsliga konventionerna ratificerades av ett växlande antal stater (6—9), utlänningskonventionen av fem stater, och fördraget om utbyte av vissa publikationer av nio stater.[2])

Ratifikationsskörden kunde nog betraktas som under medelmåttan. I ett par fall spelade det säkerligen mindre roll, att ratifikationerna blevo så fåtaliga. Konventionen om utlänningars rättigheter var ju sålunda egentligen endast en deklaration och hade i viss mening fyllt sin uppgift, när den antogs av konferensen, och

[1]) Basdevant, La Conférence de Rio de Janeiro, 256.

[2]) Fifth Pan American Conference, 92 ff. Närmare redogörelse för ratifikationerna lämnas i bilagan.

detsamma var förhållandet med fördraget om obligatorisk skiljedom. Däremot var det tydligt, att kodifikationsprojektet måste återupptagas på nästa konferens, om det skulle leda till något resultat. Fördraget om skiljedom vid penningreklamationer hade visserligen blivit bättre lottat i fråga om ratifikationer, men även till detta kunde man ha väntat större anslutning.

Besluten om byrån och järnvägen hade karaktär av resolutioner och behövde ej ratificeras. The Govering Board konstituerades omedelbart, och reorganisationen av byrån genomfördes under ledning av institutionens direktor, den framstående diplomaten W. W. Rockhill.[1])

Den första panamerikanska sanitetskongressen hölls i Washington 1902, den andra likaledes i Washington 1905. Den första kongressen upprättade en panamerikansk sanitetsbyrå i Washington.[2])

Hösten 1902 ägde den beslutade kaffekongressen rum i New York, och i samma stad sammanträdde i januari 1903 den beramade tullkonferensen, som antog vissa rekommendationer åsyftande större enhetlighet och enkelhet i tullreglementena och i övrigt föreslog inrättandet av en panamerikansk tullkommission.[3])

Den interparlamentariska kongress, som hölls i St. Louis hösten 1904, fattade en resolution, vari den anmodade Roosevelt att taga initiativet till en andra Haagkonferens. Presidenten förklarade sig villig härtill. Redan den 21 oktober 1904 utsände Hay en not till Haagsignatärerna av 1899, vari han föreslog sammankallandet av en ny fredskonferens och anhöll, att samtliga romansk-amerikanska stater måtte inbjudas till deltagande. Detta skedde i sinom tid och medförde, att alla Amerikas republiker, utom Honduras och Costa Rica anslöto sig till Haagkonventionerna av 1899. På detta sätt nådde Mexikokonferensens accessionsprotokoll slutlig verkställighet.[4])

Periodens allmänna karaktär.

Perioden 1902—1906 kännetecknades dels av förbättrade relationer mellan Sydamerikas stater, dels av fortgående nordamerikansk maktexpansion. I konsekvens med sin tidigare imperialistiska ut-

[1]) Rockhill var Förenta staternas ambassadör i Konstantinopel och Petersburg, minister i Atén och Peking och biträdande statssekreterare. Fifth Pan Amerikan Conference, 28.

[2]) Fifth Pan American Conference, 48 ff.

[3]) Fifth Pan American Conference, 94.

[4]) Fried, Pan Amerika, 107 ff. 119.

veckling lade Förenta staterna grunden till ett komplex av vasaller och dependenser, inledde sin caribiska interventionspolitik och började byggandet av Panamakanalen. Den händelserika epoken dominerades i övrigt av en ny märklig Venezuelakonflikt, varur framspirade tvänne inbördes motsatta doktriner, nya bevis för disharmonien mellan Calvoläran och Förenta staternas intressen.

Försoningen mellan Argentina och Chile.

När Mexikokonferensen upplöstes, hade de långvariga gränskonflikterna mellan Argentina och Chile passerat det kritiska stadiet, ehuru konung Edward VII:s skiljedom, som gjorde slut på striden, avkunnades först den 20 november 1902. I båda länderna hade fredsstämningarna fått överhand, och det märkliga inträffade, att tanken på sydamerikanskt samförstånd trädde i stället för den forna spänningen. Den 28 maj 1902 avslöto de nyss så fientliga staterna i Santjago ett allmänt skiljedomsfördrag som kompletterades med tilläggsakter av den 24 juni 1902 och den 2 januari 1903 och sekunderades av en överenskommelse om ömsesidig reduktion av de kontrakterande parternas marina rustningar.[1]) Därmed gjordes början till det närmande mellan Sydamerikas huvudmakter, som framledes ledde till ABC-alliansen. I maj och juni 1903 besökte en chilensk delegation Buenos Ayres och mottogs med stora festligheter av Argentinas regering och folk.[2])

Något senare lyckades Chile äntligen få en definitiv fred till stånd med Bolivia i stället för den gamla "vapenvilan" som ägt bestånd i ej mindre än tjugu år eller alltsedan tillkomsten av Valparaisokonventionen av den 4 april 1884. Genom ett fredsfördrag i Santjago, av den 20 oktober 1904 och ratificerat den 10 mars 1905, erhöll Chile den definitiva suveräniteten över landet mellan 23 parallellen och Rio Loas mynning.[3]) Denna diplomatiska framgång

---

[1]) Enligt skiljedomsförslaget skulle Hans brittiska Majestäts regering vara skiljedomare, såvida icke någon av de kontrakterande parterna hade avbrutit den diplomatiska förbindelsen med England, i vilket fall schweiziska regeringen skulle anlitas som skiljedomare. Fördragen finnas i Martens, N. R. G. ser. 2. XXXV, 298 ff. 300 ff.

[2]) Se härom: "Chile en la Argentina".

[3]) Martens, N. R. G. ser. 3, II, 174 ff. Descamps-Renault, Recueil 1904, 309 ff.

sporrade chilenarna att söka åstadkomma en definitiv uppgörelse också med Peru. De diplomatiska förbindelserna mellan Santjago och Lima återupptogos 1905 och nya underhandlingar inleddes rörande Tacna och Arica men utan resultat.[1])

Cuba.

Den 21 februari 1902 erhöll republiken Cuba sin konstitution. Till namnet blev den en självständig stat men i verkligheten ett nordamerikanskt protektorat. Redan den 2 mars 1901 hade kongressen i Washington såsom villkor för öns utrymmande och oavhängighet uppställt det s. k. Platt-amendementet, enligt vilket Förenta staterna skulle äga kontroll över Cubas utrikespolitik och finansförvaltning ävensom rätt att vid behov intervenera. Detta arrangemang godkändes av den nya republiken i ett fördrag av den 22 maj 1903 och införlivades med dess författning. De fortsatta inre striderna på ön nödvändiggjorde redan 1906 en nordamerikansk intervention i kraft av bestämmelserna. — Cuba var i "lejonets gap" (Calderon); det var Förenta staternas första amerikanska vasall.[1])

Panama.

Panama blev den andra. Genom Spooner-akten av den 28 juli 1902 bemyndigades Roosevelt att inköpa det förolyckade franska Panamabolagets egendom och av Colombia förvärva varaktig kontroll över kanalzonen. I sistnämnda syfte avslöts Hay-Herran fördraget mellan Förenta staterna och Colombia den 22 januari 1903. Mot pekuniär gottgörelse skulle Colombia för alltid upplåta kanalzonen åt Förenta staterna men fortfarande äga suveräniteten över densamma. Fördraget godkändes av nordamerikanska senaten men icke av Colombias kongress, som tydligen ville pressa sig till högre pris för sin medgörlighet. Beräkningen slog emellertid fel. Den 3 november 1903 utbröt revolution i provinsen Panama, som följande dag förklarade sig för republik och redan den 14 november erkändes som självständig stat av Förenta staterna.[3]) Den 18 i samma månad av-

[1]) Alvarez, Droit international américain, 109 ff.

[2]) Martens, N. R. G. ser. 2, XXII, 338. Kraus, Monroedoktrin, 335, not 2. Calderon, Latin America, 321.

[3]) Foreign relations 1903, 256 ff. LXXXIII.

slöts det viktiga Hay-Varillafördraget mellan regeringarna i Washington och Panama, som ställde kanalzonen under Förenta staterna och faktiskt gjorde Panama till Unionens vasall.[1]) Nu började arbetet på kanalen på allvar. Men Colombias förbittring mot Förenta staterna var oerhörd, och händelsen sände "a disagreeable thrill through the southern hemisphere". (Gooch).[2])

Venezuelakonflikten 1902—1903.

President Castro i Venezuela hade visserligen dragit tillbaka sin delegation från Mexikokonferensen, men likväl blev det just honom förunnat att 1902 företaga det mest ryktbara av alla försök att i praktiken hävda Calvodoktrinens av konferensen proklamerade princip om utlänningars "likaberättigande" med infödingarna. Tyskland, England och Italien hade tillställt Venezuela en mängd krav på skadestånd för förluster och oförrätter, som deras medborgare lidit genom revolutionskrigen i republiken och genom vederbörandes oraktlåtenhet att förränta de utländska lånen. Castro förklarade, att utlänningars anspråk skulle avgöras enligt venezuelansk rätt och behandlas på samma sätt som inhemska käromål. Han tillsatte en venezuelansk kommission för att avdöma saken, och denna förklarade, att en del av de tyska anspråken voro obefogade, och att andra borde reduceras. Tyska regeringen godkände icke detta förfaringssätt och avvisande också Castros förslag att låta Venezuelas kongress behandla frågan om skadeståndet. Med England ville presidenten överhuvud icke inlåta sig i underhandling, förrän man utrönt i vilken mån detta land var invecklat i skeppsaffären mellan Colombia och general Matos. Då överenskommo engelska och tyska regeringarna om ett gemensamt uppträdande gent emot Venezuela, och den 7 december 1902 tillställde de Castro ett ultimatum, men denne vidhöll sin gamla ståndpunkt och förklarade för övrigt, att republikens kassor voro tomma. Den 16 december läto de förbundna bombardera Puerto Cabello, och den 20 december belade de Venezuelas kuster med blockad, i vilken även Italien deltog. Genom Förenta staternas förmedling sände Castro redan den 15 december ett skiljedomsförslag till de europeiska makterna, och det upprepades den 17 men utan resultat. Nu måste han bekväma sig till att i princip erkänna rätt-

[1]) Malloy, Treaties, 1349. Martens, N. R. G. ser. 2, XXXI, 599.

[2]) Kraus, Monroedoktrin, 210—215. Hallendorff, Panama, 81 ff. Gooch, History of our time, 231.

mätigheten av de gjorda skadeståndsanspråken och omsider uppnåddes en uppgörelse i godo: Blockaden hävdes midnatten den 14—15 februari 1903. Venezuela måste betala en del av fordringarna genast och ställa 30 % av tullinkomsterna i La Guayra och Puerto Cabello som säkerhet för rästen. Förenta staterna, Mexiko, Sverige, Norge, Frankrike, Belgien, Spanien och Nederländerna, som även hade fordringar i Venezuela, biträdde överenskommelsen.[1])

Förenta staternas hållning under konflikten var i konsekvent överensstämelse med dess tidigare politik. Redan den 11 december 1901 hade tyska ambassdören i Washington, von Holleben, meddelat unionsregeringen, att Tyskland eventuellt kom att använda tvångsåtgärder gent emot Venezuela men under inga omständigheter ämnade annektera eller för längre tid besätta venezuelanskt territorium. Detta meddelande var i fullkomlig samklang med unionsregeringens egen tolkning av Monroedoktrinen, och statsrekreterare Hay svarade den 16 december 1901 under hänvisning till Roosevelts sista årsbudskap av den 3 december 1901, där det i en passus rörande första Haagkonferensen bl. a. hette:

"Monroedoktrinen är en förklaring, att ingen icke-amerikansk makt får i Amerika utvidga sitt territorium på bekostnad av en amerikansk makt. Den är på intet sätt fientlig mot någon nation i Gamla världen — — —

Denna doktrin har intet att göra med de amerikanska staternas kommersiella relationer, utom så till vida att den tillåter var och en av dem anknyta sådana förbindelser som den bäst behagar. — — —

Vi skydda ingen stat mot repressalier i händelse den uraktlåter att uppfylla sina förpliktelser, förutsatt likväl att repressalierna icke bestå däri, att någon icke-amerikansk stat gör territoriellt förvärv i Amerika."[2])

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 252 ff. Martens, N. R. G. ser. 3, I, 46 ff. 54 ff.

[2]) "The Monroe doctrine is a declaration that there must be no territorial aggrandizement by any non-American power at the expense of any American power on American soil. It is in no wise intended hostile to any nation in the Old World — — — —

This doctrine has nothing to do with the commercial relations of any American power, save that it in truth allows each of them to form such as it desires.

We do not guarantee any State against punishment if it misconducts itself, provide that punishment does not take the form of the acquisition of territory by any non-American power."

Foreign relations 1901, XXXVI.

Samma ståndpunkt hävdade Hay i november 1902 till svar å ett meddelande från engelska regeringen om dess beramade inskridande mot Venezuela, och under konfliktens akuta stadium bekräftade Roosevelt indirekt principen i en passus om Panamapolitiken i sitt årsbudskap av 2 december 1902:

"Ingen oberoende nation i Amerika behöver ha den ringaste fruktan för angrepp av Förenta staterna. Det höves var och en att upprätthålla ordning inom sina egna gränser och att uppfylla sina rättmätiga förbindelser till utlandet. När en stat gjort detta, så må den vara övertygad om att den icke har något att frukta av utländsk inblandning — den må sedan vara en stark stat eller en svag."[1])

Opinionen i Förenta staterna var visseligen i någon mån irriterad, men presidenten vidhöll sin strikt neutrala ståndpunkt, och i konsekvens med Unionens egen ställning som Venezuelas borgenär avböjde han varje anmodan att fungera som skiljedomare i konflikten.

Dragodoktrinen.

Den remarkabla Venezuelakonflikten har sin givna plats i de amerikanska doktrinernas historia därigenom, att den blev omedelbar anledning till den ryktbara variant av Calvoläran, som är känd under benämningen Dragodoktrinen, och indirekt orsak till den icke mindre intressanta politiska grundsats, som bär Roosevelts namn. I en not av den 29 december 1902 från Argentinas utrikesminister Louis Maria Drago till argentinska ministern i Washington Martin Garcia Merou uttalade Drago "några reflexioner angående tvångsindrivningen av offentliga skulder", som borde framföras till nordamerikanska utrikesdepartementet. Han protesterade där mot varje tvangsindrivning av lån, emedan den var ett ingrepp i den skyldiga statens suveränitet och satte själva statsexistensen i fråga. Antingen borde statens egna domstolar fälla utslaget i tvistefrågor av sådan art, eller ock skulle saken över-

[1]) "No independent nation in America need have the slightest fear of aggression from the United States. It behooves e ach one to maintain order within its own borders and to discharge its just obligation to foreigners'. When this is done, they can rest assured that, be they strong or weak, they have notting to dread from outside interference."

Foreign relations 1902, XXI.

tämnas till skiljedomstol. Utslaget skulle vara bindande för båda parterna, men gäldenärstaten skulle ha rätt att bestämma sätt och terminer för betalningen. Garantien för att denna rätt icke missbrukades låg i statens intresse att upprätthålla sin kredit.

I olikhet mot Calvo begränsade Drago sitt perspektiv endast till statsskulderna, men det mest intressanta i hans doktrin låg däri, att den innebar ett försök att sammanknyta Calvodoktrinens principer med Monroedoktrinen.

Det hette nämligen i noten: "Indrivning av lån medelst militära maktmedel nödvändiggör territoriell ockupation för att bliva effektiv, och territoriell ockupation betyder undertryckande eller underordnande av de regeringar, vilka den drabbar. En sådan situation står i tydlig strid mot de av de amerikanska nationerna många gånger proklamerade grundsatserna och särskilt mot Monroedoktrinen, som Förenta staterna alltid upprätthållit och försvarat med sådan iver, en doktrin, vars uppriktiga anhängare den Argentinska republiken städse varit".[1])

Statssekreterare Hays svar av den 17 februari 1903 på den argentinska noten var synnerligen förbehållsamt. Han nöjde sig med att i sak anföra de ovan citerade uttalandena av Roosevelt i budskapen av 3 december 1901 och 2 december 1902. Därmed tillkännagav han, att Förenta staterna vidhöllo sin gamla ståndpunkt och att de icke accepterade Dragodoktrinen som någon följdsats eller underprincip av Monroedoktrinen.

I det romanska Amerika rönte däremot den nya varianten av Calvodoktrinen nästan allmänt gillande. På sina håll betraktades den visserligen som skadlig, emedan den rubbade den sydamerikanska krediten i Europa, eller åtminstone som överflödig, emedan Monroedoktrinen tillräckligt skyddade Amerika för europeiska övergrepp.[2]) Dylika åsikter synes särskilt gjort sig gällande i Bra-

---

[1]) "The collection of loans by military means implies territorial occupation to make them effective, and territorial occupation signifies the suppression or subordination of the goverments of the countries on which it is improsed.

Such a situation seems obviously at variance with the principles many times proclaimed by the nations of America, and uarticulary with the Monroe doctrine, sustained and defended with so much zeal on all occasions by the United states, a doctrine to which the Argentine Republic has heretofore solemnly adhered."

Foreign relations 1903, 1—5.

[2]) Den senare åsikten representeras bl. a. av Alvarez, Droit international américain, 238 ff.

silien och Chile, men det torde icke lida något tvivel, att den överväldigande majoriteten sydamerikanska politici delade Dragos uppfattning.

Rooseveltdoktrinen.

När Venezuela verkligen skulle till att betala sina skulder, gjorde blockadmakterna anspråk på företrädesrätt framför de övriga borgenärerna, och en tvist härom uppstod, som Haagdomstolen den 22 februari 1904 avgjorde till blockadmakternas favör[1]) Förenta staterna såg sig alltså prejudicerat, och denna situation blev närmaste orsak till den ur många synpunkter intressanta Rooseveltdoktrinen.

Dominikanska republiken var i samma djupa skuldläge som Venezuela, och Förenta staterna var en av dess största borgenärer. Härvidlag hade emellertid unionsregeringen för avsikt att icke låta saken utveckla sig till europeisk intervention. I ett budskap av 6 december 1904 förklarade Roosevelt på tal om Venezuelakonflikten, att

"Förenta staternas upprätthållande av Monroedoktrinen kunde tvinga dem att i fall av flagrant rättskränkning eller pliktförsummelse utöva en internationell polismakt på den västliga hemisfären — låt vara att dylikt inskridande skedde motvilligt".[2])

Tillämpningen av principen på Domingo lät icke vänta på sig. Den 20 januari 1905 avslöt Domingos president ett fördrag med Förenta staternas minister, enligt vilket Unionen skulle övertaga förvaltningen av Domingos tullstationer och i allmänhet vara dominikanska regeringen behjälplig att återställa ordning i finanserna och främja landets materiella utveckling. Grunden för Förenta staternas inblandning angavs vara fruktan för utländsk intervention.[3])

I ett budskap till senaten av den 15 februari 1905 utvecklade Roosevelt sin syn på saken. Under direkt hänvisning till Haagdomstolens avgörande i Venezuelasaken förklarade han däri, att Förenta staterna voro tvungna till ett ingripande i Domingo, ty i motsatt fall skulle republikens nordamerikanska borgenärer lida

---

[1]) Recueil des actes et protocoles concernant le litige entre l'Allemagne, l'Angleterre et l'Italie d'une part et Vénézuela d'autre part.

[2]) Foreign relations 1904, XLI.

[3]) Foreign relations 1905, 311 ff.

förfång i händelse av en europeisk intervention. Enda medlet för främmande makter att indriva sina fordringar i Domingo vore att besätta tullstationerna, och i betraktande av de dominikanska finansernas ställning, vore det troligt, att ett dylikt besättande skulle bliva långvarigt, kanske permanent, vilket stred mot Monroedoktrinen. Å andra sidan kunde Förenta staterna svårligen hindra de europeiska makterna att göra sina rättigheter gällande, och konsekvensen fordrade därför, att Unionen själv i möjligaste mån hjälpte till att förebygga varje anledning till intervention. Förenta staterna kunde icke utan vidare dröja kvar på sin gamla noninterventionsståndpunkt. Detta var "Rooseveltdoktrinen".

Det dröjde emellertid innan Roosevelt fick senaten med sig. Den 17 februari 1905 ersattes den ursprungliga överenskommelsen med Domingo av ett nytt fördrag av ungefärlige samma innebörd. Men det rönte opposition i senaten, där senator Tillman förklarade, att Förenta staterna icke hade lust att fungera som "Antillernas gendarm", och det blev aldrig ratificerat. I stället avslöt Roosevelt ett modusvivendiavtal med Domingo, som skulle vara i kraft under tiden 1 april 1905—31 juli 1907. Först den 8 februari 1907 ingicks en definitiv överenskommelse, som samma år vederbörligen ratificerades såväl av Domingo som Förenta staterna.[1])

Därmed var man både i teori och praxis framme vid en princip, som Drago näppeligen drömt om, när han förkunnade sin doktrin. I ett speciellt fall hade unionsregeringen i likhet med Drago verkligen konstaterat, att intervention av transoceana makter för indrivning av fordringar innebar ett hot mot Monroedoktrinen, men den hade icke stannat därvid utan förklarat, att nordamerikansk inblandning var det rätta botemedlet mot europeisk intervention. För sydamerikansk uppfattning var detta emellertid intet annat än att utdriva de onda andarna med Belzebub, och Förenta staternas följande interventionspolitik, som generaliserade Rooseveltdoktrinens principer, betraktades med misstänksamhet i Sydamerika.

Vid sammanträdandet av Riokonferensen 1906 hade emellertid denna interventionspolitik ännu icke burit sina yppersta frukter. Colombia var visserligen förbittrat över sin ofördelaktiga Panamaaffär, Argentina kände besvikelse över Dragodoktrinens avvisande, och Rooseveltdoktrinen väckte säkerligen otrevliga känslor i mer än en caribisk republik, men det var likväl en sak som vägde

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 217 ff. 265 ff.
Hart, Monroe doctrine, 223 ff.
Johnson, America's Foreign relations II, 344 ff.

tungt till nordamerikanarnas fördel i den sydamerikanska opinionen, och det var tanken, att Venezuela blivit en europeisk koloni om icke Förenta staterna hållit Monroedoktrinens sköld däröver. Det latinska Amerika var i en egendomlig ställning. Det måste räkna med både en europeisk fara och en nordamerikansk. Samtidigt var det emellertid bundet vid Europa med sekelgamla ekonomiska och kulturella band och vid Förenta staterna likaledes genom betydande materiella intressen och så först och främst genom Monroedoktrinen.

Preferensen mellan Förenta staterna och Brasilien 1904.

För övrigt kunna tvänne distinkta framgångar för Förenta staternas politik gent emot det romanska Amerika registreras från perioden.

Den ena var i första hand ekonomisk. För att säkra sin stora nordamerikanska marknad för kaffe och gummi medgav Brasilien, 1904, 20 % preferens å Förenta staternas mjöl under villkor att det brasilianska kaffet fick förbliva tullfritt. År 1911 höjdes mjölpreferensen till 30 %. Något formligt fördrag avslöts icke, utan saken ordnades genom diplomatiska noter. Förenta staterna fick ett oerhört starkt grepp om Brasiliens kaffeexport och mjölimport — till särskild förtret för Argentina, den naturliga konkurrenten på Brasiliens mjölmarknad.[1])

Den sista latinsk-amerikanska kongressen.

Den andra var kulturpolitisk. En ny latinsk-amerikansk vetenskapskongress sammanträdde i Rio de Janeiro 1905, och den beslöt, att Förenta staterna skulle inbjudas till deltagande i nästa vetenskapliga konferens. Detta skedde i sinom tid, då Chiles regering sammankallade den första panamerikanska vetenskapliga kongressen till Santjago 1908. Därmed uppgick den latinsk-amerikanska kooperationen i den panamerikanska.[2])

---

[1]) Schilder, Entwicklungstendenzen der Weltwirtschaft, 86.

[2]) Fried, Pan-Amerika, 91.

Sydamerikanska allianstankar.

Å andra sidan föreligger just från samma år 1905 ett intressant litterärt uttryck för den gamla tanken på en romansk-amerikansk allianspolitik till skydd mot yttervärlden. Det var argentinaren Daniel Antokoletz avhandling "La doctrine de Monroe et l'Amérique latine", tillägnad José Paz, huvudredaktör för den stora nationalistiska tidningen "La Prensa" i Buenos Ayres. Antokoletz anser Monroedoktrinen och panamerikanismen såsom utflöden av samma nordamerikanska imperialism, vars mål är att erövra politisk hegemoni och ekonomiskt monopol i det latinska Amerika. Dess bättre hade Washingtonkonferensen avvisat tullunionsprojektet, och Mexikokonferensen hade lyckligtvis icke heller den lämnat allt för stora positiva resultat i den av nordamerikanarna önskade riktningen, men det bästa botemedlet mot den nordamerikanska faran såväl som mot den europeiska vore en stor romansk-amerikansk allians à la Tyska förbundet före 1860 med den framåtgående Argentinska republiken som naturligt centrum.[1])

---

[1]) Antokoletz, La doctrine de Monroe et l'Amérique latine, 184 ff.

X.

Den tredje panamerikanska konferensen, Rio de Janeiro, 21 juli—27 augusti 1906.

Förberedelserna.

Den 1 november 1905 riktade Förenta staternas nye statssekreterare Elihu Root en anmodan till byråns förvaltningsråd att taga i övervägande förberedelserna för den tredje panamerikanska konferensen. Uppställandet av programmet anförtroddes åt en kommitté av rådet bestående av statssekreteraren som ordförande och representanterna för Argentina, Brasilien, Chile, Costa Rica, Cuba och Mexiko.

Kommittén inhämtade de olika amerikanska regeringarnas önskemål rörande programmet.

Argentina, Bolivia och Peru ville återupptaga frågan om obligatorisk skiljedom, men Chile ansåg, att skiljedomsfrågan vore löst genom de båda överenskommelserna på Mexikokonferensen och att förfäktarna av obligatorisk skiljedom borde söka vinna flera anhängare av Mexikofördraget i stället för att framkalla nya strider. Riokonferensen borde behandla frågor av mera allmänt intresse. Ecuador delade den chilenska uppfattningen. Mexiko ville, att konferensen skulle uttala sitt gillande av skiljedomsprinciper, men önskade ingen ny debatt om den obligatoriska skiljedomen. Förenta staterna föreslogo, att konferensen skulle uttrycka sin förhoppning, att den blivande andra Haagkongressen skulle lyckas uppställa ett allmänt skiljedomsfördrag. Förslaget var i god överensstämmelse med den nordamerikanska ståndpunkten på Mexikokonferensen och antogs slutligen av programkommittén.

Av större intresse var det försök, som gjordes att bringa Dragodoktrinen in på programmet. Argentina yrkade, att doktrinens grundsatser skulle upptagas till diskussion i Rio, och satte

till och med detta som villkor för sitt deltagande. Förenta staterna ville emellertid bli kvitt det besvärliga problemet och framhöllo, att detsamma krävde ett verkligt internationellt avgörande, varför det borde överlämnas till andra Haagkonferensen, där såväl de europeiska borgenärstaterna som de amerikanska gäldenärstaterna voro representerade. Argentinas framställning rönte instämmande även av en del andra sydamerikanska stater, men Förenta staterna rönte understöd av Brasilien och Mexiko, och slutligen enade man sig om en kompromiss, och frågan upptogs på programmet i form av en anmodan till den blivande Haagkonferensen att taga problemet under närmare övervägande.[1])

I övrigt fick kommittén fria händer. Den hade för avsikt att fullkomna och detaljera byråns organisation, förlänga Mexikofördraget om skiljedom vid penningreklamationer på ytterligare fem år och återupptaga kodifikationsprojektet. Repertoaren utfylldes med ekonomi- och järnvägspolitik, internationell privaträtt, sanitetsväsen m. m.

Brasilien befanns villigt mottaga konferensen, och efter samråd med regeringarna bestämde man, att den skulle sammanträda i Rio de Janerio den 21 juli 1906.[2])

Den 21 april 1906 fastställde förvaltningsrådet programmet och den 26 april konferensens arbetsordning.

Programmet upptog följande punkter:

1. Reorganisation av byrån på en mera permanent basis och med ökade uppgifter.

2. Anslutning till skiljedomsprincipen och uttalande av en önskan att Haagkonferensen skulle antaga ett allmänt skiljedomsfördrag.

3. Förlängning för fem år av Mexikofördraget angående penningreklamationer.

4. Hänskjutande till Haagkonferensen av frågan om tvångsindrivning av offentliga skulder.

5. Kodifikation av folkrätt och internationell privaträtt.

6. Naturalisation.

7. Utveckling av handelsförbindelserna mellan de amerikanska republikerna (kommunikationer, handelsfördrag, statistik o. s. v.).

8. Tull- och konsularlagar.

9. Patent- och handelsmärken (bl. a. internationell byrå för registrering av varumärken).

---

[1]) Viallate, Les Etats-Unis et le pan-américanisme, 429 ff.

[2]) Report of delegates 1906, 29 ff.

10. Sanitet och karantän.
11. Panamerikanska järnvägen.
12. Förlagsrätt.
13. Utövning av lärda yrken.
14. Kommande konferenser.[1])

Arbetsordningen bestod av 28 artiklar. Varje förslag om ändring av programmet måste sekunderas av minst en delegation utom förslagställarens, och för godkännande av ändringen krävdes $^2/_3$ majoritet. Ordningen mellan delegationerna skulle bestämmas genom lottdragning, och om ordinarie presidenten var förhindrad att leda förhandlingarna, skulle vicepresident tagas ur den delegation, som innehade första rummet. Som generalsekreterare skulle en av Brasiliens delegater fungera. Ärendena fördelades på elva utskott. Presidenten skulle utnämna medlemmarna i samtliga utskott, men nomineringen skulle godkännas med enkel majoritet av de närvarande delegationerna. För övrigt gällde samma bestämmelser som för Mexikokonferensen.[2]) Antalet sammanträden skulle om möjligt icke överstiga trettio och konferensen borde ha slutfört sina överläggningar senast den 1 september.

Det såg ett ögonblick ut, som om den önskliga panamerikanska harmonien skulle rubbas, strax innan konferensen sammanträdde. I maj 1906 utbröt i Guatemala en revolution mot presidenten Cabrera, och både San Salvador och Honduras invecklades i stridigheterna. I juli var situationen sådan, att man kunde befara, att hela Centralamerika skulle inblandas. Men den 16 juli erbjöd Roosevelt i förening med Porfirio Diaz sin medling, den 20 juli ingicks förlikning, och följande dag kunde den panamerikanska konferensen i frid och ro sammanträda i Rio.[3])

Den 18 juni 1906 utfärdade statssekreterare Root instruktion för den nordamerikanska delegationen. Frågorna om skiljedom och tvångsindrivning av offentliga skulder borde hänskjutas till Haagkonferensen. Vad indrivning av statsskulder angick, hade visserligen Förenta staterna själva för princip att aldrig använda

[1]) Minutes 1906, 5 ff.
Report of delegates 1906, 31 ff.

[2]) Minutes 1906, 11 ff.
Konferensen själv beslöt den 24 juli att lämna pressen tillträde utom till de hemliga sessionerna.
Minutes 1906, 53.

[3]) Minutes 1906, 46 ff.

sig av vapenmakt, men önskvärt vore, att samma grundsats vunne ett så vidsträckt internationellt erkännande som möjligt. Det vore icke lämpligt, att Riokonferensen uppställde denna princip, ty de flesta amerikanska stater stodo i gäldenärsförhållande till europeiska stater och ingen moralisk auktoritet kunde ligga i att en samling gäldenärer föreskrevo borgenärerna villkor för skuldens betalning. Den riktiga vägen vore att låta Haagkonferensen, på vilken både gäldenärer och borgenärer voro representerade, lösa frågorna. Mexikofördraget om penningreklamationer borde prolongeras och om möjligt biträdas av alla amerikanska stater. Frågorna om reorganisationen av byrån, om järnvägen, kodifikationsverket etc. voro förtjänta av största intresse och borde så vitt möjligt bringas till lycklig lösning. I övrigt borde man följa de konciliatoriska principer, som formulerats av president Roosevelt i instruktionen till Mexikokonferensen.[1])

Konferensens konstituering.

Den tredje panamerikanska konferensen sammanträdde i Rio de Janeiro den 21 juli 1906.

Alla amerikanska stater med undantag av Haiti och Venezuela voro representerade.

I Venezuela regerade fortfarande Castro och han hade i ingen mån ändrat uppförande gent emot sina utländska borgenärer eller ens visat sig tacksam för det skydd Monroedoktrinen otvivelaktigt skänkt honom gent emot den fruktansvärda europeiska koalitionen. I stället hade han 1905 engagerat sig i tvist med Förenta staterna, och för närvarande var han upptagen av en konflikt med Frankrike, varför han lät de panamerikanska problemen sköta sig själva.

Brasilien representerades av nio delegerade, Förenta staterna av sex, Argentina och Chile av fyra, Cuba, Mexiko, Paraguay, Peru och Uruguay av tre och Bolivia, Colombia, Ecuador, Honduras och Salvador av två. Övriga stater hade endast en representant vardera. De delegerade voro sammanlagt 53. Ordförande i den nordamerikanska delegationen var William I. Buchanan, och bland dess övriga medlemmar märktes professorerna L. S. Rowe och Paul S. Reinsch. Brasilien representerades bl. a. av sin ambassadör i Washington Joaquim Nabuco och sin minister

[1]) Report of delegates 1906, 39 ff.

i Buenos Ayres J. F. de Assis Brasil ävensom av den blivande ambassadören i Paris och medlemmen av Nationernas Förbunds råd Gastao da Cunha. Argentina hade sänt två f. d. utrikesministrar J. V. González och José A. Terry, och Chile hade även till denna konferens delegerat sin minister i Washington Joaquim Walker Martinez. Ledare för den mexikanska delegationen var Fransesco de la Barra, minister i Bryssel och medlem av andra panamerikanska konferensen. Från Uruguay hade infunnit sig en av Sydamerikas mest betydande män, Gonzalo Ramirez, den egentlige initiativtagaren till Montevideokongressen. — Internationella byråns direktör William C. Fox bevistade även konferensen.[1])

Konferensen öppnades den 23 juli av brasilianska utrikesministern baron Rio Branco. Han framhöll, att konferensen var en länk i tidens allmänna tendens till internationell vänskap och kooperation, och fortfor:

''Sammanträdandet av denna konferens kan måhända väcka misstanke om att vi stå i begrepp att bilda en liga, fientlig mot intressen, som icke äro representerade på denna konferens. Det är därför nödvändigt att avgiva en uttrycklig och avgörande förklaring, att det icke är vår avsikt att vid behandlingen av de konferensen förelagda politiska och kommersiella frågorna motarbeta någon, utan att vår enda uppgift är att åstadkomma en intimare förbindelse mellan de amerikanska nationerna och främja deras utveckling. Uppfyllandet av dessa strävanden kan endast vara till fördel för Europa och världen i övrigt. — Vi äro ännu unga nationer, och vi få aldrig glömma den tacksamhet vi äro skyldiga dem, som lämnat oss det kapital, med vilket vi inträdde i kampen för tillvaron. Omätligheten av våra till största delen ännu obefolkade och outforskade länder och vissheten om att vi äga tillräckliga resurser att mottaga en tio- eller tjugofaldigt större befolkning än vår nuvarande bör mana oss att alltmer stärka våra vänskapliga förbindelser och utveckla de handelsintressen som förena oss med Europa, denna outtömliga värld av människor, denna flödande, alstrande energikälla. Vi komma från Europa, Europa har varit vår lärare, därifrån erhålla vi fortfarande understöd och nya incitament, vetenskapens ljus, industriens alster och framåtskridandets mest fruktbringande läror. I utbyte för dessa moraliska och materiella gåvor skola vi genom vår utveckling och

[1]) Minutes 1906, 25 ff. Report of delegates 1906, 51 ff.

vårt framåtskridande erbjuda Europa ett större fält för dess kommersiella och industriella verksamhet än någonsin tillförne".[1])

Svarstalet hölls av Ascension Esquivel (Costa Rica), som särskilt instämde i Rio Brancos yttrande rörande förhållandet till Europa, och med detta betonande av sambandet mellan Gamla och Nya världen inleddes den tredje panamerikanska konferensen. För övrigt fingo sydamerikanarna den 24 juli en speciell påminnelse om sin frändskap med Europa, ity att Union latin genom senator Rivet sände konferensen en telegrafisk hälsning, som tacksamt besvarades.[2])

Till konferensens president valdes brasilianska ambassadören i Washington Joaquim Nabuco och till hederspresidenter nordamerikanske statssekreteraren Elihu Root och brasilianska utrikesministern. Genereralsekreterare blev J. F. de Assis Brasil.[3])

Genom överenskommelse mellan delegaterna beslöts, att diskussionen av ärendena i regeln skulle förläggas till de olika utskotten.[4])

Statssekreterare Roots besök.

Inom kort fick konferensen ett celebert besök, ity att statssekreterare Root själv anlände dit. Den 31 juli hälsades han högtidligen välkommen av Nabuco, som framhöll statssekreterarens stora förtjänster om konferensens tillkomst och sedan i likhet med Rio Branco utlade panamerikanismens förhållande till Europa:

"Det periodiska sammanträdandet av denna uteslutande av amerikanska nationer bildade församling ådagalägger tydligt, att Amerika bildar ett från Europa skilt politiskt system, en konstellation med egen bana. Men vid strävandet efter en gemensam kultur och vid försöken att av det rum, vi intaga på jordytan bilda en stor neutral fredzon arbeta vi till hela världens fördel. Därigenom kunna vi åt Europas befolkning, odling och snille erbjuda ett större och säkrare verksamhetsfält på vårt halvklot, än om vi levde i en av strider söndersliten kontinent eller hörde till de krigförande läger i vilka den Gamla världen understundom delar sig."

---

[1]) Minutes 1906, 35 ff.
[2]) Minutes 1906, 55.
[3]) Minutes 1906, 23 ff. 43.
[4]) Report of delegates, 1906, 5.

Han slutade med att uttala sin förhoppning, att statssekreteraren under sitt uppehåll i Sydamerika skulle få ett djupt intryck av det faktum, att de amerikanska republikerna i fråga om ideal och känslor redan bildade en stor politisk enhet i världen.

Elihu Root tackade i ett tal, vari han bland annat hänvisade till de amerikanska nationernas gemensamma insats i utvecklingen av det demokratiska styrelsesättet och framhöll, att raskonflikternas och borgarkrigens tider voro förbi, att starka och stabila regeringar upprättats och att lagens välde var erkänt. Konferensens uppgift var icke att lösa några stora, enastående problem utan att åvägabringa förtrolig och vänskaplig överläggning i frågor av allmänt intresse och därigenom bidraga till rättens och fredens herravälde. Det var dessa välgörande verkningar som Förenta staternas regering och folk hoppades på som följd av konferensen:

"Vi längta efter ingen annan seger än fredens, efter intet annat område än vårt eget, efter ingen annan suveränitet än suveräniteten över oss själva."

Den svagaste medlem av statfamiljen hade samma rättigheter som det väldigaste rike.

"Vi vilja öka vårt välstånd, utbreda vår handel, tilltaga i rikedom, vishet och insikt; men vår uppfattning är, att den riktiga vägen att nå detta mål icke ligger i att slå ned andra och vinna genom deras undergång utan i att hjälpa alla vänner till gemensam lycka och gemensam utveckling." — — — —

Inom kort skulle de amerikanska republikerna, likaberättigade med alla andra stater, deltaga på den stora världskongressen i Haag.

"Detta skall bliva det uttryckliga och slutgiltiga erkännandet av grundsatsen, att ingen del av den amerikanska kontinenten hädanefter får betraktas såsom kolonisationsobjekt."

Man borde skapa en all-amerikansk opinion, vars makt kunde avvända internationell orätt och minska faran för krigiska förvecklingar samt för alltid skydda Amerikas fria nationer för de tunga rustningsbördor, som vilade på Europa.[1])

Skiljedomsproblemet.

Skiljedomsproblemet behandlades synnerligen summariskt i fullkomlig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i konferensprogrammet. Argentina hade icke längre någon anledning att söka komma Chile till livs i denna sak, och Peru förhöll sig lugnt.

[1]) Minutes 1906, 85 ff.

Vederbörande utskott kom inom kort till den åsikten, att skiljedomsfrågan vore till sin natur universell och därför borde behandlas av en universell församling, närmast den instundande andra Haagkonferensen, dit samtliga amerikanska stater voro inbjudna. Utskottet föreslog därför, att konferensen skulle förklara sin principiella anslutning till skiljedomsidén ävensom uttala sig för en instruktion till de amerikanska nationernas delegerade på Haagkonferensen att förorda avslutandet av ett allmänt skiljedomsfördrag, som kunde vinna bifall av hela den civiliserade världen.

Den 7 augusti undertecknade de delegerade från samtliga på konferensen representerade stater en resolution i detta syfte.[1])

Skiljedom vid penningreklamationer.

Det på konferensen i Mexiko antagna fördraget om skiljedom vid penningreklamationer hade till tredje panamerikanska konferensens sammanträde endast ratificerats av åtta regeringar, bland dem Förenta staternas. Nu var frågan, om det skulle förlängas att gälla för ytterligare fem år. Enligt sin instruktion borde Förenta staternas delegerade undersöka, om principiella betänkligheter eller endast likgiltighet hade fördröjt dess antagande:

"Detta fördrag är den enklaste och anspråkslösaste formen av allmän skiljedomsöverenskommelse, och så länge tre fjärdedelar av de amerikanska staterna icke ha nått så långt som till dess antagande, så synes diskussionen av varje förslag om obligatorisk skiljedom av en vidare räckvidd åtminstone vara förtidigt väckt."[2])

Majoriteten fordrade emellertid som villkor för förlängning, att skiljedom skulle äga rum först sedan frågan genomgått alla legala instanser i det land, mot vilket reklamationen ägt rum. Artikel I i det existerande fördraget tycktes innebära, att saken i varje fall skulle omedelbart underkastas skiljedom, vilket förfarande vore ett ingrepp i staternas suveränitet.

Buchanan försvarade emellertid sitt verk av 1902. Han uppvisade, att fördraget i sin praxis icke givit anledning till någon sådan tolkning, som majoriteten fruktade, och han uppmanade samtliga makter att biträda det. Konferensen lät också övertyga sig, och den 13 augusti antog den, på vederbörande utskotts förslag, enhälligt en

[1]) Minutes 1906, 131 ff. 190, 569.

[2]) Report of delegates 1906, 41.

resolution av innehåll, att fördraget, med undantag av den formella artikel 3, som annulerades, skulle gälla t. o. m. den 31 december 1912.[1]) Artikel 3 innehöll bestämmelsen, att reklamationsfördraget skulle vara obligatoriskt endast för de stater, som undertecknat Haagkonventionen av den 29 juli 1899 angående det fredliga biläggandet av internationella konflikter ävensom för dem vilka ratificerade Mexikokonferensens accessionsprotokoll beträffande nämnda konvention. De amerikanska republikernas förestående deltagande i Haagkonferensen väntades emellertid skola medföra deras allmänna anslutning till konventionen av 1899, och artikel 3 ansågs därför icke längre ha någon uppgift att fylla.

Tvångsindrivning av offentliga skulder.

Den 22 augusti framlade den argentinska delegationen ett betänkande rörande Dagodoktrinens principer. Offentliga skulder voro kontrakt mellan stater och privatpersoner, som skulle regleras enligt lagarna i den stat, till vilken den skyldiga parten hörde. De inneburo dock även förpliktelser av en exceptionell och sui generis natur och voro i viss mening hedersskulder, som gäldenärstaten vid risk av ärans och kreditens förlust måste infria. Underlåtenhet på grund av momentan insolvens att betala ränta eller amortering å sådana skulder hade ej sällan fört till intervention och finansiellt förmyndarskap, som icke var förenligt med gäldenärens fulla suveränitet. Betänkandet vände sig i fortsättningen mot interventionsrättens teori, sådan den formulerades av lord Palmerston i hans berömda cirkulärnot av 1848 enligt vilken en borgenärstat hade rätt att intervenera mot en försumlig gäldenärstat, diplomatiskt eller militärt, alltefter omständigheterna. Praxis gynnade den starke, och därför var Dragodoktrinen berättigad och behövlig. Borgenären var medveten om sin risk vid affärens ingående och betingade sig därför oproportionerlig avance. Venezuela-konflikten och flera andra fall visade önskvärdheten av en internationell konvention, ett önskemål som även understrukits av en hel del framstående folkrättslärare. Argentina hade inga egoistiska motiv att förfäkta Dragodoktrinen, ty argentinska staten hade alltid varit solvent och betalat sina skulder och fyllt sina plikter. Dragodoktrinen ville icke heller yrka strafflöshet i varje fall. Den var enligt Dragos egna ord, icke ett skydd för tro-

[1]) Minutes 1906, 181 ff. 587 ff. Report of delegates 1906, 11 ff.

löshet, oordning och uppsåtlig insolvens. — För övrigt utlade skrivelsen Calvodoktrinens principer.[1])

Den delikata inlagan riktade sig ju i sak ungefär lika mycket mot Förenta staternas finansiella förmyndarskap över Domingo som mot de tre europeiska stormakternas blockad av Venezuela. På amerikansk botten var saken emellertid till vidare utagerad. Klyftan mellan Roosevelt- och Dragodoktrinerna var i själva verket omöjlig att överbygga, och unionsregeringen ville icke ändra ståndpunkt. Varje förklaring av konferensen till förmån för Dragodoktrinen skulle vara blottad på all auktoritet, om icke ens Förenta staterna, det enda stora amerikanska borgenärlandet, deltog i densamma. Vederbörande utskott accepterade också det nordamerikanska förslaget att hänvisa problemet till Haagkonferensen, vilket ju för övrigt överensstämde med formuleringen av programpunkten.[2]) Utskottet ville emellertid bringa även vidsträcktare områden av Calvoläran under diskussion, och föreslog därför en resolution av innehåll, att de på konferensen representerade regeringarna borde taga i övervägande en anmodan till den blivande Haagkongressen att dryfta frågan om tvångsindrivning av publika skulder ävensom i allmänhet diskutera olika åtgärder avseende att minska faran för internationella konflikter av uteslutande pekuniärt ursprung.

En resolution i enlighet härmed undertecknades den 22 augusti av samtliga delegationer.[3])

Kodifikationen av den internationella rätten.

Mexikokonventionen om kodifikation av den internationella rätten hade, som nämnts, ratificerats endast av Bolivia, Guatemala och Salvador, och frågan hade därför upptagits till förnyad behandling. Mexikanska delegationen väckte förslag, att kodifikationskommittén skulle bestå av fem amerikanska jurister, utsedda av byråns Governing Board inom förslag, som uppgjorts av de olika amerikanska regeringarna. Professor Rowe (U. S. A.) ansåg, att kommissionen borde utgöras av en representant för var och en av de i konferensen deltagande staterna, och samma uppfattning delades av den argen-

[1]) Minutes 1906, 219 ff.
[2]) Report of delegates 1906, 12 ff.
[3]) Minutes 1906, 218 ff, 226, 605 ff.

tinska delegationen. För övrigt framhöll han, att kodifikatörerna borde ägna särskild uppmärksamhet åt rättsreglerna i krig och neutralitetsrätten. Doktor Cornejo (Peru) ville särskilt lägga juristkommissionen på hjärtat frågorna om internationell skiljedom, om användning av makt vid indrivande av utländska skulder samt om särskilda normer för gränsdemarkation mellan amerikanska stater. Brasiliens specialist på det juridiska området Amaro Cavalcanti betonade den internationella rättens universella natur. Amerika kunde ej ha en folkrätt och Europa en annan. "Betraktad såsom princip eller regel för den sociala ordningen är rätten varken amerikansk eller europeisk eller asiatisk, den är allmänsklig, universell. Varje kodex, som icke grunda sig på denna basis, är felaktig".[1])

Slutligen framlade vederbörande utskott den 23 augusti ett förslag av huvudsakligt innehåll, att en internationell juristkommission, bestående av en representant för varje signatärmakt, utnämnd av vederbörande regering, borde sammanträda första gången i Rio 1907 för att skissera grundlinjerna till ifrågavarande kodices. Kommittén skulle fästa särskild uppmärksamhet vid de rättsregler, som nedlagts i fördrag och konventioner mellan amerikanska regeringar, så t. ex. fördragen i Montevideo 1889.

En konvention i enlighet med detta förslag undertecknades den 23 augusti av samtliga delegationer.[2])

Monroe och Diaz.

Intressant nog skymtade Diazdoktrinen fram även på denna konferens, nu i form av en utläggning av Monroedoktrinen.

Den 9 augusti väckte Carlos Romero (Bolivia) en motion, vari han yrkade, att konferensen borde för de olika amerikanska regeringarna framhålla

"nödvändigheten att stärka banden av internationell gemenskap mellan staterna på denna kontinent, och att upprätta en entent, en verklig internationalstat, som skulle förbättra relationerna mellan de amerikanska länderna och särskilt verka för fredlig lösning av uppkommande konflikter.[3])

---

[1]) Minutes 1906, 532.

[2]) Minutes 1906, 105 ff, 283 ff, 308 ff, 517 ff, 528 ff, 625 ff.

[3]) "The Third International American Conference recommends to the Governments the necessity of strengthening the bonds of the international community of the States of this Continent, of constituting a Concert of nations, a true International State, tending to improve the relations between the American countries and chiefly to seek a pacific solution of conflicts."

I motiveringen till förslaget utgick motionären från Monroedoktrinen. Denna doktrin skyddade de amerikanska staternas suveränitet, oberoende och territoriella integritet gent emot icke-amerikanska nationer, men den skulle vara alldeles oförklarlig (inexplicable), om inte Amerikas stater tillämpade den också i sina inbördes relationer. Förslagsställaren trodde, att ögonblicket hade kommit, när man måste tänka på upprättandet av en verklig internationalstat, som genom samverkan (combined action) av sina medlemmar skulle giva effektiv tillämpning åt Monroedoktrinen och de principer av rättvisa, som borde härska mellan Amerikas folk och konstituera en genuin politisk solidaritet.

Muntligen framhöll han, att motionen endast var en av de många konsekvenserna av Monroedoktrinen.

"If America has no territories to be colonized or conquered by the peoples of Europa, it is clear on the other hand, that she has no territory to be colonized or conquered by the peoples of America themselves."

"The Monroe doctrine is a juridical doctrine which has been incorporated in International American Law, and the constitution of a true international State would give it a juridical basis which is wanting to render it effectiv."[1])

Förslaget hänvisades till utskottet för allmän välfärd.

Den 26 augusti, dagen innan konferensen upplöstes, konstaterade emellertid Romero, att motionen aldrig kommit under behandling av utskottet, vartill Walker Martinez (Chile) svarade, att förslaget icke kunde behandlas, enär det låg utanför konferensens program och icke hade sekunderats av någon annan stat och godkänts av den föreskrivna majoriteten. Saken förföll liksom Légers liknande projekt på Mexikokonferensen.[2])

Reorganisation av den internationella byrån.

Gonzalo de Quesada (Cuba) framlade ett utförligt och detaljerat organisationsprojekt rörande byrån, som i huvudsak byggde på de gällande anordningarna men åsyftade en viss utvidgning av institutionens kompetens. Vederbörande utskott accepterade förslaget, som även godkändes av konferensen.

Debatten i konferensen fick sitt intresse genom ett attentat mot nordamerikanska statssekreterarens självskrivenhet som förvaltnings-

[1]) Minutes 1906, 147 ff.

[2]) Minutes 1906, 343 ff.

rådets ordförande. Arévalo (Ecuador) yrkade nämligen, att ordföranden i The Governing Board skulle väljas av rådets medlemmar med vanlig majoritet och för en tid av ett år. Han bemöttes av Quesada som framhöll, att latinsekreterarens självskrivenhet var i överensstämmelse med vedertagen kutym, ty liksom ordföranden för panamerikanska konferensen alltid togs från det land, där konferensen för tillfället höll, så borde också Förenta staternas representant vara ordförande i förvaltningsrådet i Washington. Arévalos förslag avslogs med samtliga röster mot Ecuadors.[1])

Reorganisationsplanen nedlades i en resolution av i huvudsak följande innehåll.

''The International Union of the American Republics'' skulle representeras av byrån. Denna skulle insamla och distribuera kommersiella upplysningar och underrättelser rörande undervisningsväsendet. Den skulle vidare registrera de fördrag och konventioner som avslöts mellan amerikanska stater eller mellan någon eller några av dem och en icke amerikansk stat. Den ägde att verkställa alla de beslut och undersökningar, som konferensen hänsköt till den, ävensom i sin mån tillse, att konferensens konvention ratificerades. Slutligen skulle den fungera som en permanent kommitté för konferenserna och förbereda deras program ävensom ha deras arkiv i sin vård.

Högsta ledningen av byrån anförtroddes fortfarande åt ''the Governing Board'', bestående av statssekreteraren (ordförande) och respektive staters sändebud i Washington. Men ur the Governing Board skulle genom lottning bildas en ''Supervisory Committee''. I denna skulle statssekreteraren vara självskriven ledamot och ordförande och ledamotskapet i övrigt gå i tur bland förvaltningsrådets medlemmar. Kommittén fick till uppgift att under intervallerna mellan förvaltningsrådets sammanträden föra uppsikten över byråns arbete. Den omedelbara administrationen av byrån skulle som förut handhavas av en direktor. Alla byråns publikationer skulle distribueras gratis och vara befriade från postala utgifter. De olika regeringarna skulle stå till tjänst med regelbundna upplysningar och understödja byrån för en tid av tio år från dato.

I resolutionen skildes mellan fundamentala bestämmelser och ''regulations''. De sistnämnda innehöllo närmare regler om sammanträden och arbetsordning, om Supervisory Committees månatliga revidering av byråns rakenskaper samt speciellt om direktorns åligganden. Tilläggsbestämmelser kunde göras av förvaltningsrådet

[1]) Minutes 1906, 153 ff., 413 ff. Report of delegates 1906, 135.

men fingo ej strida mot fundamentalreglementet. Alla äldre ''rules and regulations'' upphävdes. Resolutionen är av den 17 augusti och undertecknades av samtliga nitton delegationer.[1])

I sammanhang med reorganisationsproblemet och på initiativ av den chilenska delegationen[2]) beslöt konferensen i en resolution av den 13 augusti att anmoda regeringarna att var för sig tillsätta en under resp. utrikesministerium lydande kommitté, helst sammansatt av personer, som själva deltagit i de panamerikanska konferenserna. Dessa kommittéer skulle lämna byrån alla behövliga upplysningar och särskilt påverka sina regeringar därhän, att de konventioner, som uppställdes av konferenserna, verkligen blevo ratificerade.[3]) Samma dag antogs även en resolution om uppförande av egen byggnad för byrån och dess bibliotek.[4]) I resolutioner av den 16, resp. 23 augusti beslöt konferensen, att inom byrån skulle upprättas en särskild kommersiell avdelning för handel, tullar och handelsstatistik[5]) ävensom en specialsektion ''för att underlätta utvecklingen av de amerikanska republikernas naturliga resurser och kommunikationsväsen''. Byrån fick dessutom i uppdrag att insamla, ordna och i sin bulletin publicera upplysningar om de olika ländernas naturrikedomar, offentliga arbete och lagstiftning rörande land-, gruv- och skogskoncessioner.[6])

Kommmunikationspolitiken.

Permanenta panamerikanska järnvägskommittén, som upprättats av konferensen i Mexiko, framlade genom den nordamerikanska delegationen en omfångsrik redogörelse för det värdiga arbetet. Fullmakten för kommittén förnyades, och konferensen ut-

---

[1]) Minutes 1906, 573 ff.

På initiativ av Larabure (Peru) m. fl. beslöt konferensen, att de kartor, som publicerades av byrån, alltid skulle åsättas en förklaring av innehåll, att de icke utgjorde dokument godkända av regeringarna i de länder, vartill kartan hänförde sig, med mindre dessa uttryckligen meddelat sitt godkännande. Minutes 1906, 193 ff.

[2]) Minutes 1906, 110 ff.

[3]) Minutes 1906, 170 ff. 591 ff.

[4]) Minutes 1906, 169—170. 595 ff.

[5]) Minutes 1906, 198 ff. 599 ff.

[6]) Minutes 1906, 125 ff. 336 ff. 641 ff.

talade sin tacksamhet för dess arbete.[1]) De olika staterna uppmanades att snarast möjligt fixera det understöd, de ville skänka företaget. Varje regering skulle ävensa designera en person eller myndighet att stå i ständig förbindelse med järnvägskommittén och lämna denna alla upplysningar och data rörande byggets bedrivande i de olika staterna. Resolutionen är av den 23 augusti.[2])

I en annan resolution samma dag förordade konferensen förbättrade kommunikationer, sammanbindning av de olika staternas järnvägar och telegrafnät ävensom fri transitotrafik. Byrån skulle undersöka möjligheterna att avsluta kontrakt med ett eller flera ångbåtsbolag rörande inrättandet och upprätthållandet av sjöfartslinjer mellan de förnämsta amerikanska hamnarna.[3])

Övriga beslut.

1. Mexikofördraget angående utövandet av fria yrken prolongerades oförändrat och anbefalldes till regeringarnas ratifikation.[4])

2. Likaledes förlängdes Mexikokonventionen om skydd för andlig och industriell egendom. Några ändringar och tillägg gjordes dock; så skulle internationella registreringsbyråer för patent, handelsmärken o. d. inrättas i Havanna och Rio de Janeiro.[5]) Även Förenta staterna accepterade nu fördraget. Enligt sin instruktion borde de nordamerikanska delegerade söka bringa konventionen i väsentlig överensstämmelse med Parisfördraget av 1883, vilket Förenta staterna antagit, och de delegerade framhöllo i sin redogörelse till statssekreteraren, att så verkligen skett.[6])

3. På initiativ av Förenta staterna och förslag av vederbörande utskott antog konferensen en konvention av den 13 augusti av huvudsakligt innehåll, att personer, som lämna sitt fädernesland och slå sig ned i ett annat, där de förvärva medborgarskap, men sedan återvända till fosterbygden utan avsikt att åter begiva sig till det

---

[1]) Kommissionen bestod (1906) av Henry G. Davis, Andrew Carnegie och Charles M. Pepper (U. S. A.), Joaquin de Casasus (Mexiko), M. Alvarez Calderon (Peru) och A. Lazo-Arriaga (Guatemala).

[2]) Minutes 1906, 77 ff. 273 ff. 425 ff. 449 ff. 621 ff.

[3]) Minutes 1906, 276 ff. 329 ff. 497 ff. 645 ff.

[4]) Minutes 1906, 100 ff. 226 ff. 603 ff.

[5]) Minutes 1906, 103 ff. 241 ff. 631 ff.

[6]) Report of delegates 1906, 44, 20.

land, där de naturaliserats, efter två års vistelse i hemlandet skola förlora sitt statsborgarskap i adoptivlandet och återfa sitt ursprungliga medborgarskap.[1])

4. Internationella sanitetskonventionen i Washington av den 14 oktober 1905 förklarades vara "a general standard rule of procedure". Sanitetskommissioner borde upprättas i de olika staterna och träda i förbindelse med internationella sanitetsbyrån i Washington. Deltagande i den internationella sanitetskongress, som i december 1906 skulle sammanträda i Mexiko, förklarades som synnerligen önskvärt.[2])

5. En ny kaffekongress skulle sammankallas till San Paolo i Brasilien med liknande uppgifter som den, vilken 1902 ägt rum i New York; särskilt borde den studera åtgärder mot den långvariga svåra kaffekrisen.[3])

6. På initiativ av Förenta staterna rekommenderades ett ingående studium av valutafluktuationerna i de olika amerikanska staterna. En resumé av regeringarnas iakttagelser i denna sak skulle upprättas av byrån och föreligga färdig vid nästa konferens.[4])

7. Vad angick handels- och tullreprocitet ansåg vederbörande utskott, att det var omöjligt uppställa någon allmän regel eller rekommendation, vilken uppfattning utan vidare godtogs av konferensen.[5])

8. Till presidenterna i Förenta staterna och Mexiko uttryckte konferensen sin tillfredsställelse och glädje över deras framgångsrika medling mellan Guatemala, Honduras och Salvador.[6])

9. En av de sista dagarna under konferensen inträffade underrättelsen om det fruktansvärda jordskalv, som ödelagt Valparaiso. Konferensen beslöt att till Chiles regering framföra sin djupa kondoleans.[7])

---

[1]) Minutes 1906, 172 ff. 509 ff. 583 ff.
[2]) Minutes 1906, 268 ff. 607 ff.
[3]) Minutes 1906, 337 ff. 549 ff. 615 ff.
[4]) Minutes 1906, 271 ff. 335 ff. 617 ff.
[5]) Minutes 1906, 276 ff. 329 ff. 645 ff.
[6]) Minutes 1906, 77.
[7]) Minutes 1906, 203 ff. 382 ff. 400.

10. I en resolution av den 23 augusti bestämdes, att nästa konferens skulle sammanträda inom fem år, å tid och ort som skulle bestämmas av förvaltningsrådet i Washington. Uppställande av program och arbetsordning ävensom förberedelser i övrigt överlämnades även denna gång åt rådet. Såsom en allmän önskan hos de delegerade uttalades, att konferensen borde äga rum i Buenos Ayres.[1])

Konferensens avslutning.

Den 26 augusti antog konferensen på förslag av Buchanan en tacksamhetsresolution till Brasiliens regering och folk. Konferensenspresidenten, Nabuco, svarade med ett tal över den panamerikanska tanken, vars mål vore bildandet av en enda amfiktyoni, i vilken folkrätten skulle härska. I ett därpå följande tal yttrade Uribe-Uribe (Columbia), att panamerikanismens uppgift var att förbereda Amerikas framtid och underlätta de vänskapliga förbindelserna med Europa. Den 27 augusti 1906 ägde den högtidliga slutsessionen rum. Baron de Rio-Branco uttalade en förhoppning att de delegerade skulle lämna konferensen som bättre amerikanare än någonsin, och efter ett svarstal av Gonzalo Ramirez (Uruguay) förklarade Nabuco konferensen för avslutad.[2])

Översikt.

Vid en betraktelse av Riokonferensens historia tilldraga sig tvänne omständigheter särskild uppmärksamhet. Dels märker man, hur förhandlingarna i stor utsträckning dirigerats på förhand genom förvaltningsrådet i Washington. Dels frapperas man av fattigdomen på det folkrättspolitiska området. Skiljedomsproblemet och Dragodoktrinen fingo båda vandra till Haag, vilket också var den mest rationella utvägen i den föreliggande situationen. Konferensen tog i allmänhet inga nya initiativ. Två av dess viktigaste resultat inneburo ett upprepande — och i någon mån en utveckling — av Mexikokonferensens arbete, nämligen förlängningen av reklamationsfördraget och återupptagandet av kodifikationsprojektet. Vad som vållat den allmänna likgiltigheten för ratificeringen av Mexikokonferensens kodifikationsprojekt, var

[1]) Minutes 1906, 333 ff. 611 ff.
[2]) Minutes 1906, 351 ff. 401 ff.

förmodligen närmast det, att icke alla staterna kunde påräkna att bli representerade i kodifikationskommissionen, enär denna skulle bestå av endast fem amerikanska medlemmar. Nu fick kommittén även i avseende på sin sammansättning ren panamerikansk karaktär, dels så till vida, att den skulle bestå av representanter för alla Amerikas republiker, och dels så, att det av Mexikokonferensen planerade europeiska elementet i densamma uteslöts.

I väntan på den blivande Haagdiskussionen om Dragodoktrinen underläto sydamerikanarna denna gång att genom någon slags ''förklaring över utlänningars rättigheter'' eller annan dylik deklaration demonstrera sin anslutning till Calvoläran.

Det var tydligt, att Romeros tämligen utopiska, på Diazdoktrinen grundade ''internationalstat'' icke kunde påräkna några vidare sympatier från chilensk sida.

Frånsett förlängningen av reklamationsfördraget och de förnyade besluten om kodifikationsverket och det väldiga järnvägsföretaget hade konferensen nått sina mest betydande resultat i och med besluten om återupplivandet av exekutionskommittén i form av Supervisory Committee och om inrättandet av panamerikanska lokalkommittéer i de olika länderna. Särskilt realiserandet av det sistnämnda beslutet visade sig innebära ett ändamålsenligt och värdefullt utbyggande av den panamerikanska arbetsorganisationen.

Sålunda utförde Riokonferensen i lugn och ro sitt arbete, i skuggan av den förflutna konferensen i Mexiko och av den kommande konferensen i Haag.

XI.

Händelser av panamerikanskt intresse 1906—1910.

Verkställandet av Riokonferensens beslut.

Riokonferensens fördrag om penningreklamationer ratificerades under tiden 1906—1910 av tolv stater, däribland Förenta staterna, Chile och Mexiko. Femton regeringar ratificerade kodifikationskonventionen,[1]) tretton regeringar konventionen om naturaliserade medborgares ställning och nio regeringar fördraget om patent och handelsmärken och litterär och artistisk äganderätt. Sistnämnda konvention ratificerades dock icke av Förenta staterna.[2])

Reorganisationen av byrån genomfördes under statssekreterarens högsta ledning. År 1910 funnos panamerikanska kommittéer i följande elva stater: U. S. A., Argentina, Chile, Colombia, Cuba, Domingo, Honduras, Mexiko, Nicaragua, Peru och Salvador — år 1914 även i Bolivia, Guatemala, Panama, Uruguay och Venezuela.

Kodifikationskommissionen höll sin första session i Rio de Janeiro 1907. Emellertid voro endast tolv stater representerade, och sammanträdet blev utan reslutat.[3])

Den tredje panamerikanska sanitetskongressen sammanträdde i Mexico City 1907 och den fjärde sanitetskongressen i San José i Costa Rica från 25 december 1909 t. o. m. 2 januari 1910.[4]) Våren 1908 lades grunden till det av Andrew Carnegie skänkta palatset för den panamerikanska byrån i Washington.[6])

---

[1]) Alla utom Bolivia, Cuba, Haiti, Nicaragua, Paraguay och Venezuela.

[2]) Fifth Pan American Conference, 100 ff.

Närmare redogörelse för ratifikationerna lämnas i bilagan.

[3]) Fried, Pan Amerika, 194. Fried, Die panamerikanische Bewegung, 1423.

[4]) Fifth Pan American Conference, 54 ff.

[5]) Fifth Pan American Conference, 40 ff.

Root i Sydamerika.

Från Riokonferensen fortsatte Root sin sydamerikanska rundresa. Utom Brasilien besökte han Uruguay, Argentina, Chile, Peru, Colombia och Panama och blev överallt mottagen på det mest förekommande sätt. I Argentina hälsades han välkommen av Drago själv. Den argentinska statsmannen kommenterade sin doktrin och hoppades, att den snart skulle vinna allmänt erkännande, vartill Root svarade, att Förenta staterna för sin del icke brukade indriva fordringar med vapenmakt.[1]) Statssekreterarens mission var att söka övertyga Sydamerika om att Förenta staterna ingalunda genom Monroedoktrinen gjorde anspråk på överhöghet över den amerikanska kontinenten eller på rätten att där utöva något slags protektorat, utan med sin sydamerikanska politik endast åsyftade fred och vänskap mellan alla Amerikas nationer. Förenta staterna skulle med sina stora materiella resurser främja hela kontinentens fredliga utveckling, och under kulturellt och ekonomiskt samarbete skulle Amerikas stater gå framtiden till mötes.

John Barrett.

I december 1906 utsågs John Barrett, Förenta staternas minister i Colombia, till panamerikanska byråns chef efter William C. Fox, som utnämnts till Unionens minister i Ecuador. Därmed fick byrån en erkänt skicklig ledare, vars namn på det intimaste är förbundet med den moderna panamerikanismens historia. Barrett tillträdde sitt ämbete i januari 1907 och företog samma år en stor panamerikansk föredragsturné i U. S. A.[2])

---

[1]) Viallate, Les États-Unis et le pan-américanisme, 432—433.

[2]) Barrett föddes i Grafton (Vermont) 1866, var Förenta staternas minister i Siam 1894—1898, specialkommissarie för Amerikas handelskammare i Kina, Japan och Filippinerna 1898—1899, nordamerikansk delegerad vid panamerikanska konferensen i Mexiko 1901/02, generalkommissarie i Asien och Australien för världsutställningen i St. Louis 1902—1903, samt Förenta staternas minister i Argentina 1903—04, i Panama 1904—05, och i Colombia 1905—06.

Bulletin, January 1907.

Fifth Pan American Conference, 30.

Andra Haagkonferensen 1907.

På den andra fredskonferensen i Haag, som öppnades den 15 juni 1907, deltogo alla Amerikas republiker utom Costa Rica och Honduras. Bland de nordamerikanska delegerade märktes förutvarande ambassadörerna Joseph H. Choate och Horace Porter ävensom William I. Buchanan; bland de argentinska Roque Saenz Peña och Drago själv. Såväl nord- som sydamerikaner togo framstående del i arbetet. "I Haag upptäcktes Sydamerika för andra gången". (William I. Stead).

Samtliga i konferensen deltagande amerikanska stater, som icke redan undertecknat Haagkonventionerna av 1899, biträdde nu desamma. Enhälligt röstade Nya världens republiker den 5 oktober 1907 för modifierad obligatorisk skiljedom, ehuru förgäves, och likaledes enhälligt undertecknade de den nya konventionen av den 18 oktober 1907 angående biläggande på fredlig väg av internationella konflikter.

I fråga om Dragodoktrinen fördes livliga debatter, varunder schismen mellan Förenta staterna och Sydamerika framträdde i full klarhet. Den 2 juli framlade den nordamerikanska delegationen genom Porter ett förslag som förbjöd användande av vapenmakt för indrivning av offentliga skulder i annat fall än det, att förslag om skiljedom blivit avböjt eller skiljedomen förhindrad eller skiljedomsutslaget kränkt. Vapenmakt fick alltså användas endast in casu malae fidei, icke in casu bonae fidei. Gent häremot hävdade Drago sin doktrin och understöddes av de flesta latinsk-amerikanska delegationerna. Den nordamerikanska ståndpunkten biträddes emellertid allmänt av de europeiska staterna, och för att åtminstone uppnå det positiva resultat som bjöds gåvo Drago och hans anhängare slutligen med sig. Förslaget antogs med 39 röster; 5 stater röstade icke, men av dem var endast en amerikansk, nämligen Venezuela. Vissa reservationer gjordes dock av åtta romansk-amerikanska stater.[1]) Konventionen daterades

[1]) Konventionens huvudpunkter lydde:

"Les Puissances contractantes sont convenues de ne pas avoir recours à la force armée pour le recouvrement de dettes contractuelles réclamée au Gouvernement d'un pays par le Gouvernement d'un autre pays comme dues à ses nationaux.

Toutefois cette stipulation ne pourra être appliquée, quand l'Etat débiteur refuse ou laisse sans réponse une offre d'arbitrage, ou, en cas d'acceptation, rend impossible l'établissement du compromis, ou, aprés l'arbitrage, manque de se conformer à la sentence rendue."

den 18 oktober 1907. Med rätta har den av Coolidge betecknats som en glänsande diplomatisk seger för unionsregeringen.[1]) Förenta staterna behövde icke avsäga sig rätten till kraftigt ingripande mot tredskande gäldenärstater, men å andra sidan skulle varje europeisk liksom nordamerikansk intervention i Amerika föregås av försök till skiljedom.

Konferensens verk i övrigt rörde sig väsentligen om regleringen av krigets lagar och bruk. Den uttryckte önskan, att en tredje Haagkonferens skulle sammankallas inom utgången av en period motsvarande den som förflutit mellan kongresserna 1899 och 1907.

Sydamerikanarna uppträdde synnerligen självständigt på konferensen. De voro ivriga förkämpar för principen om alla staters likställighet och hävdade den särskilt i fråga om organisationen av en ny permanent skiljedomstol och en internationell prisdomstol.[2])

Omedelbart efter konferensens slut inledde Förenta staterna en hel serie underhandlingar om allmänna skiljedomsfördrag och under 1908—1909 avslöts dylika mellan Unionen och icke mindre än 26 europeiska och amerikanska stater, bland dem Argentina, Brasilien, Chile och Mexiko. Samtliga traktater utom en med Grekland blevo även ratificerade.

Till och med den 10 januari 1908 hade fördraget utan reservation undertecknats av Förenta staterna, Chile, Cuba, Haiti, Mexiko och Panama samt med reservation av Argentina, Bolivia, Colombia, Domingo, Guatemala, Peru, Salvador och Uruguay. Icke undertecknat hade Brasilien, Ecuador, Nicaragua, Paraguay och Venezuela.

Argentinas reservation, som framfördes av Drago och till vilken de övriga amerikanska reservanterna i sak mer eller mindre anslöto sig hade följande lydelse:

"1. En ce qui concerne les dettes provenant de contrats ordinaires entre le ressortissant d'une nation et un Gouvernement étrange, on n'aura recours à l'arbitrage que dans le cas spécifique de déni de justice par les juridictions du pays du contrat, que doivent être préalablement épuisées.

2. Les emprunts publics, avec émission de bons constituant le dette nationale, ne pourront donner lieu, en aucun cas, à l'agression militaire ni à l'occupation matérielle du sol des nations américaines."

[1]) Coolidge, Die Vereinigten Staaten als Weltmacht, 295.

[2]) Deuxieme Conférence international de la paix. Martens, N. R. G. ser. 3, III.

Centralamerikas pacificering.

På initiativ av Förenta staterna och Mexiko sammanträdde hösten 1907 en konferens i Washington, som bestod av ombud för Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Salvador och hade till uppgift att definitivt reglera de internationella förhållandena i Centralamerika. Denna konferens avslöt ett freds- och vänskapsfördrag, men dess viktigaste resultat var en konvention om upprättandet av en permanent centralamerikansk skiljedomstol med säte i Cartago i Costa Rica och med vidsträckt kompetens. Alla tvister mellan de fem republikerna, som ej kunde göras upp på diplomatisk väg, skulle obligatoriskt hänskjutas till avgörande av denna domstol, likaså tvister mellan privatpersoner och regeringar, särskilt i fall av rättsvägran. Till främjande av tanken på en framtida centralamerikansk union antogs vidare en konvention om en internationell byrå i Guatemala, som skulle verka för utvecklingen av Mellanamerikas andliga och materiella kultur, för enhetlig civilrätt och för enhetligt mynt- och tullsystem. Likaledes avslötos konventioner om inrättandet av ett centralamerikanskt institut för pedagogik, om forcering av arbetet på den centralamerikanska sektionen av den panamerikanska järnvägen och om utlämning av förbrytare. Nya konferenser borde hållas för behandling av ekonomiska och finansiella frågor, den första i Tegucigalpa 1909 och därefter en om året.[1])

Under år 1908 trädde skiljedomstolen och byrån i verksamhet, och samma år avkunnades den första skiljedomen — mellan Honduras och Nicaragua å ena sidan och Salvador och Guatemala å den andra.[2])

Med panamerikanism i egentlig mening hade detta i och för sig intressanta organisatoriska experiment litet att göra, ehuruväl det ständigt från nordamerikanskt håll besjungits som en av de största vinsterna på det panamerikanska arbetsfältet, en frukt av internationell solidaritet och hjälpsamhet. Den verkliga politiska betydelsen av arrangemanget var den, att Förenta staterna och Mexiko blevo ett slags moraliska garanter för Washingtonfreden. Revolutionen 1911 satte Mexiko ur spelet, och sedan dess har Förenta staterna ensamt och efter behag utövat en speciell uppsikt över Centralamerika. Vid interventionen i Nicaragua 1912 förklarade också unionsregeringen i en not till republiken av den 12 september 1912:

---

[1]) Malloy, Treaties II, 2392 ff.

[2]) Fried, Pan-Amerika, 168. Büchi, Geschichte der panamerikanischen Bewegung, 165 ff.

"I kraft av Washingtonkonventionerna har Förenta staterna ett moraliskt mandat att göra sitt inflytande gällande för upprätthållandet av den allmänna freden i Centralamerika, som allvarligt hotas genom det pågående upproret."[1])

Den första panamerikanska vetenskapskongressen.

Den första panamerikanska vetenskapskongressen hölls i Santjago de Chile 25 december 1908—5 januari 1909. Alla amerikanska stater utom Cuba och Domingo voro representerade. Bland deltagarna märktes Paul S. Reinsch (U. S. A.), Alejandro Alvarez (Chile) och Sá Vianna (Brasilien).

Konferensen fick sitt största intresse genom dess diskussion om möjligheten och existensen av en särskild "amerikansk" folkrätt. På tredje latinsk-amerikanska vetenskapskongressen i Rio 1905 hade Alvarez sökt uppvisa lämpligheten av ett latinsk-amerikanskt folkrättssystem, men han utvecklade nu sin teori i panamerikansk riktning och gav uttryck åt en tankegång, som understundom skymtat på de panamerikanska konferenserna, så t. ex. i de la Barras inlägg i kodifikationsdebatten i Mexiko, men även bestridits. Bredvid allmänna fundamentalsatser, som skulle vara gemensamma för alla stater och grunda sig i folkrättens begrepp och den allmänmänskliga kulturen, skulle det kunna existera speciella normer, som endast vore tillämpliga på vissa grupper av stater och grundade sig i deras säregna historia, civilisationsgrad, geografiska läge, ekonomiska förhållanden o. s. v. De internationella problemen voro till en viss grad olika inom skilda statssystem och borde därför behandlas olika. I allmänhet utgjorde varje kontinent ett naturligt system för sig, och man skulle alltså kunna tala om en europeisk, en asiatisk, en afrikansk och en amerikansk folkrätt.

Alvarez' bevisföring lyckades emellertid icke övertyga konferensen. På förslag av Sá Vianna gjorde denna endast ett uttalande av innebörd, att det kunde anses existera specifikt amerikanska situationer och problem inom den allmänna folkrättens ram.[2])

---

[1]) "Under the Washington conventions, the United States has a moral mandate to exert its influence for the preservation of the general peace of Central America, which is seriously menaced by the present uprising."
Kraus, Monroedoktrin, 226.

[2]) Bulletin, april 1909.

"Le Droit international américain".

Ett par år senare famställde dock Alvarez sin teori i ett arbete: "Le Droit international américain — son fondement — sa nature, d'aprés l'histoire diplomatique des Etats du Nouveau Monde et leur vie politique et economique" (Paris 1910). Han uppräknar här de specifikt "europeiska" och specifikt "amerikanska" folkrättsproblem, vilkas existens han anser konstituera en skillnad mellan "europeisk" och "amerikansk" folkrätt. Säregenheter för Europa äro: jämviktspolitik, kolonier, intressesfärer, unioner, halvsuveräna stater, skyddsstater, ständigt neutrala stater, emigrationsförhållanden, jus sanguinis o. s. v. — Säregenheter för Amerika: Monroedoktrinen, uti-possidetis av 1810, reklamations- och interventionsproblemen (delvis), "utlänningars rättigheter", Union of American Republics, panamerikanska järnvägen, systemen av latinsk-amerikanska och panamerikanska konventioner, jus soli etc.

Grundvalen för Amerikas internationella rätt är Monroedoktrinen i dess ursprungliga lydelse av 1823. Den riktade sig mot uppställandet av nya främmande kolonier i Amerika och mot transoceansk intervention i Amerikas angelägenheter. Dessa principer äro de amerikanska staternas gemensamma tillhörighet —

"cette politique n'est pas personnelle aux Etats-Unis; elle est commune à tous les 'Etats de l'Amérique latine, mais les 'Etats Unis s'en font le défenseur."

Från Förenta staternas upprätthållande av den ursprungliga Monroedoktrinen bör noga skiljas deras "politique d'hégemonie", som tagit sig uttryck i Grantdoktrinen, kanalpolitiken, ingripandet i Venezuelakonflikterna o. s. v. och som är "personnelle aux 'Etats-Unis".[1]) Ännu mera fjärran från Monroedoktrinen står givetvis den nordamerikanska imperialismen, symboliserad av expeditionerna till Japan och Kina och krigen mot Mexiko och Spanien.[2])

[1]) Alvarez, Droit international américain, 125 ff.

[2]) Alvarez, Droit international américain, 175 ff.

''La doctrine de Monroe represente les intérèts de tout le Continent, et tous les 'Etats de l'Amerique sont d'accord pour la maintenir.''[1])

Det är denna allamerikanska konsens till säregna rättssatser, som konstituerar Amerikas internationella rätt. Diaz- och Dragodoktrinerna ha icke erhållit detta samtycke och åtnjuta därför icke heller värdigheten av rättsprinciper, vilket däremot är fallet med uti-possidetisprincipen, jus soli, den panamerikanska statsunionen, som i likhet med Monroedoktrinen accepterats av hela Amerika. De flesta kritici förneka existensen av en särskild amerikansk folkrätt och till och med dess möjlighet.

Sålunda säger Pétin om dess existens: ''Sans doute il y a bien des différences entre le droit positif europeen et le droit positif americain — — —

mais ces différences, qui donnent du droit positif une physiognomie spéciale, ne constituent pas pour l'Amérique un droit indépendant, mais simplement un usage différent plus on moins avancé d'institutions communes.''[2])

Så Vianna, som i en särskild skrift riktat sig mot Alvarez' teori, har yttrat, att om verkligen en amerikansk folkrätt vore tänkbar, så måste den först skapas, ty de amerikanska staterna ha ännu aldrig vid något tillfälle uppnått den nödvändiga endräkten för att av fri vilja gemensamt uppställa och gemensamt antaga obligatoriska regler och principer i en för Amerika gällande speciell folkrätt.[3])

Frågan om den kontinentala folkrättens *möjlighet* är säkerligen svårare att besvara. Det är givet, att om man fasthåller generell tillämplighet såsom kännemärke och på grund därav även generell consensus såsom grundval för de folkrättsliga normerna, så kan man icke tala om någon amerikansk folkrätt.

''La reconnaisance internationale est la condition sine qua non, l'elément essentiel du caractére positif des régles du droit international.''[4])

Emellertid torde man icke kunna förneka den teoretiska rimligheten av att en ''folkrätt'' i Alvarez' mening med enbart kon-

[1]) Alvarez, Droit international américain, 173.

[2]) Petin, Les Etats-Unis et la doctrine de Monroe, 54.

[3]) Sà Vianna, De la Non'Existence d'un Droit international americain. Rio de Janeiro 1912, 57 ff.

[4]) Henry Bonfils, Manuel de Droit international public, Paris 1912, 22.

tinental giltighet endast skulle kräva motsvarande kontinentala erkännande. Om tillämpligheten av Alvarez' folkrätt verkligen inskränkte sig till det självständiga Amerika och icke även berörde dettas relationer till yttervärlden, kunde kunde man sålunda tänka sig en consensus av alla amerikanska stater såsom tillräcklig grund för densamma, men i den mån den berör förhållandet mellan amerikanska och icke-amerikanska stater, i samma mån behöver den även de sistnämndas samtycke, d. v. s. praktiskt taget generellt erkännande. Förhållandet mellan amerikanska och icke-amerikanska stater regleras enligt Alvarez' system väsentligen genom Monroedoktrinen. För att tänka sig möjligheten av en säregen amerikansk folkrätt, konstituerad av Amerikas stater själva för regleringen av deras inbördes förhållanden, men i harmoni och förbindelse med den universella folkrätten, den internationella rätten i vanlig mening, måste man därför först och främst bevisa, att Monroedoktrinen erhållit allmänt erkännande såsom folkrättssats. Emellertid kan en dylik bevisning icke presteras. Kraus konstaterar, att mot Monroedoktrinens folkrättsnatur talar dess obestämdhet, uttänjbarhet och föränderlighet, vidare Förenta staternas underlåtenhet att själva betrakta doktrinen som en rättssats och deras vacklande tillämpning av densamma, samt slutligen den omständigheten, att doktrinen aldrig erhållit vare sig generell eller amerikansk-''kontinental'' konsens.[1]) Frånvaron av generellt samtycke gäller även det ursprungliga Monroebudskapet, d. v. s. doktrinen i Alvarez' mening, och därmed är möjligheten av en ''amerikansk folkrätt'' tills vidare utesluten. Bryggan mellan det universella rättssystemet och det kontinentala saknas.

Likväl har Alvarez' lära sitt betydande intresse ur panamerikanismens synpunkt. ''Le droit international américain'' röjer nämligen tvänne stora tendenser. Den ena är att stärka tron på Amerikas egenart i internationellt hänseende genom att förkunna möjligheten och tillvaron av ett säreget amerikanskt rättssystem. Den andra är att jämnställa alla Amerikas nationer i gemensam garanti för Nya världens säkerhet utåt, och i så måtto är Alvarez lära ingenting annat än en utveckling av motsvarande underprincip av Diazdoktrinen. Slutmålet är panamerikanism på koordinationens grundval. Ty Alvarez vill lösa det dubbla problemet om Sydamerikas skydd mot Europa och likställande med Förenta staterna på den panamerikanska solidaritetens och kooperationens väg genom en panamerikansk defensivpolitik.

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 357 ff.

Oavsett graden av Sydamerikas vilja eller förmåga att medverka till en sådan lösning, ligger emellertid den förnämsta svårigheten för tankens realiserande däri, att den strider mot den verkliga Monroedoktrinen, Förenta staternas stora politiska princip, sådan denna utvecklats under det gångna seklet och vidhålles av Unionen. Ty denna doktrin vilar på

"ein Verhältnis der Überordnung und der Unterordnung, der Schutzmacht auf der einen Seite, dargestellt durch die Vereinigten Staaten, und der Schutzobjekte auf den andern, gebildet durch die übrigen amerikanischen Republiken".[1])

Detta gäller även doktrinen i dess ursprungliga form, sådan den uttrycktes i Monroes budskap 1823. Från sin tillkomst och under alla sina utvecklingsskeden har den varit Förenta staternas ensak, symbolen för dess supremati i Amerika.

Därmed leder "Le Droit international américain" ända fram till panamerikanismens mest centrala problem. Det är tydligt och klart, hurusom till och med själva grundvalen i Alvarez' kontinentala rättssystem, hans "Monroedoktrin", är en konstruktion och ett program, väsentligen olika den verklighet, från vilken den lånat sitt namn. Den av Förenta staterna hävdade Monroedoktrinen är hegemonistisk, någon koordinerande doktrin ha de ej accepterat, och den stora frågan är, om de någonsin skola göra det. Alvarez har preciserat den sydamerikanska åskådningen, att panamerikanismen till sitt väsen *icke* är kontroll, icke heller kontroll *och* samarbete utan att den är *samordning* och samarbete och att denna dess egenskap måste trycka sin prägel på varje förhållande mellan det romanska Amerika och Förenta staterna. Genom sin utveckling av Diazdoktrinen har han omedelbart inlett det sista årtiondets diskussion om "den moderniserade Monroedoktrinen," "panamerican policy". Ökat intresse erhöllo hans idéer därigenom att de härrörde från en man som själv är en av de allra främsta sydamerikanska anhängarna av den panamerikanska tanken och vars strävan därför icke gick ut på nedrivande utan uppbyggande.

---

[1]) Kraus, Monroedoktrin, 367.

XII.

Den fjärde panamerikanska konferensen, Buenos Ayres 12 juli—30 augusti 1910.

Förberedelserna.

Presidentskiftet i Förenta staterna 1909, varigenom Roosevelt efterträddes av sin partivän William H. Taft medförde ingen förändring i unionsregeringens panamerikanska politik. Såväl den nya presidenten själv som hans statssekreterare den framstående politikern Philander C. Knox vidhöllo de panamerikanska traditionerna.[1])

Under Knox' ledning började förberedelserna för den fjärde panamerikanska konferensen. Sedan förvaltningsrådet i Washington inhämtat de olika amerikanska regeringarnas åsikter i fråga om programmet för densamma, uppgjorde programkommittén den 6 november 1909 ett definitivt förslag till program, som den 9 november antogs av rådet. Konferensens arbetsordning fastställdes den 13 maj 1910 och överensstämde väsentligen med bestämmelserna för Riokonferensen.[2]) Argentinska republiken var villig mottaga konferensen, och denna kallades därför att sammanträda i Buenos Ayres den 9 juli 1910.

Programmet upptog följande punkter:

1. Konferensens organisation.
2. Celebrerande av Argentinas och övriga latinsk-amerikanska republikers hundraårsjubileum.
3. Delegationernas rapporter om de åtgärder, som deras resp. regeringar vidtagit med anledning av besluten på Rio-konferensen.

---

[1]) Knox genomförde 1909 en reorganisation av Förenta staternas utrikesdepartement, varvid bl. a. upprättades en särskild "Latin Amerikan division". Hunt, Departement of State, 242.

[2]) Minutes 1910, XIII ff. Report of delegates 1910, 32 ff.

4. Internationella byrån.
5. Tacksamhetsbetygelse till mr Andrew Carnegie för hans donation till byråpalatset i Washington.
6. Panamerikanska järnvägen.
7. Ångbåtskommunikationer.
8. Konsulära dokument, tullreglementen, census och kommersiell statistik.
9. Sanitetsväsen.
10. Patent, varumärken och copyrights.
11. Förlängning av reklamationsfördragens giltighet.
12. Professorsbyten.
13. Tacksamhetsresolution för det arbete, som utförts av den vetenskapliga kongressen i Santjago 1908.
14. Instruktion åt byrån att inkomma med förslag rörande sättet för de amerikanska republikernas högtidlighållande av Panamakanalens öppnande.
15. Kommande konferenser.[1])

I sin instruktion till den nordamerikanska delegationen angav statssekreterare Knox panamerikanismen såsom den främsta ''kategorien'' i Förenta staternas utrikespolitik. De delegerade skulle medverka till en lycklig lösning av samtliga frågor på programmet. Beträffande ångbåtskommunikationerna torde de icke framlägga något definitivt förslag, enär Förenta staternas kongress ännu ej tagit bestämd ståndpunkt till de åtgärder, som borde göras för att upphjälpa den nordamerikanska sjöfarten. Statssekreteraren uttalade även den förhoppningen, att om Förenta staterna sågo sig nödsakade till någon ''drastic action'' gent emot Nicaragua, skulle detta icke missförstås av deltagarna på konferensen![2]) Vid en revolt i det sistnämnda landet 1909 hade nämligen tvänne nordamerikaner dödats, och unionsregeringen var allvarligt betänkt på intervention.

Konferensens konstituering.

I det nybyggda justitiepalatset i Buenos Ayres sammanträdde den fjärde panamerikanska konferensen den 12 juli 1910 — tre dagar senare än vad ursprungligen hade blivit bestämt.[3])

[1]) Minutes 1910, VII ff. Report of delegates 1910, 31 ff.
[2]) Report of delegates 1910, 36 ff.
[3]) Minutes 1910, 3. Report of delegates 1910, 5 ff.

Alla amerikanska stater voro representerade utom Bolivia, som var förbittrat på Argentina på grund av ett skiljedomsutslag, som argentinska presidenten 1909 avkunnat i tvisten mellan Bolivia och Peru rörande Acre-gebitet. Däremot var Venezuela denna gången med, sedan Castro äntligen avlägsnats från republikens styrelse.[1])

Argentina och Förenta staterna representerades av vardera nio delegerade, Brasilien och Cuba av sex, Chile av fem, Mexiko, Peru och Uruguay av fyra, Paraguay och Venezuela av tre och Ecuador och Salvador av vardera två. Övriga stater hade endast en representant var. Församlingen bestod alltså av ej mindre än 65 personer. Ordförande i den nordamerikanska delegationen var den fräjdade diplomaten Henry White och bland dess övriga medlemmar märktes John Bassett Moore och Paul S. Reinsch. Argentina representerades bl. a. av Antonio Bermejo, ordförande i republikens högsta domstol, Carlos Larreta, som under konferensens gång blev utrikesminister, Estanislao Zeballos och Jose A. Terry, förutvarande utrikesminister och medlem av Riokonferensen. Brasilien hade ånyo sänt da Cunha. Från Chile kommo Codecido, som deltagit i Mexikokonferensen, och Alejandro Alvarez. För att fullborda samlingen av Amerikas mest representativa rättslärda hade slutligen Uruguay även till denna konferens delegerat Gonzalo Ramirez.[2])

Argentinska utrikesministern Victorino de la Plaza öppnade konferensen och hälsade de delegerade välkomna. Han betonade tillfredsställelsen över att alla amerikanska stater fått tillträde till Haagkonferensen, vilket han i hög grad tillskrev Förenta staternas initiativ och ihärdiga bemödanden. Henry White höll ett kortare svarstal, och därefter skred man till konferensens konstituering. Ordföranden i Argentinas delegation Bermejo valdes till president, och argentinske ministern i Washington L. Epifanio Portela till generalsekreterare. Nordamerikanske statssekreteraren P. C. Knox och de la Plaza utsågos till konferensens hederspresiden-

[1]) Castros regering var uppfylld av ständiga konflikter, med England, Tyskland, och Italien 1902, Förenta staterna 1905, Frankrike 1906, Belgien 1907 och Nederländerna 1908. I det längsta höll han sig fast vid statsrodret, men då Roosevelts regering sent omsider avbröt de diplomatiska förbindelserna med honom i avsikt att framtvinga hans avgång, fann han 1908 för gott att anträda en "rekreationsresa" till Europa.

[2]) Minutes 1910, XXVII ff.

ter. Bermejo övertog ordförandeskapet med ett tal om den amerikanska solidariteten såsom ramen och målet för konferensens verksamhet.[1])

Den 14 juli konstituerades fjorton utskott för den förberedande behandlingen av ärendena.[2]) Hela konferensen kännetecknades av god enighet. Utskottens utlåtanden voro enhälliga.[3])

De olika delegationerna avgåvo rapport till konferensen, vari redogjordes för de åtgärder resp. regeringar och parlament vidtagit med anledning av besluten på Riokonferensen 1906.[4])

Skiljedom vid penningreklamationer.

Vid överläggningarna i vederbörande utskott rörande ytterligare förlängning av Mexikokonventionen om skiljedom vid penningreklamationer,angreps fördraget ånyo av sydamerikanarna, men nu på en annan punkt än den, mot vilken de riktat sig 1906. Majoriteten yrkade nämligen, att skiljedomstribunalet skulle få avgöra, huruvida diplomatiska resurser utan gäldenärsstatens medgivande finge begagnas i saken, innan densamma underställdes domstolen för behandling och avgörande. Denna gång blev det John Bassett Moores tur att å Förenta staternas vägnar försvara fördraget. Han framhöll, att rättsvägran vanligen var det skäl som motiverade diplomatisk intervention, men att ingen exakt juridisk definition kunde givas av dess begrepp:

"I den mängd av fall, som under de förflutna 120 åren avgjorts genom internationell skiljedom, har frågan om rättsvägran (denial of justice) uppträtt i många och olika former, som icke kunnat förutses; och ej heller kan mänskligt förstånd förutsäga de former i vilka rättsvägran kan uppträda hädanefter. Liksom fordom har skett, så skall denna fråga även i framtiden lösas medelst diplomatiens och skiljedomsförfarandets vänskapliga metoder och i den andra av ömse-

[1]) Minutes 1910, XXV—XXVI, 3—25.

[2]) Minutes 1910, XXXII ff. 55 ff.

[3]) Report of delegates 1910, 7.

[4]) Minutes 1910, 147 ff.

Report of delegates 1910, 65—96.

sidig aktning och försonlighet, vilken lyckligtvis med årens lopp växer sig allt starkare bland folken."

Även denna gång segrade den nordamerikanska uppfattningen. Enhälligt beslöt konferensen den 11 augusti att upptaga den gällande konventionens bestämmelser i ett nytt fördrag. En passus tillades av innehåll, att

"skiljedomen skulle avkunnas i enlighet med den internationella rättens principer."

Konventionen avslöts på obestämd tid med två års uppsägningsfrist och skulle träda i kraft den 1 januari 1913. Mexikofördrager, vars förlängda giltighetstid utlöpte den 31 december 1912, skulle dock gälla även efter detta datum beträffande de reklamationer, som före nämnda dag underställts skiljedom jämlikt detsamma.[1])

Monroedoktrinen.

Varken Calvo-, Drago- eller Diazdoktrinerna kommo under Buenos Ayreskonferensens behandling. Däremot inträffade en intressant diskussion om Monroedoktrinen, vilken dock fördes utanför de officiella förhandlingarna. Alvarez fick sålunda tillfälle att även i praktiken hävda sin uppfattning av doktrinen. Enligt hans egen redogörelse förhöll sig saken på följande sätt.[2])

Brasilianska delegaten, ministern i Buenos Ayres, Da Gama förklarade för flera delegerade, att framlidna brasilianska ambassadören i Washington Nabuco uttalat som sin önskan, att konferensen med anledning av hundraårsminnet (1910) av den sydamerikanska frihetskampens begynnelse borde uttala ett tacksamhetsvotum (testimonial of appreciation) till Förenta staterna för den politik till det romanska Amerikas skydd, som symboliserades av Monroedoktrinen. Brasilianska delegationen önskade närmast försäkra sig om Argentinas och Chiles samtycke och medverkan, men förklarade för övrigt, att den ville framlägga saken för konferensen, endast om dess förslag till resolution på förhand vunne enhälligt gillande.

Nabucos projekt lydde:

---

[1]) Venezuelas delegation undertecknade fördraget med det förbehåll "that it be understood that resort to diplomatic intervention shall not be had with regard to this class of claims except in a case of the denial of justice on the part of a state against which the claim is made".

Minutes 1910, 249 ff. 485 ff.

Report of delegates 1910, 23, 138 ff. 281.

[2]) Alvarez, The Monroe doctrine at the Fourth Pan-American Conference, Annals, May 1911.

''Den långa tidrymd, som förflutit sedan Monroedoktrinen proklamerades, tillåter oss att i den erkänna en permanent faktor till främjande av internationell fred på den amerikanska kontinenten. Högtidlighållande sina första ansträngningar att vinna friheten, sänder därför det latinska Amerika till sin stora systernation i norr ett uttryck av sin tacksamhet för denna ädla och osjälviska handling, som har varit till så stor nytta för den Nya världen i dess helhet''.[1])

Chilenska delegationen ansåg förslaget väl ''kategoriskt'', och på samma gång framhöll den, att Monroedoktrinens begrepp behövde en närmare bestämning. Alvarez föreslog följande formulering för Da Gama:

''Alltsedan Amerikas nationer vunno sitt oberoende, hava de proklamerat den i och med deras oavhängighet förvärvade rätten att avvärja europeisk intervention i deras inre angelägenheter och likaledes principen, att Nya världens territorium icke kan göras till objekt för ny kolonisation. Dessa principer, som klart formulerades och högtidligen uttalades av president Monroe år 1823, utgöra en faktor, som har bidragit att trygga de amerikanska nationernas självständighet. Högtidlighållande hundraårsminnet av sitt oberoende, sänder därför det latinska Amerika till sin stora systernation i norr uttrycket av sin trohet mot denna solidaritetsidé, på samma sätt som Amerikas båda kontinenter fordom förenade sig i att proklamera dessa principer och upprätthålla dem till nytta för den Nya världen i dess helhet''.[2])

---

[1]) "The long period which has transpired since the declaration of the Monroe doctrine permits us to recognize in it a permanent factor making for international peace upon the American Continent. For this reason, while celebrating her first efforts towards independence, Latin America sends to her Great Sister Nation of the North, an expression of her thanks for that noble and unselfish action which has been of such great benefit to the entire New World."

[2] "Since their independence the nations of America have proclaimed the right thereby acquired of excluding Europan intervention in their internal affairs, and, also, the principle that the territory of the New Yorld cannot be made the object of future colonization. These principles, clearly formulated and solemnly expressed by President Monroe in 1823, constitute a factor which has contributed towards garanteeing the sovereignty of the nations of this continent. Wherefore, Latin America, celebrating the one hundreth anniversary of her independence, sends now to her Great sister Nation of the North the expression of her adhesion to that idea of solidarity as in the past she joined her in proclaiming those principles and upholding them for the benefit of the entire New World."

Häri låg Alvarez lära om Monroedoktrinen i koncentrerad form.

Da Gama och hans regering ville emellertid icke avvika så mycket från Nabucos formulering utan reviderade sitt ursprungliga förslag endast i så måtto, att doktrinen förklarades vara en permanent faktor för främjande av ''yttre'' fred, att det vidare insköts en mening om att den givit

''ett konkret och högtidligt uttryck åt det latinska Amerikas syften från början av dess politiska oberoende''

och att slutligen hälsningen till ''systernationen i norr'' avgavs endast i de på konferensen representerade nationernas namn.[1])

Detta förslag godkändes av samtliga medlemmar av den argentinska delegationen utom två. Chilenarna accepterade det emellertid icke. De fruktade tydligen att på något sätt uttala sig gillande om doktrinens utveckling efter 1823 och kunde därför icke acceptera den första punkten av Da Gamas båda förslag. I stället föreslogo de att de på konferensen deltagande nationerna skulle uttrycka sin tacksamhet till Förenta staterna under betygande av

''sin förvissning om att den förklaring, som innehölls i president Monroes budskap, motsvarade hela Amerikas önskningar och effektivt bidrog att garantera dess oberoende''.[2])

Någon enighet nåddes icke, och för övrigt ställde sig de andra romansk-amerikanska staterna tämligen ovilliga mot förslaget om en resolution. De fruktade att på något sätt giva ett erkännande åt För-

---

Förslaget i dess helhet lydde:

[1]) The long period which has transpired since the declaration of the Monroe doctrine permits us to recognize in it a permanent factor making for external peace upon the American Continent. It gave concrete and solemn expression to the aims of Latin-America from the commencement of her political independence. For this reason, while celebrating her first efforts towards independence, the nations represented in the Fourth Pan-American Conference send to her Great Sister Nation of the North, the expression of their adhesion to that noble and unselfish action, of such beneficial consequence for the New world".

[2]) Förslaget i dess helhet lydde:

Upon celebrating the centennial of their first efforts towards political independence, the nations represented in the Fourth Pan-American Conference send to their Great Sister Nation of the North the expression of their thanks and record their conviction that the declaration contained in the message of President Monroe met the aims of all America and contributed effectively to guarantee its independence."

enta staternas hegemoni, och de ansago, att Monroedoktrinens begrepp icke fullständigt preciserats. Förenta staternas delegation avstyrkte förslagets framställande, enär man ej kunde vinna enighet i saken, och Brasilien avstod slutligen från sin föresats.

Vad chilenarna ville var, dels en skarp begränsning av Monroedoktrinens begrepp till principerna i Monroes budskap av 1823, dels ett betonande av att dessa principer överensstämde med de sydamerikanska staternas egna politiska mål. Fasthållande sin abstrakta uppfattning av Monroedoktrinen, kunde Alvarez likväl avsluta sin redogörelse med att säga, att doktrinen i sin primitiva form, "the basis of what may be termed American International law," icke desavoerades av Buenos Ayreskonferensen.

Union of American Republics och Pan American Union.

Den 11 augusti 1910 antog konferensen enhälligt en ny resolution om statsunionen och byrån. Från behandlingen av ärendet är endast att anteckna, huru chilenska delegationen särskilt framhöll betydelsen av byråns kommersiella upplysningsverksamhet och hurusom nya sydamerikanska försök att fingra på statssekreterarens självskrivenhet som ordförande i Govering Board och Supervisory Committee avvisades.

Statsunionens namn förändrades till "Union of American Republics", byråns till "Pan American Union", och direktorns till "Director General". Unionen förlängdes på tio år från dato. De tidigare bestämmelserna förnyades i allmänhet. Förvaltningsrådet och byrån skulle systematiskt förbereda konferenserna och verkställa deras beslut. Byrån borde samla och publicera legislativa akter från de amerikanska republikerna ävensom inregistera de fördrag och konventioner, i vilka någon amerikansk stat var part. I gengäld skulle de olika staterna lämna byrån sitt officiella tryck o. d. och understödja Columbus Library. Deras kvoter i byråns underhåll bestämdes noggrannare. En stat, som tillfälligtvis saknade diplomatisk representant i Washington, skulle i förvaltningsrådet kunna representeras av en annan stats sändebud, som i så fall skulle äga två röster. Bestämmelserna om de panamerikanska kommitteerna införlivades i resolutionen.

Samma dag antog konferensen ett konventionsprojekt av liknande innehåll att föreläggas de olika regeringarna för ratifikation.

Genom en bindande konvention skulle en fastare grund läggas för unionen och byrån än de hittillsvarande resolutionerna. Resolutionen var avsedd att gälla till dess nämnda konvention trädde i kraft.[1])

Kommunikationspolitiken.

Genom sin ordförande Henry S. Davis framlade den panamerikanska järnvägskommissionen en utförlig redogörelse för sitt arbete. Delegationerna från Argentina, Brasilien, Chile, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay och de centralamerikanska republikerna avgåvo specialberättelser om järnvägsbygget i deras respektive hemländer. Av 10537,1 miles på linjen Washington—Buenos Ayres voro 6612,9 miles redan utbyggda. I en resolution av den 11 augusti gav konferensen sitt varma erkännande åt det redan utförda arbetet och förordade dess fortsättande.[2])

På förslag av vederbörande utskott, vars ordförande var Nixon (U. S. A.), rekommenderade konferensen vidare upprättandet av direkta snabbgående ångbåtslinjer "by steamers of American register" mellan de amerikanska länderna.[3])

Övriga beslut.

1. Konferensen antog tre konventioner, som utarbetats av den nordamerikanska experten på området Edward B. Moore. Härigenom skulle bestämmelserna bringas i samklang med:

1) internationella konventionen i Paris 1883, amenderad i Brüssel 1900, angående skydd av industriell egendom,

2) fördraget i Paris 1891 angående internationell reglering av handelsmärken,

3) fördraget i Mexiko 1902 angående förlagsrätt (i huvudsak).[4])

[1]) Minutes 1910, 162—178, 468—480.
Report of delegates, 69 ff.

[2]) Minutes 1910, 178 ff. 515. Report of delegates 1910, 11 ff. 254 ff.

[3]) Minutes 1910, 266 ff. 488.

[4]) Minutes 1910, 341 ff. 494 ff. (patent m. m.). 396 ff. 507 ff. (handelsmärken). 181 ff. 481 ff. (förlagsrätt).

2. Konferensen anbefallde ratifikation av internationella sanitetskonventionen i Washington samt verkställande av de resolutioner som antagits av sanitetskonferensen i San José.[1])

3. Rörande den eftersträvade enhetligheten i tull- och konsularväsen ävensom handelsstatistik och folkräkningsteknik antog konferensen fem resolutioner, som i huvudsak anvisade byrån och de enskilda staterna att samla material för vidare studier i dithörande frågor. Byrån för handel, tullar och handelsstatistik, varom redan Riokonferensen fattat beslut, skulle snarast möjligt upprättas.[2])

4. Konferensen uttryckte sin stora tillfredsställelse över det arbete, som utförts av den första panamerikanska vetenskapliga kongressen i Santjago de Chile 1908, och förordade det på denna kongress väckta förslaget om "professorsbyten" och panamerikanska studieresor av universitetsungdomen.[2])

5. Konferensen beslöt prägla en medalj till Andrew Carnegies ära och uttalade sitt tack för hans frikostighet att skänka den panamerikanska byrån dess praktfulla palats.[4])

6. Till firande av de sydamerikanska republikernas sekularjubileum beslöt konferensen bl. a. att i Buenos Ayres etablera en permanent panamerikansk utställning av jordbruks- och industriprodukter. Verkställandet av resolutionen överlåts åt de amerikanska ministrarna i Buenos Ayres.[1]) Att besluta om det sätt, varpå Panamakanalens öppnande skulle firas, uppdrogs åt panamerikanska byråns förvaltningsråd i Washington.[2])

7. Frågan om tid och rum, program och arbetsordning för nästa konferens överlämnades likaledes till avgörande av förvaltningsrådet, dock borde konferensen om möjligt äga rum inom fem år.[3])

---

[1]) Minutes 1910, 299 ff. 491.
[2]) Minutes 1910, 497—507.
[3]) Minutes 1910, 121 ff. 464—465.
[4]) Minutes 1910, 117 ff. 463 ff.
[5]) Minutes 1910, 462—463.
[6]) Minutes 1910, 465.
[7]) Minutes 1910, 260 ff. 487—488.

Konferensens avslutning.

På konferensens sista arbetsplenum den 27 augusti 1910 antogos de konventionella tacksamhetsresolutionerna, och konferenspresidenten doktor Bermejo talade om panamerikanismens mål såsom varande en "oförstörbar union av oförstörbara stater".[1]) Slutsammanträdet hölls den 30 augusti. Doktor Carlos Rodriguez Larreta, som under konferensens lopp efterträtt de la Plaza som argentinsk utrikesminister, höll avskedstalet. Någon amerikansk folkrätt existerade icke, utan folkrätten var gemensam för alla kulturnationer, och då samtliga amerikanska stater numera voro inbjudna till Haagkonferenserna borde de enligt talarens mening behandla folkrättsfrågorna gemensamt med jordens andra nationer. Amerikas republiker hade i Haag kämpat för fred och skiljedom och skulle alltid söka gå i spetsen mot detta höga mål. Genom sina regeringar, genom Washingtonbyrån, genom en femte panamerikansk kongress skulle de studera de folkrättsliga problemen och sedan samverka för mänsklighetens välgång på nästa Haagkonferens.[2])

Översikt.

I än högre grad än Riokonferensen lämnar Buenos Ayreskonferensen intryeket av förhandsdirigering och av fattigdom på folkrättsliga frågor. Att bringa de gamla problemen, som nyss varit före på Haagkonferensen, upp till förnyad diskussion var meningslöst, och för övrigt hade ju hela komplexet av folkrättsliga frågor 1906 lagts under kodificeringskommitténs behandling, som skulle innebära ett allmänt klargörande av förutsättningarna och grunderna för ett panamerikanskt folkrättssystem. Under sådana förhållanden blev det icke mycket folkrättsstoff övrigt för Buenos Ayreskonferensen, och prolongeringen av reklamationsfördraget blev dess enda resultat i offentlig internationell rätt. Konventionerna i internationell privaträtt överensstämde huvudsakligen med motsvarande europeiska fördrag och buro ingen speciell panamerikansk stämpel.

Icke heller på det ekonomiska och kommunikationspolitiska området tog konferensen några nya eller säregna initiativ.

---

[1]) Minutes 1910, 435 ff.
[2]) Minutes 1910, 519 ff.

Det intessantaste resultatet var otvivelaktigt uppställandet av ett formligt konventionsprojekt angående statsunionen och byrån ävensom de åtgärder konferensen i övrigt vidtog för att skaffa nämnda institutioner ökad vikt och betydelse.

Inom det begränsade verksamhetsområdet gick det ganska väl att upprätthålla god vänskap, och endräkten i besluten var fullständig — om man bortser från Venezuelas reservation till reklamationskonventionen. I stor utsträckning togs konferensens tid i anspråk av rent representativa och ceremoniella uppgifter. Fullgörandet av dessa ävensom själva det harmoniska umgänget mellan ombuden för Amerikas nationer torde måhända böra krediteras konferensens konto icke minst för att motväga kongressens negativa prestation på den delikata punkten om Monroedoktrinen.

XIII.

Panamerikansk politik 1910—1919.

Verkställandet av Buenos Ayres-konferensens beslut.

Under tiden till september 1914 ratificerades fördraget om penningreklamationerna av sju stater, patentkonventionen av åtta, konventionen om handelsmärken av nio och copyrightskonventionen av sju stater. Samtliga fördrag ratificerades av Förenta staterna.[1])

Första panamerikanska handelskonferensen i Washington 1911.

Första panamerikanska handelskonferensen sammanträdde i Washington 13—14 februari 1911. Den diskuterade de medel, som borde användas att utveckla de kommersiella förbindelserna mellan de olika amerikanska staterna. Särskild uppmärksamhet ägnades frågan om Panamakanalens betydelse i kommersiellt hänseende och de åtgärder, som omedelbart efter kanalens öppnande borde vidtagas för att utnyttja fördelarna av denna stora världshandelsled.

Den femte panamerikanska sanitetskonferensen hölls i Santjago de Chile 1911 och efterföljdes av en panamerikansk läkarkongress i Lima år 1913.

---

[1]) Fifth Pan Amerikan Conference, 106 ff.
Närmare redogörelse för ratifikationerna lämnas i bilagan.

Juristkongressen i Rio de Janeiro 1912.

Den 15 januari 1912 beslöt byråns förvaltningsråd att utsända inbjudning till de olika amerikanska regeringarna att vardera sända två representanter till en ny juristkongress, som också sammanträdde i Rio de Janeiro den 26 juni—18 juli 1912. Alla amerikanska stater utom Domingo, Haiti, Honduras och Nicaragua voro representerade.[1]) Ordförandeskapet handhades av den framstående brasilianska juristen Epitacio Pessoa, framtdes Brasiliens president. John Bassett Moore representerade Förenta staterna och Alejandro Alvarez Chile. Konferensen konstituerade den internationella kodifikationskommissionen och antog reglemente för densamma. Kommissionen uppdelades på sex underavdelningar, var och en för behandling av sitt speciella rättsområde.[2])

Hjälporganisationer och propaganda.

Hela den vidlyftiga panamerikanska apparat, som vi hittills studerat, hade uteslutande officiell karaktär. Panamerikanismen har ända sedan sin debut under Blaine uteslutande varit en regeringarnas sak, speciellt unionsregeringens.

Under det sista decenniet har emellertid panamerikanisterna gripit sig an med uppgiften att skapa privata hjälporganisationer till stöd för den officiella panamerikanismen. I februari 1912 bildade Henry White och John Barrett i New York det stora "Pan American Society of the United States of America".[3]) Samma år grundade James Brown Scott och Alejandro Alvarez det Amerikanska institutet för folkrätt — American Institute of International Law —, som blivit av stor betydelse även för det panamerikanska arbetet. Mycket har gjorts för att väcka intresse för panamerikanismen inom allt vidare kretsar såväl i Nord- som Sydamerika. Under John Barretts energiska ledning har byrån varit i intensiv verksamhet. Genom anordnandet av föredragsturnéer och möten — t. ex. studentkongressen i Ithaka, staten

---

[1]) Domingo hade sänt representant, som emellertid ankom till Rio först efter konferensens slut.

Fried, Pan Amerika, 229.

[2]) Fifth Pan American Conference, 8—10.

Om kommissionens organisation se vidare nedan.

[3]) Bulletin november 1915.

New York, 1913 — genom böcker, broschyrer, tidningar och tidskrifter har den drivit propaganda för sin sak.[1])

Vid sidan av de speciellt politiska och folkrättsliga hjälporganisationer ha flera rent pacifistiska institutioner och sammanslutningar skänkt det panamerikanska arbetet det kraftigaste stöd. Detta är exempelvis fallet med Carnegie Endowment for International Peace, som år 1910 grundades av Andrew Carnegie genom en donation av 10 millioner dollars. Denna stiftelse har bl. a. uppdragit åt professor Reinsch att utarbeta en bibliografi över den latinsk-amerikanska litteraturen i folkrätt — en tydlig hjälp åt det panamerikanska kodificeringsprojektet.[2]) År 1913 sände stiftelsen mr Robert Bacon, f. d. nordamerikansk statssekreterare och ambassadör i Paris, på en rundresa i Sydamerika. Han besökte Brasilien, Uruguay, Argentina, Chile och Peru. Överallt spred han kännedom om Carnegie Endowment, trädde i förbindelse med politici och vetenskapsmän och sökte verka för bättre förståelse mellan Amerikas olika nationer. Folken borde lära känna varandra, och därför skulle de studera varandras kultur. Denna tanke har särskilt upptagits av "American Association for International Conciliation", som ungefär samtidigt med Bacons resa organiserade en särskild "Pan American Division".[3]) The American Association for the judicial settlement of international disputes — grundad 1909 — har också sökt väcka förståelse för panamerikanismens fredsidé.

Växande solidaritet mellan Sydamerikas huvudmakter.

Festligheterna i Buenos Ayres och Santjago 1910 till högtidlighållandet av hundraårsminnet av det spanska Amerikas frihetskamp lade i dagen en växande vänskap mellan Argentina och Chile och var det avgörande tecknet på att samförstånd mellan dessa båda makter var möjligt. Tankar på ett verkligt närmande mellan dem för tillvaratagandet av gemensamma politiska och ekonomiska intressen hade även ganska tidigt yppat sig, och Antokoletz allianspekulationer vilade uppenbarligen på dylika förhoppningar. Vid jubileet 1910 talades mycket om förbrödring mellan Sydamerikas

[1]) Om institutet för folkrätt och om byråns verksamhet se vidare nedan!

[2]) Carnegie Endowment, Yearbook 1913—1914, 168.

[3]) Carnegie Endowment, Yearbook, 1913—1914, 69 ff.

huvudmakter — icke blott mellan de spanska Argentina och Chile utan även mellan dem och det portugisiska Brasilien. Man diskuterade till och med frågorna om tullunion, ömsesidig garanti för självständighet och integritet o. s. v. Någon öppen yankeefientlig stämning ådagalades icke. Inga formliga överenskommelser slötos, men grunden var lagd till den kommande ABC-ententen.[1])

Försämrade relationer mellan Förenta staterna och det romanska Amerika.

Samtidigt med denna växande solidaritet i Sydamerika inträda relationerna mellan Förenta staterna och det romanska Amerika i en period av allmän försämring. Lugnet på Buenos Ayreskongressen efterträddes av en helt annan politisk bild. Redan 1910 intervenerade Förenta staterna i Nicaragua och satte därmed i verket den "drastic action", varmed den hotat i instruktionen till sina delegerade på konferensen. Följande år beslöt Unionen att befästa Panamakanalen och sökte att till skydd för densamma förvärva de strategiskt synnerligen viktiga Galapagosöarna på 99-årigt arrende, men Ecuador avvisade anbudet. Våren 1911 utbröt den stora revolutionen i Mexiko, och samma år gjorde expresident Castro ett misslyckat försök att återupprätta sin makt i Venezuela. Förenta staterna avslöt 1911 ett fördrag med Honduras angående finanskontroll över denna republik, men traktaten förkastades av nordamerikanska senaten. Men anledning av rykten om omänskliga grymheter, som under Peruvian Amazon Companys regim förövats mot de indianska arbetarna i gummidistriktet Putomayo i östra Peru, lät unionsregeringen tillsätta en undersökningskommission, vilken inblandning emellertid framkallade en protestresolution av av peruvianska kongressen 1912. Sistnämnda år utbröto revolutioner i Ecuador, Nicaragua och Parguay.[2]) En nordamerikansk kryssare sändes till Ecuador för att bevaka Unionens intressen, och för andra gången intervenerade Förenta staterna i Nicaragua — som redan nämnts under åberopande av sitt "moraliska mandat" såsom tillskyndare av Washingtonkonventionerna. Året förut hade Taft preliminärt avslutit en traktat med Nicaragua, enligt vilken Förenta staterna skulle få ensamrätt att bygga en kanal över Nicaraguanäset ävensom att anlägga en flottstation i Fonsecaviken, varifrån man behärskade Pacifikkusten av Nicaragua, Honduras och Salvador. Fördraget syftade att trygga Panamakanalen dels genom

[1]) Steffen, Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten, 11.

[2]) Political Science Quarterly 1912.

att utesluta den för övrigt nästan otänkbara möjligheten av en konkurrerande Nicaraguakanal i en främmande makts hand, dels genom att skaffa Förenta staterna en stark militärisk position vid kanalens Stillahavsmynning. Icke heller denna traktat erhöll senatens godkännande, men den på Rooseveltdoktrinen grundade "internationella polismakt", som i form av interventionspolitik utövades mot Nicaragua, hade visat en betänklig tendens att utveckla sig en betänklig tendens att utveckla sig till en föga beslöjad annektionspolitik.[1])

Den handelspolitiska konflikten mellan Förenta staterna och Brasilien 1912—1913.

En egendomlig konflikt grumlade även vänskapen mellan Förenta staterna och Brasilien.

Under president Tafts kampanj mot trusterna 1912 visade det sig, att den brasilianska regeringen stod i nära förbindelse med nordamerikanska kaffefirmor. För att neutralisera kaffetrustens retention av stora kaffeförråd umgicks unionsregeringen med planer att beslagtaga ett stort kaffeparti av 920,000 säckar, som brasilianska regeringen deponerat i New York som säkerhet för ett valoriseringslån. Förhållandet till Brasilien blev spänt. I panamerikanska klubben i New York höll brasilianska ambassadören Domicio da Gama den 27 maj 1912 ett tal, vari han klandrade ingripandet mot kaffetrusten och skildrade det som en fara för det goda förhållandet mellan de båda staterna och rent av som en bankrutt för panamerikanismen. Den 11 april 1913 upphävde Brasiliens president genom en förordning den med Förenta staterna gällande preferenstullen. Men få dagar därefter återtog attorney-general anklagelsen mot kaffetrusten, varpå en ny brasiliansk förordning av den 6 maj 1913 återupprättade preferensen. Å andra sidan måste Brasilien i viss mån ge efter i fråga om kaffelagret i New York, som jämte ett stort parti i Europa befintligt valoriseringskaffe under år 1913 skulle utsläppas i marknaden.

Konflikten följdes med stor uppmärksamhet särskilt i Argentina, Förenta staternas naturliga medtävlare på Brasiliens mjölmarknad. I Buenos Ayres hoppades man, att tvisten skulle leda till ett upphävande av preferensen å det nordamerikanska mjölet, och den slutliga utgången medförde där en tydlig besvikelse.[2])

Förenta staterna och Mexiko.

Händelserna i Central- och Sydamerika blevo av sekundärt intresse jämfört med revolutionsbranden i Mexiko.

---

[1]) Johnson, Americas Foreign relations II, 345 ff.

[2]) Schilder, Entwicklungstendenzen der Weltwirtschaft, 86 ff.

Under Diaz långa regim hade denna stora republik nått en dittills osedd materiell blomstring och även börjat känna sitt politiska värde, så hade ju Diaz 1896 lancerat sin doktrin och 1907 fått äran att jämlikt Förenta staterna bli moralisk garant för lugnet i Centralamerika.

I det längsta hade förhållandet mellan Diaz och Förenta staterna varit gott, åtminstone till det yttre. Men det ekonomiska och politiska trycket från den mäktiga grannen i norr hade med tiden blivit allt starkare, och i samma mån hade förbindelserna blivit kyligare. Mexiko var den enda romansk-amerikanska stat, varmed Förenta staterna stod i landsammanhang — och därtill i ett mycket vidsträckt sådant —; den mexikanska högslätten erbjöd trots sin vattenfattigdom en ur klimatisk synpunkt lämplig boningsplats för nordamerikanska kolonister, och genom sin metallrikedom lockade republiken invandrare och kapital till sig norrifrån. Mexiko höll på att privatekonomiskt ”amerikaniseras”. Fem järnvägar ledde över gränsen in från Förenta staterna och de flesta järnvägar i norra delen av landet lägo i nordamerikanarnas händer. Jordbruksområdena och gruvdistrikten i norr voro till stor del befolkade av nordamerikaner. 55 % av Mexikos import och 70 % av dess export upptogs av Förenta staterna. Omkring år 1910 beräknades Unionen ha placerat cirka 1 milliard dollar i Mexiko, framför allt i järnvägar och gruvor.

Sista delen av Diaz regering upptogs väsentligen av hans försök att med fredliga medel hejda detta växande nordamerikanska inflytande, vars politiska konsekvenser han fruktade. Genom aktieköp och fusioner skaffade han sig sålunda kontrollen över de viktigaste banorna, och han tog engelskt kapital till hjälp för att motväga det nordamerikanska. Den ytterligt viktiga transkontinentala Tehuantepecbanan upplät han åt den stora engelska firman Pearson & Son, som planerade en så storartad utveckling av järnvägen i fråga, att denna syntes kunna bliva en farlig konkurrent till Panamakanalen. Väldiga koncessioner i de mexikanska oljefälten lämnades till samma engelska bolag, till högsta förtret för dess stora medtävlare, det nordamerikanska Standard Oilsyndikatet.[1])

En latent spänning förefanns därför mellan Förenta staterna och Mexiko, och den stegrades och fick mera rent politisk färg, då det 1911 förljöds, att Diaz sökt ett politiskt stöd just hos Japan, Förenta staternas stora rival, och att han avslutit en hemlig allians med den asiatiska stormakten.

---

[1]) Sapper Die amerikanischen Mittelmeerländer und die Vereinigten Staaten, 192 ff.

Det hann emellertid icke gå till öppen brytning mellan Förenta staterna och Mexiko, då Diaz våren 1911 störtades av inhemska fiender och måste gå i landsflykt. Den stora revolution, som nu började, hade sina närmaste orsaker i sociala missförhållanden, den startade under fältropet: ned med godsherrarna! jord åt landbönderna! men urartade snart till en kamp om makten mellan rivaliserande partichefer.

Det var givet, att Förenta staterna redan på grund av sina stora ekonomiska och politiska intressen icke skulle åse förhållandena i grannriket med likgiltighet, särskilt som även den nya mexikanska regeringen troddes stå i samförstånd med Japan. I maj 1911 blev Fransesco J. Madero Mexikos president, och våren 1912 spreds ryktet, att Japan förvärvat ett område vid Magdalenabay i avsikt att där anlägga en kol- och marinstation. Både Madero och japanska premiärministern markis Saionji förnekade riktigheten av dessa uppgifter (april 1912). Själva faktum synes endast ha varit, att ett nordamerikanskt bolag, som förvärvat ett oerhört område vid Magdalenabay, sökte avyttra detta till japanskt syndikat. Statssekreterare Knox måste själv i en på senatens begäran avlämnad rapport av den 27 april 1912 medgiva, att han icke hade några bevis för att japanska regeringen gjort eller sökt göra ett dylikt förvärv. Ryktena ökade likväl den redan förut stora spänningen mellan Förenta staterna och Mexiko. Den 2 augusti 1912 antog senaten Henry Cabot Lodges bekanta resolution:

"Om någon hamn eller annan plats på de amerikanska kontinenterna är så belägen, att dess besittning för marina eller militära ändamål kan hota Förenta staternas förbindelselinjer eller säkerhet, så kan Förenta staternas regering icke utan allvarlig oro betrakta ett besittningstagande av en dylik hamn genom någon korporation eller association, som har sådana förbindelser med en annan, icke-amerikansk regering, att den giver denna praktisk kontrollerande makt i och för marina eller militära ändamål".[1])

I sitt anspråk på nordamerikansk kontroll över de romansk-amerikanska staterna var denna "Lodgedoktrin" en belysande pa-

[1]) "When any harbour or other place in the American continents is so situated, that the occupation thereof for naval or military purposes might threaten the communication or the safety of the United States, the Government of the United States could not see without grave concern the possession of such harbour or other place by any corporation or association which has such a relation to another government, not American, as to give that government practical power of control for naval or military purposes."

Rörande Magdalenabayfallet hänvisas särskilt till Kraus, Monroedoktrin, 230 ff., och Hart, Monroe doctrine, 235.

rallell till Polks budskap i Yukatanfrågan 1848 och Grants doktrin 1870.

Efter en kort och orolig regering störtades Madero i februari 1913 av en militärrevolt under general Victoriano Huerta och blev sedan mördad. Nu bröt anarkien lös på allvar. Huerta kunde icke upprätthålla lugn och ordning i landet, och dessutom betraktades han med avsky såsom Maderos mördare. Taft vägrade att erkänna honom som president, enär hans regering icke kunde anses vara grundad på mexikanska nationens vilja.

Knox' caribiska rundresa.

Mitt under denna orosperiod gav sig statssekreterare Knox i februari 1912 ut på en diplomatisk turné i länderna vid Caribiska havet. Han besökte samtliga centralamerikanska och västindiska republiker ävensom Venezuela, Porto Rico och St. Thomas, men icke Mexiko. Statssekreterarens mission var dels att studera de omedelbara följder, som Panamakanalens förestående fullbordande kunde väntas ha för dessa länder, dels att väcka vänskapliga känslor mot Förenta staterna eller åtminstone skingra misstron mot deras politik. I sistnämnda hänseende hade alltså Knox samma syfte som det Elihu Root haft med sin resa 1906. Men Knox resa blev icke fullt så angenäm som företrädarens. Ursprungligen synes det ha varit hans mening att besöka även Colombia, men colombianska ministern i Washington, general Ospina, sade i öppet brev till nordamerikanska statsdepartementet ifrån, att ett eventuellt besök av statssekreteraren i Colombia skulle vara inopportunt. Visserligen återkallades Ospina av sin regering dagen innan mr Knox avreste, men någon officiell inbjudan till statssekreteraren att besöka Colombia kom dock icke. — I sina tal betonade Knox Förenta staternas fredliga avsikter och deras önskan att bistå Amerikas övriga folk i ''upprätthållandet av de republikanska institutionerna''. ''Statssekreteraren mottogs överallt hjärtligt, men i Nicaragua synes ett försök ha blivit gjort att spränga hans tåg i luften med dynamit'' — berättar Political Science Quarterly.[1])

Calderon och den nordamerikanska faran.

Ett starkt uttryck för sydamerikanska misstämningar gent emot Förenta staterna lämnas av peruvianen F. Garcia Calderons bok ''Latin America, its rise and progress'' som utkom 1913. Mot bak-

[1]) Political Science Quarterly 1912, 355 ff.

grunden av en livlig och intressant skildring av de latinsk-amerikanska demokratiernas allmänna liv och utveckling ger författaren en belysande bild av relationerna mellan det anglosaxiska och det romanska Amerika. För honom är den nordamerikanska faran en verklighet.

"För att rädda sig själva från yankeeimperialismen skulle de amerikanska demokratierna nästan acceptera en tysk allians eller hjälp av japanska vapen; överallt äro nordamerikanarna fruktade. I Antillerna och i Centralamerika antar fiendskapen mot de anglosaxiska inkräktarna karaktären av ett latinskt korståg".

Förenta staterna vill övertaga Spaniens forna monopol och bli Sydamerikas ensamleverantör av både idéer och industrivaror. Men någon verklig vänskap mellan anglosaxare och iberoamerikaner är icke möjlig, och inga yttringar av panamerikanismen kunna

"räcka till att förstöra rasfördomarna, såsom dessa existera norr om Mexiko".

Å andra sidan finnes även en japansk fara för det romanska Amerika, och Calderon vågar därför icke instämma med den argentinske författaren Manuel Ugarte i dennes åsikt, att den sydamerikanska diplomatien skulle kunna räkna med spänningen mellan Japan och Förenta staterna och draga fördel av den. Endast en ny sydamerikansk federationspolitik kan skaffa det romanska Amerika trygghet och styrka. De panamerikanska konferenserna böra ersättas av latinsk-amerikanska kongresser. För övrigt har Calderon den säkerligen riktiga, men tyvärr synnerligen utopiska åsikten att det kunde vara nog med följande sju stater i det romanska Amerika:

La Plata Federationen — Argentina, Uruguay, Paraguay,
Brasilien,
Pacifik-Federationen — Peru, Bolivia, Chile.
Stor-Colombia — Ecuador, Nya Granada, Venezuela.
Mexiko.
Centralamerika.
Antillerna.

Wilson och panamerikanismen.

Den 4 mars 1913 tillträdde Woodrow Wilson sitt ämbete som Förenta staternas president, och för första gången sedan Clevelands dagar innehades den politiska makten av demokraterna. Man kunde vänta, att detta regimskifte skulle medföra en viss förändring även i Förenta staternas utrikespolitik, alldenstund demokraterna icke försummat angripa republikanerna för deras imperialism; och ett hoppgivande tecken var även, att Wilson till statssekreterare kallade

den kände pacifisten och forne presidentkandidaten William Jennings Bryan.

Wilsons pacifism torde icke heller kunna förnekas. Han och Bryan började sin administration med att föreslå Europas och Amerikas regeringar avslutande av fördrag om obligatoriskt undersökningsförfarande såsom utgångspunkt för fredligt biläggande av internationella konflikter. Dylika s. k. Bryantraktater avslötos ad referendum mellan Förenta staterna och alla Amerikas republiker utom Cuba, Haiti och Mexiko. I november 1916 hade traktaterna ratificerats av nitton stater utom U. S. A., nio europeiska, nio amerikanska och en asiatisk.[1])

I Wilson har den panamerikanska idén haft en av sina allra främsta anhängare, och den demokratiska kongressen under hans regim har icke svikit traditionerna från Mc Creary och Reagan. Wilsons energiska och vittomfattande utrikespolitik utvecklade sig i ständig kontakt med det panamerikanska problemet, och Barrett betygar, att ingen annan president i sina tal och budskap ägnat så stor uppmärksamhet åt detsamma.[2])

Närmast med anledning av förhållandet till Mexiko avgav Wilson den 11 mars 1913 en märklig deklaration rörande Förenta staternas politik mot det romanska Amerika. Det hette däri bl. a. följande:

"En av huvuduppgifterna för min förvaltning skall vara att upprätthålla vänskap med våra systerrepubliker i Central- och Sydamerika, att förtjäna deras förtroende och att på varje lämpligt och hedersamt sätt främja de intressen, som äro gemensamma för nationerna på båda kontinenterna. Jag önskar allvarligt det hjärtligaste samförstånd och samarbete mellan Amerikas folk och ledare, och jag håller det därför för min plikt att avgiva denna korta förklaring.

Samarbete är möjligt endast när det på ömse håll stödes av ordnad administration, utövad av rättmätig regering grundad på lag och icke på godtycklig eller irreguljär makt. Vi fasthålla vid, och vi äro övertygade om att alla besinningsfulla ledare av republikanska regeringar dela vår åsikt, att en rättfärdig styrelse endast kan grunda sig på de styrandes samtycke och att det icke kan givas någon frihet, som icke vilar på lag och på en av allmänt rättsmedvetande och allmänt instämmande beroende ordning. Vi vilja trakta efter att lägga dessa principer till grund för de ömsesidiga förbindelserna, aktningen och samarbetet mellan våra systerrepubliker och oss själva. Vi skola

---

[1]) De voro: Bolivia, Chile, Costa Rica, Danmark, Ecuador, Frankrike, Guatemala, Honduras, Italien, Kina, Norge, Paraguay, Peru, Portugal, Ryssland, Spanien, Storbritannien, Sverige och Uruguay. Fried, Pan-Amerika, 220 ff.

[2]) Barrett, Practical Pan Americanism, 3.

på allt sätt använda vårt inflytande till att i praxis förverkliga dessa grundsatser, i övertygelsen om att anarki, personliga intriger och förakt för konstitutionella rättigheter göra en regering svag och bringa den i misskredit och vidare att dessa missförhållanden icke skada någon så mycket som det folk, som är nog olyckligt att se sitt offentliga liv och sina offentliga angelägenheter på detta sätt besudlade och vanskötta. Vi kunna icke ha några sympatier för dem söka rycka till sig regeringsmakten för att främja sina egna personliga intressen eller sin egen ärelystnad. Vi äro vänner till freden — dock veta vi, att det under ovan skildrade förhållande icke kan finnas någon varaktig eller tryggad fred. Därför föredraga vi såsom vänner dem, som handla i fredens och hederns intressen, som beskydda enskildas rättigheter och respektera de konstitutionella gränserna för sin makt. Ömsesidig aktning synes mig vara en lika nödvändig betingelse för vänskap mellan stater som för vänskap mellan individer.

Förenta staterna ha intet att söka i Central- och Sydamerika utom det att främja de amerikanska nationernas varaktiga intressen, att stödja de regeringar, som icke vårda sig om speciella fraktioner eller särintressen utan om folket i dess helhet, och att utveckla handelsförbindelserna mellan båda kontinenterna till ömsesidig fördel och nytta och utan något som helst kränkande av någonderas rätt och frihet''.[1])

Denna deklaration innebar tvänne huvudprinciper. Den ena var grundsatsen om vänskap och samarbete mellan de amerikanska nationerna, alltså den panamerikanska idén. Den andra innebar, att Förenta staterna på allt sätt ämnade använda sitt inflytande till förmån för upprättandet och stärkandet av demokratisk, ordnad styrelse i övriga amerikanska stater. Denna sista princip, som av Wilson icke sattes i någon relation till Monroedoktrinen, innesluter i sig den mest vittgående interventionsgrundsats, vida mer omfattande än Rooseveltdoktrinen.

Huru har Wilsons panamerikanska politik utvecklat sig på denna dubbla grundval?

Förenta staternas intervention i Mexiko.

Då Huertas regering illa motsvarade fordringarna på en ordnad, demokratisk styrelse, fortsatte Wilson Tafts politik att icke erkänna generalen såsom mexikanska republikens styresman.

I maj 1913 utbröt i norra Mexiko en allvarlig revolt mot Huerta, och under striderna vid Förenta staternas gräns hände det,

[1]) Political Science Quarterly 1913.

att nordamerikanskt territorium kränktes. Unionsregeringen protesterade, och Wilson sände Minnesotas förutvarande guvernör svensken John Lind i speciell mission till Mexiko för att söka förmå Huerta att abdikera, vartill denne naturligtvis icke var villig. Den 3 februari 1914 upphävde då Wilson det av Taft utfärdade förbudet mot vapenexport från Förenta staterna till Mexiko. Upproret, som leddes av Venustiano Carranza, fick nu ökad styrka, ty vapenexporten från U. S. A. kom uteslutande hans anhängare till godo. Spänningen mellan Huerta och Förenta staterna växte. Nordamerikanska medborgare i Mexiko utsattes för övergrepp. I april 1914 inträffade en dylik händelse i Tampico. Den 20 i samma månad begärde Wilson kongressens bemyndigande att använda väpnad makt mot Huerta för att skaffa Förenta staterna upprättelse och samtidigt bereda det mexikanska folket tillfälle

"att återupprätta sina egna lagar och sin egen regering".[1])

Kongressen gav presidenten den begärda tillåtelsen under uttryckligt framhållande av att krigisk avsikt gent emot Mexiko och den mexikanska nationen låg Förenta staterna fjärran.

Den 21 april besatte en nordamerikansk eskader tullstationen i Vera Cruz, varvid blod flöt i öppen strid mellan mexikaner och nordamerikaner.

ABC-ententen.

Plötsligt fick konflikten ett ännu högre intresse genom ingripandet i densamma av Sydamerikas tre s. k. ABC-makter: Argentina, Brasilien, Chile. Den 25 april 1914, fyra dagar efter invasionen i Vera Cruz, erbjödo dessa stater genom sina ministrar i Washington gemensamt sin medling, och samma dag accepterade Wilson anbudet.

Framträdandet av denna oskrivna ABC-entent väckte stort uppseende. Rörande det verkliga förloppet av debuten och de olika deltagarnas roll är föga känt. Men så mycket är säkert, att Förenta staterna bragtes till klarhet om att medlarna uppriktigt och bestämt önskade ett inställande av interventionen i Mexiko och att deras uppträdande grundade sig på och ytterligare stärkte den redan tidigare existerande solidariteten mellan Sydamerikas huvudmakter.[2])

---

[1]) Wilson, State papers and adresses, 59 ff.

[2]) Steffen, Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten 11—12. Kjellén, Världspolitiken, 100 ff.

Det kan knappast lida tvivel om att unionsregeringen accepterade medlingen av hänsyn först och främst till sin traditionella panamerikanska politik, som annars torde ha lidit ett svårt, kanske oreparabelt avbräck. I stället vidtar ett sällsamt skådespel av ''panamerikansk'' diplomati.

Den 6 maj 1914 uttryckte panamerikanska byråns förvaltningsråd på förslag av Ecuadors representant sitt instämmande i ABC-makternas medlingsaktion.[1])

Efter långa underhandlingar i Niagara Falls (Canada) maj—juli 1914 mellan delegerade för de tre ''ABC-makterna'', Förenta staterna, Huerta och Carranza, föreslogo medlarna upprättandet av en provisorisk regering, grundad på överenskommelse mellan Carranza och Huerta, men detta strandade på Carranzas motstånd. Då resignerade äntligen Huerta den 15 juli 1914 och avreste till Europa.[2])

Carranza blev nu de facto Mexikos regent, men måste ända från början av sin regering kämpa mot ett nytt uppror, organiserat av Fransisco Villa. Emellertid lyckades Carranza upprätthålla ordningen i huvudstaden med omnejd. I november 1914 drogos de nordamerikanska trupperna ur Mexiko, men anarkien rasade värre än någonsin i stora delar av landet.

Då förenade sig den nye statssekreteraren Robert Lansing med ABC-staternas sändebud och Bolivias, Uruguays och Guatemalas representanter till en ny medlingsaktion och riktade den 11 augusti 1915 en gemensam not till de mexikanska partihövdingarna, inbjudande dem till konferens. Villa antog förslaget, men Carranza avböjde. Under sådana förhållanden och då Carranza behärskade Mexiko City och landets centrala delar slogo medlarna in på en annan väg och kommo den 18 september 1915 överens om att erkänna Carranzas regering under gemensam garanti. Den 19 oktober 1915 erkändes Carranza av Förenta staterna, Argentina, Brasilien, Chile, Guatemala, Bolivia, Uruguay, Colombia och Nicaragua, samt snart även av de övriga amerikanska staterna, de europeiska stormakterna och Japan.

Men Villa var ännu icke slagen. Han oroade norra delarna av Mexiko och gränsen mot Förenta staterna. I mars 1916 sammandrabbade hans trupper med en nordamerikansk styrka, men blevo slagna och förföljdes in på mexikanskt territorium. I juli 1916 kom det till en sammanstötning mellan nordamerikanarna och Carranzas

[1]) Fried, Pan Amerika, 255.

[2]) Johnson, America's Foreign relations II, 336 ff.

styrkor. Unionsregeringen hopade trupper vid gränsen, och kriget stod för dörren; då lyckades Carranza genom förmedling av flera amerikanska stater förmå Förenta staterna till direkta förhandlingar, som den 4 september 1916 öppnades i New York och sedan förlades till New London (Connecticut). Dessa förhandlingar blevo utgångspunkt för de sista årens i stort sett fredliga om ock kyliga förhållande mellan Förenta staterna och Mexiko. Vintern 1916—1917 spreds rykten om tyska underhandlingar om förbund med Mexiko, vilket betydligt stegrade krigsstämningen i Förenta staterna. Mexiko tillhörde ej heller de stater, som år 1919 inbjödos att ansluta sig till Nationernas Förbund.

Under tiden hade solidariteten mellan ABC-makterna erhållit en viss folkrättslig besegling.

Det skedde genom ett fördrag mellan Argentina, Brasilien och Chile, som av de tre republikernas utrikesministrar avslöts i Buenos Ayres den 25 maj 1915. Kontrahenterna förklarade sig ha för avsikt att genom detta fördrag

"befästa och stärka det intima samförstånd, som gemenskapen i ideal och intressen skapat mellan deras respektive nationer."

Fördraget skulle utbygga och komplettera de bestående skiljedomsfördragen mellan Chile och Brasilien av 1899, mellan Argentina och Chile av 1902 och mellan Argentina och Brasilien av 1905. Alla konflikter mellan de fördragsslutande parterna, som icke bilades genom vanliga diplomatiska förhandlingar eller omedelbart överlämnades till skiljedom, skulle hänskjutas till en permanent undersökningskommission, som skulle upprättas i Montevideo. Den skulle slutföra sin undersökning av tvisten och avgiva förslag till dess lösning inom ett år från den dag frågan kommit under dess behandling, och de kontrakterande parterna förbundo sig att icke vidtaga några fientliga handlingar förrän en dylik berättelse avgivits. Kunde icke kommissionen slutföra sin undersökning inom nämnda tid, ägde vederbörande rätt att återtaga sin handlingsfrihet, såvida de icke enade sig om att utsträcka fristen ännu sex månader.[1])

Denna ABC-konvention var alltså uppställd enligt Bryantraktaternas modell och var således knappast något skiljedomsfördrag i egentlig mening och än mindre en allianskonvention. Men i sak

[1]) Texten finnes i tysk översättning hos Fried, Pan-Amerika, 224 ff. Annual register 1915.

var den en ytterligare bekräftelse på existensen av en ABC-entent. Uppmärksamheten skärptes i viss mån därav, att fördraget avslöts dagen efter det att den panamerikanska finanskonferensen på Förenta staternas kallelse sammanträtt i Washington.

Förenta staternas caribiska interventionspolitik.

Emellertid har den nordamerikanska interventionspolitiken fortgått på andra håll än i Mexiko och har i mångt och mycket antagit karaktären av en ren expensionspolitik. Wilsons regering har bragt Tafts planer på kontrollen över Nicaragua till verkställighet och likaså realiserat Grants önskan om absolut kontroll över Domingo — låt vara att Wilson ej skridit till den formliga annektion, som påyrkades av Grant. I gengäld har Unionen utsträckt sitt praktiska protektorat även över Haiti, som fått dela Domingos öde.

Den 5 augusti 1914 avslöts ett nytt fördrag mellan Förenta staterna och Nicaragua, enligt vilket Unionen mot en ersättning till Nicaragua av 3 millioner dollars fick ensamrätt att bygga en kanal över republikens område, ävensom rätt att anlägga en marinbas vid Fonsecabay på Pacifikkusten och en på Corn Island på Atlantkusten. Den 18 februari 1916 ratificerades detta fördrag av Förenta staterna och den 7 april samma år av Nicaragua.[1])

Efter en serie av revolutioner ställde sig Haiti 1915 under Förenta staternas protektorat. Den 3 november 1915 ratificerade Haitis kongress ett fördrag, varigenom republikens tullväsende, finansförvaltning och gendarmeri lades i Unionens hand.[2])

---

[1]) Fördraget fick ett kuriöst efterspel ity att Costa Rica, Honduras och Salvador protesterade emot detsamma, alldenstund det enligt deras mening lade hinder i vägen för en blivande Centralamerikansk union. Costa Rica och Salvador stämde till och med Nicaragua inför den centralamerikanska skiljedomstolen i Cartago. Costa Rica klagade över att fördraget kränkte deras gränsrättigheter och Salvador besvärade sig över att det inkräktade dess suveränitet i Fonsecabay. I utslag den 30 september 1916 gav domstolen Costa Rica rätt, och i mars 1917 gillade den även Salvadors talan. Domen synes ha blivit alldeles utan resultat.

Moore, Principles of American Diplomacy, 400—401.
Fried, Pan Amerika 184—185, not.
The Statesman's Yearbook 1918.

[2]) The Statesman's Yearbook 1918.

Ett år senare upphörde de facto Santo Domingos självständiga existens, i det att republiken den 29 november 1916 besattes av nordamerikanska trupper och styrelsen övertogs av Förenta staternas militärguvernör, som sedan dess i sig förenar såväl dominikanska presidentens som kongressens myndighet. Nordamerikanska sjöofficerare sattes i spetsen för förvaltningens olika grenar.[1])

Till skillnad från interventionspolitiken i Mexiko har denna caribiska politik skett i lugn och ro utan någon slags inblandning av tredje part.[2]) Orsakerna härtill ha säkerligen varit flera. I jämförelse med Mexiko äro Nicaragua, Haiti och Domingo nästan en "quantité negliable". Interventionspolitiken har kunnat sättas i verket hastigt, utan några krigiska förvecklingar av större betydenhet. Men först och främst torde vissheten om att Förenta staterna säkerligen skulle avvisat medling i dessa fall gjort varje inblandning utsiktslös.

För övrigt befinna sig de tre caribiska småstaterna i ett alldeles speciellt läge. Å ena sidan torde ingen panamerikansk hänsyn hallit Förenta staterna tillbaka, och å andra sidan torde de sydamerikanska storstaterna betrakta deras öde med relativ likgiltighet. Saken är nämligen den, att Unionens politik gent emot Haiti och Domingo likaväl som Nicaragua dikteras av dess omsorg om Panamakanalens säkerhet och därför till en viss grad även i sydamerikanska ögon tyckes ha ett högre berättigande. Ty Panamakanalen representerar särskilt för det egentliga Sydamerikas Pacifikländer ett sådant värde, att den allmänna opinionen i dessa republiker mycket väl torde finna sig i vissa koncessioner åt Förenta staternas expansionspolitik — i synnerhet på andras bekostnad.

I själva verket synes den nordamerikanska imperialismen under Wilson inträtt i ett skede av större klarhet vad beträffar dess förhållande till den latinsk-amerikanska världen. Den sydamerikanska misstron mot Förenta staternas politik urladdade sig i ABC-makternas medling i Mexikofrågan, men därvid stannade det. Från de sydamerikanska storstaternas sida var detta ett indirekt tyst erkännande av Förenta staternas speciella intressen i Nicaragua, Haiti och Domingo. *Den nuvarande panamerikanismen grundar sig på*

---

[1]) The Statesman's Yearbook 1918.

[2]) Om man undantager den ovannämnda processen inför Cartagodomstolen.

detta läge. Det romanska Amerika måste räkna med existensen av ett permanent system av nordamerikanska vasaller: Cuba, Haiti, Domingo, Panama och Nicaragua.

Panamakanalens öppnande.

Därmed ha vi följt Wilsons interventionsprincip i dess praktiska tillämpning och dennas panamerikanska betydelse och äro så främme vid undersökningen av själva den panamerikanska kooperationen under den demokratiska regimen. Dessförinnan bör dock densammas miljö ytterligare belysas. Det är därvidlag tvänne förhållanden, som främst påkalla uppmärksamheten, dels Förenta staternas fortgående starka maktexpansion även oavsett interventionspolitiken, dels den under världskrigets konjunktur oerhört tilltagande ekonomiska förbindelsen mellan Unionen och de romansk-amerikanska länderna.

Den starka utvecklingen av Förenta staternas ekonomiska positioner i det latinska Amerika skall senare i detalj behandlas — här skall endast uppmärksamheten fästas vid själva faktum, att den ägt rum.

I världskriget framträder Unionen politiskt, ekonomiskt och militärt som en världsmakt av första ordningen, och samtidigt stärker den sin speciella maktställning i Amerika genom Panamakanalens öppnande.

Den 15 augusti 1914 passerade den första ångaren genom kanalen, och därmed var denna världspolitiska förbindelseled fullbordad. Några månader förut hade Förenta staterna gjort ett försök att försona Colombia med fait accompli rörande Panama. I ett fördrag med Unionen i Bogota den 6 april 1914 erkände Colombia Panamas självständighet och erhöll i gengäld ett slags skadestånd på 25 millioner dollars ävensom vissa rättigheter i Panama Canal Zone. Fördraget ratificerades av nordamerikanska senaten den 20 april 1921.[1])

Ungefär samtidigt stärktes Förenta staternas position i Små Antillerna genom köpet av de danska Virginöarna St. Croix, St. Thomas och St. John, som Danmark 1916 sålde till Unionen för 25 millioner dollars. Ratifikationen av köpefördraget skedde den 17

[1]) The Statesman's Yearbook 1918, 1919, 1921.

januari 1917, och den 31 mars samma år tog den nye ägaren öarna i besittning.[1])

Redan innan den stora kanalen öppnats för trafik, höll Wilson den 27 oktober 1913 inför Southern Commercial Congress i Mobile ett tal om de kommersiella fördelar, som den nya förbindelseleden skulle bereda Förenta staterna och Amerika i övrigt. I själva verket formade sig anförandet till ett program för Sydamerikas finansiella frigörelse från Europa genom Förenta staternas hjälp. Det hette bland annat:

"De (latinsk-amerikanska staterna) ha mötts av hårdare lånevillkor än några andra folk i världen. Räntor ha utkrävts av dem, som icke fordrades av någon annan, emedan risken sades vara större; och så togos säkerheter som upphävde risken — ett beundransvärt arrangement för dem som dikterade villkoren! Jag gläder mig åt intet så mycket som åt utsikten att de nu skola frigöras från dessa villkor, och vi böra vara de första att hjälpa dem med denna frigörelse".[2])

I oväntad grad beskärdes det Wilson att se förverkligandet av denna hans ekonomiska panamerikanism.

Förberedelserna till den femte panamerikanska konferensen och dennas inställande på grund av världskriget.

Den 12 maj 1913 beslöt förvaltningsrådet i Washington att den femte panamerikanska konferensen skulle sammankallas till Santjago de Chile under loppet av år 1914.[3])

Programmet, som utarbetades av en särskild programkommitté under ordförandeskap av statssekreterare Bryan och fastställdes av rådet den 3 december 1913, upptog följande punkter:

---

[1]) The Statesman's Yearbook 1918. Charlotte Amalie på St. Thomas är den bästa naturliga hamnen i östra delen av Västindien, överlägsen Porto Ricos. Sapper, Die amerikanischen Mittelmeerländer und die Vereinigten Staaten, 195. Om Förenta staternas caribiska politik se särskilt: Jones, Caribbean interests of the United States.

[2]) Wilson, State papers and addresses, 32 ff.

[3]) Fifth Pan American Conference, 4.

1. Överläggning angående verkställigheten i olika länder av de konventioner och resolutioner som antagits på fjärde panamerikanska konferensen.

2. Resultaten av juristkongressen i Rio de Janeiro för kodifikationen av den internationella rätten.

3. Definitiv organisation av panamerikanska byrån i Washington.

4. Högtidlighållande av Panama-kanalens öppnande.

5. Åtgärder mot spridningen av sjukdomar.

6. Eventuellt undertecknande av en konvention, grundad på besluten vid de internationella amerikanska sanitetskonferenserna.

7. Diskussion och överläggning om de konventioner och resolutioner som antagits av tidigare konferenser.

8. Samarbete mellan regeringarna i och för fullbordandet av den panamerikanska järnvägen.

9. ”Professors- och studentbyten”.

10. Åtgärder mot anarkismen i alla till Union of American Republics anslutna stater.

11. Deklaration ”som en princip i amerikansk politik”, att främlingar icke åtnjuta andra medborgerliga rättigheter eller rättsmedel än dem som garanteras av varje lands konstitution och lagar åt dess egna medborgare.[1])

Det intressantaste med detta program var dels punkt 7, som öppnade ett synnerligen vidsträckt verksamhetsfält för kongressen, dels punkt 11, som ådagalade, att åtminstone den romansk-amerikanska majoriteten icke avsvurit Calvodoktrinen, trots tystnaden i fråga om dess problem på Buenos Ayreskonferensen.

Arbetsordningen, som likaledes fastställdes av rådet den 3 december 1913, överensstämde väsentligen med reglerna för de närmast föregående konferenserna.[2])

---

[1]) Fifth Pan American Conference, 6.

[2]) Fifth Pan American Conference, 74—84.

Allt var sålunda färdigt, utom det att chilenska regeringen skulle bestämma datum för konferensens sammanträdande och utfärda inbjudningen. Men så i augusti 1914 utbröt det stora europeiska kriget, och den 7 oktober samma år beslöt rådet att med anledning härav uppskjuta konferensen.

Samtidigt avsändes på förslag av Chiles minister i Washington Eduardo Suarez Mujica en telegrafisk vädjan till samtliga krigförande europeiska regeringar att söka komma till samförstånd och fred — tyvärr utan resultat.

Den 8 december 1914 tillsatte the Governing Board på yrkande från åtta amerikanska regeringar en specialkommission med uppgift att undersöka de genom kriget uppkomna problemen, särskilt med avseende på de amerikanska staternas neutralitet. Denna s. k. neutralitetskommission sammansattes av nio medlemmar: nordamerikanska statssekreteraren, som ex officio blev dess ordförande, Brasiliens, Chiles och Argentinas ambassadörer och sändebuden från Uruguay, Peru, Ecuador och Honduras.[1])

Den panamerikanska finanskonferensen i Washington 1915.

Den inställda Santjagokonferensen ersattes i viss mån av tvänne specialkongresser, en finansiell och en vetenskaplig, som båda sammankallades av Förenta staterna.

Världskrigets abnorma ekonomiska situation gjorde tanken på en finansiell konferens aktuell. Redan i september 1914 hölls en ”informal Conference” mellan Bryan och de latinsk-amerikanska diplomaterna i Washington angående utvecklingen av de kommersiella förbindelserna mellan Amerikas republiker, varvid sydamerikanarna särskilt beklagade sig över nordamerikanarnas strama kreditvillkor, speciellt deras fordran på konnossementslikvider.[2])

På initiativ av regeringen gav unionskongressen sitt bemyndigande till sammankallandet av en panamerikansk finanskonferens i Washington och beviljade ett anslag för detta ändamål.

---

[1]) Bulletin 1914, Fried, Pan Amerika, 251—252.

[2]) Muchnic, What can the United States and Latin America do for each other?

Annals, september 1915.

Inbjudning utsändes från finanssekreteraren genom nordamerikanska statsdepartementet till alla amerikanska regeringar utom Mexikos, som ännu icke var erkänd av Förenta staterna, att sända representanter till konferensen som skulle sammanträda i Washington den 24 maj 1915. Varje land skulle sända tre delegerade, och det antyddes, att vederbörande finansminister borde vara en av dem och de andra bankirer eller finansmän. Förenta staterna representerades officiellt av statssekreteraren och finanssekreteraren, William Mac Adoo. Konferensens mål var att upprätta intimare och mer tillfredsställande förbindelser mellan Amerikas republiker och i anslutning härtill diskutera en hel del närliggande problem, bankväsende, kommunikationer och handel. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt redan existerande finansiella och ekonomiskt tekniska arrangement mellan de olika staterna och åt de möjligheter, som tilläventyrs funnos att förbättra dessa.

Konferensen ägde rum den 24—29 maj 1915 under ordförandeskap av nordamerikanske finanssekreteraren William Mac Adoo. Alla Amerikas republiker utom Mexiko och Haiti voro representerade. Förhandlingarna öppnades av president Wilson. Konferensen fördelade sig på aderton kommittéer, en för varje amerikansk stat, bestående av denna stats representanter och ett lika stort antal finans- och affärsmän från Förenta staterna. Varje kommitté behandlade frågan om närmare förbindelser mellan det land den representerade och Förenta staterna, som alltså blev det centrum, till vilket alla trådar skulle anknytas. För underlättande av generalsessionernas arbete funnos därjämte allmänna utskott, så t. ex. för lagstiftning, kommunikationer etc.

På denna konferens fattades en hel del resolutioner om kreditväsendets ordnande, gemensamt decimal- och portosystem, enhetliga tullreglementen, gemensam handelsrätt, växelrätt och patenträtt, förbättrade ångbåtsförbindelser U. S. A.—Sydamerika o. s. v., men inga definitiva beslut. Dess betydelse torde främst ha varit, att den gav nya uppslag, särskilt på kreditpolitikens område. Konferensens viktigaste överläggningsämnen rörde sig just om beviljandet av ökad nordamerikansk kredit åt det latinska Amerika och den omedelbara organisationen av ett dylikt förbättrat kreditväsen. Förenta staterna måste ersätta det krigförande Europa såsom det latinska Amerikas stora kreditgivare.

Men därjämte upprättade konferensen ännu en permanent panamerikansk institution, den internationella finanskommissionen, International High Commission, sammansatt av tjugo nationella

sektioner, var och en bestående av nio finansmän och jurister under vederbörande lands finansminister såsom ordförande.[1])

I april 1916 höll denna kommission sitt första sammanträde i Buenos Ayres. Den antog en resolution, vari den rekommenderade den lantinska myntunionens franc — likvärdig med 1/5 av Förenta staternas dollar i guld — såsom enda panamerikanska myntenhet. Vidare förordade den större enkelhet och enhetlighet i tullväsendet, revision av lagarna angående handels- och firmamärken och litterär äganderätt, utvidgning av den sydamerikanska postunionen, forcering av arbetet på det panamerikanska järnvägssystemet, förbättring av telegraf- och kabelväsendet och åtgärder för skapandet av en amerikansk handelsmarin.[2])

Andra panamerikanska vetenskapliga kongressen i Washington 1915—1916.

Under tiden 27 december 1915—8 januari 1916 sammanträdde den andra panamerikanska vetenskapliga kongressen på unionsregeringens kallelse i Washington. I densamma deltogo representanter för alla amerikanska stater. President var Chiles ambassadör i Washington Eduardo Suarez Mujica, generalsekreterare John Barrett och generalreferendarie James Brown Scott. Programmet var delat i nio huvudsektioner, omfattande följande ämnen:

1. Antropologi;
2. Astronomi, meteorologi, seismologi;
3. Naturskydd, lantbruk, bevattning, skogsvård;
4. Uppfostran;
5. Ingenjörsvetenskap;
6. Folkrätt, statsrätt, rättsvetenskap;
7. Bergsvetenskap, geologi och tillämpad kemi;
8. Offentlig hygien och medicin;
9. Samfärdsel, handel, skatter.

Konferensen antog förslag om upprättande av en panamerikansk universitetsunion, en panamerikansk biblioteksunion och en

---

[1]) Rörande finanskonferensen hänvisas till Proceedings of the Pan American Financial Conference samt vidare Bulletin, maj och juni 1915.

[2]) Bulletin, augusti 1917.

Commercial America, maj 1916.

panamerikansk arkeologisk union. Vidare föreslogs inrättandet av en panamerikansk byrå för undervisningsväsendet, en panamerikansk arkitektunion och ett panamerikanskt sällskap för fysik och kemi. En ''panamerikansk kommission för införande av enhetlig spårvidd'' i alla amerikanska stater borde också konstitueras och en ''konferens för naturrikedomarnas bevarande'' snarast möjligt sammankallas. Slutligen bestämdes, att den tredje panamerikanska vetenskapliga kongressen skulle sammanträda i Lima 1921, varjämte ett utskott tillsattes för att organisera densamma.[1]) Den 6 januari 1916 höll president Wilson ett stort tal till konferensen om den panamerikanska solidariteten.[2])

Amerika i världskriget.

Den 5 april 1917 inträdde Förenta staterna i världskriget. Under trycket av en intensiv nordamerikansk propaganda och utmanade av den tyska sjökrigföreningens metoder förklarade åtta av det romanska Amerikas stater Tyskland krig. De voro Brasilien, Costa Rica, Cuba, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua och Panama. Fem stater avbröto de diplomatiska förbindelserna med Tyskland, nämligen Bolivia, Domingo, Ecuador, Peru och Uruguay. Salvador proklamerade välvillig neutralitet mot Förenta staterna och öppnade sina hamnar och vatten för dess och ententens krigsskepp. Men Argentina, Chile, Colombia, Mexiko, Paraguay och Venezuela förblevo fullt neutrala.[3])

Andra panamerikanska handelskonferensen i Washington 1919.

Under tiden för Förenta staternas deltagande i världskriget sammanträdde endast en panamerikansk konferens av betydenhet, nämligen den andra panamerikanska handelskonferensen i Wa-

[1]) Se härom Second Pan American Scientific Congress. The Final act and interpretative commentary thereon, samt vidare Bulletin, december 1915, januari 1916.

[2]) Om detta märkliga tal se nedan.

[3]) De amerikanska staternas krigs- och neutralitetsförklaringar finnas i Die Völkerrechtlichen Urkunden der Weltkrieges. Se i övrigt: Barrett, Latin America and the war. Wilson, State papers and addresses.

shington den 2—6 juni 1919. Den uttalade sig för förbättring av kommunikationerna till lands och sjöss mellan de amerikanska staterna, för inrättandet av tidsenliga hotell i de viktigaste sydamerikanska hamnstäderna, för enhetliga handelsreglementen och upphävande av postala kristidsrestriktioner ävensom för förbättring av konsularväsendet. Nya banker borde inrättas i Sydamerika och den nordamerikanska kreditgivningen bli liberalare. Förenta staternas kapitalister och finansmän uppmanades att tillmötesgå de legitima penningbehoven hos det latinska Amerikas regeringar och privata låntagare. Nordamerikanarnas uppmärksamhet fästes även på nyttan av studiet av spanska och portugisiska språken och av de romansk-amerikanska ländernas historia och geografi.[1])

Panamerican policy.

Under Wilsons regim börjar diskussionen på allvar angående panamerikanismens mest centrala problem: förhållandet mellan *Monroedoktrinen* och *panamerikanismen,* mellan *kontrollen* och *samarbetet.* Sin största betydelse erhåller denna debatt genom presidentens eget ytterst intressanta ställningstagande.

År 1913 utgav den nordamerikanske professorn H. Bingham, som gjort vidsträckta resor i Sydamerika, sitt ryktbara arbete ''The Monroe doctrine, an obsolete schibbolet''. Med skärpa vände sig författaren mot talet om Monroedoktrinen, ''som en princip i Amerikas internationella rätt''. Doktrinen är ingen folkrättsprincip utan ett politiskt program, vars embryo är det ursprungliga Monroebudskapet, men som sedan utvecklats till en kodex för Förenta staternas politik. Sydamerikas stater ha emellertid väsentligt tilltagit i politisk och ekonomisk vederhäftighet och särskilt Argentina, Brasilien och Chile äro försigkomna nog att stå på egna ben i den internationella politiken. De vilja icke längre veta av det Förenta staternas skyddsherreskap, som de numera icke behöva för sin säkerhet och frihet.[2]) Den hegemonistiska Monroedoktrinen borde därför ersättas med en ny och bättre garanti för Amerikas trygghet.

---

[1]) Commercial America, juli 1919.

[2]) "Since there are no longer raineloud coming up from the east, why should a friend, however well-intentioned, insist on holding an umbrella over us? We are quite able to do that for ourselves if necessary."

Bryce, South America, 509.

Hösten samma år höll John Barrett i ''Society for Judicial settlement of international disputes'' ett tal, vari han skisserade den nya politik, som borde tillfredsställa det romanska Amerika. Han upprepade sina synpunkter i ett anförande i American academy of political and social science, den 3 april 1914. Han erkände, att Monroedoktrinen betraktades med misstro i Sydamerika, så länge den var Förenta staternas ensak, och han ville därför utveckla den till en ''panamerican policy'' — ''the Monroe doctrine modernized'' — godkänd icke blott av Förenta staterna utan av alla amerikanska republiker:

''Denna panamerikanska politik skall övertaga och absorbera Monroedoktrinen och utvidga den från att vara ett politiskt program endast för Förenta staterna till att bli en större all-amerikansk politik, genom vilken varje nation skall få samma ställning, samma värdighet och samma medvetande av sin självständighet som Förenta staterna nu har. ''Monroedoktrinen

''skall fortfara att vara en stor internationell princip endast i så måtto att den utvecklas till denna större panamerikanska politik och, från att ha varit en doktrin tillhörig Förenta staterna ensamt, blir en för alla amerikanska republiker gemensam politik''.

Varje amerikansk republik bör känna, att denna politik

''är en del av dess egen politik gent emot var och en annan amerikansk republik i stället för att vara endast Förenta staternas politik gent emot alla andra amerikanska länder. För att riktigt förklara vad jag menar, så vill jag säga, att jag önskar, att Monroedoktrinen från att vara subjektiv från Förenta staternas sida gent emot de andra amerikanska republikerna i en objektiv position borde utvecklas till att bliva subjektiv för var och en av dem i sin tur gent emot de övriga såsom objekt''.[1])

Detta betyder, att Barrett accepterat Alvarez uppfattning av Monroedoktrinen, att han bortser det väsentliga kännemärket för densamma, subordinationen, och att han faktiskt godkänt en helt annan doktrin. *''Panamerican policy'' är icke den moderniserade Monroedoktrinen utan i stället Diazdoktrinen.*

Barretts förkunnelse möttes också snart av kritik. I ett tal i American Society of international law den 14 april 1914 yttrade Root:

[1]) Barrett, Pan American policy, the Monroe doctrine modernized.

"Eftersom Monroedoktrinen är en deklaration som grundar sig på denna nations rätt till självförsvar, kan den icke förvandlas till en gemensam eller allmän förklaring av Amerikas stater eller fler eller färre av dem. Om Chile eller Argentina eller Brasilien skulle inrikta sitt inflytande mot ett liknande mål, så skulle den rättsgrund, varpå någon av dem grundade sin förklaring, vara dess egen säkerhet, icke Förenta staternas säkerhet."[1])

ABC-ententens framträdande gav diskussionen ökad aktualitet. The Annals of the American academy of political and social science ägnade sitt julinummer 1914 väsentligen åt frågan om panamerican policy. Barretts universalformel rönte en hel del sympatier (Colby N. Chester, Joseph Wheless, Paxton Hibben, F. W. Chadwick). Men även kritiken var representerad. Sålunda framhölls, att Monroedoktrinen fortfarande måste vila ensamt på Förenta staternas makt, enär ingen panamerikansk allians mäktade garantera Amerikas säkerhet (W. A. Mc Corkle). Argentina t. ex. varken kunde eller vågade taga samma risker som Förenta staterna. En författare höll före, att en allians mellan anglosaxare och kreoler var onaturlig (M. Law), och en annan betraktade panamerikanismen som en rent pacifistisk och folkrättslig rörelse, vars problem låg fjärran från Monroedoktrinen och politiken i allmänhet (Philip M. Brown).

Emellertid har Wilson i princip accepterat Barretts panamerican policy. Han har föranletts därtill av sin tillgivenhet för den panamerikanska idén, men utan tvivel har han även speciellt velat lugna sydamerikanarna med avseende på Förenta staternas mexikanska politik.

Vintern 1914—1915 ägde en diskussion rum mellan unionsregeringen och de romansk-amerikanska sändebuden i Washington angående ett alliansfördrag i fyra artiklar av följande innehåll:

1. Kontrahenterna skulle förena sig i en ömsesidig garanti för varandras territoriella integritet och politiska oberoende under republikansk styrelseform.[2])

---

[1]) Hart, Monroe doctrine, 235 ff.

[2]) Artikeln lydde:

"That the high contracting parties to this solemn covenant and agreement hereby join one another in a common and mutual guarantee of territorial integrity and of political independence under republican forms of government."

2. Konflikten dem emellan angående gränser och territorier som ej kunde göras upp i godo skulle lösas genom skiljedom.

3. En undersökningskommission skulle vid dylika fall tillsättas och inom ett år avgiva sitt utlåtande, varefter skiljedomen skulle avkunnas och äga obligatorisk kraft utom i frågor rörande ära, oberoende eller livsintressen.[1])

4. Varje kontrahent förpliktade sig att icke understödja revolutionärer i någon allierad stat, att icke tillåta utrustandet av revolutionära expeditioner eller medgiva vapen- och ammunitionsexport till insurgenter.[2])

Förslaget ledde icke till något praktiskt resultat, men idén om panamerikanismen i jämlikhetens tecken sätter alltmer sin prägel på president Wilsons panamerikanska teori.

I sitt årsbudskap till kongressen den 7 december 1915 berörde han ingående problemet om förhållandet mellan Monroedoktrinen och panamerikanismen.

Förenta staterna ansågo sig förr av välmening vara något slag väktare över de övriga amerikanska staterna, men detta väckte ofta missförstånd. Nu måste varje klarseende man välkomna det nya läget, i vilket man kunde skönja:

"a full and honorable association as of partners between ourselves and our neighbors, in the interest of all America, north and south".

"Vi vilja hjälpa och stödja Mexiko, men vi vilja icke utöva tvång mot det, och vårt förhallande till detta land bör bli ett tillräckligt bevis för hela Amerika, att vi icke eftersträva politisk överhöghet eller egoistisk kontroll.

Andemeningen är, att de amerikanska staterna icke äro fientliga rivaler utan koopererande vänner och att den tilltagande insikten om deras politiska och ekonomiska intressegemenskap är ägnad att giva dem en ny betydelse som faktor i det internationella livet och i världens politiska historia. Denna insikt ådagalägger, att de i en djup och sann mening måste vara en enhet i världspolitiken, förenade av en inre harmoni, solidariska på grund av överensstämmelsen i åsikter, med gemensamma sympatier och ideal. Skilda från varandra äro de utsatta för alla brytningar och faror, som kunna uppstå genom den förvirrade och olyckliga politiken i en av rivalitet och fiendskap söndersliten värld; förenade i anda och mål behöva de icke frukta för sin fred och sin säkerhet.

---

[1]) "Honor, independence or vital interests."

[2]) Moore, Principles of American diplomacy 406—408. Wilson, Foreign policy, 160.

Detta är panamerikanism. Den har intet av våldets anda i sig. Den är i stället det förkroppsligade uttrycket, det faktiska förkroppsligandet av självständighetens, rättens, frihetens och den broderliga samverkans ideal.''[1])

Denna deklaration kommenterades av Argentinas och på samma gång Sydamerikas största tidning, La Prensa, i Buenos Ayres, på följande sätt:

''Monroedoktrinen är nu väsentligt förändrad. Den får icke längre besitta den karaktär av förmyndarskap, som den i början ägde, utan måste utveckla sig i panamerikansk riktning. Intet högre, mera grundläggande, auktoritativt uttalande har gjorts i denna sak än det som innehålles i Wilsons budskap. Presidenten gjorde sin förklaring utan inskränkning och med en uppriktighet, som lät en förstå, att den var resultatet av mognad övertygelse. Enligt president Wilson skall Monroeläran vara ett medel för denna världsdels trygghet, men alla stater skola bli medlemmar av ett internationellt samhälle, i vilket Förenta staterna skall ha samma rang som de övriga,''[2])

På den andra panamerikanska vetenskapskongressen höll så Wilson den 6 januari 1916 ett stort tal till de församlade representanterna för hela det självständiga Amerika. Politisk solidaritet hörde samman med varje verklig ekonomisk och kulturell gemenskap.

''The Monroe doctrine was proclaimed by the United States on her own authority. It has always been maintained, and always will be maintained upon her own responsibility.''

Men doktrinen skyddade Amerika endast för angrepp utifrån och sade ingenting om hur Förenta staterna ämnade använda sin makt i Amerika. Det vore nödvändigt att undanrödja härvidlag existerande misstänksamhet och lägga en fastare grund för vänskapen. Hänvisande till den hoppgivande alliansdiskussionen med de amerikanska sändebuden, framförde därför presidenten öppet tanken om en ömsesidig garanti för det amerikanska staternas ''absoluta politiska oberoende'' och territoriella integritet, om skiljedom i alla tvister mellan dem och om förbud mot understöd åt revolutionärer. En dylik panamerikansk överenskommelse skulle skydda Amerikas nationer ej blott för angrepp av icke-amerikanska stater utan ock för anfall av Förenta staterna.[3])

Det dröjde emellertid icke länge, förrän dessa Wilsons panamerikanska planer intimt förbundos med ett högre och större

---

[1]) Wilson, State-papers and addresses, 133—155.

[2]) Fried, Pan-Amerika, 273.

[3]) Wilson, Foreign policy, 154—162.

ideal: Nationernas Förbund. Redan i ett tal den 27 maj 1916 i League to enforce peace framlägger Wilson för första gången denna stora plan, som vidare utformas under Förenta staternas deltagande i världskriget och föres inför kongressen i presidentens budskap av den 8 januari 1918. I ett tal av Wilson till mexikanska journalister den 7 juni sistnämnda år framlyste klart sambandet mellan presidentens panamerikanism och internationalism:

''Låt oss upprätta en gemensam garanti för vårt politiska oberoende och vår territoriella integritet'', sade han, ''en garanti, som var och en av oss skall underteckna. Låt oss komma överens om att om någon av oss inberäknat Förenta staterna, kränker det politiska oberoendet eller den territoriella integriteten av någon av de andra, så skola alla de andra angripa denne.''

''Detta, mina herrar, är det slags överenskommelse, som skall bliva grunden till framtidens liv för världens nationer. Nationernas familj i dess helhet skall garantera för varje nation, att ingen nation skall kränka dess politiska oberoende eller dess territoriella integritet.

Detta är grunden, den enda skönjbara grunden för världens framtida fred, och jag måste erkänna, att jag känt ärelystnad i att få det därhän, att staterna på Amerikas båda kontinenter skulle visa den övriga världen vägen till upprättandet av en verklig grund för freden.''[2])

* *
*

Frågan om Nationernas Förbunds betydelse för panamerikanismen tillhör omedelbart den moderna situationens problem. Innan framställningen övergått till detta torde en sammanfattande översikt lämpligen böra göras av den nuvarande permanenta organisationen, det konkreta uttrycket för de ''Amerikanska Nationernas Förbund''.

---

[1]) Wilson, Foreign policy, 189 ff., 354 ff.
[2]) Bulletin, juni 1918, 709 ff.
The American Yearbook 1918.

XIV.

Den permanenta organisationen och den panamerikanska järnvägen.

Union of American Republics.

Grundvalen för den panamerikanska organisationen är Union of American Republics, bildad 1890, reorganiserad 1902, 1906 och 1910. Omslutande alla amerikanska stater, sedan 1906, är den en symbol för den panamerikanska tanken. Dess permanenta organ är byrån, och dess enda direkta ändamål är att upprätthålla den. I sitt nuvarande skick vilar unionen på Buenos Ayreskonferensens resolution av den 11 augusti 1910. Genom denna förpliktade sig de amerikanska republikerna att fortfarande tillhöra unionen för en period av tio år från dato och årligen betala sina kvota till byrån — varje medlem dock obetaget att utgå ur associationen efter två år tidigare skedd uppsägning. Unionen prolongeras automatiskt, varje gång på tio år, såvida icke en majoritet av medlemmarna senast tolv månader före utgången av en dylik period genom nordamerikanska statssekreteraren meddelat sitt utträde.

De panamerikanska institutionerna.

För uppkomsten och utvecklingen av de panamerikanska institutionerna har ovan redogjorts.

Den panamerikanska byrån, *Pan American Union*, i Washington har utbildat sig till en central för rörelsen i dess helhet, ”panamerikanismens hjärtkammare” (Fried), konferensernas förberedande och verkställande ”permanenta agent”. The Governing board är ett förmedlande diplomatiskt organ, ett panamerikanskt

högsta råd, och byrån i inskränkt bemärkelse — omfattande generaldirektören och honom underlydande personal — är dess sekretariat. Representerad av lokalkommittéer i olika amerikanska länder, är institutionen ett ”clearinghouse” (Hart) för såväl kommersiella som politiska upplysningar. Genom sin bulletin och sina övriga publikationer, genom sin verksamhet som arrangör av studentkongressen o. d. och av föreläsningsserier vid handelskammarmöten, universitet, läroverk och föreningar och icke minst genom sina representativa funktioner och sin förekommande uppmärksamhet mot i Förenta staterna vistande bemärkta sydamerikaner har byrån fått en alltmer växande betydelse för panamerikanismens politiska, ekonomiska och kulturella propaganda. Under dess vård stå rörelsens centrala arkiv och bibliotek.[1])

I nära kontakt med Pan American Union står den internationella *järnvägskommissionen* och den internationella *sanitetsbyrån*, båda i Washington. Järnvägskommissionens medlemsantal bestämdes av Mexikokonferensen till minst fem, men kan ökas genom beslut av unionens Governing board, som även äger rätt att remplacera medlemar av kommissionen på yrkande av dennas ordförande.

Självständigare ställning tillkommer *International High Commission* och *kodifikationskommissionen*.

Vid sitt första sammanträde i Buenos Ayres 1916 beslöt finanskommissionen upprätta ett Central Executive Council, bestående av ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren hos sektionen i den stat, där detta råd skall ha sitt säte, vartill Washington tills vidare bestämdes, vadan alltså kommissionen ställdes under nordamerikanska finanssekreterarens högsta ledning. Genom en akt av Förenta staternas kongress den 7 februari 1916

---

[1]) Byråns personal utgjorde 1915, 75 personer, experter på olika områden. Dess årliga inkomster belöpte sig till cirka 145,000 dollars. Den utdelar årligen 800,000 broschyrer och andra trycksaker, dess månatliga bulletin utgår i 15,000 exemplar. Tusentals firmor anlita dess upplysningsverksamhet. På dess initiativ hade cirka 230 universitet och colleges och 1,100 högre skolor i Förenta staterna upptagit spanska språket som undervisningsämne. Under år 1914 mottog byrån 889 inbjudningar av handelsorganisationer, handelskamrar och sällskap att hålla föredrag om Amerika, mot endast 21 år 1907 o. s. v. Colombusbiblioteket räknade 1919 50,000 band.

erhöll den nordamerikanska sektionen av kommissionen en speciell legislativ status.[1])

Kodifikationskommissionen arbetar fördelad på sex självständiga subkommittéer. De äro:

en i Washington, för sjökrig och neutralas rättigheter och plikter;

en i Rio de Janeiro, för lantkrig, borgarkrig och skadeståndsanspråk av utlänningar för i sådana krig lidna förluster;

en i Santjago de Chile, för folkrätt i fredstid;

en i Buenos Ayres, för fredligt avgörande av internationella konflikter och för organisation av internationella tribunal;

en i Montevideo, för främlingsrätt, samt

en i Lima, för övriga delar av den internationella rätten.[2])

American Institute for International Law.

Vid sidan av de mera officiella panamerikanska institutionerna deltager, som nämnt, det på enskilt initiativ bildade American Institute for international law i det panamerikanska arbetet. Det vill främja förverkligandet av den panamerikanska idén genom skapandet av en starkare solidaritet mellan Amerikas nationer. Därför skall institutet oberoende av politiska synpunkter studera och genom vetenskaplig forskning och verksamhet utveckla den internationella rätten och särskilt sådana delar av densamma, som visat sig äga speciell betydelse för Amerikas vidkommande. Det ämnar även medverka i kodifikationsarbetet.

Institutet är bildat av representanter för sällskapen för internationell rätt i de olika amerikanska staterna. Varje stat sänder fem representanter; de sättas på förslag av vederbörande sällskap och väljas av institutet. År 1913 anslöt sig det ansedda American Society for International Law med vida över 1,000 medlemmar till organisationen, och i slutet av december 1915 hade sällskap bildats i samtliga 21 amerikanska republiker, så att institutet då ägde fulla antalet medlemmar: 105. "Medlemmarna av institutet, av

---

[1]) Moore, Principles of American diplomacy, 395. Bulletin, august 1917.

[2]) Fifth Pan American Conference, 8—10.

vilka de flesta äro f. d. utrikesministrar, diplomater, medlemmar av domstolen i Haag, delegerade på Haagkonferensen, folkrättslärda, domare och statsrättslärda, bilda länken mellan institutet, vars medlemmar de äro, och sällskapen i de olika länderna, vilka de också tillhöra.'' (Fried).

Institutets centrum är byrån, som består av hederspresident (Elihu Root), president (James Brown Scott), generalsekreterare (Alejandro Alvarez) och skattmästare. Ledningen av arbetet utövas av byrån och tvänne adjungerade ledamöter av institutet. Sin första plenarsession höll institutet den 29 december 1915. Den 6 januari 1916 antog det en högtidlig ''Förklaring över nationernas rättigheter och plikter'', ett slags folkrättsligt program.[1])

Den panamerikanska järnvägen.

Under järnvägskommissionens ledning har arbetet på den stora panamerikanska järnvägen fortgått även under världskrigsåren, och tiden synes närma sig när Förenta staternas och Mexikos järnvägsnät skola sammanbindas med Argentinas till en direkt förbindelseled Washington—Buenos Ayres.

Som ovan påpekats, skall järnvägen i största möjliga utsträckning taga redan existerande järnvägslinjer i anspråk, och det egentliga panamerikanska järnvägsbygget sträcker sig därför endast från Mexiko City till Argentinas nordgräns, ehuru hela routen Washington—Buenos Ayres betecknas som Pan American Railway. Järnvägen skall byggas under största möjliga hänsynstagande till lokala intressen, men dess huvudriktning skall vara nordlig—sydlig, över Panamanäset, genom Columbia, Ecuador, Peru och Bolivia. Genom talrika bibanor skall huvudlinjen förbindas med Venezuelas, Brasiliens, Chiles och Paraguays järnvägsnät. Kommissionen skall alltid stå i intim kontakt med de olika regeringarna. Material till företaget skall befrias från alla tullar; järnvägen själv skall, enligt beslut av Mexikokonferensen, vara skattefri, och det förutsättes, att vederbörande stater göra allt för att understödja densamma, bevilja subsidier och land eller också garantera en viss procent på det i företaget nedlagda kapitalet.

---

[1]) Deklarationens text finnes i Second Pan American Congress, The Final act, 114—115. Se i övrigt om institutet samma bok, 111 ff., vidare Institute Américain de Droit International. Acte final de la session de la Havanne, samt Fried, Pan Amerika, 230 ff.

Det är huvudsakligen nordamerikanskt kapital som är placerat i den panamerikanska järnvägen, men vissa sträckor av banan torde åtminstone officiellt ägas av vederbörande regeringar. Genom formliga fördrag ha Syd- och Centralamerikas småstater förmått nordamerikanska kapitalister att nedlägga penningar i företaget, så t. ex. Honduras med den nordamerikanska dollarkungen Keilhauer. I bibanesystemet och möjligen även i själva huvudbanan synes den väldiga nordamerikanska Farquhartrusten, som behärskar en god del av hela Sydamerikas järnvägsnät, vara betydligt intresserad. Den finansiella centralen i företaget torde i övrigt vara "Pan American Transcontinental Railway Company" i New York.[1])

Den stora järnvägen går från Newyork—Washington till Guatemalas nordgräns, gränsfloden Suchiate. Så långt är den bredspårig. Men fortsättningen på andra sidan floden går ej ända fram till denna, det fattas några kilometer, vilket gör, att här uppstått ett slags centralamerikanskt Karungi. Redan detta är ofördelaktigt, men så kommer härtill, att Guatemalas regering låtit bygga banan smalspårig. Panamerikanska järnvägskommissionen i Washington har icke sett detta med alldeles blida ögon; det har till och med varit på tal att draga en bredspårig parallellbana genom Guatemala och vidare söderut, men planen tycks ha förfallit, emedan Guatemala tydligt låtit förstå sitt missnöje. Emellertid finnes det nu relativt god järnvägsförbindelse mellan Washington och huvudstaden i Guatemala.

Från Guatemala går järnvägen genom San Salvador (Santa Anna), Honduras och Nicaragua. Men där tycks den ha stannat tillsvidare. Naturligtvis är det endast en tidsfråga, när den skall ha korsat Förenta staternas andra stora kommunikationsled Panamakanalen.

Men järnvägen växer också från söder. Långt nere i Buenos Ayres börjar den argentinska nordvästbanan, tangerar Uruguay och Paraguay och når Bolivias gräns i La Quijaca.

I La Quijaca börjar den egentliga panamerikanska järnvägen. Över Bolivias väldiga Ander skall den sedan gå i nordnordvästlig huvudriktning över Tupiza, Uyuni till Viacha vid södra stranden av Titicacasjön. I Uyuni står den i förbindelse med Chiles järnvägsnät, närmast järnvägen till Antofagasta vid Stilla oceanen. Av de 529 engelska mil, som falla på Bolivianskt område, äro 361 redan under arbete. Järnvägen väntas vidare följa Titicacas kustlinje till Guayaquil och vidare till Cuzco med planerad förlängning i den gamla "Inka-vägen" motAyacucho och med anslutning av järnvägen Oroya—Lima—Callao. Oerhörda svårigheter ha mött,

[1]) Kasdorf, Der Wirtschaftskampf um Südamerika, 58.
Hennig, Das Unternehmen der panamerikanischen Bahn.

men redan äro vissa sträckor färdiga. Än större vanskligheter väntas på linjen Oroya—Panama, men de måste övervinnas, ty i Panama skall Nord- och Centralamerika knytas samman med Sydamerika genom Three Americas' Railway. För övrigt har man planerat en bibana Bogota'—Caracas, men enligt uppgift i Weltwirtschaftliches Archiv för 1913 synes Venezuela ställt sig ovilligt, varför saken åtminstone tills vidare torde fått anstå.

Den väldiga järnvägen kommer att sträcka sig 17- à 18,000 km., varav 2/3 äro färdigbyggda. Av Mexikokonferensen beräknades den draga en kostnad av över 174 millioner dollars eller 32,000 dollars pr engelsk mil.

Denna järnväg Buenos Ayres—Newyork är en "symbol" (Hennig) för den panamerikanska tanken och det fasta panamerikanska landsammanhanget. Dess ekonomiska betydelse har blivit satt under debatt, och man har särskilt framhållit, att den under stora sträckor måste konkurrera med andra banor ävensom med sjöfarten, men det får å andra sidan icke förglömmas, att den kommer att utgöra huvudkommunikationsleden för sådana länder som Bolivia, Ecuador och Columbia, och högst väsentligt förkortar vägen till den väldiga kontinentens inre.[1])

---

[1]) Ordföranden i permanenta järnvägskommitteen Henry G. Davis framlade för fjärde panamerikanska konferensen 1910 en rapport över arbetets dåvarande resultat. Vad man utfört och vad som återstod framgår av följande tablå:

På linjen:					
New York till Mexiko City voro byggda	3026	eng.	mil;	återstodo	——
Mexiko City till Guatemalas nordgräns voro byggda	843	„	„	„	
Guatemalas nordgräns till Panama Canalzone voro byggda	508	„	„	„	675
Canal Zone till Puno vid Titicacasjön voro byggda	542	„	„	„	2820
Puno till Guyaquil (Bolivia) sjöstransport	102	„	„	„	——
Guayaquil till Quiaca voro byggda	363	„	„	„	177
Quiaca till Buenos Ayres voro byggda	1060	„	„	„	——
Summa	6444				3672

Alltså totallinjen New York—Buenos Ayres: 10,116 eng mil.
1910 till september 1914 hade å distansen

Mariscal (Mexiko)—Ayutla (Guatemala)	byggts	24	eng. mil.
La Union (Salvador)—Usulutan	„	60	„ „
Cuzco—Santa Ana	„	12	„ „
Titicaca—La Quiaca	„	60	„ „
		156	eng. mil.

varför alltså återstod att byggas 3516 mil.

Fifth Pan American Conference, 68.

XV.

Den moderna situationens problem.

Frågeställningen.

Panamerikas problem är frågan, huruvida den panamerikanska politiken skall leda till uppkomsten av ett panamerikanskt block, en entent mellan Amerikas stater i enlighet med Clays, Blaines och Wilsons planer, eller annars i väsentlig mån kunna inverka på Amerikas öden. Kan „Panamerika" betraktas såsom i och för sig ett naturligt program. Äro de geografiska, ekonomiska, nationella och politiska förutsättningarna för en intim förbindelse mellan Förenta staterna och det romanska Amerika större än motsvarande förutsättningar för en dylik förbindelse mellan dem och främmande världsdelar, speciellt Europa? I vad mån har det lyckats för Förenta staterna att knyta banden fastare mellan sig och övriga amerikanska stater?

Statssystemets nuvarande karaktär.

De yttre proportionerna inom det amerikanska statssystemet omkring 1920 framgå av följande tabell:

	Areal i kvkm.	Folkmängd	% av det självständiga Amerikas folkmängd
Förenta staterna	9,2 mill.	106 mill.	54
Brasilien	8,3 „	30,6 „	15,6
Mexiko	1,9 „	15 „	7,7
Argentina	2,7 „	8,5 „	4,4
Columbia	1,12 „	5,8 „	3
Peru	1,1 „	4,5 „	2,3
Chile	0,7 „	4 „	2
Bolivia	1,3 „	2,8 „	1,4
Venezuela	1 „	2,8 „	
Cuba	0,12 „	2,8 „	
Haiti	0,03 „	2,5 „	
Guatemala	0,12 „	2 „	
Ecuador	0,3 „	2 „	
Uruguay	0,17 „	1,4 „	
Salvador	0,2 „	1,3 „	
Paraguay	0,25 „	1 „	
San Domingo	0,05 „	1 „	
Nicaragua	0,12 „	0,7 „	
Honduras	0,11 „	0,6 „	
Costa Rica	0,05 „	0,4 „	
Panama	0,08 „	0,4 „	9,6
	28,92 mill.	196,1 mill.	100 [1]

Jämförd med den redovisning som gjordes för de olika staterna sådana de voro vid tiden för första panamerikanska konferensen 1889, uppvisar ovanstående tabell två nya nummer av vilka det mindre, Panama, tillkommit på Colombias bekostnad, det större, Cuba, däremot inträtt i statssystemet utifrån, från kvarlevorna av den gamla spanska kolonialvärlden.

I övrigt är det väsentligen oförändrade proportioner: U. S. A. fortfarande ojämförligt främst med 54 %, därnäst Brasilien och Mexiko med sammanlagt 23,3 %, så fem mellanmakter med tillsammans 13,1 % och slutligen hela svärmen av småstater, tretton stycken, med sammanlagt 9,6 %.

Vad beträffar proportionen mellan staterna är alltså statssystemet i stort sett nominellt ännu detsamma som på Blaines tid. Den föregående historiska framställningen har emellertid i sin mån belyst den konsolideringsprocess, som pågår inom statssystemets nord-

[1]) Enligt folkräkningarna 1920 var Continental U. S. A:s folkmängd 105,683,108 — med Alaska och kolonierna 117,831,846 — och Brasiliens folkmängd 30,645,296.

liga del, där Förenta staterna upprättat ett vasallkomplex av endast nominellt självständiga stater: Cuba, Panama, Nicaragua, Haiti och Domingo.

Geopolitik.

Det amerikanska statssystemets geografiska individualitet, isolering och självtillräcklighet är lika god nu som på Blaines tid, ja bättre, ity att det europeiska inflytandet i Västindien väsentligen reducerats genom Spaniens utmanövrering 1898. Panamerikas geopolitiska problem kan därför aldrig röra areal och yttre gränser utan är rent kommunikationspolitiskt. Det gäller att övervinna de stora avstånden och de fysiska gränserna inom statssystemet genom förbättrade kommunikationer mellan de olika staterna. Det stora målet är att mildra själva den geografiska dualismen inom statssystemet och intimare sammanbinda de två skilda tempererade kulturområdena, Förenta staterna i norr och Argentina, Syd-Brasilien, Uruguay och Chile i söder.

Hela den amerikanska kommunikationspolitiken i sin nuvarande gestaltning har sin utgångspunkt i Förenta staterna och sin yttersta förutsättning i Unionens geopolitiska princip inom statssystemet.

Förenta staternas stora företräde framför de flesta andra amerikanska stater är dess interoceana läge. Detta delar det med Mexiko och de centralamerikanska republikerna — utom San Salvador —, med Colombia och nominellt även med Chile, men ingen av dessa stater kan i någon man tillgodogöra sig fördelarna av detta läge, politiskt och ekonomiskt, så som Förenta staterna. U. S. A. är en pacifisk makt lika väl som en atlantisk. Chile, Peru, Ecuador och Columbia ligga vid samma hav som Förenta staterna, men Argentina, Uruguay, Brasilien och Venezuela göra det också. Härtill kommer så, att det ”tredje amerikanska havet”, Mexikanska viken, allt mera kommit i förgrunden i nordamerikansk politik. ”Mätt med hänsyn till kust-

linjens längd och utseende, vilka faktorer bestämma den maritima basen och gynnat av baklandets rikedom och utsträckning har U. S. A. mera anspråk på styrka som Golfmakt än som pacifisk makt".[1]) Under spanska kriget 1898 tog Unionen steget in i Stora Antillerna, och sedan har Panamakanalens öppnande och köpet av de danska öarna inlett en ny aera för det amerikanska medelhavet. Förenta staterna har visat sig mäktigt att överskrida denna "gräns", och Mexikanska viken förbinder numera politiskt sett Nordamerika med Sydamerika i stället för att skilja dem åt.[2])

Redan detta att behärska själva övergångszonen mellan systemets båda geografiska hälfter, är i och för sig av oändlig vikt, men så kommer härtill Förenta staternas förstklassiga läge mellan Europas och Asiens gamla kulturvärldar ojämförligt närmast av alla amerikanska stater till världens politiska, ekonomiska och kulturella centrum: Europa. Från Sandy Hook till Eddystone är 5,650 km. men från Buenos Ayres till Liverpool dubbelt så långt. Förenta staterna gör, världspolitiskt sett, skäl för namnet "Mittens rike" (Kjellén). Unionens massiva gestalt har länge nästan skymt bort det övriga Amerika för världens blickar och än i dag användes "Amerika" ofta såsom beteckning endast för Förenta staterna. Unionen ligger i kultursikten för de övriga amerikanska staterna, och för många av dem är den en naturlig brygga å vägen till Europa.

Det är konkurrensen U. S. A.—Europa, som ger kommunikationsproblemet dess färg. Det gäller för Förenta staterna att göra vägen Valparaiso, Buenos Ayres och Rio till New York kortare än vägen till London och Paris. Förenta staternas väldigaste insats i strävandet därför är Panamakanalen. Genom den har en ny väg öppnats för världssamfärdseln och Unionen har uppnått den saknade förbindelsen mellan sin östra och västra kust, vilket medfört en betydande nordamerikansk maktutveckling i Stilla oceanen. Men det är icke nog härmed, utan Panamakanalen har här högst väsentligt förkortat Förenta staternas väg till Sydamerika, på samma gång som den lagt Centralamerika och nordvästra Sydamerika under Unionens omedelbara intresse. Via Panama är avstandet New York—Valparaiso cirka 7,500 km., Liverpool—Valparaiso 12,000. Runt Kap Horn voro avstånden New York—Valparaiso och Liverpool—Valparaiso ungefär lika stora (15,000 km.)[3]) I den kommunikationspolitiska kam-

[1]) Semple, American History and its Geographic Conditions, 397.

[2]) Avståndet New Orleans—La Guayira (Venezuela) är cirka 2,500 km., men det är dock lättare att upprätthålla förbindelsen dem emellan än mellan Venezuela och den del av Brasilien, som ligger söder om Amazonfloden.

[3]) Skillnaden var cirka 700 km. till New Yorks favör.

pen om Sydamerika har Förenta staterna genom Panamakanalen fullständigt distanserat Europa vad beträffar Sydamerikas Pacifikust.

Därmed är dock kampen som helhet icke avgjord. Redan vad södra Chile beträffar, förtjänar det anmärkas, att vägen genom Magelhans sund ekonomiskt ställer sig nästan lika fördelaktig som vägen genom Panamakanalen på grund av den sistnämndas höga kanalavgifter och rikspremier, vartill kommer att Kap Hornrouten går efter Sydamerikas världshandelssida. Framför allt är dock att observera, att Sydamerikas ostkust icke rycker Förenta staterna närmare genom Panamakanalen och att denna kust är Sydamerikas historiska sida även i vår tidsålder. Här finnas goda hamnar, här mynna kontinentens huvudfloder, och här ligga dess politiska och ekonomiska huvudmakter, Argentina och Brasilien. Särskilt bör det anmärkas, att Amazon- och La Platafloderna bereda ytterst viktiga vägar till den Sydamerikanska kontinentens inre och att deras mynningar praktiskt taget ligga lika nära till Europa som till Förenta staterna. Vidare ha Argentinas och Brasiliens järnvägsnät sin bas vid Atlantkusten. A priori falla därför hela Brasilien, Paraguay, Uruguay och Argentina inom den sfär, där europeer och nordamerikaner stå jämnställda i kommunikationspolitiskt hänseende.

Alltså gäller den kommunikationspolitiska striden nu närmast Atlantkusten. Här har Europa ännu försprånget liksom på Blaines tid — även om post- och passageraretrafiken från New York till Buenos Ayres icke längre i samma utsträckning som förr dirigeras över Liverpool och Bremen.

Trots det att den nordamerikanska sjöfarten på Sydamerika tagit ett starkt uppsving under världskriget, särskilt på Tysklands bekostnad, behärskas dock de flesta linjerna ännu av Europa och äro till följd härav främst inrättade för trafiken på vår världsdel. Det går fortare att resa från Buenos Ayres till Liverpool (16 à 18 dagar) än till New York (24 à 26 dagar).

Detta försprång i fråga om sjödistansernas övervinnande kan säkerligen inhämtas av Förenta staterna, ty i längden gäller regeln, att trafikhastigheterna ökas till samma grad för alla, medan avstånden stå kvar "som förkortade bråk". (Kjellén.) Särskilt förmånligt för nordamerikanarna är emellertid, att de kunna tillgodogöra sig landsammanhanget med Sydamerika, genom den panamerikanska banan. När denna väldiga järnväg blir färdig, skall man tack vare bantågens större hastighet kunna resa från Buenos Ayres till New York på 14 à 16 dagar i stället för nu sjövägen 24—26 da-

gar. Anderna och tropikerna hålla i så måtto på att övervinnas. I järnvägen har Unionen ett kraftigt vapen i kampen om Sydamerikas inre men även om Atlantkusten, ehuru visserligen tyngdpunkten i trafiken med La Plataländerna och Brasilien alltid torde komma att ligga på sjökommunikationernas område.[1])

Som huvudresultat av en geopolitisk undersökning framstår statssystemets ideala gränser och höga grad av isolering från den övriga världen, vidare Förenta staternas kommunikationspolitiska erövring av Pacifikkusten genom Panamakanalen och hotande framträngande i det inre genom panamerikanska järnvägen. Europa har bevarat sin position av jämvikt på Atlantkusten. Utvecklingen har alltså bidragit att skärpa samhörigheten inom statssystemet och utprägla den geografiska individualitet, som är ett av huvudstöden för den panamerikanska tanken. Kommunikationspolitiskt står det romanska Amerika som helhet numera Förenta staterna närmare än Europa.

Ekopolitik.

Är en ekonomisk enhet Panamerika i och för sig naturlig och möjlig, och huru långt ha Amerikas stater hunnit i ekonomiskt närmande?

Den förra frågan gäller självförsörjningens problem, avtarkiproblemet. Detta har spelat en dominerande roll i det brittiska imperiets nyare politik. Inom Panamerikas ram skulle det lösas med lätthet. Man kan knappast tänka sig en bättre utfyllning av motsatser än Förenta staternas säd och kött, kol, bomull, järn och industrivaror, Mexikos olja och silver, tropikernas kaffe, kakao, mineralier, gummi och trä och det tempererade Sydamerikas spannmål, ull, kött och hudar. Panamerika skulle bli ett av världens starkaste ”självhushåll”, kvalitativt, så att alla varor funnos där, och kvantitativt, så att de funnos i tillräckliga mängder.

Panamerika är alltså i och för sig en ekonomisk möjlighet liksom en geografisk. I vad mån har det då lyckats Unionen att reducera

[1]) ”Para—Sahariennebanan, den projekterade järnvägen i nord-sydlig huvudriktning genom Västafrika med sjöförbindelser med Europa och Sydamerika (Pernambuco) skulle kunna motväga den fördel, som kommer Förenta staterna till del genom panamerikanska järnvägen. Leroy-Beaulieu, Le Sahara, le Soudan et les chemins de fer transsahariens.

Europas ekonomiska attraktion på Sydamerika och att själv attrahera den sydamerikanska marknaden?

Vid en översikt av de olika romansk-amerikanska staternas handelsumgänge visar det sig, att det ekonomipolitiska problemet ännu tydligare kanske än det geopolitiska står i konkurrensens tecken. Bland de främmande konkurrenterna äro som förut Europas främsta länder, England, Tyskland, Frankrike, Italien o. s. v., men även, ehuru i mindre mån, Asiens främsta makt, Japan.

Den ekonomiska kampen om Sydamerika gäller ett oerhört rikt byte. Jämte den stora Orienten och Centralafrika är Sydamerika ännu ekonomiskt sett "a world in making", och här finnas ännu jungfruliga fält för den internationella konkurrensen. Med sin väldiga abdomen i tropikerna, med sina rika livsmedelstillgångar och sin ringa industri är det just ett sådant land som det industrialiserade Europa och det industrialiserade Nordamerika behöver. På femtio år till utvecklas ingen vidare sydamerikansk industri, i all synnerhet som Sydamerika lider brist på järn och kol, den moderna industriens grundpelare.[1])

Enligt den sydamerikanska kommissionens ovan anförda uppgifter behärskade Förenta staterna vid mitten av 1880-talet endast 15 % av det latinska Amerikas totala utrikeshandel, 9.5 % av dess import och 21 % av dess export. I övrigt låg nästan hela handeln i europeernas händer, främst Englands, Frankrikes och Tysklands. Sjöfarten dominerades av England, som också jämte Frankrike hade placerat ofantliga kapital i det romanska Amerika.

Sedan den tiden visar statistiken en i stort sett jämn och oavbruten stegring av Förenta staternas ekonomiska förbindelser med det latinska Amerika.[2])

För bedömandet av hur långt denna stegring verkligen hunnit bildar åren 1912—1913 ännu den enda säkra utgångspunkten. Nämnda år var de romansk-amerikanska staternas import cirka 1.3 milliard och deras export cirka 1.5 milliard.

---

[1]) Pepper, South American Markets.

[2]) Handelsstatistiken i det följande är väsentligen hämtad ur Bulletin, Statesman's Yearbook och Kommersiella meddelanden.

Av importen upptog i procent:

	1912	1913
Förenta staterna	24.50	24.59
England	24.84	24.32
Tyskland	16.67	16.45
Frankrike	8.32	8.34

Av exporten upptog:

	1912	1913
Förenta staterna	34.43	31.03
England	19.79	20.88
Tyskland	11.88	12.22
Frankrike	7.89	8.34

Först genom en undersökning av de särskilda staternas förbindelser med Förenta staterna 1913 kan emellertid noggrannare kunskap vinnas om den verkliga politiska innebörden av det ekonomiska läget.

Förenta staternas andel i procent av de olika romansk-amerikanska republikernas import och export 1913 framgår av följande tablå:

	av importen	av exporten	av den totala omsättningen
Mexiko	50	78	66.3
Guatemala	51	27	36.4
Salvador	40	28	32.9
Honduras	68	88	76.2
Nicaragua	50	22	48.3
Costa Rica	51	51	51
Panama	55	84	60.8
Cuba	52	80	67.5
Domingo	62	53	57.6
Haiti	73	9	36
Venezuela	38	28.8	32.4
Colombia	26	55	40.6
Ecuador	26	29	28
Peru	28.8	33.2	31.8
Brasilien	15.7	29.5	24.9
Bolivia	9	0.6	3.6
Chile	16.7	21	19
Paraguay	6	—	4
Uruguay	12.4	4.7	8
Argentina	14.7	4.7	9.4

Som resultat av denna översikt framgår, att graden av Förenta staternas ekonomiska inflytande i allmänhet avtog med det geografiska avståndet. I själva verket hade Förenta staterna ett circummarint ekonomiskt klientel, ett ekonomiskt Caribhavsvälde, ännu större än det politiska. Dit hörde Mexiko och de västindiska och centralamerikanska republikerna — utom Guatemala, där Tyskland innehade primatet och U. S. A. måste nöja sig med andra rummet — samt vidare Venezuela och Ecuador. I sex av dessa länder behärskade U. S. A. mer än 50 % av den totala handelsomsättningen nämligen:

Mexiko, Honduras, Costa Rica, Panama, Cuba och Domingo.

I ytterligare sex stod det främst, nämligen:

Salvador, Nicaragua, Haiti, Venezuela, Colombia och Ecuador.

Men därjämte innehade det principatet även i Sydamerikas väldigaste rike, Brasilien, — detta tack vare sin ofantliga kaffeimport därifrån och mjölimport dit.

I Peru tävlade Förenta staterna med England om främsta platsen. I det romanska Amerikas ekonomiska huvudland, Argentina, ägde däremot England en ofantlig överlägsenhet och även Tyskland gick där före U. S. A. Samma var förhållandet i Chile, och än ofördelaktigare var Unionens ställning i Bolivia, Uruguay och Paraguay.

Frammarschen för den nordamerikanska handeln på det romanska Amerika var icke dess mindre oerhörd. Unionens totala andel hade ökat från 15 % till 28 %, alltså nästan dubbelt, andelen i importen var 2½ gång så stor som 1885 och i exporten 1½ gång. Förenta staterna stod främst bland alla jordens länder — dock satt Europa som helhet ännu inne med övertaget.

Redan 1913 genomförde demokraterna Underwoodtariffen, som i allmänhet frigav livsmedel, råvaror och en del viktigare halvfabrikat och starkt sänkte industritullarna, vilket innebar ett väsentligt underlättande av den romansk-amerikanska exporten till Förenta staterna.

Så kom *världskriget* och därmed en glänsade konjunktur för Förenta staternas ekonomiska och finansiella expansion i allmänhet och särskilt i det latinska Amerika. Europas varor och kapital engagerades i kriget, och dess konkurrenskraft mattades, medan Unionens kapitalstyrka ökades. Tyskland eliminerades ur konkurrensen. Centraleuropas marknad avstängdes för Förenta staternas export, men nya exportmöjligheter måste då öppnas i Sydamerika. Å andra sidan led även den sydamerikanska exporten av krigsspärrarna, vilket för sydamerikanarna ökade betydelsen av den nordamerikanska marknaden. Kriget sänkte åtminstone till en del de latinsk-ameri-

kanska staternas tullinkomster. Regeringarna måste låna, och detta måste företrädesvis ske i Förenta staterna, ty Europa förödde sitt guld på det stora kriget. Unionens kommersiella frammarsch i Sydamerika har väsentligen skett på Tysklands bekostnad, och dess finansiella expansion på Englands och Frankrikes.

På grund av sin brist på rörligt kapital har Sydamerika knappast haft något självständigt bankväsende alls, intill de sista decennierna, då inhemska av staten kontrollerade banker med sedelutgivningsrätt grundats i de större republikerna. Bankväsendet och lånemarknaden har dominerats av England, Frankrike och Tyskland, och särskilt hade europeerna en stark ställning därigenom, att de i högre grad än nordamerikanarna tillmötesgingo det romanska Amerikas behov av lång kommersiell kredit (3-månaders växlar) liksom de i allmänhet i sin ekonomipolitik visat större anpassningsförmåga och hänsynsfullhet.[1]) Emellertid ha nordamerikanarna börjat en energisk strävan att bryta ned Europas finansiella monopol i Sydamerika och utsträcka sitt eget bank- och kreditväsende dit. Redan 1911 bildades ett stort nordamerikanskt bolag, "North and South American Banking & Commercial Co.", med säte i Buenos Ayres och filial i New York. Ungefär samtidigt med världskrigets utbrott öppnade den stora "National City Bank of New York" filialer i Buenos Ayres (1914), Rio de Janeiro och Montevideo (1915), Santjago (Cuba), Havanna, Santos, Sao Paulo, Rosario, Panama, Medellin (Colombia) m. fl. andra platser. Banken har för övrigt filialer i England, Indien, Kina, Japan och på Filippinerna, som den förvärvat genom inköp av aktiemajoriteten i "the International Banking Corporation". I dess styrelse äro en hel del av Nordamerikas kapitalstarkaste firmor representerade. Balansen 31 december 1915 rörde sig med den höga summan av över 600 millioner dollars. I nära förbund med denna jättebank står "American International Corporation" (1915). Den behärskas av Morgan. American International Corporation har en avläggare i Buenos Ayres: "Latin American Co." och kontrollerar uteslutande the Pacific Mail Steamship Co." och "American International Terminal Co." Vid sidan av dessa stora finansföretag arbetar "the Mercantile Bank of the Americas" (särskilt i Centralamerika, Venezuela, Colombia, Ecuador och Peru), "Commercial National Bank of Washington", "American Express Co" o. s. v. Bakom alla dessa företag står stödjande "the Federal Reserve Board", Förenta staternas egen "riksbank".

---

[1]) Vid tiden för världskrigets utbrott hade fem engelska banker 70 filialer i Sydamerika och fem tyska 40 filialer. Kies, Branch banks and our foreign trade.

Det är därför inte så underligt om dollar-växlarna på New York nu börjat uppträda talrikare i Sydamerika vid sidan av pundväxlarna på London. Det märkliga är väl egentligen, att det inte skett tidigare.

Samtidigt med denna mäktiga finansiella utveckling och i intimaste sammanhang med den har gått en storartad utveckling av Förenta staternas oceana handelsmarin. Den nordamerikanska kusthandelsflottan har alltid varit ansenlig, och den räknade åren närmast före världskriget cirka 5 millioner registertonn. Den oceana handelsflottan däremot mätte 1913 endast 1,027,776 tonn. Dess utveckling har alltsedan inbördeskrigets dagar icke hållit jämna steg med Förenta staternas allmänna ekonomiska expansion. Orsaken har delvis legat i den höga tullen på utländskt järn och i förbudet att inköpa i utlandet byggda skepp. Endast material till byggande av kustfartyg har tullfritt fått införas, likaså material för byggande av till utlandet beställda fartyg. Varje nordamerikanskt oceanfartyg har måst vara byggt av nordamerikanskt järn och på nordamerikanskt varv, vilket haft till följd en utomordentlig fördyring av skeppen, som endast obetydligt kompenserats därav, att kusttrafiken behållits som monopol för Unionens egna medborgare. Härtill har så kommit, att den mäktiga nordamerikanska "Seamen's Union", dels lyckats hålla lönerna högt uppe, vilket medfört drygare driftskostnader, och dels förhindrat antagandet av lika stränga lagar mot desertering som de som gälla i andra mariner, vilket i sin tur medfört, att de stora engelska sjöförsäkringsbolagens riskpremier varit väsentligen högre för nordamerkanska fartyg än för andra.

Allt detta hade till följd en oerhörd insmuggling av amerikanskt kapital i främmande handelsmariner. Skeppen ägdes av amerikanare men seglade under utländsk, ofta engelsk flagga. Så t. ex. förfogade Morgans "International Mercantile Marine Co:o" 1914 över 1⅓ millioner brutto registerton under utländsk flagga (138 skepp). Men utom Morgantrustens lågo 22 andra europeiska rederier med ett tonnage av ⅔ millioner brutto registerton i nordamerikanska händer. Till Unionens officiella oceantonnage av omkr. 1 mill. ton kommo således c:a 2 mill. ton under utländsk flagga.[1])

Detta tillstånd kunde i längden icke vara hållbart och kunde ej heller betraktas med sympati av unionsregeringen. Stjärnbaneret kom ej till sin rätt i det internationella handelsumgänget, och den

[1]) Meissner, Das wirtschaftliche Vordringen der Nordamerikaner in Südamerika, 42 ff.

omständigheten, att det pseudoeuropeiska tonnaget dock alltid rättsligt sett var europeiskt, kunde få en stor betydelse i händelse av krig.

Redan 1912 upphävdes förbudet mot inregistering av i utlandet byggda fartyg — dock endast för det fall att fartyget helt ägdes av nordamerikanska medborgare och allenast användes i handelstrafik på utlandet eller Förenta staternas asiatiska kolonier. På så sätt skulle den planerade nedsättningen i Panamakanalavgifterna för Unionens fartyg i största möjliga utsträckning komma det nordamerikanska sjöfartskapitalet tillgodo.[1]) Vid världskrigets utbrott tog man emellertid steget fullt ut, och i en akt av 18 augusti 1914 slopades förbudet mot inregistrering i dess helhet. Under krisen beträdde så Förenta staterna äntligen även statsubventionens väg, och redan 1916 subvenerades den nordamerikanska rederirörelsen med 50 millioner dollars. Samtidigt undergingo sjölagarna en provisorisk förmildring. Följderna av alla dessa åtgärder dröjde ej att visa sig. Under fiskalåret 1914—1915 ökades den nordamerikanska oceanflottan med cirka 700,000 tonn till 1,871,543 brutto registerton, vilket betydde (en visserligen delvis skenbar) tillväxt av omkring 75 %. I oerhörd grad har denna ökning kommit skeppsfarten på det egentliga Sydamerika till godo. De nordamerikanska fartyg som anlöpte sydamerikanska hamnar representerade under finansåret 1913—1914 sammanlagt endast 192,000 tonn men 1915—1916 945,000 tonn.[2])

Samtidigt äro nordamerikanarna — Farquhartrusten m. fl. företag — starkt engagerade i den sydamerikanska flodfarten, och i hamnbyggnaderna, speciellt i Brasilien.[3])

Cirka 25 % av hela Sydamerikas järnvägsnät behärskades 1913 av den nordamerikanska Farquhartrusten, i vilken visserligen även engelskt, tyskt och franskt kapital var representerat. Den kontrollerade bl. a. halva Brasilien och hela Paraguays järnvägsnät. Mexikos och Centralamerikas järnvägar torde nu helt domineras av nordamerikanskt kapital, och detsamma är med visshet fallet med Ecuadors.

---

[1]) Hallendorff, Panama, 141.

[2]) Meissner, Das wirtschaftliche Vordringen der Nordamerikaner in Südamerika, 44 ff. År 1910 utgjorde den nordamerikanska handelsmarinen $^1/_{20}$ av den brittiska men år 1920 $^2/_3$. Day, The American merchant fleet.

[3]) Trafiken å Magdalenafloden kontrolleras t. ex. av nordamerikaner. Meissner, Das wirtschaftliche Vordringen der Nordamerikaner in Südamerika, 57 ff.

Förenta staternas postala förbindelser med Sydamerika ha utvecklats jämsides med kommunikationerna. Däremot faller Sydamerika fortfarande så gott som helt inom Englands planetariska kabelnät.

Vad den ekonomiska propagandan och reklamen angår, ha vi ovan följt den panamerikanska rörelsens betydande verksamhet, genom finans- och handelskonferenserna och den panamerikanska byrån, och dess insats härvidlag får ej underskattas. Genom utsändande av handelsattacheer, konsuler och stipendiater, genom anordnande av utställningar och grundande av handelskamrar samt icke minst genom pressen ha nordamerikanerna ytterligare preparerat den sydamerikanska marknaden för sin frammarsch.

I vad mån International High Commissions verksamhet för en panamerikansk valutapolitik under krisen burit direkta frukter är visserligen svårt att avgöra, men det troliga är, att den verkligen gjort det, och i varje fall torde valutans höga nivå i Argentina, Brasilien, Chile och Uruguay näppeligen uppnåtts utan intimt samarbete med U. S. A. Dessa länders valuta intager nu en ställning vis-à-vis den engelska, helt motsatt den gamla.[1])

Det är just upprättandet av denna nya ekonomiska *kamporganisation* med banker, ångbåtslinjer, järnvägar, internationell kooperation, propaganda och reklam, vidare Förenta staternas oerhörda kapitaltillväxt under kriget och slutligen Panamakanalens nya möjligheter — som först under kriget börjat utnyttjas — som gör, att kristidens handelssiffror torde äga reellt högre sammingsvärde och ha mera utsikt att förespegla läget även efter fredsslutet, än man annars skulle kunna anse. Å andra sidan måste givetvis Centralmakternas totala elimnerande ur konkurrensen vara en företeelse av övergående natur.

Redan 1916 utgjorde de romansk-amerikanska ländernas utrikeshandel nära 2.7 milliarder dollars, därav cirka 1.04 import och cirka 1.66 export. Förenta staternas andel av den totala omsättningen utgjorde cirka 50 %.[2])

Under krigsåren behärskade Unionen i medeltal över 75 % av den totala utrikeshandeln i tio stater:

Mexiko, Guatemala, Salvador, Nicaragua, Honduras, Costa Rica, Panama, Cuba, Haiti, Domingo.

---

[1]) Se Whitakers Almanack 1922, 457.

[2]) $^1/_3$ av Förenta staternas egen import och $^1/_{10}$ av dess export upptages av det romanska Amerika.

I fem stater ägde den 50—75 %:
Colombia, Venezuela, Ecuador, Peru, Chile;
i en stat cirka 40 %:
Brasilien;
i fyra stater cirka 25 %:
Argentina, Bolivia, Uruguay och Paraguay.

I alla stater utom de fyra sistnämnda stod Unionen främst bland sina konkurrenter. Särskilt anmärkningsvärd var dess nyförvärvade starka ställning i Chile, som åtminstone delvis torde varit en följd av Panamakanalens öppnande, samt vidare dess oerhörda frammarsch i Argentina från 9.4 % år 1913 till 32 % 1917. I Mexiko behärskade den 1916—1917 cirka 90 % av såväl import som export — där synes numera allt motstånd mot Förenta staternas ekonomiska expansion vara fullständigt brutet.

A priori visar alltså ekonomipolitiken samma stärkande av de nordamerikanska positionerna som kommunikationspolitiken. Rimligtvis kommer Förenta staterna även efter kriget av alla främmande makter spela den dominerande rollen i det romanska Amerikas ekonomiska liv, och även om handelssiffrorna skulle sjunka, är det av ovan anförda skäl troligt, att de komma att stanna väsentligt över 1913 års nivå. Det romanska Amerika är geografiskt sett Förenta staternas mest naturliga emporium. I den mån politiskt närmande beror av ekonomiska förbindelser synes förvisso panamerikanismen kunna räkna med synnerligen goda utsikter.

Å andra sidan har givetvis det nordamerikanska kapitalets inträngande framkallat en viss misstro i det romanska Amerika. Gent emot Farquhartrustens försök att förvärva argentinska nordbansystemet har regeringen i Buenos Ayres satt ett bestämt motstånd, och såväl Argentina som Chile lär genom lagstiftning sökt bevara sin kontroll över oljeproduktionen, ett tecken på att de icke vilja dela Mexikos öde att vara Förenta staternas ekonomiska vasaller.[1])

Jämte Förenta staternas ekonomiska expansion är för övrigt Argentinas materiella utveckling det mest markanta draget i Amerikas ekonomiska historia under de senaste decennierna.[2]) I högre

---

[1]) Meissner, Das wirtschaftliche Vordringen der Nordamerikaner in Südamerika, 79. Steffen, Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten, 29.

[2]) Under decenniet 1901—1910 steg Argentinas export från 33.3 millioner pund sterling till 74.5 millioner. År 1913 utgjorde den 96.3 millioner och år 1916: 108.3 millioner pund.

Steffen, Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten, 22. Bulletin 1913, 1918.

grad än Brasilien och Chile har det lyckats Argentinska republiken att övervinna draget av monokultur i sitt näringsliv, och dess ställning har därigenom väsentligen stabiliserats. Brasilien är ytterligt känsligt för kaffemarknadens läge och Chile för salpetermarknadens, medan däremot mångsidigheten i Argentinas livsmedelsproduktion skänker det ökad styrka gent emot konjunkturväxlingar — och även mot kundkretsen.

Argentina är Sydamerikas ekonomiska stormakt, och Uruguay och Paraguay falla direkt inom dess kommersiella intressesfär. Särskilt det sista landet domineras av sin stora granne och år 1916 undertecknade de ett fördrag om fri handel sinsemellan, vilket emellertid ännu vid mitten av år 1920 icke var ratificerat. På Brasiliens livsmedelsmarknad söker Argentina uppträda som nordamerikanarnes konkurrens — dock är handelsutbytet mellan dessa stater ännu relativt ringa, och än obetydligare är handeln med Chile. Icke dess mindre visar Argentinas utveckling hän på uppkomsten av en ekonomisk attraktionspol, konkurrerande med Förenta staterna.

Demopolitiken.

Den stora passivposten i panamerikanismens balansräkning är alltjämt att söka på demopolitikens område, i motsatsen mellan anglosaxer och latinamerikaner.

Det kan visserligen diskuteras huruvida befolkningen i det latinska Amerika — denna blandning av kreoler, mestizer, mulatter, indianer och negrer — har grundade skäl att räkna sig som medlemmar av den latinska folkfamiljen, men faktum är, att de ledande klasserna i det romanska Amerika i varje fall anse sig höra till denna. Den kultur som finnes är under alla förhållanden närmast spansk-portugisisk, och därmed latinsk, språket är romanskt, religionen romersk-katolsk. Det är denna kultur, som sammanhåller det latinska Amerika till en relativ enhet utåt, gent emot det anglosaxiska Förenta staterna[1]) — även om samhörighetskänslan mellan romano-amerikanerna för övrigt varit och är allt annat än stark.[2])

[1]) Sedan är det stor skillnad mellan de romansk-amerikanska nationerna inbördes. Haiti och Domingo äro nästan rena negerstater och Bolivia en indianstat medan Chiles befolkning är av jämförelsevis ren spansk härstamning och den argentinska nationen mottagit en stark italiensk invandring. Det portugisiska Brasilien intar ju för övrigt en klar särställning gent emot de nyspanska staterna.

[2]) The feeling of a common Hispano-American brotherhood is week. Bryce, South America, 445.

De kvantitativa proportionerna säga genast, att den etniska klyftan ingalunda kan förminskas genom någon slags sammansmältning av folkraserna. Därtill äro de allt för likaställda: cirka 90 millioner anglosaxare mot ungefär lika många latinsk-amerikaner, detta ord då fattat i dess vidsträcktaste bemärkelse. Förenta staterna önskar ingen invandring från Sydamerika, och den anglosaxiska rasen själv förmår av naturen icke att anpassa sig efter tropikernas förhållanden. En nordamerikansk emigration till det tempererade Sydamerika har hittills saknat varje aktualitet men kommer kanske att bli ett av de mest intressanta framtidsproblemen.[1]) De enstaka yankees och engelsmän, som slagit ner sina bopålar i Sydamerika assimileras av det romanoida folkhavet.

Det som då återstår är att skapa en ny panamerikansk kultur för att med dess hjälp möjligen i en framtid kunna bygga över klyftan mellan anglosaxare och kreol.

''Indiciplined superficial, brilliant, the South Americans belong to the great Latin family; they are the children of Spain, Portugal, and Italy by blood and by deep-rooted tradition, and by their general ideas they are the children of France.''[2])

I själva verket kan man knappast tänka sig större motsatser inom den ''vita'' rasens ram än mellan nordamerikanarna och de iberoindianska nationerna. Yankens energi och järnvilja, och sinne för realiteter och praktiska uppgifter har mycket litet gemensamt med kreolens indolenta natur med dess motvilja för ''bussiness''.

Den historiska utvecklingen av det romanska Amerikas kultur visar helt naturligt hän mot det romanska Europa. Den romerskkatolska kyrkan, det på romersk rätt och Code Napoléon grundade rättsväsendet, den franska filosofien, vetenskapen och litteraturen, och moderna från Paris ha icke att frukta någon konkurrens från Newyork eller Chicago.

''Amerikansk vänskap skall icke förleda Mexiko och Argentina att glömma det spanska moderlandet, och New York skall i litterärt och estetist hänseende knappast kunna ersätta Paris i Rio de Janeiro och Buenos Ayres.''[3])

---

[1]) Bryan väntar en utvandring inom de närmaste femtio åren av 25 à 50 millioner nordamerikaner till Sydamerika.
Kasdorf, Der Wirtschaftskampf um Südamerika, 64.

[2]) Calderon, Latin America, its rise and progress, 288.

[3]) Coolidge, Die Vereinigten Staaten als Weltmacht, 279.

Men mer än det nuvarande kulturella tillståndet betyder, att sympatierna äro så ringa mellan kreoler och nordamerikaner. Till den grundläggande etniska kontrasten kommer en utpräglad psykopolitisk motsats.

Den latinsk-amerikanska andan är till sitt väsende främmande för den anglosaxiska, säger Calderon:

"Contact with Anglo-Saxon civilisation may partially renew it, but the integral transformation of the Spirit proper to the Latin Nations will never be accomplished. It would be racial suicide. Where Yankees and Latin Americans intermingle, you may better observe the insoluble contraditions which divide them. The Anglo-Saxons are conquering America commercially and economically, but the traditions, the ideals, and the soul of these republics are hostile to them."[1])

Å sin sida torde nordamerikanen känna sig vida överlägsen iberoamerikanen.

"The best friends and strongest admirers of the Latin Americans would admit that the average intelligence and capacity of the whole population is decidedly below that of the United States or Canada",

yttrar Hart.[2]) Anglosaxaren har speciellt starka fördomar mot det svarta och röda befolkningselementet i det latinska Amerika, och han hyser ringa aktning för kulturen i länder, där 60 à 90 % av befolkningen utgöres av analfabeter och där det katolska prästerskapet och jesuiterna, trots all kulturkamp ännu utöva ett avsevärt inflytande.[3]) Framför allt har det romanska Amerikas revolutionshistoria övertygat honom om iberoamerikanernas politiska mindervärdighet, och i grund och botten torde nog också den stora massan nordamerikaner vara främmande för tanken på en verklig politisk förbindelse med det romanska Amerika på jämlikhetens grund.

Hur har det då gått med utsikterna för de speciellt raspolitiska strömningarna i Amerikas internationella liv?

Latinoamerikanismen har icke tagit sig något uttryck i form av internationell kooperation av större mått alltsedan den vetenskapliga kongressen i Rio 1905. Dess "organiska svaghet" ligger för övrigt i motsättningen mellan spansk-amerikan och brasilianare.

---

[1]) Calderon, Latin America, its rise and progress, 288 ff.

[2]) Hart, Monroe doctrine, 246.

[3]) För icke många år sedan väcktes t. o. m. förslag i argentinska parlamentet om inkvisitionens återinförande. Cordier, Mélanges américaines, 203.

Hispanoamerikanismen synes ha förlorat allt mer och mer i betydelse. Spanien och Portugal kunna knappast ha någon verklig politisk dragningskraft på de sydamerikanska staterna och en allians med dem vore säkerligen tämligen meningslös. Mellan de pyrenneiska staterna och det latinska Amerika finns varken geografisk eller ekonomisk samhörighet och själva rasbandet är icke vidare starkt, enär spanjoren av gammalt hyser ringaktning för blandfolket. Spaniens rojalister och Sydamerikas republikaner ha säkerligen icke heller stora sympatier för varandra.[1])

Än längre i fjärran ligger givetvis tanken på den stora *latinska unionen*.[2])

Tvänne demopolitiska problem ha spelat en mera uppmärksammad roll i Amerikas politiska liv än både latinoamerikanismen och paniberismen — nämligen den tyska invandringen till Syd-Brasilien och den gula invandringen, som från nordamerikansk och delvis även sydamerikansk sida tett sig som en *tysk*, resp. en *gul "fara"*. Den "europeiska faran" har på sätt och vis ersatts av "den tyska faran", som spelat en ganska stor roll i amerikansk politisk propaganda under senare tid. Den hänvisade direkt på tyskarnas ekonomiska inflytande i Centralamerika och deras bosättningar i Syd-Brasilien, där de utgöra 400,000 à 500,000,[3]) och påminde alltid om att bakom denna privata tyska företagsamhet stod det kejserliga Tyskland med sin stora armé och flotta. Givetvis har denna agitation tjänat det angloamerikanska samförståndet, på samma gång den sökt övertyga sydamerikanarna om Monroedoktrinens fortsatta berättigande.[4])

---

[1]) Hispanoamerikanismen är en riktigare benämning än paniberismen, enär endast Spanien och de nyspanska staterna tagit del i densamma, medan Portugal och Brasilien stått väsentligen utanför. En ny paniberisk konferens 1904 blev utan egentligt resultat. År 1909 grundades emellertid ett iberoamerikanskt institut för komparativ rätt. Varken planerna på en hispanoamerikansk tullunion — eventuellt omfattande även Portugal och Brasilien — eller förslagen om en reciprocitetspolitik mellan Spanien och dess forna kolonier ha realiserats. Däremot ger Spanien från och med 1911 statssubvention åt ångbåtslinjer på Cuba och Mexiko, Uruguay, Argentina, Venezuela och Colombia. Se härom Marvaud, L'Espagne aux XX:e siécle, särskilt 457 ff.

[2]) Buenos Ayres, den största staden på södra halvklotet, är den latinska världens andra stad, Rio de Janeiro dess tredje.

[3]) Lufft, Geschichte Südamerikas II, 114.

[4]) Jfr. den engelska propagandakartan i Weltwirtschaftliches Archiv. Band XII, Heft. I. Januari 1918.

I och med världskrigets utgång torde emellertid den tyska faran synas mera overklig än någonsin förr.[1])

Så är icke fallet med den gula faran, som verkligen oroar Förenta staterna med spökbilden av ett framtida mongoliserat Sydamerika med alla dess konsekvenser. Orsaken till dessa farhågor äro dels Mexikos förbindelser med Japan, dels den gula invandringen i det latinska Amerika, som understödes av den japanska regeringen och i viss utsträckning även av en del sydamerikanska regeringar. I Peru finnas 60,000 kinesiska kulier och 6,000 japaner. År 1916 avslöts en överenskommelse mellan brasilianska regeringen och japanska ångbåtslinjer om överförande till Brasilien av 5,000 japaner årligen.[2]) I maj 1918 kom underrättelsen om en dylik import av 10,000 japanska jordbruksarbetare till Bolivia.

Det torde nog vara så, att U. S. A. i denna fråga med tiden skall få den latinsk-amerikanska opinionen på sin sida. Den gula arbetaren konkurrerar även i Sydamerika ihjäl sina medtävlare och är därför hatad av folket. Den japanska emigranten behåller i förskingringen sin nationella karaktär och känner sig som en pionjär för ''det större Japan''. De sydamerikanska regeringarnes välvilja mot den gula invandringen har ekonomiska motiv. ''Il faut des bras, et ces bras ne peuvent venir que de grand réservoir de l'Asie orientale''. (Cordier), men med arbetarklassens makttillväxt i Sydamerika skall den ''gula'' politiken utan tvivel bli omöjlig. Det romanska Amerikas naturliga stöd mot den gula faran är att söka i Förenta staterna.

Det återstår att se, om ''panamerican policy'' och panamerikanismen i övrigt kan mildra den demopolitiska motsatsen, som ytterligare skärpts av Förenta staternas imperalistiska politik. Panamerikanismen erkänner givetvis och respekterar skillnaden i ras mellan Amerikas nationer, men den vill försona raserna med varandra och bygga upp en allmän sympati och en kulturell gemenskap såsom grundval för den panamerikanska solidariteten. Resultatet av dess arbete i den riktningen är förvisso icke stort. Obestridligen har dess över rasmotsatserna upphöjda idé vunnit an-

[1]) Även Hart delar i viss mån denna tro på en tysk-europeisk fara, se Monroe doctrine, 278, 402. Som exempel på agitationslitteraturen i denna sak må anföras de i bibliografien upptagna arbetena av Gerard och Bunau-Varilla.

[2]) Annual Register 1916.

hängare, ej blott i Förenta staterna utan även i det latinska Amerika — och icke minst i Chile, Alvarez hemland — men ned i nationernas bredare lager har den icke nått. Panamerikanismen är alltjämt uteslutande regeringarnas sak. Den lever sitt liv inom den diplomatiska kåren i Washington, på konferenser och kongresser och i de officiella och officiösa kommittéerna, byråerna och sällskapen.

Kratopolitik.

Trots alla revolutioner och diktaturer äro de romansk-amerikanska staternas författningar än i dag i allmänhet kalkerade efter mönstret av den nordamerikanska konstitutionen av 1787. Det finns intet annat statssystem, där författningarna tillnärmelsevis ha samma grad av kongruens sinsemellan.

Samtliga stater äro republiker, fem av dem, Förenta staterna, Mexiko, Brasilien, Argentina och Venezuela förbundsrepubliker. Den exekutiva makten är i dem alla uppdragen åt en president med ungefär samma maktkompetens som Förenta staternas. Representationen utgöres av en nationalkongress, med en senat representerande särstater eller provinser (utom i Bolivia, Colombia, Paraguay, Haiti och Centralamerikas flesta stater) och ett representanthus, representerande folket efter huvudtal. Naturligtvis finnas skiljaktigheter, men likheterna äro övervägande och statsskickens inbördes uniformitet kan icke annat än underlätta det panamerikanska arbetet. Tyvärr är det kanske främst formerna som äro varandra lika. Efter fördelen på det monopolitiska området nödgas man konstatera ett avdrag på det praxipolitiska. Mångenstädes i det romanska Amerika regerar ännu i dag caudillon, diktatorn under de konstitutionella formerna, förvaltningen är usel, domstolarna såväl som representationen bero av regeringen. Följden har blivit en ständig inre oro, revolutioner och kriser, en småsinnad och av personliga motiv dikterad utrikespolitik. Denna epok är ännu icke förbi för en hel del av Amerikas stater. I inre stabilisering ha Argentina, Brasilien, Chile och Uruguay hunnit längst.

Republikanismen i och för sig torde efter världskrigets slut förlorat en god del av sitt panamerikanska affektionsvärde. Den panamerikanska rörelsens målsmän ha ständigt vädjat och vädja ännu till gemensamheten mellan de amerikanska nationerna i fråga om republikanism och demokrati, men numera är republikanismen

icke längre något specifikt amerikanskt statsideal, och ännu mindre är detta fallet med demokratien. Länge var visserligen Amerika den republikanska statsformens hem, och dess politiska system var även i så matto grundväsentligt skilt från Europas. Utanför Nya världen fanns det egentligen endast en republik: Schweiz. Men år 1870 upprättades franska republiken, och sedan har utvecklingen gått därhän, att republikerna för närvarande äro i majoritet i världen som helhet. Å andra sidan är det naturligtvis obestridligt, att de amerikanska staternas gemensamhet i fråga om republikanskt-demokratiskt statsskick är en grundläggande förutsättning för de amerikanska nationernas närmande och i högsta grad underlättar detsamma.

* *
*

Denna översikt torde i någon mån belyst den nuvarande *yttre ramen* för panamerikanismen, den allmänna miljön, förutsättningarna och möjligheterna. Att Förenta staterna kommunikationspolitiskt och ekonomiskt ryckt det romanska Amerika oändligt mycket närmare sedan Blaines dagar är alldeles uppenbart — likaså att Europas ekonomiska attraktion på Sydamerika avtagit. Ingen stat kan numera mäta sig med Unionen i fråga om politiskt och ekonomiskt inflytande i det romanska Amerika och geografisk och kommunikationspolitisk position. Så till vida synes läget vara gynnsammare och fördelaktigare för den panamerikanska tanken än någonsin tidigare.

Emellertid kompliceras situationen genom en speciell följd av världskriget eller snarare världsfreden nämligen upprättandet av *Nationernas Förbund*.

Panamerikanismen och Nationernas Förbund.

Huru förhåller sig panamerikanismen till problemet Nationernas Förbund?

De amerikanska undertecknarna av fredsfördraget i Versailles av den 28 juni 1919 voro: Förenta staterna, Brasilien, Cuba, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua, Panama, vilka samtliga förklarat Tyskland krig, ävensom Bolivia, Ecuador, Peru och Uruguay, vilka dock endast avbrutit de diplomatiska förbindelserna med kej-

sarriket.[1]) Av Amerikas stater saknades Argentina, Chile, Colombia, Costa Rica, Domingo, Mexiko, Paraguay, Salvador och Venezuela. Tolv amerikanska stater ha alltså deltagit i den storpolitiska mönstringen, nio ha stått utanför; dock förtjänar anmärkas, att Domingo avbröt de diplomatiska förbindelserna med Tyskland, att Salvador förklarade en i hög grad välvillig neutralitet mot Förenta staterna — som påminde om Portugals gent emot England under boerkriget — och att slutligen Costa Rica som nämnt till och med förklarat Tyskland krig, ehuru det icke undertecknade fredstraktaten, enär det saknade erkänd regering. De i egentlig mening neutralas antal reducerades alltså till sex.[2])

Enligt akten för Nationernas Förbund äro de amerikanska stater, som undertecknade Versaillesfreden, originära medlemmar av förbundet, alltså Förenta staterna, Brasilien, Cuba, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua, Panama, Bolivia, Ecuador, Peru och Uruguay. Argentina, Chile, Colombia, Paraguay, Salvador och Venezuela inbjödos att biträda förbundet, men icke Mexiko, San Domingo och Costa Rica. Förenta staterna konstituerades som självskriven ledamot av förbundsrådet och Brasilien såsom interimistisk medlem av detsamma.

Så inträffade det sällsamma, att alla romansk-amerikanska stater, signatärmakter såväl som inbjudna, anslöto sig till Nationernas Förbund, medan Förenta staterna, Wilsons eget land, icke gjorde det. Unionen har vägrat att ratificera Versaillestraktaten och därmed förbundsakten, den har icke varit representerad vare sig i rådet eller på förbundsförsamlingen. Visserligen har allt detta skett i strid mot president Wilson, men det har i alla fall skett.

Själva kampen i Förenta staterna om ratificeringen har ju tilldragit sig den allra största uppmärksamhet jorden runt. Den republikanska majoriteten i senaten under ledning av Lodge har använt många olika vapen för att nå sitt mål. Dess huvudangrepp ha riktats dels mot de brittiska dominiernas rösträtt, dels mot artikel 10 i förbundspakten, som stadgar plikt för förbundets medlemmar att respektera och garantera varandras integritet och oberoende.[3])

---

1) Friedensvertrag.

2) Nationernas Förbunds första Församling, 38.

3) Annual Register 1920.

Tydligt är att det finnes två principala ledmotiv i senatens kamp. Det ena är inrikespolitiskt och består i fruktan för presidentens växande makt, ävensom i begäret att komma hans parti till livs. Det andra är utrikespolitiskt. Senaten har uppträtt som väktare av den gamla isolationsprincipen, av grundsatsen om Förenta staternas politiska obundenhet.

Under denna sista synpunkt har säkerligen också dolt sig fruktan för att Nationernas Förbund skulle rubba panamerikanismens konstrika byggnad. I varje fall höll Warren Harding den 19 november 1920, omedelbart efter sitt val till president, ett tal vars huvudtema var:

"Vi måste lära oss att se de amerikanska problemen i ögonen mera än världsproblemen. Jag hyser den uppfattningen, att den amerikanska kontinenten är vårt eget fält. En mäktig ställning uppnås endast genom ett vänskapligt förhållande mellan Nord-, Central- och Sydamerika".[1])

Här ställes det panamerikanska idealet i klar motsats mot det internationella.

Förhåller det sig då verkligen så, att Nationernas Förbund skulle inkräkta på den panamerikanska politikens område? Kunna de icke existera bredvid varandra, eller rättare sagt: kan icke panamerikanismen existera inom Folkförbundets ram?

Formellt är det säkert, att den kan det, och Wilson har själv sörjt därför.[2])

Artikel 21 i förbundsakten lyder:

"Internationella fördrag såsom skiljedomsfördrag, och överenskommelser hänförande sig till vissa områden (ententes régionales, regional understandings), såsom Monroedoktrinen, vilka åsyfta att trygga fredens bevarande, skola icke betraktas såsom oförenliga med denna akt".[3])

---

[1]) Dagspressen N. P. C., 20 november 1920.

[2]) Panamerika skall förhålla sig till Nationernas Förbund ungefär som "a State Legislatur to a National Legislatur." Barrett, The Pan American Union, a working league of American Nations.

[3]) "Les engagements internationaux, tels que les traités d'arbitrage, et les ententes régionales, comme la doctrine de Monroe, qui assurent le maintien de la paix, ne sont considérés comme incompatibles avec aucune des dispositions du présent Pacte."

"Nothing in this Covenant shall be deemed to affect the validity of international engagements such as treaties of arbitration or regional understandings like the Monroe doctrine, for securing the maintenance of peace."

Uppenbarligen har Wilson inrymt även panamerikanismen under begreppet Monroedoktrinen. Detta blir alldeles klart, om man beaktar den utomordentligt intressanta omständigheten, att artikeln uttryckligen betecknar doktrinen såsom en "entent". Detta betyder helt enkelt det, att Monroedoktrinen förekommer i fredstraktaten och erhåller det internationella erkännande, som däri kan ligga, i sin supponerade egenskap av en panamerikansk doktrin, "panamerican policy". Ty det konstitutiva i begreppet entent, understanding, är just samförståndet mellan två eller flera parter.[1])

Det är emellertid i alla fall ovisst huruvida panamerikanismen kunnat blomstra inom ett livskraftigt Folkförbund. Om panamerikanismen verkligen endast vore en entent i fredens intresse, skulle det ju knappast kunna föreligga någon motsättning mellan den och Nationernas Förbund. Men den har uppgifter utanför denna ram. Vad den vill åstadkomma, är en speciell amerikansk solidaritet på grundvalen av en *speciell amerikansk intressegemenskap*. Däremot representerar Nationernas Förbund internationalismen, det stärker bandet mellan det romanska Amerika och Europa. Genom sin omfattande världsgaranti skulle det ytterligare reducera värdet av Monroedoktrinen och panamerican policy, och genom sitt arbete skulle det övertaga en betydande del av panamerikanismens uppgifter. I än högre grad än någonsin Haagkonferenserna skulle Folkförbundet kunna urvattna såväl panamerikanismens begrepp som dess program.

Förutsättningen för besannandet av dylika farhågor var dock, att Nationernas Förbund verkligen skulle bli en något så när *livskraftig* organisation, och den förutsättningen existerar i närvarande stund icke. Förbundet skadades i sina grundvalar redan genom Förenta staternas avståndstagande. På första förbundsförsamlingen 1920 voro alla anslutna amerikanska stater utom Ecuador och Honduras representerade, och Costa Rica upptogs nu som medlem av förbundet, ehuru det icke deltog i förhand-

[1]) Ännu tydligare framgår detta av ordet "Abmachung" i den officiella tyska översättningen av artikeln. Jämför Wilsons budskap till senaten den 22 januari 1917: "I am proposing, as it were, that the nations should with one accord adopt the doctrine of President Monroe as the doctrine of the world", etc. Wilson, state papers and addresses, 355.

lingarna.[1]) Den 4 december 1920 utträdde emellertid Argentina ur församlingen, enär denna beslutat uppskjuta alla frågor om ändringar av förbundsakten, däribland också det argentinska förslaget om omedelbart upptagande i förbundet av utom detsamma stående stater.[2]) På den andra förbundsförsamlingen 1921 deltogo endast elva amerikanska stater, däribland Brasilien, Chile och Uruguay, medan ombud saknades för Argentina, Ecuador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Peru och Salvador.[3])

Hur saken kommer att utveckla sig, kan naturligtvis icke förutsägas, men Folkförbundets aktier på den panamerikanska marknaden synes vara stadda i avgjort sjunkande. Förbundet har visat sig svagt. Dess garanti för de amerikanska staternas integritet och frihet är säkerligen oändligt underlägsen den garanti som Förenta staterna lämnat jämlikt Monroedoktrinen. Principen i artikel 21 om "panamerican policy" är intet värd, när icke Förenta staterna ratificerat akten. Folkförbundets organisation gynnar stormakterna och kränker grundsatsen om alla staters likställighet, som sydamerikanerna hävdade med sådan bravur på Haagkonferensen 1907. Gent emot det ekonomiskt utmattade Europa intaga Sydamerikas stora nationer en med Förenta staterna likartad ställning. Och slutligen torde Unionen och den panamerikanska organisationen icke underlåta att direkt använda sitt inflytande för främjande av sina panamerikanska planer.

---

[1]) "Vid den tidpunkt, då fredskonferensen avhölls, nekades Costa Ricas regering erkännande, då vissa stater ansågo, att densamma icke stödde sig på folkmeningen utan endast på militärmakt. Den nuvarande regeringen har suttit vid makten sedan december 1919, och situationen i landet är normal." Vederbörande utskott förordade därför Costa Ricas upptagande i förbundet, vilket även blev församlingens beslut.

Nationernas Förbunds första Församling, 38, 41.

Brasiliens representant Da Cunha förklarade, att Sydamerika hoppades genom en fast hållning rycka Harding och Förenta staterna med sig. Flera sydamerikanska stater visade stark solidaritet, de höllo dagliga sammanträden och intogo en viktig plats inom utskotten. Dagspressen N. P. C. 20 november 1920.

Frånsett Costa Rica disponerade de romersk-amerikanska staterna 16 röster av församlingens 41. Antalet av förbundets amerikanska ledamöter uppgick den 1 november 1921 till 18 av samtliga 51 medlemmar.

[2]) Nationernas Förbunds första Församling.

[3]) Nationernas Förbunds andra Församling.

Så mycket synes vara säkert, att i den nuvarande situationen kan den panamerikanska kooperationen fortgå, oberoende av om de romansk-amerikanska staterna kvarstanna inom Nationernas Förbund eller icke.

De närmaste utsikterna.

Huru te sig då inom denna allmänna ram de speciella utsikterna för den panamerikanska kooperationen? Vilka *intressen* har Förenta staterna och de romansk-amerikanska nationerna av dess fortsättande och vilka *olägenheter* frukta de som följd av densamma?

Gentemot det splittrade romanska Amerika är *Förenta staterna* den överlägsna parten. Att Unionen skulle ha att frukta några olägenheter av sin panamerikanism är i det väsentliga uteslutet.

Däremot har den samma intresse av den panamerikanska vänskapen och kooperationen nu som den hade på Blaines tid — kanske ännu större. Den sydamerikanska marknaden kan i än större utsträckning vinnas för Förenta staterna, och dessutom torde det säkerligen i en del fall behövas avsevärda ansträngningar för att hävda de under världskriget erövrade positionerna. Men därjämte gäller det för nordamerikanerna att bevara sitt gamla politiska inflytande i Amerika, som i verkligheten är hotat, icke utifrån från Europa eller Asien utan av de sydamerikanska staternas egen tillväxt i politisk styrka och självständighetskänsla. Därmed äro vi åter framme vid panamerikanismens mest centrala problem, *dess förhållande till Monroedoktrinen.* Det är centralt, dels därför att det så intimt berör båda parternas största intressen, dels ock på den grund, att man bakom detsamma kan skönja de första konturerna till det drömda panamerikanska blockets verkliga *yttre organisation.*

En granskning av *det romanska Amerikas* panamerikanska intressen leder nämligen även den fram till samma slutliga mål.

Vad har då det latinska Amerika att vinna och att frukta av panamerikanismen?

Dess risk är att råka i ökat ekonomiskt och politiskt beroende av Förenta staterna, och panamerikanismens historia ådagalägger till fullo de romansk-amerikanska staternas ständigt vakna misstänksamhet och försiktighet.

Å andra sidan är det lika uppenbart, att de romansk-amerikanska regeringarna anse sig ha något att vinna av panamerikanismen och att deras deltagande i det panamerikanska ar-

betet icke beror av idel artighet mot Förenta staterna eller tvungen hänsynstagande till dess önskningar. Redan den högtidligen proklamerade vänskapen med Unionen kan innebära en viss trygghet — liksom också ett visst anseende utåt —, och säkert torde vara, att ABC-staternas medling i Mexikokonflikten icke rönt så snabbt gehör, om den icke skett under vädjande till denna vänskap. För de sydamerikanska småstaterna, Ecuador, Paraguay och Uruguay, innebär den nordamerikanska vänskapen ett speciellt moraliskt stöd gent emot eventuella anslag från de större grannstaternas sida. Likaledes är det klart, att de kommersiellt och finansiellt outvecklade latinska staterna med rätta vänta sig avsevärda fördelar av ett inom vissa gränser hållet ekonomiskt samarbete med en av världens starkaste kapitalmakter, särskilt nu då Europa är lamslaget. På grund av sin fruktan för ekonomisk och politisk assimilation bekämpande de visserligen på sin tid tullunionen, men i övrigt har den ekonomiska kooperationen med Unionen präglats av god endräkt, vilket icke minst tagit sig uttryck i de central- och sydamerikanska staternas ofta energiska ansträngning för fullbordandet av den stora interkontinentala järnvägen. Vidare har ju det latinska Amerika haft en speciell programpunkt i Calvo- och Dragodoktrinerna. Att åtminstone den förra kändes aktuell ännu 1914, visar programmet för Santjagokonferensen, och säkert är, att det i båda doktrinerna nedlagda kravet på ökat skydd gent emot Europa och Förenta staterna än i dag i sällsynt hög grad innebär ett romanskt-amerikanskt kollektivintresse, även om det icke besitter samma aktualitet som vid tiden för det europeiska stormaktsingripandet mot Venezuela 1903, och även om det mer och mer måste förlora i verklig betydelse genom de större romansk-amerikanska staternas tilltagande rättsliga och ekonomiska vederhäftighet.

Men slutligen lider det intet tvivel om att de romansk-amerikanska staterna vilja använda panamerikanismen till ett stärkande av sitt skydd gent emot Förenta staterna och till ett hävdande av sin allmänna likställighet och fullmyndighet vis-a-vis den nordamerikanska stormakten. Tanken härpå har kunnat följas från Diaz via Léger och Romero fram till Alvarez och Buenos Ayreskonferensen 1910 och La Prensa 1916. Kontrollen skall vika för samarbetet och samordningen.

Sålunda konfronteras romansk-amerikanska och nordamerikanska intressen i fråga om samma stora problem: Monroedoktrinens förhållande till panamerikanismen. Utan lösningen av detta torde den verkliga *intressegemenskapen* mellan Amerikas nationer icke kunna vinnas, hur goda möjligheterna i övrigt än äro för sammanslutning och samarbete.

Säkerligen är Wilsons ''panamerican policy'' ett ur romansk-amerikansk synpunkt ganska tilltalande förslag. Längre än till den fullkomliga teoretiska likställigheten och den teoretiska garantien för självständighet och integritet kan man icke komma.. Till det yttre åtminstone borde därigenom ''el panamericanismo de predominio'' ersättas av ''el panamericanismo de concordia''.

Det är emellertid ovisst, huruvida Wilson mäktat genomföra problemets praktiska lösning, även om hans intresse icke upptagits av kriget och av Nationernas Förbund. Själv har han förmodligen ansett, att ingen panamerikansk entent kan rubba Förenta staternas faktiska ledarställning bland Amerikas nationer och kontroll över dem. Men frågan är, huruvida presidenten här representerade den allmänna meningen inom sitt eget parti, och ännu mera ovisst torde vara, att de nu härskande konservativa republikanarna ens i någon mån vilja släppa efter på den gamla symbolen för *Förenta staternas supremati* i Amerika. Veterligen föreligger det icke heller något som helst erkännande från framskjuten republikansk sida av Wilsons panamerikanska doktrin — säkerligen önskar man där att i det allra längsta alltjämt bevara Monroedoktrinen såsom det fasta citadellet innanför panamerikanismens utanverk, och i nödfall torde man offra panamerikanismen förr än Monroedoktrinen.

Men det är icke nog med att panamerican policy skulle kunna väntas affektera Förenta staternas supremati.

Genom den föreslagna panamerikanska ententen skulle det panamerikanska blocket taga en fastare form än någonsin tillförne, vilket ju som redan nämnt i och för sig förlänar problemet ett ökat intresse. Frågan är emellertid, om nordamerikanarna själva i grund och botten önska en sådan fastare gestaltning av sina politiska relationer till det romanska Amerika, ty en dylik betyder dock alltid en viss grad av *bundenhet* — och i all synnerhet är det fallet, om organisationen skall upprättas i jämlikhetens form. Den äldsta traditionen i Förenta staternas diplomati, isolationsprincipen eller närmare bestämt dess underprincip om undvikandet av allianser, skulle måhända visa sig starkare än all panamerikansk vänskap.

I sin berömda bok om Monroedoktrinen, som utkom just 1916, och ger en analys av Unionens traditionella utrikespolitik, tog också Hart ställning till detta aktuella problem. Hans bestämda åsikt är, att en panamerikansk entent knappast är möjlig och att i varje fall någon verklig union icke är det:

''Förenta staterna kommer aldrig att samtycka till att bli överröstade, vore det än av en majoritet av tjugo republiker mot en, i någon som helst fråga rörande dess försvar eller framtid i världen''.[1])

[1]) Hart, Monroe doctrine, 255.

För övrigt måste Wilsons doktrin, som redan är påpekat, antagas vila på grundvalen av det nuvarande läget. Förutsättningen är, att Förenta staterna redan tillgodosett sina intressen på en speciell kontroll över Centralamerika och Västindien, ty en ny expansionspolitik skulle knappast överensstämma med andan i panamerican policy.

Å andra sidan skulle en panamerikansk entent — även om den vore grundad på jämlikhet — i realiteten innebära bundenhet även för de romansk-amerikanska staterna. Frågan är, huruvida de för sin del vilja taga denna risk för att vinna den åtrådda teoretiska likställigheten. Gent emot Europa skulle knappast den föreslagna ententen bereda något ökat verkligt skydd utom i så måtto, att den förmodligen skulle garantera dem även mot interventioner och blockader av indemnitetsmotiv och alltså i sig inbegripa Calvo- och Dragoprinciperna. Det stora faktum, som emellertid förminskar värdet av varje defensivallians utåt är, dels att "den europeiska faran" synes totalt utplånad genom världskriget, dels att Sydamerikas stora makter själva väsentligt tilltagit i politisk och ekonomisk styrka.[1])

Jämte programmet panamerican policy har det dykt upp en tankegång, som tar speciell hänsyn till olikheten mellan det romanska Amerikas stater i fråga om utvecklingsgrad, ävensom i fråga om deras speciella relationer till Förenta staterna. Den representeras bl. a. av Hammond i en uppsats i Annals of American Academy of political and social science, juli 1915. Enligt honom borde Monroedoktrinen i den gamla historiska meningen av Förenta staternas ensak behålla sin giltighet för försvaret av Unionens intressesfär vid Caribiska havet men för de stora sydamerikanska staternas vidkommande ersättas av en "Pan American defensive alliance against attempts at territorial aggrandizement from abroad".[2])

Härmed framträder *ABC-ententens* problem. Hur skall man egentligen betrakta den? Är den ett utslag och sydamerikansk federationspolitik eller är den det icke? Så mycket är säkert, att

[1]) Jämför Hart: "Nothing but a rearrangement of the forces of the world which would fill all America with the terror of invasion, can bring together these diverse elements into a commercial or political union." Hart. Monroe doctrine, 348.

[2]) Hammond, Trade relations with Central- and South America as affected by the war.

dess målsman officiellt uppträtt synnerligen lojalt mot den panamerikanska tanken, och att de tre utrikesministrarna, som undertecknade Buenos Ayresfördraget, icke försummade att kommentera sitt verk såsom en skapelse inom panamerikanismens allmänna ram.[1]) Hur som helst, är den stora frågan för närvarande snarare den, om det existerar någon verklig ABC-entent. Till det yttre har den åtminstone icke gjort vidare väsen av sig de senaste åren. ABC-staterna ha fört en allt annat än gemensam utrikespolitik. Trots en ytterst stark utmaning från tysk sida — Luxburgaffären — förblev Argentina neutralt, och regeringen lät icke ens avbryta de diplomatiska förbindelserna med Tyskland, oaktat parlamentets båda kamrar uttalade sig för en dylik åtgärd i september 1917.[2]) Likaledes bevarade Chile sin neutralitet. Brasilien däremot beslöt att med anledning av sänkandet av tvänne brasilianska fartyg förklara Tyskland krig — den 26 oktober 1917 — och redan vid återkallandet av sin neutralitetsförklaring i kriget mellan Förenta staterna och Tyskland begagnade brasilianska regeringen tillfället att genom sin ambassadör i Washington betyga sin varma vänskap för Förenta staterna och sin uppfattning av Monroedoktrinen såsom en formel för de amerikanska staternas solidaritet, alltså en panamerikansk doktrin:

"while the comparative lack of reciprocity on the part of the American Republics diverted until now the Monroe doctrine of its true character by permitting of an interpretation based on the prerogatives of their sovereignty, the present events which brought Brazil even now to the side of the United States at a critical moment in the history of the world, are still importing to our foreign policy a practical shape of continental solidarity, a policy, however, that was also that of the former regime whenever any of the other sister friendly nations of the American continent was concerned. The Republic strictly observed our political and diplomatic traditions and remained true to the liberal principles in which the nation was nurtured".[3])

Brasilien inträdde sedan i Nationernas Förbund som originär medlem och ledamot av rådet, medan Argentina och Chile fingo nöja sig med en blygsammare roll. Argentinas utträde ur första förbundsförsamlingen och frånvaro från den andra har icke förmått vare sig Brasilien eller Chile till ett liknande ställningstagande. På

---

[1]) Steffen, Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten, 16—17.

[2]) Barrett, Latin America and the war,4—7. Argentinas ambassadör i Washington Romulo S. Naon avgick från sin post 1918 i förbittring över regeringens neutrala hållning. American Yearbook 1918.

[3]) Barrett, Latin America and the war 9—11.

djupet råder det ovedersägligen rivalitet mellan Argentina och Brasilien, och den gäller ingenting mindre än förmaktskapet i Sydamerika. För övrigt bör beaktas, att inom "ABC-ententen "liksom inom varje panlatinsk rörelse i Amerika går den stora klyftan mellan spansk-amerikan och portugis-amerikan.

I varje fall torde ABC-ententen, än mindre än Nationernas Förbund kunna bereda några svårigheter för en fortsättning av den panamerikanska politiken.

Frågan blir då, om ABC-makterna och eventuellt övriga mera försigkomna latinsk-amerikanska stater kommit att intaga någon erkänt speciell status i sitt förhållande till Förenta staterna. I Mexikokonflikten spelade ABC en egenartad roll, men någon principiell särställning har icke kommit till uttryck. Sydamerikas huvudmakter få nöja sig med sin faktiska pondus. Hart betonar, att i frågor av större betydelse

"even the ABC have not been admitted into the confidence of the United States, beyond giving advice. For the United States is no readier to yield to a vote of three to one than twenty to one. Hence the two forces of Pan-Latinism and Pan-Americanism work against each other".

"It is impossible to get rid of this fateful arithmetic. Either the greater must yield to the less, or the union dissolves." [1])

Vad beträffar upprätthållandet av Monroedoktrinen torde Förenta staterna

"as occasion serves, consult the strongest and stablest Latin American states without entering into any arrangement by which the decisions of the United States could be overruled by votes or combinations of other powers".[2])

Slutord.

Sålunda ha vi följt den panamerikanska idén och kooperationen från Clay och Bolivar till och med Wilson. Inför rörelsens forum har bragts en mångfald politiska, ekonomiska och kulturella problem. De yttre resultaten äro i främsta rummet upprättandet

[1]) Hart, Monroe doctrine, 255—256.
[2]) Hart, Monroe doctrine, 368—369.

av en icke obetydlig arbetsorganisation inom ramen av en mycket eterisk ”Union of American Republics”, vidare utdanandet av ett visst system av internationell rådplägning och slutligen igångsättandet av ett väldigt materiellt företag, den panamerikanska järnvägen. Rörelsens inre betydelse ligger väsentligen i det ömsesidiga klargörandet av synpunkter och intressen ävensom i skapandet av en viss officiell vänskap och solidaritet, vilket allt utan tvivel bildar en modererande faktor i Amerikas internationella liv men även bereder nya vägar och möjligheter för Förenta staternas inflytande i den romansk-amerikanska statsvärlden.

Den panamerikanska idén är säkerligen långt ifrån utexperimenterad — och än mindre utspelad. Nordamerikanarna ha föredragit det panamerikanska arbetsfältet framför Nationernas Förbund, och deras stegrade materiella intressen i det romanska Amerika torde innebära ett avgörande motiv till ett fortsättande av den panamerikanska politiken. Huruvida denna skall leda till bildandet av ett verkligt block, en allians eller en union, undandrager sig naturligtvis varje säkert bedömande, och samma ovisshet måste möta frågan om den skall medföra den nordamerikanska världsmaktens absoluta supremati över Amerikas övriga stater. Grundvillkoret för en utveckling av det förstnämnda slaget synes innebära en revision av kardinalprincipen i Förenta staternas politik, Monroedoktrinen, eller snarare dennas ersättande av en panamerikansk doktrin på koordinationens basis. Huvudgarantin för det romanska Amerikas frihet torde vara att finna, icke i någon slags ABC-kombination såsom sådan, utan i Argentinas, Brasiliens och Chiles tillväxt var för sig i politisk och ekonomisk styrka.

Källor och litteratur.

Akter och källpublikationer.

Actas y Documentos de la Segunda Conferencia Pan-Americana. Second Pan-American Conference. Minutes and Documents. Mexico. 1902. Citeras: Minutes 1902.

Chile en la Argentina. Obra descriptiva de la recepcion y agasajos hechos por el gobierno y el pueblo Argentinos à la delegacion chilena que visito la ciudad de Buenos Aires en los dias 22 de mayo à 6 de junio de 1903 (Confraternidad Sud Americana). Buenos Ayres 1903.

Commercial arrangements concluded with foreign countries. U. S. 55 Congress 1 session. Senate Document 52. Washington 1897.

Compilation of Reports of the Committee on Foreign relations. United States senate. 1789—1901. U. S. 56. Congress. 2 session. Senate Document 231. I—VIII. Washington 1901.

Conferencia internacional de Mexico. Mexico 1902.

Congressional Record: innehåller kongressdebatterna sedan 1873. Washington.

Curtis, William Eleroy: Trade and transportation between the United States and Latin America. U. S. 51 Congress 1 session. Senate Executive Document 54. Washington 1890.

Dareste, F. R. et R.: Les Constitutions modernes. I—II. Paris 1910.

Descamps et Renault: Recueil des Traités. Paris 1901 ff.

Deuxiéme Conference internationale de la pais La Haye 15 juin—18 octobre 1907. Actes et documents I—III. La Haye 1907.

Fifth Pan American Conference. Special Handbook for the use of the Delegates. Washington 1914.

First Pan-American Scientific Congress. Bulletin of the International Bureau of the American Republics. April 1909. Washington 1909.

Fourth American International Conference. Daily account of sessions. Annexes. Resolutions and conventions. Buenos Ayres 1911. Citeras: Minutes 1910.

Friedensvertrag, der, zwischen Deutchland und den alliierten und assoziierten Mächten. Amtlicher Text der Entente und amtliche deutsche Übertragung. Charlottenburg 1919.

Institute Américain de Droit International. Acte final de la session de la Havane. Deuxiéme session de l'Institut 22—27 janvier 1917. Resolutions et projects. New York 1917.

International American Conference 1889—1890. Reports of committees and discussions thereon. U. S. 51 Congress, 1 session. Senate Executive Document, 232, part 1—4. Washington 1890.
Citeras: Reports 1890.

International Bureau of the American Republics, Bulletin. Vashington 1891—1910.
Citeras: Bulletin.

Journal of the House of Representatives. Washington.

Journal of the Senate. Washington.

La Fontaine, H.: Pasierisie international 1794—1900. Histoire documentaire des arbitrages internationaux. Berne 1902.

Malloy, William M.: Treaties, conventions, international acts, protocols and agreements between the United States of America and other Powers 1776—1909. U. S. 61 Congress 2 session Senate Document 357 I—II. Washington 1910.

Martens, G. Fr. von: Recueil des Traités etc. depuis 1761.
Citeras: Martens, R.
„ N. R.
„ N. R. G.

Merignhac, A.: La Conférence internationale de la paix. Etude historique, exégétique et critique des travaux et des résolutions de la conférence de la Haye de 1899. Paris 1900.

Minutes of the International American Conference. Washington 1890.
Citeras: Minutes 1890.

Moore, John Bassett: A Digest of international law, as embodied in diplomatic discussions, treaties and other international agreements, international awards, the decisions of municipial courts, and the writings of jurists, and especially in documents, published and unpublished, issued by presidents and secretaries of state of the United States, the opinions of the attorneys general and the decisions of courts federal and state.
U, S. 56 Congress 2 session. House Document 551. I—VIII. Washington 1906.

Moore, John Bassett: History and digest of the international arbitrations to which the United States has been a party.
U. S. 53 Congress 2 session. House Miscallaneous Document 212. I—VI. Washington 1895—1898.
Citeras: Moore, Arbitrations.

Nationernas Förbunds första Församling i Genève 15 nov.—18 dec. 1920. Resolutioner och vissa andra aktstycken sammanställda av den svenska delegationen i Församlingen. Aktstycken utgivna av Kungl. utrikesdepartementet. Stockholm 1921.

Nationernas Förbunds andra Församling i Genève 5 sept.—5 okt. 1921. Resolutioner och vissa andra aktstycken. Aktstycken utgivna av Kungl. utrikesdepartementet. Stockholm 1922.

Pan American Union, Bulletin Washington 1910 ff.
Citeras: Bulletin.

Papers relating to the Foreign relations of the United States with the annual message of the president.
House Document I. Washington.
Citeras: Foreign relations.

Posener, Paul: Die Staatsverfassungen des Erdballs. Charlottenburg 1909.

Proceedings of the Pan American Financial Conference, convened by authority of the Congress of the United States under the direction of Hon. William G. Mc. Adoo, Secretary of the Treasury. Washington May 24—29, 1915. Washington 1915.

Recueil des actes et protocoles concernant le litige entre l'Allemagne, l'Angleterre et l'Italie d'une part et le Venezuela d'autre part. Tribunal d'arbitrage constitué, en vertu des protocoles signés à Vashington le 7 mars 1903. La Haye 1904.

Reports of the Commission to the Central and South American States:

U. S. 48 Congress, 2 session (1884—85): House Executive Document 226. Vol. 29. Washington 1885.

U. S. 49 Congress, 1 session (1885—86): House Executive Document 50. Vol. 29. Washington 1886.

Reports of the International American Conference.

U. S. 51 Congress, 1 session. Senate Executive Document. Vol. 11. Washington 1890.

Report of the Delegates of the United States to the Second International Conference of American States held at the City of Mexico from October 22 1901 to January 22 1902.

U. S. 57 Congress, 1 session. Senate Document 330. Vol. 22. Washington 1902.

Citeras: Report of delegates 1902.

Report of the Delegates of the United States to the Third International Conference of the American States, held at Rio de Janeiro, Brazil, July 21 to August 26 1906.

U. S. 59 Congress, 2 session. Senate Document 365. Vol. 6. Washington 1907.

Citeras: Report of delegates 1906.

Report of the Delegates of the United States to the Fourth International Conference of American States held at Buenos Ayres, from July 12 to August 30 1910.

U. S. 61 Congress, 3 session. Senate Document 744. Vol. 55. Washington 1911.

Citeras: Report of delegates 1910.

Report which the Mexican Delegation submits to the Second Pan-American Conference, on what the United Mexican States have performed following the recommendations of the First Conference assembled at Washington in 1889—1890. Mexico, October 22 1901. Tryckt i Minutes 1902, 86—107.

Richardson, James D.: A Compilation of the Messages and papers of the presidents 1789—1897.

U. S. 53 Congress, 2 session. House Miscallaneous Document 210. I—X. Washington 1896—1899.

Citeras: Richardson, Messages.

The Statesman's Yearbook, edited by J. Scott Keltie. New York and London.

United Empire. The Royal Colonial Institute Journal. London.

Weltwirtschaftliches Archiv. Jena.

Whitaker (Joseph) Almanack. London.

Who is Who in America?

Zeitschrift für Internationales Recht. Leipzig.

Zeitschrift für Völkerrecht und Bundesstaatsrecht. Breslau.

Litteratur.

Akers, Charles Edmond: A History of South America 1854—1904. With an additional chapter bringing the history to the present day. London 1912.

Alvarez, Alejandro: Le Droit international américain — son fondement — sa nature, d'aprés l'Histoire diplomatique des Etats du Nouveau Monde et leur Vie Politique et Economique. Paris 1910.

Alvarez, Alejandro: The Monroe doctrine at the Fourth Pan-American Conference. Annals, May 1911.

Andree, K.: Geographie des Welthandels. Frankfurt am Main 1910—1921.

Andrews, E. Benjamin: The History of the last quartercentury in the United States 1870—1895. I—II. London 1897.

Antokoletz, Daniel: La doctrine de Monroe et l'Amérique latine. Thèse pour le doctorat. Paris 1905.

Ashley, Percy: Modern tariff history. London 1910.
Baldwin, S. E.: Modern political institutions. Boston 1908.

Barrett, John: A Pan American Policy. The Monroe Doctrine modernized. Philadelphia 1914.

Barrett, John: Address before the Illinois State Bar Association. February 19, 1916.

Barrett, John: Practical Pan-Americanism—Past, Present and Future. Prepared for the Representatives of the United States at the Peace Conference. Washington 1918.

Barrett, John: The Pan American Union—A Working League of American Nations. A special memorandum prepared for the Representatives of the United States at the Peace Conference. Washington 1918.

Barrett, John: The Pan American Outlook. Washington 1919.

Barrett, John: Latin America and the War. Special memorandum. Washington 1919.

Barrett, John: Latin America, the land of opportunity. Washington 1909.

Basdevant, J.: La Conference de Rio de Janeiro de 1906 et l'Union, internationale des républiques américains. Revue Général de droit international public. XV. Paris 1908.

Bigelow, John: American Policy. The Western hemisphere in its relation to the Eastern. New York 1914.

Bingham, H.: The Monroe Doctrine an obsolete schibbolet. New Haven 1913.

Blaine, James G.: Twenty Years of Congress from Lincoln to Garfield. With a review of the events which led to the political revolution of 1860. I—II. Norwich. Conn. 1884—1886.

Bourgeois, Léon: För det internationella rättssamhället, Tal af Léon Bourgeois. Översatta av N. F. C. Wikstrand. Stockholm 1910.

Brown, H. G.: International Trade and Exchange. New York 1914.

Brown, Philip M.: The Monroe doctrine: a solution of its problem. Annals, July 1914.

Bryce, J.: The American Commonwealth. New York 1911.

Bryce, J.: South America: Observations and impressions. London 1912.

Bulnes, Fransisco: The whole truth about Mexico. President Wilson's responsibility. New York 1916.

Bulnes, Gonzalo: Guerra del Pacifico. I—III. Valparaiso 1912—1919.

Bunau-Varilla, Philippe: La grande aventure de Panama. Son rôle essentiel dans la défaite de l'Allemagne. Paris 1920.

Büchi, Robert: Die Geschichte der Pan-Amerikanischen Bewegung mit besonderer Berücksichtigung ihrer völkerrechtlichen Bedeutung. Breslau 1914.

Büchi, Robert: Die panamerikanischen Konferenzen. Zürich 1914.

Calderon, F. Garcia: Latin America, its rise and progress. London and New York 1913.

Capella y Pons, F.: Monroïsme? Notes-études sur la politique continentale américain à l'égard de l'Europe. Paris 1913.

Calvo, Charles: Le Droit international théorique et pratique I—VI. 5:e uppl. Paris 1896.

Chadwick, F. E.: A Study of Iberic-America. Annals, July 1914.

Channing, Edward: A. History of the United States. New York 1917.

Chester, Colby N.: The present status of the Monroe doctrine. Annals, July 1914.

Coolidge: Archibald: Die Vereinigten Staaten als Weltmacht, eine Betrachtung über internationale Politik. Berlin 1908.

Cordier, H.: Mélanges américains. Paris 1913.

Cunha, B. Itibere da: Brasilien und der panamerikanische Juristenkongress. Jahrbuch des Völkerrechts. Band I. München und Leipzig 1913.

Daniels, Lorenzo: The United States' opportunity to increase its foreign trade with South America. Annals, May 1915.

Day, Edmund E.: The American merchant fleet, a war achievement, a peace problem. The Quarterly Journal of Economics, August 1920.

Dettmann E.: Das moderne Brasilien in seiner neuesten wirtschaftlichen Entwicklung. Berlin 1913.

Dewey, Davis Rich.: Financial History of the United States. New York and London 1903.

Dunning, William Archibald: Reconstruction political and economic. 1865—1877.
The American Nation, edited by A. B. Hart, vol. 22. New York 1907.

Elliot, G. F. Scott: Chile. Its History and Development, natural features, products, commerce and present conditions. London 1911.

Enander, Joh. A.: Förenta staternas historia. Chicago 1882.

Falcke, Horst P.: Le blocus pacifique. Ouvrage traduit de d'allemand avec l'autorisation de l'auteur par Ant. Contat. Leipzig 1919.

Farrand, Max: The development of the United Staates from colonies to a world power. Boston and New York 1918.

Filene, Edward A.: Coöperative pioneering and garanteeing in the foreign trade. Annals, May 1915.

Fish, Carl Russel: American diplomacy. New York 1916.

Fried, Alfred H.: Panamerika. Entwicklung, Umfang und Bedeutung der zwischenstaatlichen Organisation in Amerika 1810 ——1916. Zürich 1918.

Fried, Alfred H.: Der Weg zum Weltfrieden im Jahre 1913, 1914.

Fried, Alfred H.: Die panamerikanische Bewegung. Jahrbuch des Völkerrechts. Band I. München und Leipzig 1913.

Frisch, Hans von: Monroedoktrin und Weltpolitik der Vereinigten Staaten von Nordamerika. Wien und Leipzig 1917.

Galvez, Juan Ignacio: Conflictos internacionales. El Peru contra Colombia, Ecuador y Chile. Santjago de Chile 1919.

Gerard, James W.: Som diplomat i Berlin. Bemyndigad översättning. Stockholm 1917.

Gerard, James W.: Öga mot öga med kaiserismen. Stockholm 1917.

Grace, J. P.: The Commercial opportunity of the United States in South America. Columbia University Quarterly, December 1915. Newyork 1915.

Gränström, P. O.: Brittiska rikets reorganisationsproblem. I. Lund 1917.

Hammond, John Hays: Trade relations with Central and South America as affected by the war. Annals, July 1915.

Hart, A. B.: Actual Government as applied under American conditions. New York 1908.

Hart, A. B.: The Monroe doctrine. An Interpretation. Boston 1916.

Hart, A. B.: The Foundations of American Foreign policy. New York 1901.

Hennig, R.: Das Unternehmen der panamerikanischen Bahn. Geographische Zeitschrift, Bd. 16, h. 10. Leipzig 1910.

History of domestic and foreign commerce of the United States. Washington Carnegie Institute Publications. Washington 1915.

Hodges, Henry G.: The doctrine of intervention. Princeton 1915.

Horstmann, H.: Handelsverträge und Meistbegünstigung. Berlin 1917.

Hunt, Gaillard: The Department of State of the United States. New Haven 1914.

Hutchinson, L.: The Panama Canal and international trade competition. New York 1915.

Högbom, I.: Panamerika. Svensk Tidskrift, h. 4. Stockholm 1919.

Johnson, W. F.: America's Foreign Relations. New York 1916.

Jones, Chester Lloyd: Caribbean Interests of the United States. New York and London 1916.

Kasdorf, O.: Der Wirtschaftskampf um Südamerika. Berlin 1916.

Kies, William S.: Branch banks and our foreign trade. Annals, May 1915.

Kjellén, Rudolf: Stormakterna. 3:e uppl. Stockholm 1914.

Kjellén, Rudolf: Världspolitiken 1911—1919 i periodiska översikter. Stockholm 1920.

Kjellén, Rudolf: Stormakterna och världskrisen. Stockholm 1920.

Kleen, Rikard: Mellanfolklig rätt. I. Stockholm 1911.

Koebel, W. H.: Modern Argentina. The El Dorado of To-Day, with notes on Uruguay and Chile. London 1907.

Koebel, W. H.: Uruguay. London 1911. (The South American Series.)

Koebel, W. H.: Central America. Gutemala, Nicaragua, Costarica, Honduras, Panama and Salvador. London 1917. (The South American Series.)

Kraus, Herbert: Die Monroedoktrin in ihren Beziehungen zur amerikanischen Diplomatie und zum Völkerrecht. Berlin 1913.

Lammasch, H.: Die Lehre von der Schiedsgerichtsbarkeit in ihrem ganzen Umfange. Handbuch des Völkerrechts, utg. av Fritz Stier-Somlo. Berlin und Stuttgart 1914.

Latané, John Holladay: America as a world power 1897—1907. The American Nation, edited by A. B. Hart, vol. 25. New York 1907.

Law, A. M.: Die Amerikaner. Berlin 1913.

Leroy-Beaulieu, Paul: Le Sahara, le Soudan et les chemins de fer transsahariens. Paris 1904.

Leroy-Beaulieu, Paul: Le Panaméricanism. L'Economiste francais Septembre 1, 1906.

Lima, Oliveira: Pan-Americanismo. Rio de Janeiro 1907.

Low, A. Maurice: The attitude of Europe toward the Monroe doctrine. Annals, July 1914.

Lufft, Hermann: Geschichte Südamerikas. 2 vol. Berlin und Leipzig 1912—1913.

Manning, William R.: Early diplomatic relations between the United States and Mexico. Baltimore 1916.

Marquez, A.: Libro internacional Sudamericano. Santjago de Chile 1914.

Marvaud, Angel: L'Éspagne au XX:e siècle. Étude politique et économique. Paris 1913.

Meissner, W.: Das wirthschaftliche Vordringen der Nordamerikaner in Südamerika. Veroffentlichungen des Iberoamerikanischen Instituts. Cöthen (Anhalt) 1919.

Moore, John Bassett: The principles of American diplomacy. New York and London 1918.

Moore: John Bassett: Henry Clay and Pan-Americanism. Columbia University Quarterly. September 1915. New York 1915.

Moses, Bernhard: The Spanish dependencies in South America. An introduction to the history of their civilisation. I—III. London 1914.

Muchnic, Charles M.: What can the United States and Latin America do for each other? Annals, September 1915.

Munroe, Dana G.: The Five Republics of Central America. Their political and economic development and their relations with the United States. Carnegie Endowment for International Peace. New York 1918.

Patouillet, Joseph: L'imperialisme américain. Thèse pour le doctorat. Dijon 1904.

Paxson Frederic L.: The Independence of the South American Republics. A study in recognition and foreign policy. Philadelphia 1916.

Pepper, Charles M.: South American Markets. Annals, May 1915.

Pepper, Charles M.: The Meaning of the Monroe doctrine. Annals, July 1914.

Pétin, Hector: Les Etats-Unis et la doctrine de Monroe. Thése pour le doctorat. Paris 1900.

Ponte, Andres F.: Bolivar y otros ensayos. Caracas 1919.

Pradier-Fodéré, P.: Amérique espagnol. Chroniques des faits internationaux. Revue de droit international et de legislation comparée XX. Bruxelles 1888.

Pradier-Fodéré, P.: La Republique Argentine et le droit international. Revue de droit international et de legislation comparée, XX. Bruxelles 1888.

Reclus, Elisée: Nouvelle Géographie universelle. La terre et les hommes. I—XIX. Paris 1876—1894.

Redfield, William C.: Americas international trade as affected by the European war.
Annals, July 1915.

Reinsch, Paul S.: Die internationale Konferenz und das Bureau der amerikanischen Republiken. Zeitschrift für Völkerrecht und Bundesstaatsrecht III. Breslau 1909.

Reinsch, Paul S.: The Fourth Pan-American Conference.
Annals, May 1911.

Rhodes, James Ford: History of the United States from the compromise of 1850 I—VIII (1850—1896) New York 1893—1919.

Robertson, William Spence: South America and the Monroe doctrien, 1824—1828. Political Sciense Quarterly. March 1915. New York 1915.

Rocuant, Enrique: The neutrality of Chile. The grounds that prompted and justified it. Valparaiso 1919.

Roloff, G.: Geschichte der europäischen Kolonisation seit der Entdeckung Amerikas. Heilbronn 1913.

Romero, Matias: Mexiko and the United States. A study of subjects affecting their political, commercial, and social relations, made with a view to their promotion. New York and London 1898.

Sà Vianna: Südamerika. Die panamerikanische Völkerrechtskonferenz. Jahrbuch des Völkerrechts Band I. München und Leipzig 1913.

Saint-Georges d'Armstrong, T. de: Principes généraux du droit international public. Paris 1890.

Sapper, Karl: Die amerikanischen Mittelmeerländer und die Vereinigten Staten. Geographische Zeitschrift. Leipzig Mai 1917.

Scharling, William: Handels- og toldpolitik. Kjöbenhavn 1905.

Schilder, Sigmond: Entwicklungstendenzen der Weltwirtschaft in der Gewenwart. Berlin 1912—1915.

Schoff, Wilfred H.: Investment of American capital in Latin-American Countries. Annals, May 1911.

Schurz, Carl: Life of Henry Clay. I—II. (American statesmen, edited by John T. Morse). Boston and New York 1899.

Schäfer, Dietrich: Die Vereinigten Staaten als Weltmacht. Eine geschichtliche Betrachtung zur Beleuchtung der Gegenwart. Berlin 1917.

Semple, Ellen C.: American History and its-Geographic conditions. London 1913.

Shepherd, William R.: Central and South America. London and New York 1914.

Shuster, W. Morgan: The elements of a constructive American foreign policy. Annals, July 1914.

Sievers, Vilhelm: Süd und Mittelamerika. Leipzig und Wien 1903.

Smith, J. H.: American Rule in Mexiko. The American Historical Review. January 1918.

Stanwood, Edward: James Gillespie Blaine. Boston and New York 1905.

Stanwood, Edward: A History of the Presidency from 1897 to 1909. Boston and New York 1912.

Stanwood, Edward: American tariff controversies in the nineteenth century. I—II. Westminster 1904.

Starr, Frederick: Mexico and the United States. A story of revolution, intervention and war. Chicago 1914.

Steffen, Hans: Der Panamerikanismus und die südamerikanischen ABC-Staaten. Geographische Zeitschrift. Leipzig Januari 1917.

Subercaseaux, B. Vicuña: Los congressos panamericanos. Santjago de Chile 1906.

Subercaseaux, B. Vicuña: Gobernantes i literatos. Santjago de Chile 1907.

Supan, A.: Die territoriale Entwicklung der europäischen Kolonien. Gotha 1906.

Svensén, Emil: Nya världens sista monarki: Nordisk tidskrift. Stockholm 1890.

Taussac, Georges: Constitution de la République Argentine. Toulouse 1904.

Taussig, F. W.: The tariff history of the United States. New York och London 1914.

Tucker, George F.: The Monroe doctrine. A concise history of its origin and growth. Boston 1885, with supplement 1905.

Tweedie, (Ethel B.) Alec: Mexico from Diaz to the Kaiser. London 1917.

Usher, Roland G.: The Challenge of the Future. A study in American Foreign Policy. London and New York 1916.

Varigny, C. de. Un homme d'état américain: J. G. Blaine et le Congrés des trois Ameriques. Revue de deux Mondes 1890. I. Paris 1890.

Viallate, Achille: Les'Etats-Unis et l'Amérique latine. Revue de Paris, II. Paris 1902.

Viallate, Achille: Les'Etats-Unis et le pan-américanisme. Revue de deux Mondes III, Paris 1909.

Wheless, Joseph: The Monroe doctrine and Latin America. Annals, July 1914.

White, Henry: The Fourth International Conference of the American states. Address delivered at the Pan-American Commercial conference 1911. Annals, May 1911.

Wilson, Woodrow: A History of the American people. Documentary edition. I—X. New York and London 1910—1918.

Zimmermann, A.: Kolonialpolitik. Leipzig 1905.

Bilaga.

Ratificeringen av Mexikokonferensens fördrag och konventioner.

Fördraget ang. patent, mönsterskydd och handelsmärken:

Costa Rica	1903	Honduras	1904
Cuba	1906	Nicaragua	1904
Guatemala	1902	Salvador	1902

Fördraget ang. utlämning av brottslingar och åtgärder mot anarkismen:

Costa Rica	1903	Nicaragua	1904
Guatemala	1902	Salvador	1902
Honduras	1904		

Konventionen ang. utbyte av vissa publikationer:

Colombia	1908	Mexiko	1905
Costa Rica	1903	Nicaragua	1904
Cuba	1906	Salvador	1902
Guatemala	1902	U. S. A.	1902
Honduras	1904		

Konventionen ang. litterär och artistisk äganderätt:

Costa Rica	1903	Nicaragua	1904
Domingo	1907	Salvador	1902
Guatemala	1902	U. S. A.	1908
Honduras	1904		

Konventionen ang. utövandet av lärda yrken:

Bolivia	1904	Honduras	1904
Chile	1909	Nicaragua	1904
Costa Rica	1903	Peru	1903
Domingo	1910	Salvador	1902
Guatemala	1902		

Konventionen ang. kodifikation av den internationella rätten:

Bolivia	1904	Salvador	1902
Guatemala	1902		

Konventionen ang. utlänningars rättigheter:

Bolivia	1904	Honduras	1904
Colombia	1908	Nicaragua	1906
Guatemala	1902	Salvador	1902

Konventionen ang. sammankallande av en geografisk kongress till Rio de Janeiro:

Bolivia	1904	Peru	1902[1])

Ratificeringen av Riokonferensens fördrag och konventioner.

Konventionen ang. naturaliserade medborgares ställning:

Argentina	1911	Honduras	1907
Brasilien	1909	Mexiko	1909
Chile	1909	Nicaragua	1908
Colombia	1908	Panama	1911
Costa Rica	1908	Salvador	1907
Ecuador	1909	U. S. A.	1908
Guatemala	1907		

Konventionen ang. penningreklamationer (i kraft till 31 december 1912):

Chile	1909	Honduras	1907
Colombia	1908	Mexiko	1907
Costa Rica	1908	Nicaragua	1908
Cuba	1908	Panama	1911
Ecuador	1909	Salvador	1907
Guatemala	1907	U. S. A.	1907

Konventionen ang. patent, handelsmärken, litterär och artistisk äganderätt etc.:

Brasilien	1910	Honduras	1907
Chile	1909	Nicaragua	1908
Costa Rica	1908	Panama	1911
Ecuador	1909	Salvador	1907
Guatemala	1907		

[1]) Fifth Pan American Conference, 92 ff.

Konventionen ang. kodifikation av den internationella rätten:

Argentina	1911	Honduras	1907
Brasilien	1907	Mexiko	1907
Chile	1909	Panama	1911
Colombia	1907	Peru	1908
Costa Rica	1908	Salvador	1907
Domingo	1907	U. S. A.	1908
Ecuador	1909	Uruguay	1907[1])
Guatemala	1907		

Ratificeringen av Buenos Ayreskonferensens fördrag och konventioner.

Konventionen ang. uppfinnares rättigheter, patent etc.:

Cuba	1913	Nicaragua	1913
Domingo	1912	Panama	1913
Guatemala	1912	Paraguay	1913
Honduras	1913	U. S. A.	1911

Konventionen ang. skydd för handelsmärken:

Brasilien	1910	Nicaragua	1913
Cuba	1912	Panama	1913
Domingo	1912	Paraguay	1913
Guatemala	1912	U. S. A.	1911
Honduras	1913		

Konventionen ang. litterär och artistisk äganderätt:

Domingo	1912	Panama	1913
Guatemala	1912	Paraguay	1913
Honduras	1913	U. S. A.	1911
Nicaragua	1913		

Konventionen ang. penningreklamationer:

Domingo	1912	Panama	1913
Guatemala	1912	Paraguay	1913
Honduras	1913	U. S. A.	1911[1])
Nicaragua	1913		

[1]) Fifth Pan American Conference, 100 ff.

[2]) Fifth Pan American Conference, 106 ff.

NORRKÖPING 1922
NORRKÖPINGS TIDNINGARS A.-B:S
TRYCKERI